

POSLUŠALEC

Bojan Bizjak

***Zahvaljujem se prof. IVANI SLAMIČ za potrpežljivo
jezikovno svetovanje.***

Vse osebe v romanu so pisateljski domislek pa tudi zgodbe so
čisti pisateljski konstrukt.

O h, te ulice. Kako sem naveličan vsega tega, to parkiranje in to hitenje, pa ta okornost prometa. Zdaj, ko sem se navadil na nov ritem dela, zdaj mi ne gre od rok to premikanje v drugi konec mesta, kjer so stare vile in spotegnjene ulice. Vsaj zelenja je tukaj več kot v mojem betonskem naselju. Razmišljam celo, da bi se preselil v eno od teh hiš, ampak za zdaj je kar dobro tako. Nekaj sva si jih z Ireno že ogledala, vendar je njej še vedno všeč razkošno stanovanje v osmem nadstropju in pogled proti mestu. Saj ne rečem, če je vreme lepo, potlej je tudi tam kar znosno. Balkon je spremenila v nekakšno zeleno oazo, polno rastlin, zelen tepih na tleh je imitacija trave, in udobna ležalnika. Meni bi bolj odgovarjal vrt, kjer bi lahko sprostil svoje podeželske nagone, ki vsekakor še niso zamrli v meni. Pred leti sem sanjal, da bi si kupil majhno staro hišo v okolici Vrhnike, pa se je tako zapletlo, da je sin malo predolgo študiral in hči tudi, zdaj ... Navznoter se pogovarjam, že spet. Sklenil sem, da med vožnjo ne bom več obnavljal spominov v sebi, da bom zbran, da bom pazil, ne

tako kot zadnjič, ko sem skoraj zbil neko starko, ampak je kar bila tam na cesti. S cekarjem in palico in povsem belimi lasmi. Še dobro, da imam ta pametni avto, ki tako dobro uravnava zavore. In tole moje pogovarjanje navznoter, tole je samo odraz tega, da smo izgubili poslušalce in se molče pogovarjamo samo še navznoter. Včasih je bilo drugače. Moj pradedek je še znal pripovedovati, kako je bilo na robu devetnajstega stoletja, ko so sedeli v izbi ob peči in ob dolgih večerih pripovedovali zgodbe, največkrat lovske, pa vojne dogodivščine in popotne. Zaželeni so bili tisti, ki so znali živo opisovati stvari in dogodke. Vsaka vas je premogla vsaj enega, pa tudi kakšno žensko vmes. Zdaj so ljudje nekako zanemeli, zato sem se odločil, da jim ponudim to storitev. Preprosto, dal sem oglas, da sem profesionalni poslušalec in terapevt. Smešno, pri mojih dvainšestdesetih si umišljam novo službo. Če sem odkrit, sem se naveličal tistega zatohlega urada, kjer sem izdeloval neka mnenja za kadrovske službe velikega podjetja, ki je zdaj že skoraj razprodano. Nič ustvarjalnega, nič izziva. Tole pa ... In danes naj bi dobil prvi dve stranki, ena je naročena za ob desetih, druga takoj po dvanajsti, ob pol enih. Irena se mi je smejala, ko sem ji sporočil, da se ne bom šel več pravnika in psihologa, ampak bom lepo delal v svoji pisarni in bom profesionalni poslušalec, no, vmes bom seveda ponujal tudi pravniške nasvete, najbrž bom koga tudi zastopal na sodišču, takole, za vajo, da ne pozabim, kako to gre. Konec koncev so itak vsi pravniki profesionalni poslušalci, psihiatri in psihologi tudi in socialni delavci prav tako. Ampak pri meni bo drugače, pri meni bodo stvari drugače vrednotene in se bom šel nekakšnega spovednika, čeprav jih je v cerkvah kolikor hočeš. Ko sem nabiral stranke, že od pomladi sem, sem jim raz-

lagal, kaj bodo pri meni dobile za honorar, ne ravno majhen, pa vendar. Pogovor odpira, pogovor zdravi, to vem. Cele psihološke šole so bile zgrajene na to temo. O, tu smo. In celo parkirišče je prosto. Lastnik vile je le poskrbel, da so uredili režim parkiranja. Lepo, dve parkirni mesti sta prazni, tako smo bili dogovorjeni, tako je prav. Šele tretjič sem tu in danes začnem zares. Stopim iz avta, ovešen s prenosnikom in snemalno napravo, kajti odločil sem se, da bom pogovore snemal, če bodo stranke podpisale privolitev, kar bo v skladu z zakonom. Ta poslušanja mi bodo služila za dodatno analizo povedanega, da bom kasneje lažje analiziral in naredil načrt svetovanja, če bodo stranke tako želele. Zdajšnji lastnik, sin nekdanjega funkcionarja v propadli partiji, mi je povedal, da je bila vila last nekega Žida, da so jo po vojni adaptirali, da ... Ja, saj vem, kako je to šlo, vem. Takrat, v tisti sivini. In veliko zgodb je, ki se bodo razgubile in umrle skupaj z ljudmi, ki so jih zatiščali vase. Morda mi bo katero uspelo odluščiti, saj sta se najavila tudi dva starejša gospoda, eden jih ima že skoraj devetdeset, drugi nekoliko manj, oseminsedemdeset. In danes, najprej dama blizu štiridesetih, potem gospod, ki prihaja naravnost iz zapora in jih ima nekaj če trideset.

V pisarni sem, odgrnem zavese, pregledam hladilnik, majhno kuhinjsko nišo, fotelj in kanape, mizo, cvetje. Vse je, kot sem hotel, celo odišavljenost je primerna. Gospa Julka res zna, saj je v upravi podjetja skrbela za udobje mnogih direktorjev in ve, kakšne so muhe intelektualnih razvajencev. Eden od direktorjev je hotel imeti vonj smreke, vsak dan vonj smreke. Kupovali so kapljice in jih dajali v vodo na radiatorjih, poleti pa poseben sprej. In glavna v zunanji trgovini, tista je hotela, da se ji pisarna

zjutraj temeljito prezrači. Kaj vse mi je zaupala gospa Julka, tudi to, kakšne igrice so se šli, kako so se pogovarjali, kako se bodo na kolegiju dogovarjali in s kom bodo šli na večerjo in kdo bo poskrbel za onega podjetnika, ki se je zakreditiral, in čigav sin se drogira in katera hči je imela že drugi abortus, pa kašen stil oblačenja ima ta tehnolog in mlada nameščenska zna oralno ... In še in še je bilo zgodb, ki so se kar same nabrale, medtem ko je velik sesalec, ne preglasno, drsel po hodnikih in je izkušeno uho ujelo zgodbe ... Moja gospa Julka, posrečeno bitje. Kaj bi brez nje. Deset let sva se videvala, zato sem jo najel še za to pisarno, da jo bo dvakrat na teden spravljala v red, povsem dovolj bo, da. Končno se usedem v udoben naslonjač, ki sem ga odkupil od lastnika vile; dobra stara stvar, sicer se na te stvari ne spoznam, a usnje je dobro ohranjeno in udobnost je vrhunska. Morda pogrešam kolesa, da bi se lahko premikal, ampak je kar dobro tako. Ga pač naravnaš v primeren položaj, tak, da lahko udobno steguješ noge in si še ravno dovolj blizu mize. Na drugi strani je kanape, na katerega bodo sedale stranke; tudi solidna stara stvar, na novo tapecirana, in še nekaj blazinic levo in desno. Na desni je še en naslonjač in majhna mizica, na kateri bom postregel s pijačo, če bodo stranke tako hotele. To naredi vzdušje, to jih odpre. Ne bom si privoščil takih stvari, kot jih delajo psihiatri v ZDA, ko strankam ponujajo močne psihofarmake, ki odvezujejo jezik, dobesedno. In nekaj podobnega uporabljajo tudi zasliševalske ekipe po vsem svetu. O tem sem se dobro poučil, poznam te stvari, a moja osebna etika to zavrača, čeprav bi se dalo stvari dobiti, nekaj kanalov je ... No, še pet minut in tu bi morala biti gospa, menda je gospa, ločena sicer, gospa J. Tako piše. Končana srednja ekonomska šola, delala v Tobačni tovarni,

P O S L U Š A L E C

potem pri nekem zasebniku, zdaj je na čakanju, osemintrideset let. Na sliki je čedna, kratki rjavi lasje in zelenkaste oči, postava pa, no, nekoliko debelušna, to ja, a je jedra, to se že vidi. Poslala mi je nekaj slik, tako kot sem zahteval, da lahko vsaj približno ocenim, kakšen tip človeka je. Psihologija pozna povezave med telesnostjo in duševnostjo. No ja, za tole bi si upal trditi, da je kar malo melanholična in lena. V elektronskem pismu je napisala, da je precej osamljena, da ne hodi ven, da je otrok hiperaktiven, da ji pobira moči, da ... Urbane zgodbe, ko ženske ostanejo same z otrokom in brez službe. Eh ja, kriza, kriza, pa je ne bi bilo treba, če bi ... Ne, to so že druge teme. Tale, najbrž bi se rada nekomu zaupala, čeprav je napisala, da ima dve dobri prijateljici, tudi prijatelja, ki jo občasno obišeče, ampak da jih mora predvsem ona poslušati, da se jim težko izpove. Eni od prijateljic nekoliko bolj, vendar je ne razume, ker je večkrat pijana, tako kot njen mož, ki je že drugič v bolnici, baje ciroza ... Da bi bila stvar bolj jasna, bom strankam dal list papirja in pisalo; pravijo, da sem dober grafolog. In prav zanimivo je, kako se včasih izkažejo ljudje povsem drugačni, ko vidim njihovo pisavo, čeprav bo najbrž ta veda psihologije povsem izginila, saj so mnogi že navajeni pisati s tipkovnicami in je pisanje zgolj še nuja v osnovni šoli, še tam, se mi zdi, bo prav kmalu izvajano kar z računalniki . Na, pa sem se spet ujel, da se kar na lepem pogovarjam s svojim drugim jazom, z ljudmi, kar tako. Vstanem, pogledam skozi okno. Aha, majhen rdeč ford, rjavolaska prihaja. Moja prva stranka. Gotovo se bo ustavila spodaj in bo še enega pokadila, kajti pri meni se ne kadi; tudi zakon tega ne dovoljuje, ona pa je kar huda kadilka, vsaj tako je napisala. Da, da, tudi njej bom dal list papirja, tudi njej.

Zanimiva reč tale grafologija, ki se je kot veda rodila v taboriščih, kjer je bilo ogromno pisnih vzorcev, pa je tisti naduti znanstveni črviček sestavil celo študijo o človeški pisavi; naš Trstenjak jo je na novo opredelil in dopolnil. Spomnim se časov, ko so obstajali avtomati, kamor si vtaknil popisan list in ti je računalnik navrgel nekaj natipkanih besed o tvojem karakterju. In kje drugje so s tem začeli kot v ZDA? Ja, eden od mojih sošolcev je ostal tam in je imel kar uspešno psihološko posvetovalnico, nekakšno kemično pralnico za duše, vsaj tako mi je enkrat napisal, ker da je diplomiral še iz psihiatrije. Tu bi bil le povprečen klinični psiholog, morda v kakšni kadrovski službi, kjer bi preverjal predvsem režimsko lojalnost in družbeno in družabno prilagojenost. Tako se je to včasih delalo. Tam, tam pa ... Zdravil je take stvari, kot so strah pred dvigalom, pred višino v nebotičnikih, pred ostrimi predmeti, skratka, ukvarjal se je s fobijami, bi se strokovno reklo. In mu je kar dobro šlo, dokler ni izgubil neke tožbe zaradi prevelikih odmerkov določenih zdravil in je tisto osebito spravil v hudo odvisnost, kar je najbrž vedel, da se bo zgodilo, a je od nje dobival nenormalno visoke honorarje in ... To je že druga zgodba. Pogledam dol in lahko v miru gledam, kako gospa J. kadi; eno roko ima spodvito pod dojkama, v tisti ji bingljajo ključi, drugo s komolcem naslanja na zapestje in si ponese cigareto k ustom. Stoji tako, da ima levo nogo močno pokrčeno, desno pa pretirano stegnjeno, kar bi najbrž pomenilo, da jo daje huda nervoznost. Končno odvrže čik v pesek in ga zatlači s podplatom črnega močnega čevlja. In kombinacija oblačil, črne hlače, temnordeča majica, nekakšen polpuli, nekaj takega. Črna barva? Najbrž hoče prikriti debelost, ki je, resnici na ljubo, kar razbohotena. Prihaja gor. Pokaš-

ljam in čakam na trkanje.

Uvod je mimo. Razkomotila se je in odložila torbico poleg sebe. Takoj je prekrizala nogi in prste prepletla na obilnem stegnu. Dobro sem si zapomnil kretnjo, preden je sedla. Z neko prefinjeno držo prstov je potegnila majico navzdol, da ji je zlezla čez rob hlač in zakrila belino, ki je pronicala izza njih. V očeh ima nekaj medlega, zbezanega. Nataknil sem ji majčken mikrofon na rob zavihka blizu vratu. Preverim, če je stvar usklajena s programom za snemanje na mojem prenosniku. Poprosim jo, naj reče nekaj besed, da uravnava snemanje, s katerim se je strinjala. Vse je v redu, stvar deluje. Zdaj lahko začneva.

»No, gospa J., o čem želite govoriti danes. Lahko začnete, kajpak mi bo najbrž dovoljeno postavljati vmesna vprašanja, kajne?« jo naprosim.

»Ja, no, ja, rada bi vam zaupala zgodbo iz otroštva, ki me je tako zaznamovala, veste,« reče še nekoliko zatiščano. »Bili smo kar urejena družina. Živelimo v bloku, v starem bloku, kjer smo si kurili še na premog. Tam blizu pivovarne, v tistih blokkih. Oče je delal v Litostroju, mama v Iliriji. Moja starejša sestra, ona je ostala zgoraj v Nemčiji. Poročila se je z Nemcem in ima tri lepe svetlolase otroke, dva sina in eno hčerko. Jaz, saj sem vam pisala, imam sina, zdaj gre v peti razred. S sestrom sem ohranila dobre odnose, veste. Ko sem morala z njo deliti sobo, pa ni bilo vedno lahko, o ne. Kreg je bil in cukanje in, saj veste, ko pride najstništvo, pa posterji, ljubezenski zmenki in dnevnik in drobna mečkanja. Kolikokrat sem morala ven v Tivoli, ko je ona dobila obisk in ni bilo staršev doma. Poleti je še šlo, pozimi pa!? No ja, rada sem drsala in sem šla na drsališče. Kasneje se je z njimi dobivala zunaj, nič več doma, dokler

ni pri osemnajstih šla gor v Nemčijo, v Bielefeld, in se tam zaposlila v neki grafični industriji. No, bili so trenutki, ko sem rada stikala po kleti, kjer se je včasih tudi kaj dogajalo. Fantje so imeli neko tajno društvo tam spodaj, nekaj takega. V eni od zapuščenih kleti so si uredil nekakšno kadilnico in majhen disko. Imeli so kasetofone in so poslušali glasbo, kadili, pili in tja zvaljali punce, tudi punčke, da so se igrali. V soseski ni bilo smrklje, ki ne bi tam spodaj izgubila nedolžnosti, razen mene, veste. Pa me ni bilo strah tistih pobalinov, prav nič, ker sem takrat hodila v šolo karateja in sem enkrat enega tako spretno brenila, saj veste kam, da so mi potem dali mir. Takrat mi je bilo trinajst let in v meni se je zbuvalo nekaj čudnega. Želela sem si božati punce, res,« razlomljeno reče. »Cele noči sem premišljevala, kako bi tja dol zvalila katero od sošolk, da bi se z njo poljubljala, da bi jo otipavala, ampak ne, zdelo se mi je pokvarjeno. Prebiral sem o tem, vse sem prebrala, kar mi je prišlo pod roke, pa me ni pomirilo. Hotela sem že k šolski psihologinji, rada bi se zaupala mami, pa ... Ne vem, no, nerodno mi je bilo. In ko se je sestra preoblačila, sem jo zmeraj rada gledala, celo njen vonj me je opijanjal, res. Enkrat se je gola sklonila čez mojo posteljo, blizu moje glave, da bi vzela majico, ki sem ji jo občasno posojala. Takrat sem prvič ujela vonj njenega spolovila. Pa veste, da me je naredil omotično, res. Delala sem se, da spim in sem globoko in sproščeno dihala, ona pa takole čez, pograbi majico in gre. Jaz sem potem bila čisto razdražena. Ena od sošolk je očitno imela ista nagnjenja. In neko nedeljo, dež je pral, pride k meni. Nič se ni zgodilo, samo pokazala mi je, kako je poraščena tam spodaj in gola se je vrtela po sobi, ni mi dovolila, da bi se je dotaknila, da bi jo poljubila. Smela sem ji potipati prsi, pa

še to le na kratko, le toliko, da sem jih začutila pod prsti. On pa me je pobožala tam spodaj, še več, celo s prsti mi je šla malo v gube in si potem s skremženim obrazom brisala sluz, ki je kar mezela iz mene. Tisto, vidite, tisto zmrdo sem si zapomnila, in potem se mi je vse skupaj sila zagnusilo. Ko je šla, sem še dolgo jokala. Naslednji dan se me je v šoli izogibala in ni več hotela govoriti z mano. Res pa je, da sem ji ponudila tudi liker in ga je kar nekaj spila; saj sem ga tudi jaz, ampak tisto, ne vem. Od takrat sem se sama sebi gnusila. In močno me je mikalo, da bi šla v tisto jazbino in se tam predala prvemu, ki bi me hotel. Pa veste, kaj so za mano kričali fantje, veste kaj?« me vpraša z nekim naprezljivim izrazom na obrazu.

»Si predstavljam, seveda si,« ji tolažeče rečem in pomaham z roko, kar naj bi pomenilo, da naj kar nadaljuje.

»Lezbača, lezbača,« je odmevalo v kleti, če sem prišla dol, ko so bili tam in sem prišla iskat kakšno stvar, vložene kumarice in podobno. Najraje bi šla tja in jim vsem po vrsti razbila gobce. Še v srednji šoli se je obešalo name to zmerjanje, ker sta tam bila dva fanta iz naše sošeske. In tudi res je bilo, da sem ven hodila samo s prijateljicami. Fantje me preprosto niso zanimali, vse do drugega letnika srednje šole,« izdihano reče.

»V puberteti je dokaj normalno, da se zanimamo za isti spol. Nič drugače ni med fanti. Mislite, da si fantje ne raziskujejo bingelnov, si jih merijo, ogledujejo, kateri tudi komu pomaga pri onaniji. To pač spada k razvoju libida in ni nič tako zelo travmatičnega, če seveda ni vmes kakšne nasilne nagnusnosti. No, kdaj ste odkrili moške in na kakšen način?« ji blago namignem.

»Joj, to je šele zgodba, to. No ja, če sem se odločila, da bom iskrena in odprta, kar naj bi me zdravilo, vsaj tako ste mi zagotavljali v elektronskem dopisovanju, potem, ja,« zaletavo reče.

»Zaupanje bova še gradila in ga nadgrajevala. Bodite brez skrbi, vse vaše zgodbe bodo ostale zgolj med nama, sicer sva podpisala pogodbo, ki me pravno zavezuje k molčečnosti. Veste, izpoved je terapevtsko sredstvo, žal, premalokrat upoštevano. No, prosim, kar nadaljujte,« jo vzpodbudim.

»Moj prvi moški,« reče, zavrti z očmi in zakroži z leve noge v gležnju. »Bilo je na nekem šolskem plesu, ko je k meni prišel profesor telesne vzgoje, mlad, mišičast, visok, spreten, kratka, pravi moški. Že med njegovimi urami v telovadnici me je večkrat pogledal, tako, no, tako zaupljivo in, ja, bom prostaška, rajclih. Takrat še nisem bila tako zelo debela in sem imela rada orodne vaje, pa me je zato vzpodbujal, mi pomagal, me prijemal; včasih je že kar srh šel po meni, ko sem čutila njegove dlakave roke. No, in tisti ples, na pomlad je bilo ... Valentinov ples. Sami smo si ga izmislili in organizirali. Pa je prišel k meni, plesala sva, potem, potem sva šla ven, sedla v njegov avto in se odpeljala nekam ven iz mesta. V avtu je bilo, ja, prvič, malo boleče, a nepozabno. Tista noč, glasba, božanje, dišave, pa njegove močne dlakave roke in izkušeni poljubi. Tisto malo krvi sva obrisala z nadišavljenimi robčki. Stvar sva ponovila še dvakrat, potem sva šla še na kavo na nek bencinski servis. Odpeljal me je domov in ... Nič. Prinesla sem zdravniško opravičilo, da sem se lahko izogibala telesni vzgoji, mislim, da vsaj dva meseca, dokler me ni zalotil v parku in je prišel k meni. Spet sva šla nekam iz

mesta in spet tisti njegov star audi in pomlad ... Hotel se je dobivati z mano. Meni se to ni zdelo pošteno, ker sem vedela, da je poročen in ima že majhno hčerkico. Njegova žena je zdravnica, dela v zdravstvenem domu. Na videz sem jo poznala in videvala, zato se mi je vse skupaj zdelo neumno. To sem mu tudi povedala, pa mi je rekel, da to nima zveze s tem, kar počneva. Nekaj je trobil, da sem posebna, da imam nek poseben erotizem. Saj ne, da mi ni bilo lepo, to ne, le, kaj vem, moralni maček, se mi zdi, je bil. Počitnice so stvar uredile. Šla sem na morje in tam spoznala nekega Šveda, dosti starejšega od mene,« reče in predahne.

Zaslutim, da je čas za lahčen odmor. Ponudim ji pijačo; odločila se je za jabolčni sok z malo vodke, sebi prinesem samo mineralno vodo.

»No, kaj je bilo potem s Švedom?« jo skušam zaplesti v odmotavanja.

»On, gospod Jobson, on je bil galanten in bogat, pravkar ločen petdesetletnik. Najprej sva se samo pogovarjala v nerodni angleščini, potem me je povabil na večerjo in končala sva v njegovi hotelski sobi. A veste, da je imel sila kratkega, ampak tako obupno debelega, joj, kaj takega,« se zasmije in spet malo prisrkne. »In za tisto sopihanje mi je kar spodobno plačal. Bila sem pač v obdobju, ko nisem vedela, kaj naj naredim s svojo mladostjo. Prijateljici, ki sta bili z menoj v šotoru, sta mi zavidali tak honorar. Celo noč smo razglabljale, če je to moralno, če to ni, spet oprostite izrazu, – kurbiš. Pa sem jima hitro natrosila obrambo, da mi je bil tip vsaj malo všeč, kar je res, modre oči in tista posebna počasnost in lenivost, to mi je bilo všeč. Čeprav vem, da je tudi Anita že spala za honorar, ena od prijateljic

iz soseske, ena pač, ki je bila takrat z mano na morju v tistem šotoru. Ona je to počela večkrat, še potem, ko je že študirala, jaz pa nikoli več. Resnici na ljubo me je mikalo, da bi to počela in na ta način izsiljevala moške. Moralni madež je ostal, to vem,« nekoliko utrujeno reče in si popravi lase, se nasloni in zaniha s težkimi prsmi.

»Še vedno nisva tam, kjer bi morala biti, kajne? Slutim, da je bilo v vaši mladosti še kaj, kar je pustilo opekline v duši. Najbrž ste se zato odločili za tovrstno izpovedovalnico.«

»O, bilo,« reče in trzne z rameni.

»Bi mi že danes to zaupali, ali bova to pustila za naslednjič? Zdaj imava že nekaj, o čemer bo veljalo razmisliti; imeli ste istospolno izkušnjo, imeli ste ljubčkanje z učiteljem telovadbe in šli ste za denar, no, ... Vendarle nič takega, kar bi v vas ubilo čustvenost in ranilo vaše jedro. Veste, da starejši moški, ne mislim starejši po bioloških merilih, torej vitalni srednjeletniki, zapeljujejo mlada dekleta; to je do neke mere razložljivo s povsem naravnimi goni v naravi. Izkušeni samci hočejo pač vpeljati v seksualno življenje neizkušene mladenke. Prav isto je z moškimi; mnogi so se predali starejši ženski, da so izkusili, kaj je to ženska. Včasih so imeli javne hiše, kjer so mladce uvajale v spolnost izkušene ženske. Danes imamo za to internet in vse drugo, kar je le neka instant hrana. Moški vas je pač privlačil, tako kot tisti Šved kasneje, tu ni nič travmatičnega, čeprav ste to občutili kot greh, ki je spet posledica moralnih vzgibov, na nek način privzgojenih v neki klasični morali, ni nujno, da zgolj krščanski, še zdaleč ne. Problem je v splošni družbeni konvenciji, če razumete. Vedno smo obremenjeni s tem, kaj si bodo ljudje mislili o

nas, to je naša cokla, naš cenzor v glavi. Po drugi strani pa z zanimanjem prebiramo rumeni tisk in se naslajamo ob cenenih zgodbah, ko starejši bogataši izgubijo tožbe, kadar jih tožijo dosti mlajše partnerke. Morala je velik kapital za pravno stroko, žal. No, kako, bova nadaljevala?« jo vprašam in se udobno razlezem.

Nekaj časa je kar tiho in zre na preprogo. O, vem, tole pomeni notranje zbiranje. Potem le dvigne obraz in reče: »Pa bi raje drugič. Veste, so stvari, ki jih človek težko pove, saj razumete?«

»Draga J., vi odločate, koliko in kdaj boste povedali. Nič ne prehitevajva, naj se stvari same odvozlajo. Potem reciva, da se vidiva danes teden ob isti uri. Bi šlo?« sem že kar preveč uraden in posloven.

»Bo, saj sem itak na čakanju, pa nimam kaj drugega početi. Kaj pa honorar, kdaj plačam?«

»Ko bova končala, ampak za vas bo popust, ker ste trenutno brez službe. Torej v ponedeljek ob desetih, velja,« rečem in vstanem.

Samo prikima. Pospremim jo do vrat, kjer se še vljudnostno posloviva. Oddišala je. Za seboj je pustila značilen vonj razodevanja. Poznam ga, še ko sem delal v pravni pisarni za ločitve so tja prinašale tak vonj; ogorčenje diši drugače in strastna jeza spet drugače. Vonji, da, vonji, zelo bistveni za kompleksnost doživljanja. Pred leti mi je neka ženska zaupala, da se hoče ločiti, ker ji mož preprosto ne diši več. Ja, prav tako je rekla, ja. Pa sva kar dolgo razpravljala o tem, kako je to z vonji, da ti mora človek res dišati. In ona je trdila, da je njen mož začel smrdeti, da ga ne prenese več v svoji bližini, da se ji je že primerilo, da je po ljubljenu bruhala. Imela sta tri otroke. Kaj je bil vzrok,

da se je njegov telesni vonj tako spremenil, nismo nikoli uganili, najverjetneje je to proces staranja, bi rekel. Saj sem tudi sam v njem, no ... Premalo je bil ... samo tisti vzrok, premalo, za ločitev. Mož je opravil endokrinološke preiskave, se dišavil, ampak nič; ona si je dobila ljubimca, potem je on vložil zahtevek za ločitev. In je uspel. Hišo sta prodala, ona je živela pri ljubimcu, dva otroka z njo, starejši sin z njim. Zanimiv primer je to bil, da. In spomnim se tistega možakarja. K meni je prihajal urejen, in, rekel bi, da pretirano nadišavljen. Smešen se mi je zdel, ko je bogato krilil z rokama in mi dopovedoval, da je njegova žena čisto navadna razuzdanka, da jo zdaj, ko leze blizu petdesetim, na novo razganja. Prišel je celo s teorijo, da je to posledica usihanja hormonov, da se bliža dokončni usahnitvi. Mož je bil načitan in izobražen, delal je v manjši založbi in je imel opravka s knjigami, zdi se mi, da je tudi nekaj pesnil. Ja, ja, saj mi je poklonil zbirko pesmi, saj res. O, kje je že to, in kje je zdaj tista knjiga? Doma bi morala biti. Ne vem, tiste pesmi me niso ravno navdušile, prej bi lahko rekel, da sem v njih uvidel depresijo, ki se je na tak način izražala. In kako se mi je Irena posmehovala, ko sem lezel v posteljo s tisto knjigo, ker je bila pač navajena, da sem pred spanjem prebral še kaj strokovnega, ne pa poezije. Irena rada bere, to pa. Tudi knjižnico nama je uredila, kapo dol, lepo. In ko obriše prah in se svetijo hrbti knjig, ko prostor diši po svežini, takrat je pravi užitek sestri v temnordeč naslonjač ob bralni lučki in vzeti v roko katero od knjig. Sinoči sem prebiral neko zelo staro knjigo, o podeželskem zdravniku, ki je zdravil na svoj način, tudi z besedo. Švicar je bil. Obsevanja s soncem visoko zgoraj v hribih, sončne kopeli, tako nekako. No ja, to s soncem, to bo kar držalo, saj je sonce vir optimizma. Takole čemim in

se zamišljam, delo pa čaka. Moral bi pregledat še nekaj grafoloških vzorcev in nanje odgovoriti. Mislim pa, da bom stvar podražil, 20 € za vzorec, smešno nizka cena. Za začetek bom dvignil na trideset, saj mi vzorcev še ne bo zmanjkalo, nasprotno, preveč jih je, ne bom zmogel vsega. In to ni posel, kjer bi si lahko najel pomočnika ali pomočnico. Malo nas je, malo, grafologov. Sežem v aktovko in ven potegnem šop pisem z vzorci. Že kako napišejo naslov, to veliko pove, zelo veliko. In podpis, da. Lotim se prvega, ženska, študentka, dvaindvajset let. No, na oko še neizdelana pisava, a konture osebnosti so tu, so ... Brlzig mobilnika mi vzame koncentracijo. Pogledam, o ... Nova šefica za splošne zadeve v velikem še delujočem podjetju. Aha, spet bo kakšna prošnja. Odložim telefon in pogledam v pramen sonca, ki se redči skozi zaveso in se ujame na pozlačen okvir slike; nič posrečenega, jesenska pokrajina nekje na Dolenjskem. S palcem in kazalcem si zatisnem desno oko in odkimujem. Hočejo, da bi izdelal grafološke analize za vse direktorje prodaje in za nižje nameščence. Ti so nori, prekleto, da so res. Pa sem jim lepo povedal, da brez osebnega soglasja in pisnega privoljenja ne bom delal nobene grafološke analize, ker je to nezakonito in ni v skladu z mojo etiko. Ponujajo mi čeden honorar, ki naj bi poplačal tudi mojo molčečnost, ampak ... Joj, kakšen svet! Hočejo narediti selekcijo med komercialisti, vem, da se to dogaja. Te metode so mi znane in so bile na zahodu že v uporabi, verjetno so še. No, vsaj kar se grafologije tiče, vem, da so to opustili, ker pač ljudje vse natipkajo, elektronsko pišejo, zato imajo druge teste, katerim se morajo zaposleni podvreči, če delodajalec tako zahteva. Zakonodaja jih je omogočila, ker da delodajalec mora vedeti, kakšno delovno silo najema. Saj to je tako, kot

da bi imel vsak človek tehnične podatke, tako kot ... Roboti smo, roboti za delanje dobička drugim. Ne, ne v to me ne bodo vpletli, čeprav ... toliko evrov naenkrat. Če bi Irena za to zvedela ... Bi kar žarela, bi kar skakala. Jo že slišim: Joj, Miro, zdaj bova lahko zamenjala okna, novo spalnico, in ... Ampak saj je še vse funkcionalno in hišo kupujeva. Ne, pa ne. Zdaj sem na svojem in nihče mi ne bo ukazoval, prav nihče! Začenjam živeti svojo svobodo. Moj sosed, upokojeni major bivše armade, bi rekel: Svoboda je zlato, ki se ne prodaja in ne kupuje. Ampak on zna tako sočno povedati v svoji balkanščini, katere se ni otresel in se je ne bo. Dostikrat mi je govoril, kako je šel s sposojenimi čevlji s hribov dol v mesto v srednjo šolo. Lesen kovček, preveliki čevlji in očetova ura. Kaj mi zdaj pada v misli ta zgodba, pa prav zdaj. In ga vidim, kako nese preko rosne jutranje trave težak lesen kovček na rami, še zadnjič gre med pasoče se konje, ki hrzajo v hladno septembrsko jutro, potem pa po bližnjicah dol, dokler ne pride do samotne železniške postaje in nato v Sarajevo, internat, šola, potem vojska, akademija, premiki, dokler ni končal v našem mestu in se na robu osemdesetih upokojil. Kadar nekoliko preveč spi, postane sila nostalgičen in preklinja politike, ki so zakuhali balkanska klanja. Tista leta ga ni bilo iz stanovanja, zaprl se je. Če sva se srečala, je samo pokimal in šel mimo. Prizadelo ga je, vem. Sanjal je enakopravnost, strpnost, potem ... E, moj Jovanče, zdaj starček, že čez osemdeset jih ima in lepo negovano belo brado, ki jo nosi že, ja, kar nekaj let. Mislim, da ga je zelo potrlo, ko sta se jima odselila otroka, starejša hči je šla je v Ameriko, sin na Švedsko. Zdaj sta sama. Gospa Jelena je sila čemerna. Prej je bila tako gostoljubna in razvihrana, zdaj samo še nerga in si umišlja, da jo hočejo zastrupiti. Povsod vidi neke sovra-

žnike z noži ... Mislim, da ji ne bi smeli povedati, da so njene sorodnike na zverinski način ubili v tistih vojnah. Ne, tega ji ne bi smeli povedati in ji celo kazati slik trupel. Od takrat je čudna, res. Sinoči me je prestregla na hodniku in mi šepetaje rekla, da ponoči hodijo neki bradati ljudje po hodniku in da govorijo po arabsko, tako je rekla. In da se noro smejejo in kadijo nek opij ali nekaj takega. Da jih je videla, kako so sedeli v kotu hodnika, da je klicala policijo, pa nič. Povedala je še, da je šla opozorit gospo Branko, našo levo sosedo, upokojeno porodničarko, ločeno, klepetavo, da je kaj. Kako sem jo moral miriti, jo prijeti za suhceno roko in jo pospremiti do dvigala in še ni zaleglo. Moral sem do stanovanja in ji natresti zgodbo o tem, da sem že poklical zasebnega detektiva, ki bo stvar raziskal, da smo tudi mi slišali tiste ljudi, da se bo uredilo, če ne drugače, z zasebno varnostno službo. Gospod Jovo je samo majal z glavo in se smehljaj. Zašepetal mi je, da bo drugo vreme, da jo pač nosi. In bo res, če se ne motim so za konec tedna napovedane močne padavine. Ta naša Jelena. Jaz znam z njo, ostali trdijo, da bi morala v dom, pravzaprav oba, ampak Jovo ne bo šel, preveč ponosa je v njem, da bi šel iz stanovanja, ki si ga je tako lepo uredil, da je kaj videti. Ko je še hodil tja dol, je marsikaj prinesel s tistih svojih hribov; petrolejko, poseben mlinček za kavo, sabljo, stare pištrole, neko glasbilo, naramne torbe, obuvala, nošo, lesene posode, skratka, mini muzej. Kosilo jima dostavijo na dom, gospa Branka jima pomaga vzdrževati red in skrbi, da redno jemljeta zdravila, ostalo pa ... O, kakšni kulinarični festivali so bili včasih pri njiju, ko se je Jovo vrnil z dopusta ... Zdaj pa diete, ampak Jovo se jih ne drži strogo, kje pa. Še sinoči sta bili na mizi slanina in čebula, poleg pa strojček za igranje šaha, nek elektronski šah.

Včasih sva veliko prešahirala, zdaj ni časa, niti nimam več potrebne koncentracije. O, Jovo še rad analizira partije velemojstrov in včasih mi pokaže kakšen problem, ki ga je rešil. To ga ohranja, to ga dela bistrega in motiviranega. Eh, da, naš blok ... Trideset let smo že skupaj, majhna betonska vas smo. Joj, takole tuhtati in nič ne delati. No, da vidimo, kaj je s temi vzorci. Tale deklič. Ja, rahlo nevrotična in preveč nagnjena k lenobi. Direktno bom napisal, tako kot je. Pa še čustveno zavrta je in rada ima laž, patološka lažnivka je. Celo ignorantska zna biti. Vsebina pisma, nič posebnega, prepisala je odlomek iz knjige. No ja, saj vsebina nima pomena, res ne, ker bi bila za analizo celo moteča. So stvari, ki jih preveč čustveno napišemo in popačimo svojo pravo pisavo, zato je najbolje, da so stvari od nekod prepisane, da je videti samo tehnični način pisave. No, poglej, kam ti postavlja pike, nekam med oblake. Rada sanjari, vsekakor, to gre skupaj s pomanjkanjem vzpodbudnosti. Rada ima zaupnosti, dobra poslušalka je, sama pa, prikrito, skrito, zavito, skrivnostno – kar naprej bi nosila beneške maske, rečemo takim karakterjem. Tole napišem. Naj pride iskat, kadar jo je volja. O, nič več pošiljanj po elektronski pošti. Sem bil pač naiven in sem analize poslal, plačilo pa ... Ne, zdaj imam to pisarno in tu je moč dvigniti analizo, ali pa jo pošljem in plačajo po povzetju. Takole bo to šlo, takole ... Ja, sam sem si izbral tak način. Prej seveda sem imel vsak dan dovolj organiziranega dela in redno plačo, zdaj pa ... Še kakšnih pet let in potem ... potem bom balinal in šahiral in letal po ambulantah, da bi prelisičil smrt. Spet telefon. Oh. Mirjam, ta razmetanka, taka hči ...!

»Kaj je?« raskavo rečem in vstanem.

»Oči, jutri grem spet ven s soplesalci, mislim, šibnemo do Berlina, rabila bi prevoz do letališča, ker moj Tijo ne more, zlomil si je zapestje na vajah in bo doma, tudi tak ne bi zmoget vozit. Mami pravi, da ne more, ker ima zobarja, ti bi lahko, a ne?«

»A, zdaj bom še tvoj osebni šofer, kraljica plesa, kaj? Mama, ja, pa res, jutri ima čeljustnega kirurga. No, kdaj moraš vzleteti tja gor, kdaj?« nestrpno rečem.

»Zgodaj, ob šest dvajset gre letalo. Pobral bi me na Rašiški, tam kot zadnjič. A sva potem zmenjena, oči?« zažgoli na tisti njen poseben spakljiv način, ki je ljubek, prekleto ljubek in zna osvojiti.

»No, če že mora tako biti. Bom tam, še prej te pokličem. In koliko dni boste zgoraj?« sem očetovsko radoveden.

»Samo čez vikend, do ponedeljka. Tri nastope imamo in še en performans v manjšem gledališču. Se vidiva,« živčno reče.

»Jutri je šele četrtek,« sem malo zmeden.

»Saj, ja. Ja, v petek imamo vaje, čez vikend nastope, a štekaš?«

»Ja, ja, no bom točen, velja. Pa pazi, da boš kmalu doma, ker bo treba zgodaj vstati,« sem podučljiv.

»Ja, ja, čao oči,« še blekne.

Skozi okno gledam star kostanj v sosednjem vrtu. Bohotno žari v jesenski dopoldan. V ušesu so še hčerkine besede, v mislih pa njeno leteče telo v plesu. Zmignem z glavo in si iz spomina narišem nekaj slik. Mirjam v dnevni sobi na tepihu, glasba, ona se zvija, se spakuje, meče kitke levo in desno in se prekopicne. Udari se v brado, tuli, brca z nogami, Irena jo pobere, jaz pa ji obrišem solze. In prvi

baletni čeveljčki: še zdaj jo vidim, sedi na fotelju in si jih tlači na nogo, miga s prsti, si popravlja elastičen dres, viha rob krilca, potem zvleče tepih vstran in nam razlaga, da se balet pleše samo na parketu. In pokaže nekaj figur, nekaj gibov. Očaran sem bil, čeprav sem nasprotoval, da ima toliko vaj na teden. Njena trenerka je rekla, da je talentirana, a premalo disciplinirana, da hoče vedno vse po svoje, da je trmasta, najbrž po Ireni, kraška kri, da ... Balet jo je minil v petem razredu, ko je začela z drugačnimi plesi, srednja šola in potem fakulteta, nemščina in knjižničarstvo, ampak vleče ta študij, vleče, joj!?! Drugače ne more biti, ko pa so kar naprej nastopi, tekmovanja, in ... Tisti njen Tijo, lep, ampak tako nekako ... nekako krhek, skoraj pomehkužen, sicer dober plesalec in še kar dober študent arhitekture; dela diplomu, vendar ... No ja, kar si je izbrala, to ima. Vsekakor boljše, kot da bi mi predstavila kakšnega agresivca, to pa ja. Tijo je vljuden, kulturnen, in njegovi starši so v redu, oče gradbeni inženir, mama pa kemijski tehnik, oba na čakanju, brez službe, kakšen čas ... Gradbena firma je v stečaju, manjše podjetje, kjer je delala mama, je prodano in je novi lastnik odpustil nepotreben kader. Kakšni časi, kakšni časi, me tesni. Zagrnem zaveso. Pogledam na uro, nekaj do poldvanajstih, ob enih bo tu že nov klient, jaz pa takole stojim in meditiram in si zamišljam našo Mirjam. Za spomine bo še čas, za delo je pa zdaj. Dajmo, zdajle hiter skok na kosilo, potlej ta ... kako mu je ime. Grem do računalnika in si na hitro preberem podatke. J., starost osemintrideset let. Bil v zaporu ... No, o tem bom razmišljal kasneje, zdaj moram domov, pa na hitro! Mislim, da mi je zjutraj omenjala, da bo prinesla kosilo domov, ker ima veliko opravkov po mestu, ampak opoldanski odmor si bo vendarle vzela. Le kako vzdrži vse

dni: neke bilance, vzponi in padci poslovanja. Ekonomski analitik, neroden izraz, analitičarka pravzaprav, to je moja Irenca, to. Obsedena je z bilancami, še doma dela nekakšno knjigovodstvo in hoče, da bi se še jaz šel družinsko borzo. Meni se upira ves ta vrtiljak, te borze, delnice, pa dobički, izgube, vrednosti ... da ponoriš! Pravi, da bo delala, dokler ne bo na vozičku ali na kakšni transfuziji. Noro! Zasvojena je z delom. To sem ji že dostikrat očital, pa mi je vrgla cunjo v glavo in mi zabrusila, da sem zaležanec. Morda ima prav, rad sem na kavču, o ja. Še sprehode sem opustil. Če bi imel psa? Ne, tam zgoraj v stanovanju, ne! Ko bova v hiši, ja, takrat zagotovo. Čez kakšno leto, ne prej. Stanovanje naj bi bilo potem od Stena, čudnega mladega zdravnika, tega supergarja. Joj, tega res ne prenesem, zdravnik, pa takole našemljen, mlad zdravnik na urgenci, Madona. Prepirla sva se okrog tega, ampak nič ne zaleže, prav nič. Furjast je, bister ko hudič. Vedno mi zna zabrusiti kakšno nazaj; lahko bi bil dober pravnik, odločil se je za stetoskop. Na kosilo!

Tale J. Glej ga, sem si kar mislil, agresiven avto in prihod, hm, energija, hotenje ... Ja, sončna očala si zatlači visoko gor v črno pričesko, potlej pritisne na gumbek za zaklepanje, da avto kratko zapiska in mežikne s smerokazi. Samo poglej ga, kako hodi, agresivno, domišljavo, no ... Me prav zanima, kaj bo imel povedati. V pošti je napisal, da se je zdravil pri psihiatrinji, zdaj ko je prišel iz zapora, in da so mu že v zaporu nudili psihološko pomoč, ampak da bi si želel izpovedovanja, samo to ... Pripravljen moram biti na kipečo energijo, niti štirideset jih še nima. No, no. Zvoni. Povabim ga naprej. No ja, v očeh ima nekaj kalnine, kar kaže, da je v prsih nekaj smetnega. Uvodne predstavitve so mimo. Posedem ga v naslonjač, mu razložim, kar se sne-

manja pogovora tiče; strinja se. Ponudim mu ustrezen formular, da ga podpiše. Aha, podpis. Glej no, skrivaška duša, poniglavost, bi zastarelo rekli, da, poniglavost. Tale izraz, ja, tale je še ostal iz mojih gimnazijskih let, uporabljal ga je profesor zgodovine, ki je bil tako zaljubljen v Rimljane in njihovo moč. Kopijo dam njemu, ostalo spravim v mapo, namenjeno tem pogodbam.

»No, gospod J., v zapisih ste omenjali, da imate kar precejšne tesnobe, zdaj ko ste zunaj in spet delate v lastnem podjetju. Da bi prišla do jedra, so bova morala pomenkovati tudi o vaši predzgodovini, saj razumete? Mislim, da boste to zlahka razumeli, saj ste vendar intelektualec, magister informatike, in napisali ste, da pripravljate doktorat. No, torej, vaše tesnobe, kaj se pravzaprav dogaja? Kje bova začela?« ga lenobno vprašam in prepletem prste rok na mizi.

Odkašlja se in se zazre nekam v tla, hip za tem sunkoma dvigne glavo in reče: »V te psihoanalize ne verjamem kaj dosti. Bral sem o tistem Dunajčanu, o Židu, ki je postavljale teorije in je bil zasvojen s kokainom. No ja, vse se začne v otroštvu, to je res, potem se človek sam naredi in družba ga oblikuje po svojih potrebah. To je moje mnenje!« pribije. »Moje tesnobe ... hja, saj veste, zapor, skoraj dve leti. To so moje tesnobe in strahovi. Psihiatrinja mi je nakladala, da moram stvar predelat s pomočjo kemije. Pa še kaj! Samo nekaj tednov sem jemal vso tisto njeno svinjarijo, pa sem bil bolj bolan kot prej, verjemite. Slišal sem celo, da psihiatri namenoma predpisujejo tablete, da paciente nanje navadijo in je potem biznis zagotovljen. Procenti, zaslužki ... Humanosti tako ni več, je samo dobiček,« zaletavo nabrblija in se živčno preseda.

»No, posploševati ne kaže, je pa res, da je agresija farmacevtske industrije precejšnja, to vam rad priznam. In učinkovitost psihofarmakov je vedno bolj specializirana in selektivna, ampak so tudi druge poti, da se človek odpre in si olajša dušo, če posplošeno rečeva. Torej, hodili ste v dispanzer na pogovor k dr. L. Tako ste napisali. Dobili ste terapijo, vendar se stanje ni izboljšalo. S kemijo je tako, nekemu pomaga že v prvem mesecu, drugim pa je potrebno veliko več časa, da se kaj zgodi. Podrobnosti vam ne bi razlagal. No, bi vendarle začela v vašem otroštvu, če se strinjate. Veste, zame je zelo pomembno, da se stranke znajo in zmorejo odpreti, to je pač prvi korak na poti, ki ste si jo zadali. Ne silim vas v to,« z blagostjo v glasu svetujem.

»Moje otroštvo,« se nasmehne, »nič posebnega. Oče je bil livar v Litostroju, mama je delala v Tobačni, dokler je še bila. Brat je starejši in dela na banki, programer, ki skrbi za določen sistem. Računalničar, tako kot jaz. No, vrtec, osnovna šola, srednja elektro in potem elektro fakulteta in informatika. Oče je bil veliko zdoma in je hodil tudi v tuje države, ker se je iz livarja prekvalificiral v monterja. Mama pa, ja, nič, kuhala, kričala, včasih preveč spila in vlačila svoje objokane prijateljice v našo hišo v Gameljnah. V glavnem je skrbela za naju z bratom, foter je samo zahteval dobre ocene in delo okrog hiše in v hiši. Ko je kam šel za več časa, je na listek napisal, kaj morava z bratom narediti do njegovega prihoda. Ponavadi so to bila bedasta dela v vrtu, pa popraviti barako za drva, pa poskrbeti za druge drobnarije, kakšno barvanje ograj, pa take reči. Mama pa, ja, ona pa kontrola, kar naprej kontrola. Pa zvezki, naloge, pa umivanje, pa torbe, pa iskanje drog, tobaka ... Ne bi rekel, da je bilo kaj šokantnega,« malenkost utrujeno reče in končno spravi avtomobilske ključe v lahek športni rjav suknjič.

»Če prav razumem, je bila mama precej stroga, lahko rečeva vladarska, kajne?«

»To bo, ja. Vladarska! Še očetu je komandirala, pa kašne hlače, čevlji, ne toliko kadi, pa ne nosi mi domov vseh teh časopisov. Oče je izredno rad bral, ne samo časopisov, ne, tudi knjige, tudi znanstvene, še najraje je bral znanstveno fantastiko, zato sva se z bratom navdušila nad računalniki, robotiko in te fore. Oče je bil nor na novotarije, res. V firmi je naredil nekaj patentov, nekaj izboljšav, kaj ima danes od tega, nič. Holesterol, srčno aritmijo in balinanje v Gameljnah in Črnučah. Če bi delal te stvari v ZDA, bi mi bili bogata familija, tako pa. Meni šiba, res, brat je pa prelen, da bi šel na svoje,« predahnjeno reče in se razleze po naslonjaču, kar je dober znak. Mišični tonus je upadel, zdaj bo voljan in pripravljen na pogovor, ki ga bom lahko vodil, zdaj že. Samo ne smem prehitro začeti s čustvenostjo, ker bo spet napet in zaprt. Je pač tak skrivaški tip, pomislim.

»No, če se še malo ustaviva v otroštvu. Pravite, da je imela mama vse adute v rokavu. Vas je kdaj kaznovala na, no, na krut način, mislim, tak, da bi vam lahko pustil posledice. Če prav razumem, v šoli ni bilo nekih večjih težav, ker vam je dana dokajšna inteligenca. Vzemite si čas in si priključite v spomin nekaj takega, kar vas je zadržnilo, kot radi rečemo,« mu svetujem in se tudi sam razpustim, razklenem roki, se naslonim nazaj in roki odložim na udobni naslonjali.

Pokima, se zašobi, smrkne in smrkelj potegne globoko vase. Roki stisne v pest in si podloži brado. Na čelu se mu zarišejo drobni valovi nagubanosti. Aha, zdajle melje njegov računalnik in išče informacije iz otroštva, zdaj pre-

mleva. No, počakajmo, počakajmo ... Najbrž bo veliko energije porabil že za samo odločanje, ali naj mi pove ali ne. Zdi se mi, da sem ga prehitro izzval, da je še prezgodaj, vendar – neplavalca moraš vreči v vodo, če ga hočeš naučiti plavati.

»Ja, enkrat je bila prekruta, to pa res. Hodil sem, mislim, da v peti razred, ne, v šesti, ja, že v šesti. No, popoldan sem imel nek krožek, pa sem se s frendi dolgo zadržal zunaj. Zima je bila, megla, pa smo se malo klatili po ulicah, pač pobalini, ne. No, ko pridem domov, me je pa zlasala in namlatila, da mi je kri lila iz nosa. Prepovedala mi je vse izhode do nadaljnjega. Pobrala mi je tudi vse kasete in nekaj CD-jev, ki so bili takrat ravno na pohodu. In nobene elektronske igrice več, nič. Mislim, da sem ji od takrat naprej začel stvari prikrivati, pa da sem se začel lagati. Ja, od takrat naprej, od tistega večera, ko sem bil krvav kot svinja, in to zaradi moje kričeče mame, ki je take še nisem videl, do takrat ne. Razpuščenih las je tulila in mlatila po meni; brat se je kar zaprl v sobo in se najbrž režal. Je pač pet let starejši od mene in je že hodil v srednjo šolo. Še zdaj vidim ta prizor, res. Takega krvavega me je potem vlekla v kopalnico in se jokala in me skozi jok prosila, da ji tega nikoli več ne naredim, da pač moram domov, ko je čas za to. Da jo skrbi, da je kar bolna od skrbi, za naju in za očeta, ki je tam dol v arabskem svetu, nekje v tujini pač, kjer so montirali nove turbine. Ko se je nehala tresti in jokati, je šla do omare in zvrnila šilce domačega gorenjskega šnopsa, ki ji ga je nosil njen brat, najin stric. Rada ga je srknila, rada. Saj se je šla tudi zdraviti in je zdaj kul. Tiste kapljice krvi v predsobi in na moji najljubši majici, ja, to mi je ostalo. Moji Nejki, petletni hčerki, kaj takega ne bi nikoli naredil, ne, res ne. Mislim, da je bila

takrat prelomnica z mojo mamo, mislim, da ja,« reče povsem razgneten in lahko zarden.

»Kaj pa oče, je on tudi pil, mislim, če se je zapijal?« ga obzirno vprašam in si razrahljam ovratnik.

»No, pil, ja, žuri, praznovanja, to ja, včasih doma pri kosilu glažek črnega iz Istre. Tistega ima še danes najraje in ga hodi tja dol iskat, pa šparglje in gobe. Ti njegovi obredi. Ne vem, ni pijanec, če to mislite, ne, ni. Prej bi rekel, da je odvisen od iger, od kart, pa neke igrice na računalniku. Joj, moral sem ga naučiti uporabljati te kište, kot on temu reče. Včasih preigrava neke vojne igre tudi po deset ur. Se mi zdi, da pretirava, res. Mama se sicer jezi, pa me je že večkrat prosila, naj mu na kakšen način zaklenem računalnik. Naj ima veselje, naj ga ima,« se pohahlja, zdaj že povsem sproščen in tudi nogi je še bolj stegnil. Ja, fant se odpira, to je dobro.

»Pa vi, ste imeli kakšno odvisnost, no, jo morebiti imate?«

»Če pomislim, sem odvisen od računalnika, to ja, pa ne zaradi iger, ne. Mene zanimajo stvari, ki bi me pripeljale do nekih rešitev, zaradi katerih sem tudi sedel. Pa smo tam, a ne,« reče, z drugačnim zvenom, z neko patetiko. In se spet ves pokrči.

»Zaradi računalnika ste sedeli?« se naredim začudenega, čeprav vem, da so tovrstne goljufije pogoste in da ima policija že poseben oddelek za boj proti računalniškim zlorabam. Poznal sem dekle, ki je delala za njih, brihtna punca. Šla v je Berlin, kjer dela isto, samo za nemško policijo. Tista je pa bila; ja, pravi možganski trust. Šušljalo se je, da je njen inteligenčni kvocient ... ah, me odnaša.

»Ja,« skromno in potlačeno reče in ovegne z glavo.

»Torej, ste ... ste naredili kakšno prevarico in so vas zahakljali?« me požene v radovednost.

»Nekako tako. Podrobnosti bi imel zase, ker so stvari, ki jih nerad razkrivam. Na policiji sem jih moral. Ni šlo zlahka, ampak imajo metode, da te zmedejo, pa mimogrede poveš nekaj, kakšen drobec, ki potem sestavi celoto. Mene so izdali elektronski naslovi, to ... Pustiva to, prav,« razpraskano reče in zakašlja.

Ah, tu je njegova tesnoba, tu. Stvar noče iz njega, zaklepa jo in se bremeni s tem. Kajpak se je že v mladosti naučil laganja in prikrivanja, zdaj, ko se je nekaj odkrilo, zdaj je pa konflikt. Preprosta stvar s strani klinične psihologije, povsem preprosta. Nevroza bo trdovratna in fobija, no ja ... premišljujem s prstom na spodnji ustnici.

»Očitno stvar še ni zrela, da bi o njej sproščeno debatirala. Povedali ste pomemben podatek, da ste se že v osnovni šoli naučili prikrivanja, kar sicer spada k razvoju osebnosti in je do neke mere celo opravičljivo, ker je prikrivanje taktika narave, da preživimo. Vendarle moramo imeti zdravo mero in prikrivanje mora služiti pravemu namenu. Veste, tudi diplomacija in politika sta neke vrste prikrivanje, ampak niso vsi osebki dovolj adaptirani, da bi pokonzumirali velike količine tega, ker imajo drugačno psihološko opremo, ki pa je spet posledica vzgoje in genske zasnovanosti. Zato vam svetujem, da se čimprej osvobodite misli, da ste naredili nekaj strašno slabega. Kje pa. Pač ste kršili neka pravila, ki jih družba postavi zato, da lahko funkcionira, in to je to. Dobili ste rumeni karton, če se po nogometno izrazim, in zaradi tega se ni potrebno obremenjevati. Če bi sedeli zaradi realne

kriminalnosti, fizičnega nasilja ali še kaj hujšega, potlej delujejo globlji mehanizmi očitanj. Prepričan sem, da bo to pri vas izzvenelo, ko boste dojeli, da ste spet fantek, ki laže mami, mislim tiste drobne neškodljive laži, zaradi katerih ste vseeno uspeli končati šolanje in ste celo magister, pa, doktorat pripravljate, kajne?» mu skušam vlitati nekaj vedrine. In zdi se, da je v trenutku dojel, da ni tako hudo, kot se mu zdi, kajti obraz se mu je razlezel v mehak smehljaj; kar nekakšno olajšanje mu je sedlo na čelo. Vzel je sončna očala in jih zibnil v levici z neko lahkobo v gibu.

»No, doktorat gre h kraju, saj sem imel v zaporu odlične pogoje za študij, ampak praktični del šele zdaj delam. Finta je v tem, da delam doktorat prav iz zaščite občutljivih mrež, kjer sem naredila napako in sem ... ni važno ...« odmahne z roko. »Smili se mi žena, ker sodelavke vedo, da sem sedel,« nadaljuje zagrenjeno. »Najprej jim je lagala, da sem v tujini, da delam zunaj, potem pa jo je kolegica srečala na dan obiskov pred zaporom, ker je njen fant sedel zaradi drobnih vlomov, pa droga in te fore. In zgodbe z mojo tujino je bilo hitro konec. Ugibali so, zakaj sedim, ker jim ni hotela povedati. Najbrž bi ji šef prepovedal delati z računalnikom in bi jo odpustil; prepričan sem, da bi bil tak scenarij. In ko mu je prišlo na ušesa, jo je poklical in hotel je vedeti, s kakšnim kriminalcem je poročena. Sklicevala se je na zakon o varovanju zasebnosti in podobno; pa bi jo skoraj odpustil, če ne bi posredoval moj bratec, ki tega podjetnika pozna, ker pač veliko sodeluje z njihovo banko. Res, ne zdi se mi prav, da zdaj trpi ona zaradi mene, in to me spravlja v obup. Saj bi jo zaposlil pri sebi, a za zdaj še ne gre, ker moram najprej dokončati projekt in doktorat, potem, ko bo program gotov, ko ga bom začel še bolje tržiti, kot ga že, potem jo

bom lahko zaposlil. Pa tudi, ne vem, zdaj sem še vedno pod strogo kontrolo in bi lahko vohljali tudi v njenem podjetju. Pa bi se dobil kakšen cepec in naju tožil, da sva skušala krasti poslovne skrivnosti in podobno sranje. Za zdaj naj bo, kot je. Za njih je obveljala zgodba, da sem naredil neumen prometni prekršek, povzročil škodo na neki hiši s karambolom in da sem poleti podrl nekaj šotorov v kampu, pijan vozil in podobne čenče. To prime, veste, to ljudje pograbijo. Skratka, da se mi je nabralo preveč kazni in nisem imel denarja, da bi vse odplačal, pa sem moral odsedeti. No ja, moral bi skoraj dve leti, ampak sem bil po osmih mesecih pogojno izpuščen,« kar nabruha iz njega.

»Nerodno, ja, zaradi žene. Razumem vas, da je niste želeli prizadeti, ampak zdaj je, kar je. Kaj pa dela vaša žena, če nisem že vsiljivo radoveden?«

»Moja Blanka je prevajalka, in to zelo dobra, zato jo v tistem podjetju cenijo, ker pač veliko sodelujejo s tujino. V soheski, kjer živiva, pa so najbrž mislili, da sem šel v tujino in da delam na neki ameriški univerzi doktorat iz računalništva, ker so itak vsi vedeli, da sem računalniški maher, kot se temu reče, in sem okoličanom popravljaj računalnike, mislim, kar se programov in nastavitev tiče, no, pa kašnega sem jim tudi predelal, zamenjal napajanje; nekakšna sosedska obrtniška pomoč. Nisem znal kasirat, to pa res. Pač, računalniki so mi izziv, to je to. No, v zameno sva potem dobila druge usluge, beljenje, montažo pohištva, kakšne podeželske dobrote; kar našla sva se v naselju, kjer sva zdaj, tam blizu Iga.«

»Razumem vašo stisko, povsem jo razumem. V vas se je pojavila dvojnost, neko zrcaljenje. Pošteni ste in taki hočete ostati. Nič lažjega, naprej živite ustaljeno kreativno

življenje, razvijajte svoj potencial in opustite misel na zlorabo svojega znanja in bo vse v najlepšem redu. Te tesnobe so povzročene od zunaj, zato so toliko lažje obvladljive in se bodo ublažile, ker so pač impulzi takšni, da se jih da kontrolirati. Težje je, če ne najdemo vzroka za tesnobo; čeprav je tudi življenjska naveličanost že sama po sebi tesnoba, pri vas ni tako. Polni ste še načrtov, samo spotaknili ste se. Ampak, je že tako, če se hočemo naučiti hoditi, se nekajkrat tudi spotaknemo,« navržem neko obrabljeno frazarijo, ki ima učinke.

»Pa ste res mojster pogovarjanja. Psihiatrinja govori samo o tesnobi, ki ima lahko tudi telesne manifestacije, zaprtje, oteženo dihanje, impotenco, pa o tem, da moram začeti s kemijo, da se bodo nevrotansmitterji v možganih regenerirali, da ... Ne, jaz nisem za kemijo, res ne. Z ženo sva se te stvari že pogovarjala, ona prisega na moderno psihiatrijo, ona ja. Jasno mi je, da je nevtralen pogovor dobro terapevtsko sredstvo, zato sem prišel k vam. In še nihče mi ni rekel, da sem naredil samo majhno napakico. Kriminalisti so bili z menoj precej osorni, zaporniška psihologinja je blebetala samo o tem, da je pomembno, da obdržim stik z ženo in z okolico, da se moram pač naučiti živeti s to izkušnjo. Mislim, da bova za danes imela dovolj,« že malce izčrpan reče. In si oblizne zasušeno spodnjo ustnico. Nisem se spomnil, da bi mu priponudil pijačo. No, zdaj sva pri koncu, pa drugič, če bo hotel še razpredati.

»Če tako čutite, potlej sva za danes zaključila,« rečem in razširim roki. »In bi želeli še kakšen pomenek?«

»Ja, no,« je zadregan, »drugi mesec, če bi šlo,« reče in se popraska po zatilju. Najbrž ga daje tudi psihodermatitis, najbrž ...

»Kakor želite, honorar bova potlej obračunala, ko bo pomenkovanja konec, tarifo sem menda poslal v priponki, kajne?«

»Ja, vem, vem,« prikimuje. »Pa vam prvi del nakažem na račun že danes?«

»Če tako hočete,« rečem in vstanem.

Slovo je kratko, na hitro, kar stekel je dol do avta, vidno zlahkobljen ... No, no, Miro, saj bo šlo, saj bo, sam sebi laskam in si s kazalcem leve roke tapljam ostre sive brčice, ko gledam skozi okno, kako bo speljal. O, tale pa vozi, energija, zaletavost. Kujon, kujon ... Najprej ušpiči računalniško prevaro, potlej dela doktorat iz preprečitev takih prevar ... Če to ni noro! Tukaj je pravna logika bosa, tukaj, ja! Kako pravno regulirati te ljudi, ki se tako dobro spoznajo na računalniški svet. Njihovo znanje je še v manjšini in zato so možne zlorabe. Res da policija že ima nekaj izšolanih ljudi tudi za to področje, ampak ... No, saj se je tudi že kakšen ključavničar našel med vlomilci, pa mu niso prepovedali obrti, če jo je kasneje imel ... Ne vem, no, pravna praksa in življenje. Ah, tale J. Nekoliko ga daje samoočitanje, in to je njegova tesnoba, to. Še kup grafoloških vzorcev me čaka in en pravni odgovor, nič posebnega, prepis zemljišč, sicer nerodna reč, ker je lastništvo megleno in v zemljiški knjigi niso pravi vpisi. No, nekaj časa bo trajalo, da se to razjasni, mislim, da decembra bi bila stvar vendarle možna. To, ja, to naše podeželje ... Ljudje so se kar zmenili, prodali njivo, denar spravili, prepisa pa nikoli opravili In je prišel nov rod, koristil njivo, travnik, gozd, ampak v zemljiški knjigi je še vedno prvotni lastnik; pa se znajdi. Je že tako, da je papir bog, ki odreja, čigavo je kaj. Kdaj že sem si obljubil, da se s

pravom ne bom več pečal, ampak kaj hočem, to je bil moj prvi poklic, šele kasneje me je zagrabilo psihologiziranje. No, jutri imam kar tri stranke napovedane, eden skoraj osemdesetletnik in dve ženski, ena blizu šestdeset, druga je mlajša, petinštirideset. Se začenja, se začenja, premišljam in še kar gledam ven, kako se je dan povsem razjasnil in sonce zlati liste na drevesih v vrtovih. Na desni je nek grm ves v rdečih odtenkih. Pogledam na parkirišče in me začudi, ko zagledam majhen nemaren avto. Ja, moj sin, Sten, glej. Kaj pa on? A nima cel dan dežurstva!? Ja, kaj pa on tukaj!? Tole ne bo nekaj v redu, to je čudno, me zadrgne, da sem kar nenadoma ves poten in si z roko pomasiram zatilje. Razcapanec, rumenočrne superge, dolgi lasje speti v čop na zatilju in ohlapna jakna in obvezna cigareta – tole naj bi bil zdravnik, joj! Odprem vrata in ga gledam, kako preskakuje kar po nekaj stopnic navzgor, vedno hiter, zaletav in zaradi cigarete, ki jo tišči med ustnicami, majčkeno pokašlja.

»Kaj pa to pomeni?« ga vprašam in si ga podrobno ogledujem. Ne, nobene splašenosti ni v očeh, le utrujenost in neka odsotnost, ki jo lahko povzroči lahen šok.

»Nič, tu mimo sem se peljal, ker je moja punca doma dve ulici naprej, pa sem hotel videti tvojo novo pisarno, če smem,« reče in se odkašlja.

»Izvoli, izvoli, postrezi si iz hladilnika, mislim, da imam hladno pivo. Ampak, a nisi danes cel dan na urgenci?«

»Čedna reč, mirna, lepo opremljeno. No, tu boš pa lahko izvajal svoje psihološke trenaje, kot si mi enkrat razlagal. Ja, čedna pisarna, primeren kvartir za psihoanalizo, za pomenke. O, pivce je, fino. Boš tudi ti, kaj? Aja, sem pozabil, tvoje načelo je, da med delom ne piješ.

Smem sestiti v tale naslonjač, kul stara stvar, kul,« reče in se butne v naslonjač, namenjen strankam. Odpre pločevinko in hoče nekam zatlačiti potlevek cigarete. Šele zdaj se spomnim, da nimam nobenega pepelnika, ker strankam ne bi dovolil kajenja v pisarni. Iz niše prinesem neko skodelico z malo vode, da lahko cvrčaje ugasne izsesano cigareto. Sedem nazaj na svoj delovni stol in ga gledam, takega, vsega natrzanega, preveč zategnjene, z nemirnimi zenicami. Nekaj ga je danes pretreslo, to se vidi.

»Kako potem, nismo v službi?« še enkrat vprašam

»Šef mi je dal dve uri odmora, ker ... mah, to so naše stvari,« zmrdnjeno reče in si nasloni odprto pločevinko na spodnjo ustnico. Nekaj dolgih požirkov naredi in si vidno oddahne, skloni glavo, zavrti pločevinko med prsti in gleda nekam v tla, v vzorce na preprogi.

»Že ko si začel delati na urgenci sem te opozoril, da boš moral marsikaj preživeti in da bi bilo dobro, da se naučiš sprotnega čiščenja v glavi. Tu ti lahko pomagam, če seveda ne boš trmoglav. Kaj je bilo?« ga sočutno vprašam.

Odloži pločevinko na mizo in si z dlanmi zdrigne obraz, trzne z grivasto glavo, da rep na zatilju divje zapleše, in reče: »Ja, sranje. Kaj je s to mladostjo v naši državi. Ej, res! Punca pri devetnajstih se ti butne s stolpnice, ej ... Nimaš kaj narediti, samo, samo ... Pač, mala intervencija. In druga, prevelik odmerek neke slabe mešanice, še mlajša, sedemnajst. In dopoldan v šoli, hej! Pa so jo sošolci kar pustili na veceju, kar tam. Če to ni!? Pa so nas poklicali in, ej, ko priletimo tja, jaz in dva bolničarja, gor v tiste veceje, punca pa naslonjena na zid, sedeča na školjki v globoki nezavesti, pa tak lep obraz, tak lep in nekam že onstranski. Mislil sem že, da je tudi ta izgubljena, pa ne.

Pulza je bilo še nekaj, začel sem histerično kričati, naj spravijo stran zijala, naj izpraznijo hodnik. K sreči so to naredili policaji in šolski varnostnik. Ampak, oprosti izrazu, da vse sošolce boli kurac za njihovo sošolko, za katero so vedeli, da se drogira, da jih boli kurac, ker je ni nazaj v razred, vsi so vedeli, da je tam ostala, da si da običajen šus. Saj, potem pa gospodje inšpektorji, zasliševanja, panika. No, hvala bogu, punca bo preživela, so pa imeli tokisikolgi kaj videti, res. Kaj vse se danes prodaja, kaj vse si ljudje vbrizgajo. Jaz ne razumem tega sranja. Dilerčki pridejo kar pred šolo in evo, potem pa urgenca in ne štekam več tega, res ne. Če grem po zlomljene kolke, po srčne napade, po kapi, po pljučne embolije, po običajne slabosti, po zapiteže, to je rutina, ki nikogar ne gane, ampak ko smrti tržeš mlade ljudi, ej, to je nekaj, ne vem ... Štekam prometne nesreče, dobro, tam je drugačna svinjarija, pa tudi tam je dosti mladih, ampak tole z drogo, tole je pa bedasto in, jasno, samomori. Oprosti, da ti te stvari nakladam. Saj si mi povedal, da bo to početje peklensko, ampak kar te ne ubije, te obrusi, a ne. Vidiš, zato mi je dal šef dve uri, da se malo sestavim, veš, dve taki stvari, ne, preveč, preveč,« izčrpano pripomni in spet nagne pivo.

»Sten, glej, štiriintrideset jih imaš, pa, ja ... Stvari se bodo polagoma uredile, postal boš rutinirano odporen, ampak moraš čimprej začeti s tehnologijo usmiljenja. Zavedati se moraš, da opravljaš poklic, ki zahteva jeklene živce in trezno glavo, hkrati si tu pridobiš največ praktičnega znanja. Si se vprašal, si se kdaj vprašal, koliko življenj ste že rešili? No, to se vprašaj, da ti bo lažje, da ti bo neka protiutež, ko te zadenejo te črne puščice. Pač imaš neko poslanstvo, ki ga moraš spoštovati. Ni enostavno,

vem. Moj sošolec iz letnika na pravu. Preiskovalni sodnik je in ima včasih črne dni, saj veš; umori, samomori, pa take reči. Veliko let sem mu moral svetovati, kako iz preganjavic, zdaj je rutiner, vendar ne hladen, pretirano racionalen, le emocije se je naučil obvladovati. Razum je močan, če ga prisilimo v to, sicer ga zlahka obvladajo emocije. No, kar v miru spij pivo, morda še eno, ne bo odveč, malo si spočij. Če ti bo lažje, se kar izpoveduj, kar govori, Sten,« sem povsem zmehčam z njim. V mislih pa videvam mlado dekle na straniščni školjki v komi, pa tisto pod stolpnico, samo negibno telo z zdrobljenimi kostmi. Še sam odkimam z glavo.

»Prejšnji teden smo snemali z vrvi nekega študenta, spet neka čudna zgodba, v vili, kjer je doma napuh. Fant pa zgoraj na podstrešju v dopoldanskih urah. Našli so poslovilno pismo. A veš, kaj me je danes sesulo, povsem sesulo? To ni res, ne ...« odmajuje z glavo. »Ko pridem tja do punce in ji tipljem pulz na levi roki, rinem s stetoskopom za ozko majico, vidim, da v roki tišči mobilni. Nekako ji ga uspem iztrgati in si ga ogledam. Slučajno pritisnem na tipko, da se je osvetlil ekranček. Punca je očitno hotela nekoga poklicati, ampak, ne ... Na ekrančku je bilo napisano – najbrž je pisala sporočilo – *mami, odhajam*. Ej, to me je ruknilo, res. To sem potem povedal inšpektorju, ki je telefon spravil in bo najbrž obvestil in zaslišal starše. To me je pa ruknilo,« povsem razmrnjeno reče in skloni glavo.

»To so drobcji stekla, ki se zajedajo v dušo, ja ... Vendarle, vzemi to z neko rezervo, da to tako pač je in da si ravnal po svoji vesti in si dekle rešil. Predvidevam, da je šlo za minute, kakor se to rado dogaja, kajne. No, kar lepo

začni misliti na kaj lepšega, na jutri, na pojutrišnjem. Življenje je še kaj slajšega, kaj bolj obetavnega. Vidiš, tvoja sestra spet leti v Berlin in ples in še enkrat ples. Njej se ji zavrti v glavi samo od plesa, se mi zdi,« skušam vse skupaj obrniti na veselost.

»A, Berlin, fino, pa gre Tijo tudi?«

»Ne, si je baje poškodoval zapestje. Nič ne vem, kako in kaj, sama gre s tistim plešočim teatrom. In tvoja Mily, kaj je z njo, še vedno študij saksofona v Gradcu? Zdaj je doma, ne?« ga skušam zaplesti v vsakdanjosti.

»Ja, tam je končala. To jesen ne bo šla tja gor, išče angažma. Najbrž bo delala na srednji glasbeni šoli, mislim, da ja. Ne vem, preveč ur posveča glasbi, včasih mi je to sitno, res. Zdajle sem letel mimo in jasno, ona je v glasbeni sobi in se napihuje v saksofon. Vzela si je čas in mi pripravila dober sendvič, to pa. Vina nisem hotel, piva pa nima, ker ga pri njih nobeden ne pije. Njen oče je nor na vina in ima vinoteko, da padeš dol. To bi moral enkrat videti, to; tisti njegov arhiv v kleti, tam na Dolenjskem. S kakšnim ponosom kaže zaprašene steklenice in razlaga, koliko je dal za ta letnik, koliko za onega. Ja no, ima pač svoj hobi. Meni v stresu najbolj pomaga pivce, res. Pa ti, kaj pa ti, kar nič, samo analize, pa stranke. No, se mi zdi, da si spet zrel za eno kompletno preiskavo. Lahko ti uredim, da prideš k nam. Drug teden, bi šlo?« me skuša prepričati, čeprav ve, da je moje stanje tako, kot je, holesterol, nekaj sladkorja, povečano srce, povišan tlak – motor se stara, kaj hočem, dvainšestdeset jih je, dvainšestdeset.

»Zdaj si me našel, kaj. Saj veš, jaz in zdravniki, distanca, distanca. Ne čutim, da bi bilo kaj zares narobe, morda me

malo tišči v želodcu, ampak to bo od slabe hrane, preveč trdno jem, zelje v solati in neolupljena jabolka in hruške. Tu sem šibak, črevesje ne prenese olupkov, zelja pa sploh ne, čeprav imam zelo rad zeljno solato. Vem, vem, takoj boš predlagal gastroskopijo, ne, hvala,« se zasmejem.

»Ko bo zadosti hudo, se boš rad uklonil medicini, boš videl,« se mi lokavo nasmehne in spije preostanek piva.

»Ah, Sten, meja zdravja je v glavi, tam se začne in konča. Če spraviš v red stvari v glavi, ti bo tudi telo poslušno in obratno. Tistih nekaj tablet mi za zdaj zadostuje, le, kot že veš, le želodec, pravzaprav črevesje, včasih zaigra svojo melodijo, ampak je krivda v tem, da sem zamenjal delovni ritem in se bo to polagoma uredilo. Jaz verjamem v psihosomatiko, to pa. Moderna medicina hoče vse izmeriti in določiti neke parametre zdravja. Ne, to ni zame, to ni moj koncept zdravja,« se kar nergavo razgovorim

»Ampak zlomljene noge ne moreš z meditacijo zaceliti na pravi način,« mi Sten vrne kot vedno, kadar se takole zapleteva v majhne pomenke o medicini in psihi. Zadnje čase premalokrat, ker on leta k tisti svoji saksofonistki.

»Ne, lahko pospešiš celjenje, to ti je pa znano, mar ne.«

»To pa vem, ja. Gor na travmatologiji imajo opravka s tem. Ena od kolegic mi je govorila, da je bilo celjenje v sobi, kjer je bil nek veseljak, za četrtno uspešnejše, ker so se kar naprej smejali in se zabavali. Nekaj bo že na tem, da duh obvladuje tudi telo, ampak v tem svetu je materialnost v prednosti; če rečeva po nogometno, v prvem polčasu vodi z ena proti nič. No, stari, zdaj pa moram nazaj, ker bo še kaj za postorit. Veš, popoldanske ure so vedno kritične, ljudje hitijo domov in je zbranost že na psu, pa se dogajajo

majhni karambolčki in tudi doma se kaj zgodi, kakšna ureznina s konzervami. Joj, teh je kar nekaj. Ženske hitijo s pripravo hrane, zase, za družino, mačke in pse, pa ti na hitro odpirajo konzerve in so včasih prav grde ureznine. Tista tanka pločevina. To so male prigodice, vse ostalo ... No, šibnem jaz nazaj. Zvečer bom doma, če se mi bo dalo, vaju pridem pogledat, prav. Mama ima jutri kirurga, nekaj zobnih korenin ven, a ne?«

»Ja, dela paniko. Visi na internetu in si prebira o teh posegih, kar ni prav, vem, da ne. Si ji razložil, kaj jo čaka?«

»Sem, saj veš, meni ne verjame. In z Goranom sem se zmenil, mojster je. Kar brez panike, naj pride ob določeni uri in obvezno, celo kadico sladoleda po posegu. Kalorije gor kalorije dol, rano je treba hladiti, jasno! No, grem« reče in se kar odrine s stola.

Odprhnil je. Gledam skozi okno, kako počasi in lenobno speljuje. Šofer je pa umirjen, to pa. In tudi ni nor na pločevino. Njemu je avto samo premikalo, Irena pa, o, joj. Tak model, pa take oblike, če bi zamenjali, pa ... Nora je na modo pločevine. In ti ga vozi v pralnico, pa tak sprej, pa za sedeže take prevleke, posebni tepihi, pa ... Celi obredi so s temi avtomobili. Meni je vseeno, samo da me pelje, samo to. Še ko sva začela, ji je bilo všeč, da sem jo prihajal iskat s fordov, takrat še redkim, čeprav sposojenim od očeta. Kasneje sva vzela kredit za prvega mercedesa in potem nov in zdaj ... Oh, pločevina, pločevina. Morda ji je to tako všeč, ker v njihovi kraški vasi nekdo nekaj je, če se pripelje z imenitnim avtom, to bo. Statusni simbol, da. Človek, bitje simbolov, nas je učil pokojni Trstenjak, pa še prav je imel, še kako prav. Glej, prej sploh nisem premišljal o tem, vsa ta leta ne, danes pa. In hčerka je tudi nora na ta blišč, ona ja.

Saj je hotela imet rumen športni avto, no ja ... Poglavlja iz psihologije o fetiših, ne zdaj, ne zdaj ... Ne bi raje šel na sprehod, se zapeljal nekam ven v jesensko idilo, v šelest listja, do samotne cerkvice, ne bi šel gor na Katarino, peš seveda. Šel bom, se odločim. Pregledam vzorce za grafologijo, jih pedantno zložim in jih oštevilčim, da bom jutri nadaljeval, pa še v petek, morda tudi še kakšnega v soboto; domov jih ne bom nosil, ker sva se z Ireno zmenila, da bo vse ostajalo v tej najeti pisarni, da bo vse tu. Aha, še ponudbo hiš moram pogledati, do spomladi bi že lahko šla. No, pomlad. Joj, imeti vrtiček, kakšno cvetočo češnjo, morda nežno cvetje marelic, morda še kakšno jablano in hruško. Ko sem nazadnje hodil med cvetjem v tistih krajih na Dolenjskem, sem si predstavljal, da naj bi tako zgledal raj, tak cvetoč, poln miline in obetov. Preverim, če sem pravilno arhiviral zvočne zapise. Vse je tu, vse je shranjeno, tudi na rezervni zunanji disk, tako so mi pač svetovali. Pokličem Ireno, da bi zvedel, kdaj namerava priti domov in kaj naj spotoma kupim. O, šele ob petih. Ta se je zlila s podjetjem, ima jih že petinpetdeset in še ne odneha. Trma kraška. Ena hiša me je zasvojila. Glej no, vrt, velik vrt, na robu Črnuč. To bi šlo, to ja. Prekopiram naslov in fotografije, da jih pošljem Ireni v službo po elektronski pošti. No, poglej, ja, to je ... In cena, no ja ... Zmogla bi, kajpak, da bi. Saj sva nameravala graditi, pa se je v devetdesetih prekleto vse podražilo, predvsem zazidalne parcele. Čakam, da mi Irena odgovori. Kakšne pol ure bo zagotovo trajalo. Da ne bi v prazno čakal, se polotim naslednjega grafološkega vzorca. Moška pisava, odločna, ukazovalna, z nekoliko domišljavosti. Podpis je skrotovičen in majhen, torej pomanjkanje samo-zavesti, da bi udejanil ukazovalno noto. Pa še nagnjenost k abstraktnemu

razmišljanju, no, še podton depresivnosti in negotovost, cincavost torej. Ja, skoraj šolski primer. Na hitro napišem osnutek analize, jo bom že kasneje uredil, kajti bistven je prvi hitri pogled, šele kasneje bom študiral posamezne črke, predvsem t in g, m in u in še nekaj je takih, ki kažejo na osebne podtone. Ah, glej, elektronske pošte je cel kup. Saj sem jo že dopoldan sproti pregledal, zdaj pa spet. Očitno bo strank veliko. Na hitro pregledam. Še najbolj me zbode pisanje mladenke, ki piše, da je poskušala narediti samomor, že dvakrat, da je nihče ne razume, da je obupana in da bi se rada pač z nekom samo pogovarjala. Tale bi imela prednost, ta pa ja. Takoj ji odpišem, da bi se že jutri lahko zglasila pri meni. Opišem ji postopek, tarifo in čakam. Medtem pregledam še druge, nekaj starejših dam, ki nimajo s kom kofetkat, dva gospoda, pa spet mlada dama, bržkone nesrečno zaljubljena, bivši podjetnik, pa ... Ljudje, kaj je z vami, vsi bi hoteli neko psihološko protezo, se mi zdi. Kakšen čas, joj. O, mladenka mi je že odpisala! Aha, iz bogate družine, honorar ne bo problem in jutri ima čas. Torej, jutri ob desetih, da. Čakaj, da preverim, jutri, jutri, ja, zamenjal bom termin, starejšega gospoda bom prestavil na eno popoldan, pa bo. No, to le še poklikamo, tako. Nemogo-če ...! Ireni je tista hiša všeč, nemogoče ...! In naj kar začnem akcijo, že zdaj!? Da je njena sodelavka doma v soseščini. Povedala ji je, da je to odlična gradnja, da sta lastnika ostarela in sta v domu, otroci pa vsi zunaj, trije, vsi v ZDA, vsi v znanosti. Da je vredna tega denarja in da je vrt velik, še s starimi nasadi jablan, ker je bila tam nekoč tudi kmetija, ampak so zemljo potem odprodali in staro hišo adaptirali, da je zdaj taka, kot je. Vse solidno ograjeno, vrt negovan, ker je zanj skrbel nek najeti vrtnar, ki sta ga stara dva plačevala do zdaj, ko sta morala v dom,

ker si je gospa zlomila kolk in je ostala na vozičku, gospod je bolehen, hud sladkorni bolnik na inzulinu in še pozabljiv; dogajalo se je že, da so ga nekajkrat rešili iz kome. Ej, kako se je Irena razpisala. Ja, no, gremo, ne! Poiščem naslov nepremičninske družbe, si pritegnem telefon in pokličem.

Ob štirih imava že ogled !? Nič ne bo s sprehodom po listnati tišini. Kaj pa tale? Spet eden na poštnem odjemalniku, in še sliko je poslal. Kaj pa ta hoče? O, glej, bradat, z očali, dolgi lasje; ja, saj taki pa niso več v modi. Piše, da ima občasno hude krize in da je slišal, da sem klinični psiholog, še kar dober pomenkovalec in grafolog, da ga to zanima, v živo, tako iz vzorca, živa analiza ... Prav, v ponedeljek ob desetih. Aha, pripisal je še, da je sicer pesnik, da ... Še eden. Kaj je s tem narodom, samo cerkvice in pesmice in melanholija in pijača in droga in obešanje in rezanje žil ... napuh, prestiž, avto na lizing, doma pa zelje in krompir. Če to ni noro, ej. Moj pokojni oče bi rekel, da je čas za nore pse. Ne vem, kje je to pobral, on, ki je celo življenje porabil za to, da je mizaril, delal stole, mize, postelje, pa vrata, dokler ni zbolel in na hitro šel; pok, pa ga ni bilo, anevrizma ... Ob nedeljah je šel k maši, sicer pa delavnica, delavnica in delavnica. V soboto popoldan jo je pometel, dva vajenca sta mu pomagala. Smešen je bil, ko je včasih še sredi noči šel čez dvorišče preverjat, če je vse zaklenjeno, ker so bili taki časi, da se je veliko kradlo, tudi orodje, ki ga je moj oče imel še od svojega očeta; majhna obrtniška tradicija, ki izginja ... Moj brat, on bi lahko prevzel, raje je bil inženir v lesnem podjetju, ki še diha, delavnica pa, nič, sameva. Pajčevine so v velikih oknih, nekaj desk je prislonjenih ob steno, na drugi steni je še vestno zloženo orodje, kot da bi oče imel priti in začeti

delati; še celo njegov znameniti predpasnik, ves težak, je še tam, pa klobuk, ves bel od žagovine in prahu, pa dva velika stroja in spet kup desk ... Brat sicer včasih požene kakšen manjši stroj, kadar si naredi okvir za sliko, ptičje hiši-ce dela za otroke, za vnuke pravzaprav, in lesene konjičke, pa ... Eh, njemu gre malo na otročje, bi rekel. Tri vnuke ima, tri. Mene to ni potegnilo. Saj ne rečem, pomagal sem pri izdelavi kakšnih večjih garažnih vrat, da sem si na ta način popravljal študentski proračun, ampak, da bi se zakopal v obrt, ne, ne ... Najbrž me je v družboslovje potegnila mama, ki je rada pomagala z nasveti. Mnogim je pomagala v naši soseski. Klepetave babe v uti na vrtu, na desni od delavnice ... Brat je rad bil v delavnici, on ja. Včasih je cele noči delal, da si je zaslužil za draga potovanja, podjeten poba. Pa še potem je rad šel za predstavnika v tujino, dve leti Afrike in spet nekam na Poljsko, pa spet Afrika ... Jaz sem lezel v knjige, poslušal babje čenče in nihal med pravom in družboslovjem, pa tudi medicina me je mikala, tudi, ampak nisem bil kdove kako podkovan v naravoslovnih predmetih, matematika, komaj da sem zlezel v tretjem letniku gimnazije. Pa še na piki me je imela, živčna baba ... Joj, kako sem ves v pajčevini spominov! Pol treh je že, jaz pa takole, v udobnem naslonjaču in spomini. To je balzam za dušo. Bolo, računalničar, sin ženinega brata, bi rekel, da je treba včasih narediti red med datotekami v glavi. Eh, res! In kadar se ga napije, pravi, da je naredil rahel reset in še defrag. Kaj je že vse to? S tem si ne bom trapil glave, zdaj ne. Torej, hišica ... me zaziblje v zamislek. Pokojni oče bi rekel, hiša ima dušo, te škatle betonske so pa ječe. Tako je rekel on, ja. Pa je hodil gledat s starim kolesom, kako so gradili nova naselja, prav rad je hodil gledat. In en večer, kar ni mogel, da ne bi

razlagal, kako zdaj narejene kopalnice pripeljejo in jih z žerjavom vzdignejo in vgradijo. Odkimaval je z glavo in rekel, da to ne bo zdržalo sto let, to ne. On je tem stvarjem rekel, da so moderni kurniki. Rad je razlagal, kako so včasih gradili, kakšne opeke, kako so jih zlagali, kako se je delalo počasi in natančno, ne pa takole, čez noč. In ko je šel kasneje na ogled tovarne, kjer je brat začel svojo kariero, ko je videl, kako vrata in okna kar letijo izpod strojev, kako jih delavci brezdušno zlagajo skupaj, je rekel, da so to navadne lesene igrače za odrasle. On je imel svoje dobavitelje lesa. Gladil je deske, jih pregledoval, vsako posebej, jih sušil, staral, prelagal. In vsak izdelek je nekajkrat preveril, premeril, ga impregniral, barval in sušil zunaj na dvorišču. Dostikrat sem ga gledal, kako je popoldan s hrbtno stranjo leve roke gladil narejena sušiča se nova vrata po naročilu, okvirje oken, razne police in okvirje za slike. O lesu je vedel vse. Razlagal nam je, da se zelo pozna, kje je drevo raslo, pa kdaj je bilo podrti, kako sušeno, kdaj razrezano. Zato je sam hodil nekam pod Krim in kupoval hlodovino, ki mu jo je razrezal tamkajšnji mojster, tisti je še imel žago. Spomnim se teh voženj z mopedom. Naložil me je zadaj in sva šla, navadno takoj v avgustu, da je bil les do zime že na dvorišču. In enkrat sem po nemarnosti nogo prislonil na izpušnik; o, to je bila lepa opeklina. Še leta se mi je poznala, še leta. Tiste vožnje z rdečim mopedom ... Moj starejši bratec si je prav kmalu kupil vešpo, tako smo takrat rekli skuterju. Frajer je bil, z rutko okrog vratu, pa na skuter in pred kavarno in pred kino, dokler ni menjal nekaj deklet, potem, potem ga je ujela črnolasa študentka kemije. Ta ga je znala obrniti, ta pa ja. Ej, Miro, se ti ne zdi, da bi bilo zdaj dobro, da srkneš šilce domačega in se pripraviš na ogled hiše, a? Toliko

vsega je bilo danes, da sem se moral skriti v spomine, ki da so začetek staranja. Morda pa možgani sami mečejo proč, česar ne bodo več rabili. Ja, najbrž uničujejo nepotreben datoteke, to bo. No, majhno šilce domače slivovke, tam od Ilirske Bistrice, od tam je. Dobra stvar, dobra, v sprostitvene namene in preventiva pred jesenskim smrkanjem, morda izgovor ... Aaaa, kako to leže, kako to pogreje ...

Vtisi mi kar preskakujejo v glavi. Zmeden sem in utrujen, zbit. Razsežen kavč me še bolj leni. Irena nekaj brklja v kuhinji in vmes govori na mobilcu, razlaga sestri, da je šla pogledat hišo, da je super, da jo bova kar kupila ... meni pa ni bila všeč, če sem iskren, vrt in okolica, to še, ampak razporeditev prostorov, ne. Denarja ne bo za prizidave in prezidave, pa tudi, leta so že taka, da si novega doma ne urejaš, prekleto. A mi je tega treba, te selitve na pomlad!? Trideset let sva v tem bloku, v tej stolpnici, bi se že lahko reklo, saj ima deset nadstropij. Sosedje, kar domači smo že, v tej naši navpični betonski vasi. Nekateri so se odselili, prišli so novi, umrl ni še nihče, to pa ne. In zdaj naj bi se kar odpravil in šel v tisto hišo, ki ima dušo, to že, saj je tam živel nekoč zelo trden kmet, to se vidi iz solidne gradnje in kasnejše adaptacije, in hlev, spremenjen v razkošno garažo, pa še eno poslopje, nekakšna ropotarnica, kjer so bila stanovanja za hlapce; ampak meni je tam nekako tesno, brez pravega razgleda. Še v naši hiši na Viču, ob Ižanski cesti, se je dalo gledati na barje in vse tja dol proti Krimu, kadar je bilo jasno. Tam pa nič, sadovnjak spredaj in cesta, onkraj pa novo naselje. Pogled res ni idiličen, to ne. Ireni je všeč ta solidnost, ta sled razkošnega kmetištva. In v spalnicah je še vedno staro solidno pohištvo, ki bi ga znal ceniti tudi moj oče. Pa še kako bi ga cenil.

Kar vidim ga, kako bi šel do omare, jo otrkaval, odpiral, gladil in bi zažvižgal – taka je bila njegova navada, kadar je naletel na lep primerek pohištva. Kaj bi rekla mama, ki je navijala, da bi si poleg delavnice omislil hišo. Saj bi si jo, papirje sem že začel zbirati, brat je bil za to, Irena ne, ona pa ne. Hotela je na svoje, pa sva kupila tole stanovanje, še oče je nekaj primaknil in v službi sem dobil kredit, takrat zelo ugoden. In zdaj na spomlad naj bi šla tja. V ponedeljek že grem k notarki, da naredimo prepis in čez tri tedne bom že vpisan v zemljiški knjigi, denar bo nakazan, pol zdaj, pol po vpisu ... Tisti agent je preveč klepetav in maha z rokama, ampak svoj posel obvlada, to pa. Znal je prepričevati, predvsem Ireno. Zdi se, da je kar pozabila, da ima jutri čeljustnega kirurga. Joj, to njeno klepetanje ... Pogledam na mobilca, če sem si naravnal bujenje na zgodnjo uro, ker moram Mirjam zjutraj peljati na letališče. Ja, sem si nastavlil. A še ne bo nehala s klepetom, še ne!? Seveda, mora ji opisati, da je notri še staro pohištvo, kuhinja da je moderna, pred tremi leti adaptirana, kopalnica nova, streha zamenjana pred petimi leti, tramovje zdravo in klet, še obokana, ometana, spremenjena v čedno shrambo, še star sod je tam, da, tudi sod in lesene kadi za kisanje repe in zelja, pa še nekaj drobnarij. Celo kotel za žganjekuho je v lopi, kjer je vse polno šare, tudi nekaj prav redkih čipk po policah in na mizi v nekakšni sprejemnici zraven kuhinje. Stara dva prodajata vse, vso svojo identiteto. Kar je bilo vrednega, so otroci že poleti pobrali in raznesli, odprodali, kakorkoli. Ostala je samo hiša z nekaj preostanki ... lupina življenja, pomislim in stegnem nogi. Na televiziji se trudi nek politik, da bi nam povedal, da je recesija resna, a da se umirja. Blebetači, sami blebetači. Saj dobro vem, kako so stvari zavozili; rav-

no toliko sem bil zraven, da sem ujel pomenke, tiste ob raznih popivanjih, ko jim je curnilo iz ust tudi tisto, kar ne bi smelo. Trkali so s kozarci, se nasmihali in se čedalje bolj zapletali v pogovore, ki so mi odstirali zakulisja šlamparij in majhnih aferic. Preveč grabežljivcev se je nabralo v teh letih, preveč lačnih volkov, ki mislijo samo na hipno bogatenje, pri tem pa vzpodbujajo še ostale, da se jim pridružijo v tekmi: kdo bo imel več, kdo si upa nagrabit več. In se je začelo, banke so dale posojila, tipčki in tipinje so pokupili podjetja, preprodajali, služili, pa se je zakvačkalo, ko podjetja niso več delala dobičkov, ko so obstali gradbeni stroji, ko se je konkurenčnost podivjano razrasla ... in kolaps. Nisem ekonomist, a vendar razumem, da so hipni dobički zgolj hipni, pa prav tako lahko izhlapijo. Irena, ona je ekonomistka, in ona zagovarja svobodno trgovanje, svobodno vlaganje in svobodno krajo. Ona pravi, kdor zmore in zna, pač ima. Njo ne brigata morala, etika, njo brigajo samo številke, procenti, bilance, donosi. Denar dela denar, mi je prevajala iz italijanščine, drek pa drek. Bo že držalo, od Feničanov sem je denar za to, da dela denar. Kaj mi zdaj to blodi po glavi. Joj, kako sem danes utrujen, toliko zgodb, toliko vsega in še tista hiša, ki bo moja mora. Mogoče se je bom privadil, mogoče bom začutil njeno dušo. Gospod, lastnik, se je kisko smehljalo, ko mi je razlagal, kako so tu včasih živeli, kako je še njegov oče imel konje in je tovoril vsemogoče, tudi pivo v sodčkih, les, razvažal premog, drva in drugo. Živel se je, živel, zdaj pa ... Na jok mu je šlo, ko je sedel za mizo, kjer je tolikokrat večerjal in poslušal radio, gledal televizijo, ki je ni več. Na stenah se je poznalo, kje vse so visele slike, kje je bilo veliko razpelo in kje so bile neke police. Stokaje je šel skozi spalnice, na podstrešje, kjer je v prahu bilo veliko

predmetov, starih omar, kolovrat, celo deli konjske oprave, star šivalni stroj, dva stara radijska sprejemnika, celo televizor, velik in neroden, ki je bila takrat, pred petdesetimi leti, prava redkost. Lomilo ga je, ko je uvideval, da to nikoli več ne bo njegov dom, da se tu končuje njegov rod. Svetovali so mu, da pač proda, ker otrok ne bo več nazaj in bi hiša samo propadala. Z iztržkom si bosta kupila varovano stanovanje, kjer bo medicinska pomoč ves dan in si bosta plačevala služkinjo in dve negovalki, ker da je dom kasarna za umiranje. Kako se mu je tresla roka, ko je podpisoval tisti papir, tisto pogodbo. Spotoma si je brisal solze in spremljevalka, medicinska sestra, ga je morala podpreti in ga posesti, ko je podpisal. Potem smo kar pustili, da je jokal tam za mizo, stresalo ga je in lomilo, čeprav ni še tako star, nekaj čez sedemdeset jih ima, a ga sladkorna zdeluje, žena pa pri sedemdesetih z zlomljenim kolkom in je na vozičku, čaka na operacijo. Sedel je tam, belolas, zardel v obraz, jokajoč. Mi smo nemeli. Agent se je držal možato in je čez čas rekel: »Vem, da je to zelo čustveno za vas. Že veliko tega sem videl, verjemite, čez čas, pa boste videli, da ste vendarle naredili prav in da ste naredili nekaj dobrega zase, da boste starost zaužili v komoditeti, ki ste si jo zaslužili. Jaz pa nič, jaz, psiholog, pa kar tiho. Tam sem čemel, gledal starčka, ki mi je razlagal, zgoraj v zgornji spalnici, last enega od sinov, ki je uspešen fizik v ZDA, da je poznal mojega očeta, ker sta z njegovim očetom enkrat zanj vozila pohištvo nekemu naročniku, tu v Črnučah, pa še nekajkrat na železniško postajo in kasneje še nekajkrat neka garažna vrata z majhnim tovornjakom, ki so ga imeli namesto konj. Kimal je in govoril, da so to bili hudi časi, ko nisi smel pokazati, da si delaven in da si sposoben zaslužiti, komunizem pa to.

In potem so starčka odpeljali, stokal je in cmihal. Zavedal se je, da je v svoji hiši zadnjič, vsaj tako uradno. Irena pa nič, hladno je vse skupaj gledala, kasneje je klepetala z agentom, da je cena vendarle pretirana, da bo treba še nekaj del, da bo hiša vseljiva in podobno. Na, zdaj jo pa poslušaj, kako ropota in ropata. Kaj še ni vsega povedala? O joj, joj! Bolijo me noge. Čevelj me je ožulil. Kar lep ožulek sem si pridelal, peče, hudičevo peče. Ko sem si v kopalnici sezul nogavice, sem videl, da se je desna nogavica kar zalepila nanj. Majhen krvav cvet je bil na oker nogavici. Komaj sem jo odtrgal, potem pa pod vročo vodo, ampak zdaj me peče ko hudič. Jod gor, saj res, jod, pa gazico in bo. O, zdajle bi jih slišal od Stena. Takoj bi zganjal cirkus, češ da so to nevarne stvari, da se lahko razvije resna infekcija. Ko smo pred leti lazili po kamniških hribih, bil je še študent, sem prav tako pridelal pošten žulj. Joj, kako vestno se je lotil oskrbe: razkuževanje, čiščenje, pa poseben obliž in čez dva dni menjava in še čez nekaj dni spet. Včasih, daj no, malo žganja gor, pa je bilo. Hudič, me peče. Če se samo dotaknem copate, pa me zaskeli. Pokrit ga moram in malo joda, da. Irena me gleda, ko lahko stopicljam proti kopalnici, kjer imava v omarici vse potrebno za hišne rane, Stenova zaloga. »Kaj pa je?« me vendarle vpraša in pokrije telefon z roko. »Nič, žulj, novi čevlji, jaz pa ves dan v njih. Saj veš, da sem zjutraj obul tiste nove, ker sem pač začel z novo dejavnostjo in sem hotel biti urejen. Zdaj pa imam. Peče, veš,« rečem že kar malo mehkužasto. Mimogrede pomislim na vse žulje, ki smo jih imeli na poljanah tam v Vojvodini, ko sem bil stlačen v uniformo in smo vadili dolga maširanja in tek v težkih čevljih. Če je bilo le prehudo in se je kakšen žulj zagnojil, smo bili deležni medicinske oskrbe, sicer pa ne.

Ošinem uro, nekaj do devetih. Najkasneje do enajste moram v posteljo, si zabičam. Zvonec nad vhodom nekam plašno zabrni. Kdo bi pa zdaj bil, Sten? Ne, on bi kar potrkal, ali pa divje pozvonil. Iz kopalnice zakličem Ireni, da nekdo zvonil. No, končno, posločila se je in telefonček spravila v žep težke domače halje, ki si jo obleče po kopanju. Še zdaj diši kopalnica po njenih penah in kremah. Hja, včasih sva skupaj grulila v kadi, zdaj, zdaj si mažem žulj ... »Saj grem, saj grem,« zagodrnja na svoj gruleč način. Dolgo je vse tiho, potem pa slišim: »O, Sejo, vi ste. Greste naprej?« Sejo, tretji sosed v stopnišču, mlad elektrotehnik, sicer iz Sarajeva, ki se je lani vselil kot podnajemnik, je rad igral karte, razpredal o filozofiji Balkana in je bil vesten musliman, prijazen, kultiviran, vedno pripravljen pomagat; še celo gospa Jelena ga je hvalila, da je »otmen mladič« je znala reči, vedno je pristavila, da je podoben njenemu drugemu sinu, ki se je poročil in živi v Koprju, kjer si je našel službo v pomorski špediciji in je nekakšen pomorski agent, ker je že prej imel namen postati mornariški oficir, stvari so se drugače obrnile. »Ne bi, gospa, samo bi prosil, če pride gospod Miro do gospoda Jovana, da bi vrgli partijo kart, tako, pred spanjem, pol urice, pa, no, Jovo ima novo rakijo, danas stigla,« sem medlo slišal. Irena mi je vse ponovila in pri tem nehote tlesknila s coklo, ki je že izgubila plutovinasto podlogo. »Reci mu, da pridem čez pet minut, da saniram pešadijski žulj.« Irena odpre vrata kopalnice, zmajuje z glavo in reče: »Ti si res ena nerodica, pokaži.« Pogleda žulj, prime gazico, jo namoči z jodovo raztopino in mi jo nežno položi na ranico. Potem kar z zobmi odtrže lepilni trak in ga povezne čez in na prst okrog in okrog. Še malo skeli, a to bo prešlo. »No, zdaj lahko greš v tvoj moški klub, pa da ne

boš dolgo, saj veš, zjutraj moraš bejbo peljat na letališče, ne.« Ta moja večerna odhajanja so ji kar godila, da je lahko v miru gledala svoje nadaljevanke, svoje filmčke, svoja plehka sladila. Nemalokrat je zaspala ob kakšni zastareli limonadi, ki si jo je zavrtela na DVD-ju. Že na vratih stanovanja gospoda Jovana zavoham težak vonj tobaka, ki si ga po novem Jovan nabavlja tam dol, po posebnih kanalih, in ga potem z neko obrednostjo stlači v dokaj originalno pipo, ki jo sesljal na balkonu, ker se gospa Jelena jezi, da ji bo uničil zavese in zasmradil stanovanje. In ga lahko vidiš, navadno zjutraj, kako sloni na ograji in puhka dim in se razgleduje proti mestu. Dostikrat mi je govoril, da brez te višine ne bi preživel. Kar naprej je omenjal svoje hribe in poglede na dolino, kjer je bila zanj najlepša reka na svetu. Ko sem vstopil, so bila balkonska vrata odprta, Sejo je sedel za mizo in Jeleni razlagal, kako je bilo, ko so granate lomile njihovo ulico; očitno sem ju zmotil sredi pomenka. Jelena je bila doma iz manjšega mesta v Bosni, blizu meje s Hrvaško, pa se je spominjala Sarajeva, z neko posebno vlago v očeh, ker je tam študirala in tudi doštudirala književnost in ruščino, ki je takrat koristila, saj so bile pogoste ruske delegacije in so prevajalke bile nujne. In na plesu je spoznala, takrat že študenta na vojaški akademiji, postavnega Jovana, ki je občasno prihajal v Sarajevo, ves visok, lep, v uniformi, mislim, da je že celo delal ... Ne vem, gospa Jelena spreminja zgodbe, kašen dan se kar zgubi. In če pomislim na starčka, ki je solzavo hodil po svoji hiši in se lomil; ta dva sta v tujini, pa toliko nekega nejasnega optimizma in veselosti. Res da se Jeleni pritakne kakšna pozabljivost in preganjavica, ampak Jovan, o, on je korenjak, in sanja, sanja konje na svoji planini, tršate hribovce, ki so živeli

onkraj vseh stoletji. Vesele gube gospe Jelene so se zganile, popravila si je lase za uho, kot bi to naredila mladenka, ki ima pred seboj zaročenca. Vsa zardena je nocoj, vsa nekako pomlajena. Voščim jim dober večer. Pa reče Jelena: »E, vidiš, tako ti je, tam dol so se klali, a zdaj sedimo za isto mizo ko ljudje. Ta dečko je preživel tisto, kar ne bi smel. Si predstavljaš, deset let je imel, ko so mu prve granate raztreščile sobico zgoraj v bloku, ko je moral nekaj tednov živeti v kleti in jesti samo konzervirano hrano. In ko je šel po vodo s plastično kanglo, ga je rešilo naključje, da ga ni ubil neki strelec. Ravno mi je pravil to, ravno zdaj, ko moj bizon vleče tobak, ki ga je danes dobil. Ni hotel počakati do jutri, kje pa. Če mu to ne bo zastrupilo pljuč, potem bo živel petsto let, ti rečem, dragi Miro. Sedi, daj, vzemi si malo od narezka, pa kozarček slivovke, ne. Ta je, boš videl, ta pa ja. Ko kača se ti splazi po žilah. Ej, tisti njegov vnuk, tisti to zna, saj je to tudi študiral in misli narediti manjše podjetje za te stvari, za domače stvari, tam dol v njihovih hribih, mislim v mestu spodaj. Pa daj no, sedi že, kaj stojiš, no, sedi, sosed! Sejo ne pije, on ima svoj pomarančni sok, kaj hočem, njegova vera je njegova. Jaz ne zamerim ljudem, da so verni, jaz sem bila pač hčerka partijskega funkcionarja, pa evo, zdaj bi morala počasi začeti pisati prošnjo za sprejem v nebo ali kamor že. Moji ostali so bili verni, ja, katoličani, njegovi, od mojega junaka, pa pravoslavci, in nas zdaj poglej, kako lepo sedimo za mizo, a!?» kar govori in govori in prekipeva od neke nuje, da mora toliko stvari še povedati. Sedem in si pustim postreči slivovko. Mmm, kakšen vonj! Nazdraviva z Jeleno. Res, dobra stvar, s polno aromo in s tisto pravo žametnostjo. Jovo zakašlja, se postavi na vrata balkona in reče: »E, sinko, popijo si jednu, bez mene, to ne ide. Ajde sad, ti i ja,

još po jednu,« je rohnel in se približal mizi. Jelena mu je takoj natočila. Moral sem vstati, da sva po njegovem običaju nagnila in spila. Šele potem je sedel in mi takoj začel razlagati, da je vnuk spreten, da je tole skrnil pred carino in mu prinesel, naraven doma vzgojen tobak in pravo slivovko. Ob pladnju z jedmi je še bila šahovska deska, očitno sta malo prej šahirala. Kupček kart je tudi bil tam, ampak kraljica je bila steklenica, lepa, iz brušenega stekla, na posebnem pladnju in okrog kozarčki. Sejo se je vmes nekomu javil na mobilca; toliko sem le ujel, da bodo jutri končali nek objekt, da bo zvečer prišel pogledat. Ta naš Sejo, ej, ta ti dela cele dneve, to pa. Spozna se na napeljavo elektroinstalacij in dela za nekega podjetnika, menda bratranca, ki ga je spravil sem gor, mu našel stanovanje v našem bloku in mu pomagal, čeprav tovrstnega dela tudi tam dol ne manjka, a se tu bolje zasluži. Zanimivo, kako ga je Jovo vzljubil, pa njegove tri otroke, še celo na sprehode jih včasih vzame, kadar Nusreta nima čas, ker ima kakšne opravke v mestu; tudi ona se je zaposlila in pomaga v neki kuhinji. Polagamo zdrsnemo v pomenek, ki se suče okrog tega nesrečnega Sarajeva. Zdaj sem že vedel, da s kartanjem ne bo nič, ker je slivovka začela odpletati zaklenjene bolečine. Še enkrat je moral Sejo razložiti, kako je bilo, ko je tekel čez ulico in je nanj streljal neki ostrostrelec, on pa se je ravno takrat spotaknil in padel za nek prerešetan avtomobil; delček sekunde je bilo dovolj, da je njemu namenjena krogla tlesknila v fasado hiše. Potem si dolgo ni upal nikamor, kar tam je ležal, dokler ni po ulici prišlo neko vojaško vozilo in se je slišalo obstreljevanje. Potem je k njemu prišel nek uniformiranec in mu pomagala vstati. Tisti mu je zagotovil, da je zdaj ulica čista in da lahko gre po vodo. Njegov oče je

pobegnil v Švico, k bratu, da bi kasneje šla družina za njim, a se je začelo obleganje mesta in ni bilo moč nikamor. Z mamama sta se skrivala v kleti, sosodje so pomagali, če so le imeli s čim, dva Srba, ostali pa muslimani. In njegova soseda, punčka njegovih let, skupaj sta hodila v isto šolo, je prav tako nek dan šla po vodo, megljen dan – ni se več vrnila, in nihče ni vedel, kam je izginila. Nekateri so govorili, da je šla za nekim psom, da mu je hotela dati jest, pa da so jo potem morebiti ugrabili, ubili, kdo bi vedel. Ni se vrnila. Čez tri leta se je dobila sled za njo, v nekem nizozemskem taborišču za begunce ... Punca je zrasla in je zdaj poročena z Bosancem nekje na Švedskem. Ampak njena mama, njena mama si nikoli več ni opomogla. Kar naprej je nosila neko plišasto punčko, letala ven na ulico in kričala, naj jo ubijejo; pa je niso, kar je bilo čudno. Klečala je na sredini ceste, ki je bila pod nadzorom ostrostrelcev, mahala s tisto plišasto punčko in prosila, naj jo ubijejo. Dostikrat so jo potem pobrali in prinesli nazaj k nam. Ko je bilo vojne konec, jo je k sebi vzela sestra. Njen mož je umrl, ne vem več na kateri strani, ker je takrat bilo polno vojsk in uniform. Saj sploh ne vem, kaj so bili, pač samo Sarajevčani, tako kot mi, se je Sejo razplamtel, čeprav je pil sok. Jovo se je pri tem samo mrščil in odkimaval, dodal pa le je: »Lako je gađat nevine ljudi, ali junački i vojnički to nije. E, nismo mi učili vojsku, da gađa decu, nismo,« nekam potrto reče in si obriše solzo, ki se mu je zasvedrala čez lice ... Kar nekaj večerov je že bilo tako, ko je Sejo prišel in so silili vanj, kako da je zares bilo. Mnogo zgodb sem slišal, preveč, da bi jih lahko vse predelal in shranil, in to jaz, ki sem od nekdanj cenil humanost, kot osnovo za civilizacijsko rast, za sobivanje. Še diplomsko nalogo na pravo sem delal v tej smeri, pa kaj nam vse to koristi, se

nekako vlečem v svoje misli. Neka mrknjenost nastane. Gospa Jelena smrkne in jezno reče `ničevo'. S strastno kretnjo si popravi razsipek belih las in se zazre nekam mimo nas, na balkon, kjer je blesket mestnih luči. Sejo se igra s kozarcem, seže po koščku sira in si ga vrže v usta. Z zdravimi zobmi ga pomleje in na hitro pogoltne, potem pa reče: »Pustimo vojne zgodbe, naj se same iznorijo. Bilo je hudo za vse strani, to vem, čeprav sem bil še otrok. Nekaj let sploh nisem mogel govoriti o tem, zdaj je lažje, ker se vse lahko pove in so mnoge stvari bolj jasne, kot so bile še takoj po vojni. Tu, v Sloveniji, je vse drugače, vse drugače vidijo. Srečal sem že mnoge, ki so sem prišli še kot begunci, zdaj pa delajo in živijo. Sami nosimo svoje bolečine in sami jih bomo morali zaceliti. Jaz sem našel uteho v veri, v koranu in molitvi. Težko je bilo, a je Bog hotel, da se preizkusimo, če smo vredni njega,« je dodal. In moram priznati, da me njegova dokaj gladka slovenščina preseneča, pa tudi Jelena govori izjemno čisto, skoraj knjižno slovenščino, če ima tak dan. Včasih zažene govoranco kar v ruščini, no, tudi francoščina ji gre še dobro, angleščine pa ne mara. Enkrat je rekla, da je to jezik, ki ga moraš govoriti z žvečilnim gumijem v ustih, potem da gre. Njena hči, poročena v Maribor, je profesorica angleščine; če je kdaj doma, če pride na obisk, potlej je hec, ko Jelena hoče govoriti samo v francoščini, hči pa komaj lomi ta jezik. Jovo vzame kupček kart, jih poravna in naju s Sejom pogleda, češ, no jih bomo metali. Sejo je rekel, da bi se poslovil, ker mora zjutraj v Celje, kjer zdaj delajo. Tudi meni se je slivovka razlezla po žilah, da sem postal truden in prizemljen, prepoln zgodb in vtisov. Žulj na nogi me je še malo poskeleval. In potem je Jelena dobila poseben lesk v očeh, kar naj bi naznanilo, da bo spet

eden njenih napadov umišljenosti. Vstala je in globoko dihala. Šla je do vhodnih vrat in začela pridušeno govoriti, tokrat v francoščini: »Spet so zunaj, drek, drek, drek,« je kriknila in cepetnila z nogo. Sejo se je samo nasmehnil in odmajal z glavo. Njemu sem že razložil, za kaj gre, za te njene strahove, ker je pač izgubila veliko svojih, ki so živeli v skupni hiši in je vojna opravila svoje – ne ve se, kdo je to naredil, enostavno, masaker, niti motiva ne, saj so bile vse tri družine iz mešanih zakonov. »Ajde, ne kukaj. Naredit ču, da dođu specijalci, oni iz Niša, pa če stvar sredit. Evo, sad ču nazvat komandu, valjda znaju, ko je komandovao. Sjedni Jeleno, sjedni, evo, idem, da telefoniram,« je Jovo možato rekel in nama pomežiknil. Šel je v predsobo, kjer je bil telefon na polici. Odvrtel je neko številko in čakal, potem je glasno rekel, naj ga zvežejo z glavnim štabom in omenjal je nekega majorja, potem pa še nekega podporočnika in tako naprej. Potem je vzdigni glas in skoraj kričaje rekel, da naj takoj obkolijo njegov blok in preiščejo ves okoliš, na tiho, brez helikopterjev, ker bi sovražnik to slišal in zbežal. No, za to burko sem bil kar sam soodgovoren, saj sem mu jo jaz tako nasvetoval ob takih napadih, da bi gospa Jelena imela občutek, da je varna, da bo mir. In potem se je umirila. Zvrnila se je na močne prsi še vedno postavnega Jovana in malo cmihnila, pa rekla, zdaj v ruščini: »Moj junak, moj medved.« Zdaj je za vse krivila neke teroriste; enkrat so to bili Nemci, drugič Italijani, pa Arabci, Gruzijci, pa Turki, Američani, pa barabe zadrogirane, neki nacisti, ki da so prišli iz Argentine, kjer da jih vzgajajo na neki farmi in podobne zgodbe je imela naša Jelena, ki očitno ima bogato fantazijo. Verjetno je prišel čas, da se poslovim. Namignil sem Seju, da bi šla. In sva kar oba vstala in se začela poslavljati. Jovo je izgubil

tisti blesket v očeh, ker ga je to, kar se dogaja z njegovo Jeleno, sila grenilo. Dostikrat sva se pomenkovala spodaj na klopci o tem. Ni je mogel prepričati, da bi jo odpeljal k zdravniku, še k okulistu ni več hotela, ker je trdila, da jo hočejo oslepiti. Najela sta si tudi služkinjo za občasna posprava, za pripravo večjih pojedinj, kadar so se napovedali obiski. In primerilo se je že, da je Jelena pozvonila pri nas, češ, da so ji poslali agentko in da jo ta namerava ubiti. No, stvar sem vedno rešil tako, da sem šel z njo v stanovanje in sva skupaj s tistim dekletom domnevo reševala na diplomatski način; dekletu sem vsilil zgodbo, da je agentka, ki je prišla preverjat njuno varnost. K sreči je bila punca brihtna in dojemljiva za te zgodbe, saj je študirala sociologijo. Celó všeč ji je bila ta vloga in je Jeleno spretno vpletala vanjo. Omislila si je posebno izkaznico, ki jo je izdelal njen fant, grafični oblikovalec. In čez nekaj dni se je Jelena celo hvalila, kako niso pozabili na njiju, da vedo, kdo je bil Jovan in da ga varujejo na sodoben in prebrisan način. Celó tako se je šalila, da bi najbrž agentka zlezla kar k Jovanu v posteljo, da bi mu varovala hrbet med spanjem ... Med poslavljanjem sem rekel: »Gospa Jelena, boste videli, da bo vse v redu, in v petek, kajne, pride specialna agentka, gospodična Taja.« Očitno je bila zdaj že povsem umirjena, saj se je kar odlepila od Jovana in z novo žarnino v očeh gledala v nas. Plosknila je z rokama in rekla: »Evo, ona bo poročala o vsem, ja, ona. Kako se nisem prej spomnila na to!« Pokimali smo. Poslovili smo se. V stanovanju je brlela svetloba ekrana. Irena, ja, kaj bi drugega, pred ekranom in neka nadaljevanka. Nekaj do enajstih je. Še zobe umiti in k počitku. »Kaj gledaš?« le vprašam, da bi ji dal vedeti, da sem tu. »A, si doma, ja ... ah, neko nadaljevanko. Ta bi bila zate, pravniki, veš.« zamrmra in se

leno pretegne. »Kdaj imaš jutri kirurga?« vprašam in počakam na vratih kopalnice. »Ob pol enajstih,« izgrgra in se živčno zavije v haljo. »Sten se ni nič oglasil?« še vprašam. »Poklical je in rekel, da me bo prišel iskat v službo, da me bo on peljal tja, pa da bo govoril s kirurgom,« zehaje navrže Irena. Samo pokimam in se spravim v kopalnico. Sten, mi blisne v možganih. Kaj je s tem časom, vsi bi radi imeli amerikanizirana imena, Sten je vendar Stanko, in Mily je menda Miljana. Nor čas, nor čas ... Ko se gledam v ogledalu, se mi zdi, da sem dobil nove gube, niti ne nove, le globlje so, bolj zažrte. Redko sivo štrlino las si popraskam in globoko zazeham. Poiščem ščetko, zobno pasto in ustno vodico. Hvala Bogu, čeljustnega kirurga imam za seboj, spodnja vrsta zob je še moja, ostalo pa, lepo delo, lepi ponaredki in vsadki. Zmoti me trkanje na vrata. Kaj pa hoče, se zdrznem. In reče Irena: »Aja, pozabila sem ti povedat, da ti ta male ne bo treba peljati na letališče, ker jo bo pobral eden od ekipe, ker da se je pred kratkim priselil v Šiško. Si slišal, a?« Odprem vodo in olajšano rečem: »To je dobra novica za konec dneva, to pa. Vsaj naspal se bom. Ti še ne greš, te daje strah?« Na drugi strani vrat je samo tišina. Slišim coklinjenje in težak vzdih, ko se je spet spustila na kavč pred televizor. Tako se odlagamo, tako smo si odveč ...

* * *

Že dolgo se nisem ustavil v tem lokalu. Odkar imam pisarno na drugem koncu mesta, sem tu bolj malo. In danes naj bi ob desetih prišla tista, ki je že dvakrat poskusila oditi. Nekaj takih sem že srečal v življenju, nekaj že. Le kaj jim je, vsem tem odvisnežem od smrti. Posrečeno, odvisen biti od smrti ... Kavoj imajo še vedno dobro, še vedno. Slišal sem, da naj bi lastnik pred kratkim umrl, pljučni rak. Ampak saj mu ni bilo videti, da bi bil bolan, še na pomlad je veselo stregel zunaj v vrtu, zdaj pa ... Kdo razume odhajanje, kdo. Sten bi rekel, da gre pač za razpad življenjskih energij. Menda res. Prejšnji teden mi je to razlagal, da se zdrave celice preprosto odločijo žurat in se divje množijo, kot nek odgovor na tiranijo nad njimi. Kje je to pobral? Poba veliko bere, raziskuje in misli delati specializacijo iz imunologije. Nekaj mojega znanstvenega duha je v njem, naša bejba pa, ja, denar, denar, nastopi, pogodbe, dobiček, visoki honorarji, delnice, vlaganja, pa ... Čisto je po mami, da, čeprav tudi Sten kalkulira; namenoma se zagrebe za dodatna dežurstva, da napraska čim

več. Samo jaz sem stari lagodnež, meščanček, ki so ga razvajali, ker je pač imel sposobnega očeta. O, a ni tamle Jože, kako je ves bled in spet pije. Pa ne že spet ... Dvakrat je že bil na odvajanju, predlanskim, se mi zdi, saj sem ga šel obiskat. Moj bratranec je, kaj hočem. Njegov oče je umrl za cirozo, stari oče tudi, on pa ... Mar naj mu namignem, da pride bliže. Komaj petdeset jih ima in je že ves zguban, izsušen, pa še mlajšo si je omislil; le kaj je videla na njem. Jasno, denar, kaj pa drugega! Mojster je, keramika in to ... Nekaj fantov ima zaposlenih, prva žena mu je ušla nekam na jug, druga, druga, je raje ostala v Kranju, zdaj, mislim, da lani, pa si je pripeljal domov dvajset let mlajšo, neko depresivko, ki občasno dela v pisarni, sicer pa prebira revije in žre tablete in njega ... Odkrito sem mu povedal, da tako ne gre, da je s punco hudo narobe, da ... Ne, Jože jo je hvalil, da je vestna, da počisti hišo, kadar je na volji, da zna kuhati in da je v postelji spet pravo življenje. Najbrž ni uvidel, da ga izsiljuje za denar, za majhne usluge, tega pa ne. Izlet v Grčijo, pa nove obleke, čevlji, pa mami za rojstni dan krznen plašč, očetu orodje za delavnico, pa ... Punca ni neumna, to ne, le Jožeta daje starostni nagon, nagon srednjih let, ki se potencira iz nuje, ker bo kmalu prešel v usihanje. Poznam to, poznam. Saj je tudi mene metalo za tiso študentko, ki je bila na praksi v našem podjetju, pred, ja, ravno pred desetimi leti. Kakšna strast me je grabila. Hodil sem v njeno pisarno z izgovori, pa sva se malce zblíževala. Še zdaj me zaščemi, če pomislim, kako sem ji segal za lahko poletno bluzo in gnetel jagodki prsi, in pod krilo ... Kako mi ga je gladila, kar skozi hlače, se z licem dreznila obenj, odložila očala na tipkovnico in vzdihnila, se predajala, dokler ji nisem s prsti pričaral odrešenja in mi je pomagala,

da sem vzdihljivo omagal nad njo – samo taka igra je bila med nama, samo to. Dvakrat sem jo peljal ven na torto in kavo, na zimo se je stvar ohladila. Našla si je fanta, kmalu zanosila in šla na porodniški dopust. Meni so ostali lepi spomini na tiste julijske dni, na tisto krilo, na njen svež vonj, na njeno gladkost, na njene nedolžne poljube; niti poljubljala se nisva zares, niti tega ne. Star kozel in mladenka. Če bi za to izvedela Irena, hmm! Sicer sem bil tiste mesece zelo diplomatsko razigran, ampak malce pa jo je čudilo moje obnašanje. Seveda sem ji nastavljal lažno sled z zgodbo o tem, da sem dobil večja pooblastila, kar se kadrovanja tiče, in tudi novo pisarno in nov naziv, nekakšno napredovanje; vodja kadrovskega splošnega sektorja, tako je pisalo na vratih ... Pa še plača se je nekoliko popravila. Vse se je tako lepo ujemalo ... Jože me je opazil, prepozno za pobeg, prepozno. Potresem sladkor in si ga le usujem v kavo. Toliko sem bil v spominih, da sem pozabil na kavo. Glej ga, kako hodi, vez zvit, desno nogo nekoliko drsavo vleče za seboj – to bo od poškodbe, ki jo je staknil, ko je padel iz gradbenega odra že pred leti. »O, Miro, tebe že celo večnost ni. Slišal sem, da si šel na svoje, namesto v penzijo. E, to ni pametno, to ne. Kaj bi delal, če ni treba, a! Poglej mene, komaj se vlačim po tem svetu, toliko sem se nagaral, pa jih imam deset manj kot ti. Ti pa na svoje. Mirjam mi je povedala, ko je enkrat bila tu v lokalu s prijateljico. Ej, ta je pa, Madona, kako je lepa, oblikovana od plesa, bi se reklo. Tista moja se samo še redi, ja ... Boš kaj spil, danes se mi spet pije, saj vidiš, spet,« nekam sam vase reče in cincavo stoji ob mizi. Sonce se je ujelo v kozarec, v mehurčke in vino. Kadar veliko pije, pije samo brizgance, samo to, ampak to v potokih, blizu petdeset na dan, če je v formi, nikoli pa manj kot trideset,

to je njegova norma. Gledam ga, nezdrav napihnjjen trebuh, torej jetra ... me zaskrbi. »Sedi, Jože, sedi,« ga le povabim. Stlači se za mizo in pri tem malo popljuska pijačo po rjavem prtu. Zdaj vidim, da ima ugasnino v očeh, da ni več tistega žara, tistih isker, ki jih je še spomladi premogel, ko smo bili v njegovi zidnici tam blizu Bizeljskega, od koder je bil doma njegov oče. Ošinem uro, nekaj čez deseto. Tisto mladenko, tisto depresivko bi moral sprejeti ob desetih, pa se mi je opravičila in prosila, če lahko pride ob enajstih, ker da ima še en opravke. No ja, moral sem vmes še v službo k Ireni, da ji dam malo poguma. Kirurgija in vsadki, me zmrazi. »No, kaj naj ti naročim. Pa ne boš srkal samo te črne brozge, saj ti tekne tudi kaj bolj žlahtnega, hudič stari. Misliš, da sem pozabil, kako sva pijana tlačila blatne kolovoze tam dol na Dolenjskem, kako sva padala v senožeti, ko sva se vlačila do zidanic in sva pela. Si pozabil to, a? E, moj Miro, to so bili drugi časi, ja, drugi ...« doreče, skloni glavo in odkimuje. Pomaha ritasti natararici, ki prinese k mizi svoje velike vodene oči, očitno naveličane pogledov teh starih pohotnežev, ki jim slina smrdi po onostranstvu ... »No, kaj, kaj boš...?« Jože vpraša in me zabodeno gleda. »Pomarančni naravni sok, prosim,« naročim. Jože se zaziblje in se ploskne po stegnu. »Pomarančni sok, pomarančni sok, starina. Ja, ja, misliš, da boš s tem ušel Matildi? Pa ji ne boš, veš, da ne! Meni še enkrat isto, pa manj radenske prosim, ja ...« možakarsko naroči in se zresni. Pogleda me z nekim novim obupom v očeh. Zdaj vidim, da se mu na levem licu dela nekakšna lisa. Natararica je odšla, med nama je led samospraševanja. On se najbrž sprašuje: Kaj me tako gledaš, vol stari. Pač bom crknil, a ne. Vidi se mi, da sem šel predaleč, da me vino jemlje, pa ti, ti pa misliš, da boš

dočakal sto let. Bog ti jih šenkaj, samo meni se ne da več, razumeš. U kurcu je vse skupaj, da veš. Jaz pa razmišljam: Razpada, revček razpada. Predaleč je šel s to svojo razpuščenostjo, predaleč. Zdaj bi ga morali spet spraviti v bolnico, ampak, kdo mu bo to rekel. Tista njegova najbrž računa na to, da se bo uradno poročil z njo, pa da bi podedovala, kar je mukoma spravil skupaj, sicer ima še hčerko s prvo ženo in dva sina z drugo; ne vem, koliko imajo še pristnih stikov. Kolikor vem, prav nič. »Veš,« začne Jože, »ta jebeni gradbeni sektor. Dva večja gradbinca sta mi dolžna ohoho, pa kaj. Dobre pravnike imajo, pa dobro so povezani s politiko. E, bi bilo treba malo pika poka, to, vidiš. Ti si pravnik, ne ne, ne bom te silil, da bi mi prevzel kakšen primer, saj imam svojo odvetnico, pa ti hočem samo povedat, da so si napisali take zakone, da lahko mirno kradejo. To, da ne plačujejo, to jih niti ne gane, to je za njih legalno, to so ta nova kapitalistična pravila, jebemti. Vidiš, če bi mi vse plačali, bi šel za pol leta na kakšen otok, pa amen. Zdaj pa flikaj tu, flikaj tam, nekaj fantov sem moral odpustiti, ker ni bilo plačil, pa za kombi moram še doplačati, pa odvetnici honorar, ker je le napraskala neko poplačilo. Ma, u kurcu je vse skupaj. Pa tisto, joj, se spomniš, ko je strop padel dol v tunelu, e, vidiš, tako se dela. Bog ne daj, da bi jaz kje kaj zafušal, potem pa kazni, pa ... Se je že primerilo, da so mi fantje kaj zakuhali, se je. Pred leti so nekemu tepcu zamenjali vzorec keramike; ni bil tak kot ga je predvidel arhitekt. Pa da ti vidiš, kako se je tajkunček repenčil, da me bo tožil, da ne vem kaj. Ja, pa so mu vilo dali pod skrbništvo banke, mi pa smo v miru zamenjali keramiko. In zdaj mi dolguje nek lizun, ki leze v politiko; celo hišo smo mu adaptirali v Piranu. Zajebavali smo se z izolacijo, ker je to stara baj-

turina, še od Lahov, od laške gospode, ki je nesla pete onkraj, ker je Titek takrat žugal, pa ne zares. Kurc, postiva to. Evo, pomarančke gredo, direkt iz Afrike, za vas gospod Miro, zame pa en spodoben brizganec z briško rebulco, zdaj mi ta prija,« pijansko nabrblja Jože. »Kar se pravne pomoči tiče, ti bi lahko svetoval. Če se ne motim, je tvoja odvetnica Marina, a ne? Jezikava in spretna, in ne odneha, to vem,« rečem in odsrknem sok. Prija, osveži. »Ja, baba je od hudiča. Ti bi moral videti, kakšen cirkus je naredila na sodišču; papirji so kar frčali po zraku, tako je zagovarjala svoj prav. Ubogi sodnik se je kar malo usral, se mi zdi. In sva zmagala, no ja, vsaj enkrat. No, ko bom zbral dokumentacijo, se bom pa oglasil. Več glav več ve, več grl pa več spiije, a ne, starina. Pa nič te ni več tja dol s tvojo Kraševko. Te je dala na vajeti, a!? Se boji, da bi ji prehitro crknil, to bo. Babe, ko babe,« hahaljivo navrže in na dušek spiije preostanek prejšnjega brizganca. »No, no, Jože, nič se ne ve, kdo bo prej, ampak če se boš ti tako pridno zalival, boš prezgodaj goden za ponovno rast, za vsaditev, a!?« mu vrnem zbodljaj. Namrkobi se in se popraska po temenu. »Ja, ohcet z Matildo mi ne uide, vem. Pa ja, če hitro živiš, dvakrat živiš in samo enkrat umreš. K vragu naj gre svet, sit sem vsega, razumeš. Samo še v vinčku najdem veselje, res. In moja ta mlada doma, to je vse, kar mi je ostalo. Ko gre enkrat voz navzdol, pač gre. V prsih nosim uro, ki jo nihče več redno ne navija, to bo, enkrat se bo pač ustavila. Daj no, kaj bi mlela otrobe, spij raje kaj, da ne boš nosil resnega ksihta naokrog. Resnost je tudi bolezen, da veš,« pribije in potolče z roko po mizi, da se brizganec kar zapeni. Na hitro prislonim kozarec in spijem preostanek soka. Začenja se mi muditi. Tako zbadanje z njim mi ne prija; tak je pač, kadar je že dopoldan v fazi popivanja.

Škoda ga je, škoda ... »Jože, meni se mudi, imam delo. Ti pa obljubim, da prideva z Ireno dol v zidanico, če seveda še hodiš tja čez vikende. Te bom prej poklical, velja. Zdaj se mi res mudi, oprosti. Tole bom jaz plačal, pa domov se spravi in kaj pojej, no!« mu nasvetujem in vstanem. Gledam ga, kako pokimuje in v grčaste prste zaplete kozarec. Kar tiho je in zbere obraz v kepo trpkosti. Poslovim se. Za menoj se vleče njegova tišina in njegovo očitno odhajanje ... Oh, kakšno vremce, oktober, zlat in dober. Še preden sedem v avto, me prestreže Bine, pleskar, sicer brat bratove žene. Kaj bo pa ta hotel zdaj!? me zaskeli, ker vem, da se je name obračal, kadar je imel pravne zaplete: karambol, tožba zaradi neočiščenega stanovanja po beljenju, pa tožba zaradi neprave barve in še nekaj malenkosti; rutinske stvari pač. K sreči poredkoma. »O, gospod Miro, veste, da sem vas iskal v vaši novi pisarni. Grem gor, nič. Evo, pridem sem, da se zmenim z Jožetom, evo, vi pa tu. Imate pet minut časa. Spet ena sitnost. Zelo na kratko, res,« nabrblja in si popravi naramnico belega kombinezona, popacan jopič pa mu malomarno visi na plečatih ramenih. »No, poslušam, ampak res na kratko, ker moram do enajste biti v pisarni, stranko imam napovedano,« sem odrezav, že kar hladno. »Ja, stvar je v tem, da smo z bratom in sestro, z Lejo, le prišli do nekega dogovora glede dedovanje kmetije po mami, tam v Pijavi Gorici. Problem je v tem, da je brat Andrej, ta mešetar, od nekod privlekel oporoko, za katero s sestro nisva vedela, res ne. Pričkamo se že petnajst let, zdaj ti pa on prinese oporoko. Noče jo dati, ne meni in ne sestri, samo sodišču jo bo dal, mislim, jo je že dal, original, mislim, kopije nam je seveda dal, to ja. Pa še dve priči sta gor podpisani, dva njegova prijatelja, ki sta tudi čudne

sorte. Jaz ne vem, da bi naša mati spravljalala oporoko skupaj, saj je zadnje leto bila tako bolna, da je bila kar naprej v bolnici, potem jo je kap, res ne vem. In me zanima, če se da tu kaj ukreniti, mislim, oporoka, pa to. Jaz sem prepričan, da je oporoka lažna! On bi rad vse zase, mene in sestro pa bi samo izplačal, in to šele potem, ko bi vsi morali plačati uradne cenilce. Ja, gozda je kar nekaj, pa njive in stara hiša, ampak on hoče vse zase, da je pač mama vse dala njemu. Se da kaj?« zaskrbljeno vpraša Bine in menca. Nekaj čas sem kar tiho. Spomnim se tiste kmetije, enkrat smo bili tam, mimogrede, na nedeljskem izletu. Hm, nenadna oporoka, tole pa nekaj ne bo v redu!? Če bi bila že prej, bi jo moral Andrej dati sodišču, ni pa nujno, lahko jo dal šele zdaj. In če bi sprejel ta izziv, če bi ga zastopal na sodišču ... Takole, da ne padem iz vaje, še en primerček. Pokimam in rečem: »Veš kaj, pridi v ponedeljek k meni v pisarno, prinesi kopijo oporoke in vse ostalo, vso dokumentacijo. Premamil si me s to oporoko, ki tudi meni smrdi. Bi pa jaz prevzel to stvar in bi vas, mislim tebe in Lejo, zastopal na sodišču, v zameno bi pa ti meni prepleskal hišo, ki sem jo pred dnevi kupil, no, jo nameravam kupiti, ker grem v ponedeljek šele k notarki. Joj, saj res , pridi raje potem v torek, ali kar k nam domov v ponedeljek zvečer, tako bo še bolje. Sva zmenjena?« odločno rečem in mu položim roko na močno ramo. »Ni problema, za vas naredim, kar boste rekli. Moji fantje so mojstri, res, pa še sam bom prišel. Boste videli, vse bo sijalo, vse bo po najnovejši tehnologiji. Dela mi ne manjka, recesija gor ali dol, dela je čez glavo. Vidite, politiki farbajo ljudi, mi pa njihove vile. No, potem prišibam v ponedeljek zvečer, pa še s kakšno buteljko, se razume, saj smo si jih nabrali, dol v Istri, kjer smo cel september pleskali viken-

de, pa kakšne, in od koga ... Pridem v ponedeljek zvečer, velja.« Posloviva se. Ne da mi miru tista oporoška. Kako, da mi Janez, ta, ta moj starajoči se brat, ni nič omenjal, da ima Leja spet probleme s tisto prekleto dediščino. Zagotovo je konstrukt, ponaredek. Že podpis pokojne matere bo pokazal, kaj je na stvari. Koliko takih sem moral ugotavljati kot sodni zapriseženec, grafolog. Na koncu mi ostane še analiza starosti papirja, črnila in podobne finte. Čeprav bi načeloma lahko bil papir starejši, ne pa novejši, to se upošteva. In še zaslišanje prič, skratka, stvar ni gladka. Nekaj podobnega je že bilo na sodišču, ko so oporoško spisali v župnišču, vendar se je župnik izgovarjal, da ga spomin ne služi, da ne ve natančno, kdaj je to bilo, da ... Papir je bil mnogo mlajši, kot pa datum sestave. Oporoka je bila sestavljena samo nekaj mesecev pred napovedano zapuščinsko razpravo, ker se dediči niso mogli zediniti, kako bodo razdelili kmetijo, niti po dvajsetih letih še ne. Napisana je bila na pisalni stroj, to ja. Priči sta pričali, da je gospod župnik oporoško tipkal na pisalni stroj, da je stara žena sedela zraven in narekovala, kaj naj se napiše, da sta onadva vse slišala in tudi podpisala. Ampak, eksperti so dokazali, da je papir novejše proizvodnje, da je stvar natisnjena z svežim trakom, kar je bilo najbrž logično, ker je župnik že imel nekoga zaposlenega, mlajšega kapucina, ki je opravljal administracijo že z računalnikom. Podpis ženice je bil spreten ponaredek, to pa že, pa vendar mi je uspelo dokazati, da je ponaredek ... Stvar je bila kočljiva, ker je del oporoške navajal, da se hektar in pol gozda odstopa tudi cerkvi, in se je pravnik, ki je zastopal cerkev, silovito trudil, da bi dokazal, da je dokument verodostojen, da ga je gospod župnik napisal in je bil tretja kompetentna priča. Oporoka naj bi bila po njihovem nast-

la dva meseca pred smrtjo gospe, ki je zapustila veliko kmetijo v oklici Starega trga. Ubogi postaran župnik, najbrž ni niti vedel, v kaj so ga zvelkli ti sodobni premetenci, tako da je namesto njega stvar zapisal mladi redovnik, pa mu podtaknil v podpis. Kapucin je bil premeščen takoj po zaslišanju, kjer je tudi priznal, da je prejel podkupnino, ne veliko, pa vendar – in ostala je v župnišču. Kriminalisti so stvar prignali do konca, da ... Stvar se je tako zaobrnila, da sva se z odvetnikom, ki je zastopal cerkev, domenila, da toži premetence zaradi zlorabe gospoda župnika, ker so ga potegnili v to neljubo igro. In so jih tožili. In sta dediča, ki sta hotela vso zemljo zase, od petih otrok, morala požreti še to obtožbo. Zanimiv primer je to bil, zanimiv, in prepričan sem, da se mi zdaj obeta nekaj podobnega. Kar naenkrat oporoka, kar tako ... odkimam z glavo in počasi speljujem. Odločim se, da bom šel po severni obvoznici, da bom prej prišel, ker je že krepko čez deseto. Pogledam na temperaturne kazalce, osem stopinj je zunaj. Pokimam. Zdaj bi raje sedel tam zgoraj pri tisti samotni cerkvici in gledal zlatobo starih kostanjev in spreplet smrek in listavcev spodaj v dolini, kjer sem včasih nabiral gobe. Morda ima Jože prav, čemu še garati in delati, ampak človeška psiha me zanima, pa še kako. In danes, čez nekaj minut, tista, čakaj, kako ji je ime!? Dva poskusa samomora, no, bomo slišali, bomo slišali. Zdajle je moja Irena že na tistem stolu, pregrnjena, zevajoča, vsa skepena v strah. Kar vidim jo, kako tišči roki v naslonjali. Danes ne bo kaj dosti govorila, danes ne. Potem bo lepša, z novim nasmehom. Bo že prestala, bo. Še kaj hujšega je, pa ne bi tega. Ko je imela zlomljeno nogo, je bilo najbrž huje. Kranjska gora, smučanje ... Ohoho, očitno je gospodična že tu. Majhen rdeč avto. Sama vozi!? Seveda, kaj ne bi, sodobna razvajenka.

Kadi pa ne, zanimivo. Živčno hodi gor in dol po pesku. Urejena je, razčesani svetli, bržkone umetno pobarvani lasje se leskečejo na soncu, črne hlače in visoki rjavi škornji, nekakšen pol plašč, tudi črn, spodaj rdeča majica. Aha, rada ima nasprotja, torej se prav rada zapleta v konflikte, takole na hitro ...

Ne strinja se s snemanjem, prav, bova pa brez te tehnične šare. Hoče samo pogovor, samo to, tudi prav. Obraz ima značilno pozo sanjivosti, neutolaženosti in neke zvodenele mladosti, čeprav jih ima samo petindvajset. V očeh se da videti lesk melanholije, prej bi rekel, da je to posledica kakšnega travčkanja, no, bom videl, bom videl. Pripravim si beležnico, si popravim nerodno razpuščen ovratnik suknjiča, se vzravnam, da bi naredil videz spontanega spraševalca.

»Kaj torej pričakujete od najinega sodelovanja, seveda, če bo do njega prišlo,« rečem, da bi nekako odprl tale pogovor, ki ne bo tako spontan, kot sem si sprva umišljal.

»Ja,« se zamisli, prekriža nogi, desno roko zatlači med stegni, lepi, napeti, nohti so dolgi, v rdeče lakirani, »ne vem, rada bi, da se nekomu zaupam, da bi nekomu povedala, zakaj mi je življenje tako, kot je,« nekako suho reče, z ne prav izraženim glasom, potlačeno.

»Pa niste imeli do sedaj nikogar, s katerim bi se odkrito pogovorili o svojih težavah. Glede na to, da ste mi kar precej napisali o sebi, sem razumel, kot da ste bili že velikokrat obravnavani. Saj ste pisali, da ste hodili k psihiatru v dispanzer, po tistem, ko ste drugič poskušali, tisto, kar pač ste,« sem previden in si popravim beležnico. Na hitro si zapišem: zaprt glas, v fazi tesnobe.

»Ah, saj, to, čvek s prijateljicami, s fanti, z mami, to ja. Mama me itak ne šteka, očim pa, z njim se ne pogovarjam, o težavah ne. Tisti psihiater je zatežen, ker sprašuje samo o tem, če doživljam orgazme, če sem imela prezgodaj spolne izkušnje, če sem uredila čustva s fantom, če so stranski učinki zdravil močno izraženi in podobne kozlarije. Imam občutek, da hoče slišati samo to, kar bi potrdilo njegove blesave teorije. Pravijo, da je najboljši za te moje pizdarije, oprostite izrazu, pač jezik ulice, a ne. No, sicer je z njim kul debatirat, ampak vse se konča, ko mi hoče kar naprej dajati nove mešanice zdravil. Zdaj mi jih je končno zmanjšal – on temu pravi, da me počasi spušča dol, jaz ne vem kam, res ne. Rada bi se odkrito pogovarjala. S psihologi imam boljše izkušnje,« izvrže, si popravi lase in živčno nadaljuje. »Psihologinja, ki smo jo imeli v osnovni šoli; bila mi je moja druga mama, supermama, res. K njej sem se zatekla, kadar mi je bilo hudo. Škoda, ženska je šla v pokoj, škoda. Še potem sem jo večkrat obiskala, kar na njenem domu. Vedela sem, da bo enkrat konec tega. Preselila se je v Novo mesto, škoda. Za vas sem se odločila, ker ste na spletni strani napisali, da ste pripravljeni na pomenek, da razlagate pisavo, da znate psihološko podpreti, da znate svetovati, skratka, niste neka zatežena ordinacija,« reče in se nekoliko le odkrči. Čisto rahlo si oblizne spodnjo ustnico, čisto malo. Zadrega rada suši usta, da ...

»Glede na to, da ste zavrnilo snemanje, bova pač morala shajati s pomenki, vendar vam ne bom mogel izdelati kvalitetnega svetovanja, ker bo pač analiza sprotna. Seveda, odvisno je od vas samih, koliko ste se pripravljene zaupati, da bi na podlagi tega skušala priti do jedra vaših problemov. Na mojo profesionalno zaupljivost se lahko zanesete, ta je navedena tudi na pogodbi o opravljeni storitvi, kar vas bo pravno ščitilo. Torej so formalnosti jasne?«

»So,« prikimne.

»Potem predlagam, da začneva voden pogovor, kar pomeni, da bi jaz spraševal, vi pa odgovarjali. Če to odklonite, potem pač prepuščam vam, da sami govorite, kar pač želite. Torej kako, lahko začneva z vodenim pogovorom?«

»Prav,« prikima in si popravi lase, se nasloni nazaj, razkriža nogi, se celo majčkeno nasmehne. Prav s tem nasmehom je pokazala tisto ljubkost, ki moške vznemirja, tisti namig, ki da moškim možganom signal: no, kaj, a boš nadaljeval z lovom, boš poskušal, no, dajmo.

»Študirate, torej še vedno študirate umetnostno zgodovino in antropologijo, kot ste napisali v generalijah o sebi, kar je bil predpogoj, da ste prišli do mene in to zelo hitro. Kako je s študijem?« vprašam in privzdignem obrvi.

»Zadnji letnik, šele letos, ker sem dve leti vrgla vstran, skoraj dve leti, letos sem vpisana v četrti letnik in mislim resno delati. Bolj me mika antropologija, celo tako zelo, da imam namen oditi v Južno Ameriko s prvo mednarodno odpravo na neka raziskovanja, takoj ko bo razpis in možnost. Umetnostna zgodovina, ne vem, to je bila bolj želja po poznavanju estetike, po potovanjih po muzejih, slike, kipi, to ... Ne, letos bom resno delala, ker sem končno našla nekaj, kar me resnično zanima, antropologijo,« reče z nekoliko več energije v glasu.

»Že to, da ste si postavili trden cilj, je dober obet. Pa vendar, začeti morava v otroštvu, če seveda želite pripovedovati o tem,« skušam biti tehnično obziren.

»Otroštvo,« reče in zavije z očmi in se ozira v sliko na steni za menoj. »Otroštvo sem preživljala pri babici, ker je mami takrat delala v Nemčiji. Babi je bila super, res, dokler

ni padla po stopnicah in je dobila hudo poškodbo glave, komaj je preživela. Morala je v dom, bila je na vozičku, jez pa sem šla za eno leto k mami v Nemčijo. Tam mi ni šlo, v šoli. Potem se je mami le odločila, da je prišla nazaj dol v stanovanje od babice. Takrat sem šla v peti razred, da. No, potem se je začelo. Mami je dobila novo službo v neki pisarni in je spoznala tistega bradatega tipa, ki je še zdaj moj očim, se temu reče. Dokler sem bila z babi, je bilo okej, potem pa sranje, ker je tip težil, vedno samo teži. Je bogat, to pa. Kupil je hišo in smo se preselili. Dobila sem svojo sobo, računalnik, vse. Kar sem rekla, to sta mi kupila, samo, kaj pa vem, vedno hoče, da mu pokažem, da je on car, da je moj odrešitelj, to hoče. Jaz tega nočem, ker mi gresta oba na živce,« kar zdrdra in se vzravna in maha z rokama.

»Torej ga niste nikoli zares sprejeli, kajne?«

»Ne!«

»Kakšni čudnih zahtev do vas ni imel, mislim, ni vas nadlegoval s telesnostjo, če smem biti odkrit,« sem sila oprezen.

»Ja, no ja,« zatakljivo reče in dolgo bega z očmi in nadaljuje, »ko sem bila še smrklja, tam pri petnajstih, mislim, ja, takrat enkrat je prišel v mojo spalnico, pijan ... in mi je jokavo govoril, kako me ima rad, pa da sem njegova princesa in podobno, pa da bi se malo ulegel k meni. Meni je šlo na kozlanje. Kar otrdela sem, to se spomnim. Tiščala sem medvedka k sebi in globoko dihala, on pa je stal tam v kopalnem plašču, pa ves zardel. Takrat sem že vedela, kaj moški delajo ženskam, valjda sem vedela, saj sem šla v prvi letnik gimnazije. Potem sem le zbrala moč in sem zakričala, naj spizdi ven. Pobral se je. Dolgo tega

nisem povedala mamici, ko pa sem ji, je krivila mene, da ga zapeljujem, da sem že skoraj ženska, pa da naj se pogledam, kakšna hodim naokoli. Takrat mi je tudi rekla, da se oblačim kot kurbica, to mi je rekla. Po tistem smo začeli živeti drug mimo drugega. Skupna kosila so bila molčeča, zvečer njega ni bilo domov, velikokrat ne, ker je ostajal zunaj s svojo klapo, mami pa je ždela pred televizorjem in telefonarila nekemu novemu prijatelju, ki jo je občasno vozil na neke izlete. Mene kot da ni več v tisti hiši. Če vprašam za keš, ga dobim, če sem hotela po nakupih, me je mami peljala. Včasih je prišla gor v mojo sobo in mi je govorila, da ji ga njen T. serje, da bi ga najraje poslala, če ne bi bila tako prekleto zaljubljena vanj, še zdaj. Mislim, da ji je bilo vseč to, da je T. bogat, podjetnik pač, ki ima neke naložbe, neke biznise, kdo bi vedel kakšne. Jasno mi je, da ima T. tudi druge. No, po tistem imava s T. fer odnos, spet si kdaj rečeva dober dan in kako gre študij in to,« predahne in si spet oblizne ustnico.

»No, to je v redu, to ni nič travmatskega, tisti majhen poskus,« z neko nevseljivo blagostjo v glasu rečem in se pripravim na direktnost. »Ja, kaj pa vaš pravi oče, mislim, ste imeli stik z njim? Veste, kdo je?« dregnem vanjo, namenoma z vso ostrino, ker sem prepričan, da je to njena glavna bolečina, ta silna nepripoznanost od moškega, ker ga ni, ker ga strastno išče ...

Mučna tišina svilnato obvisi med nama. Drobcji sonca se razigrano obešajo na njene lase in na zloščenino parketa. Skloni glavo, stisne ustnici in zavesi lepe oči s težkimi trepalnicami. Ko se zbere, reče:

»Ne poznam ga, ni ga ... « Ta glas, ta razkričanost bolečine, ki se pretopi v potišanost, da je glas hrapav in

hkrti na poseben način kričav. To pove več kot vsi znanstveni izsledki o notranjem neravnovesju.

»Nikoli niste zvedeli, kdo je vaš oče?« z nekoliko mračnine v glasu še enkrat vprašam.

»Ne. Mami mi je rekla, da je tako bolje za obe, ker da je to njena bolečina, njeno ponižanje. Babi mi je včasih namignila, da je bil moj oče nekdo, ki to ne bi smel biti, pa nisem razumela, kaj je hotela s tem reči, Kasneje sem hotela izvedeti, tudi na socialno sem šla, ker je zame nekdo plačeval, to vem, preživnino ali nekaj takega; rekli so mi, da je to tajnost podatkov in da imata tako urejeno z mojo mamo. Zdaj ne vrtam več v to smer.«

»S pravnega vidika vam lahko zagotavljam, da bi se dalo sodno izvedeti, kdo je vaš oče. To danes ni noben problem, če bi vi zares imeli takšno željo. Če je vaš oče za vas plačeval, to pomeni, da vas je tudi priznal, in nesmiselno je, da vam vaša mama skriva očeta, oziroma njegovo identiteto. Morda bi bilo za vas lažje, če bi vedeli, kdo je, ker se bo to iskanje še kar naprej nadaljevalo; to je dolga plovba, veste. Zdaj ste polnoletni in to lahko zahtevate, vso pravico imate. Včasih so stvari manj boleče, če se z njim soočimo. Čudi pa me, da so vam na socialni službi preprečili, da bi zvedeli, kdo za vas plačuje preživnino. Najbrž jo še, saj ste redno vpisani na fakulteto,« se zapletam v nekaj, v kar naj bi se ne. Miro, mar ne greš predaleč in odpiraš nove rane, hej, brzdaj konje, brzdaj! Hudiča, če pa vem, da je to glavni problem, ta lakota po očetu, zato verjetno menjava fantov, pa starejši moški, ja, eno samo iskanje očeta.

»Ne, od srednje šole ne več, ker se je mami tako odločila, saj je T. dal obvezo, da me bo vzdrževal, dokler bom študirala. V bistvu me je že prej, jasno.«

»Razumem, razumem. Kaj pa je delala vaša mama v Nemčiji?« vprašam, da bi pogovor nekoliko zgladil, omili.

»V tovarni žarometov za avtomobile. Tehnični risar je, tam je neke načrte prerisovala in skrbela za arhiv. Saj nama ni šlo slabo, samo meni ni šlo v šoli. Novo okolje, pa tisto veliko mesto, pa to. V Stuttgartu sva bili. Ne bi bila tam gor, ne. Meni je bilo najlepše z babico. Hodila sem z njo naokrog, na dedkov grob, pa na Rožnik, v cerkev kdaj, na tržnico. To so bila moja najlepša leta, dokler ni babi padla po stopnicah. Dostikrat sem jo spraševala, kakšen je bil moj oče, a se je samo nasmehnila in rekla, da je bil lep in izobražen, samo to, pa nič več. In če sem se začela cmerit, mi je zmeraj rekla, da nič ne pomaga, da ga ne bo nazaj, ker je drugje, ker ne more sem. Nikoli mi ni povedala, zakaj ne more, nikoli. To sem ji zamerila, samo to,« se vije iz nje z nekakšno patetiko.

»Preden je T. stopil v vaše življenje, je imela mama še kakšnega prijatelja?«

»Ja« hlastno odgovori. »Tam gor v Nemčiji je imela nekega inženirja, sodelavca, Nemca, pleškota. Zabaven možakar. Na nek način sem ga vzljubila, ker je bil igriv z menoj. Lovila sva se, se skrivala, vozil me je na sankanje, mi nosil slaščice, igrače. Ful sva se štekala, res. Pa še potem je nekajkrat prišel dol, dokler ni T. prvič parkiral svojega črnega beemeveja pred našim blokom. Če bi že imela očima, potem bi raje imela Hermana, kot tega T-ja, ki je sicer vljuden, a me nekaj odbija od njega. Saj je toleranten, saj se ful trudi, da bi bili familija, samo meni ni všeč, preprosto ni mi všeč,« pribije in živčno trzne z obrazom.

»Ja babi še živa?«

»Še, samo da je zdaj že nekoliko pozabljiva in je težko z njo,« skislobljeno reče in se mrači. »Ko grem na obisk, me včasih zamenja z neko prijateljico iz mladosti. In mi začne kar govoriti, kako je bil katehet lep, pa če sem šla z nekim Bogdanom v nedeljo s kolesom dol na Ig. Uboga babi, zdi se mi, da nas zapušča,« utrujeno reče in skloni glavo, da ji del las zagrne izmučen veneč smehljaj, ki se rodi iz resnične grenkobe v duši. »Včeraj mi je rekla, da so ji angelci že postlali posteljo tam gor, da bo odpuščena in da jo bodo prišli iskat z nebeško kočijo. Take ima zdaj babi, moja babi, moja babi,« smrkaje reče, ker ji komaj zadržan jok rine čez obličje. Pustim jo v zbiti tišini, da spet potlači vase to čutnjavo.

»Usode so včasih predvidljive, žal, največkrat ne. Razumem, da ste zelo navezani na babico, saj ste ob njej zraskli. To, kar se je pripetilo babici, je za vas nedvomno šok, ki vpliva na vaše psihične težave, ker je pač življenje tako sestavljeno. Prejle ste navajali, da se vam domače okolje zdi precej moreče, da vaš očim sicer igra neko fer igro, se trudi, hkrati pa ste omenjali, da je zatežen. Dajva tole malo bolj osvetliti, če gre,« jo skušam speljati stran od babice, ker zdaj že vem, da je to njena močna čustvena popkovina.

»Kaj vem, včasih me gnjavi z nekimi brezzveznimi pospravljanji, z nekim hišnim redom. Na živce mi gre, ker ni moj oče, da bi mi ukazoval. Tega ne prenesem. Čeprav vem, da je kul, da je z nami, da nama je omogočil tako lagodno življenje, samo, to ima svojo ceno. Pa še mami se včasih postavi na njegovo stran, ker da sem razvajenka, da nisem hvaležna in podobne fore,« zbrano pripoveduje in si počasi spušča lase skozi prste. Takšno kretnjo poznam in

tudi vem, zakaj to ženske počnejo. Na ta način hočejo pokazati na enega od svojih čarov. Če bi govorile, bi se slišalo takole: poglej, a nimam lepih las, poglej, no. To počnejo nehote, iz nekega podzavednega gonskega vzgiba.

»V bistvu gre za klasično konfliktno situacijo, kjer je družina sestavljena iz enega od pravih staršev. Mnoge psihološke študije kažejo na to, da se tukaj bije boj za pozornost, za zaščito, za čustva. Vi se na nek način s T-jem bojujete za pozornost vaše mame. In tisti vaši ekscesi so krik na pomoč, da bi vi le bili prva v očeh vaše mame. Tukaj, se mi zdi, je slika zelo jasna; vsaj iz tega, kar ste mi doslej povedali, lahko sodim. Torej, na nek način se približujetev jedru vaših problemov. In fantje, mislim osebna čustva, kako je s tem, ker ima to tudi velik vpliv na vašo psihodinamiko. Očitno vas že utrujam s temi vprašanji in vrtanji, žal, tako to gre. Predlagam, da si vzameva odmor, pa bi vam ponudil kaj osvežilnega, morda sok, morda kavo?« sem gostoljuben.

»Pa bi sok, če lahko, prosim,« je povsem spodobno vljudna.

Energično vstanem, pograbilim mobilca in odšumim v nišo. Poiščem primeren kozarec in odprem hladilnik. Izberem jagodni in pomarančni sok, oba dam na pladenj, še nekaj čokoladnih bombonov natresem v stekleno skodelico. Ura hiti. Joj, zdajle je moja Irena najbrž že opravila. Aha, Sten mi je poslal sporočilce. *Vse dobro, ni prehudo, samo osem šivov. Jo peljem domov, naj kar počiva do zvečer, popoldan pa sladoled, jasno!* Prikimam in se nasmehnem. Poznam to izkušnjo, poznam ... Šele ko injekcija dokončno popusti, se začne festival bolečine, po kakšni

uri ... Nesem pripravljeno postrežbo do klubske mizice in rečem:

»Mlada dama, postrezite si!«

Očitno jo je užejalo, saj prve požirke kar zlije vase. Po predahu se spet usedem za mizo, pregledam elektronsko pošto – o, kar veliko novih ponudb. No, Miro, no, bomo delali, kaj, si v mislih rečem. Pogledam damo, zdaj je nekaj več vedrine na lepih potezah, le v očeh je še neka nemoč, neka zbežanost – to bo od butaste kemije, ki so ji jo vsilili, povsem po nepotrebnem. Če bi razumeli položaj, v katerem je, bi ji morda drugače znali pomagati, tako pa ...

»Lahko nadaljujeva?«

»Ja,« prikima in počasi odloži kozarec s sokom na pladenj. »Moje ljubezni, to ste hoteli slišati, kajne,« reče in se nasmehne z novo očarljivostjo. »Bilo je nekaj fantov, nekaj jih je bilo. Ne bi pretiravala s temi izpovedmi, ker se mi zdi, da je to še preveč nerazčiščeno v meni sami. Vmes je bil tudi starejši gospod, ki me je vozil na draga potovanja. Tako sem lahko videla kar dosti muzejev, kar je pač spadalo k mojemu študiju umetnostne zgodovine, poleg predpisanih ekskurzij. Ta gospod, zdaj že ločen, in najbrž z drugo spremljevalko, ta mi je pustil nekaj, kaj vem, neko posebno toplino, fantje pa, ja ne vem, erotično raziskovanje. Čustva so bila samo pri enem, za enega ...« premolkne in zavrti z očmi. »Zaradi njega, v prvem letniku študija, sem prvič poskušala oditi. Enostavno nisem prenesla, da je šel z mojo najboljšo prijateljico. Na ta način, s to foro, sem hotela kaznovati oba,« jedko reče in se zgrbi in se nagne malo naprej.

Pozna adolescenčna reakcija na čustveni poraz, ki ima korenine doma, ker ni pripoznana od očima, ker je mama

ne jemlje več tako zares, kot jo je. In njen fant je bil naenkrat simbol očima, prijateljica pa mama. Kakšna naključja, glej no, premišljam, ko jo gledam, kako se lomi v sončni svetlobi, ki je že prešla poldan.

»Vsi smo se opekli, ampak zato ne potrebujemo rokavic, da bi segali po naslednjih vročih kostanjih v žerjavici, kajne,« sem presenetljivo duhovit. »Pa zdaj, imate kakšno zvezo?«

»Imama, bolj tako, da imam s kom hodit ven, na kakšen žur. Tridesetletnik je, mahnjen na gore. Mene ne spravi gor, mene ne. Sem bolj lene sorte. Sicer je zelo prijazen in čustven, le da ima te preklete hribe in čez vikende izgine. Je pa drugače delaven, ima svoje stanovanje, popravlja elektroniko v nekem podjetju in ja, še celo pse ima rad. Saj tako sem ga tudi spoznala, v Tivoliju, kjer je sprehajal svojega volčjaka, pametno žival.«

»Potem vam zdaj ni dolg čas, krasno. Kaj pa ta drugi poskus, kaj mu je bil vzrok. To pač morava raziskati, kajne, če ste še pri močeh,« skušam nakazati domnevo, da se vse že malce vleče.

»Hja,« zavzdihne in se nasloni nazaj. Prekriža nogi, s tisto počasno eleganco, ki spet zabrneva v moških možganih. »Študij, stalno prepiranje z mamo, lansko jesen. Takrat je mami izgubila živce, ko sem ji povedala, da bom pavzirala. Udarila me je, T. pa je samo gledal. Če se spomnim tega prizora, joj ...« bolestno vzdihne. »Mami je kričala name, da sem izkoriščevalska, da sem lena, da sem gnoj, da se samo vlačim s fanti in da se najbrž drogiram, pa podobne reči. Jaz pa sem kričala nazaj, da če sem jima v napoto, da lahko tudi izginem, za vedno. In sem šla gor v sobo in, ja ... V tisti ihti sem si rezala žile, noro, vem, danes

to vem,« se zgoščeno in turobno splakne iz nje. Dolgo sem kar tiho in samo prikimujem in si nehote lomim prste pod brado.

»Veseli me, da imate uvid v svoje probleme, kar je dober znak za napredovanje. Polagoma se boste naučili diplomacije prilagajanja, boste videli. Za začetek bi vam svetoval, da poskušate rehabilitirati odnos z mamó in ji boste s tem dokazali, da je med vama močnejša vez, kot pa jo izkazuje. Ni potrebno veliko, samo drobne pozornosti, majčken klepetek, kakšno darilce, rožica, parfümček, nasmehi, pripravljenost za skupna dela, skratka, vaš dom naj bo vaš dom. Čas je, da se preko drugih zopet sestavite, ker ste tega sposobni. Kaj pa grafološki vzorec, ste ga prinesli?« zdaj že kar utrujeno vprašam.

»Saj res, čisto sem pozabila. Joj, kako spretno znate izvabiti zgodbe iz človeka. Kar srečna sem, da se vam lahko izpovedujem, res, kul,« brbljavi in si vrže v naročje zajetno torbico, no, nekakšen nahrbtnik skoraj. Poišče list papirja, ga razgrne, vstane in mi ga da na mizo. V trenutku vidim, da gre za hudo nevrotično pisavo, podpis je diferenciran, priimek je majhen, ime pa veliko, kar pomeni, da ima samospoštovanje, ampak noče pripadati družini, noče tega priimka – zanimivo. Ostalo bom preučeval potem.

»Tako, draga A., tukaj bi za danes zaključila. Povzetek bi bil takle: Navezani ste še na babico, mama je drugi rezervni čustveni položaj, T. je sicer figura, ki ima pomen v vašem življenju, a je vaš nasprotnik za mesto pri mami. Čustva so za zdaj stabilna, verjetno pa se boste na tem področju povsem uredili in ustalili, ko boste stvar še dodatno analizirali. Kar se iskanja očeta tiče, tukaj stvari še zdaleč niso jasne, zato bova morala to v naslednjem pogo-

voru dodatno osvetliti, če boste pripravljeni. Razumem, da je zdaj v vas najbrž tudi rahla zamera, ker vas ni oče poiskal, kar bi sicer lahko storil. In od tu vaši občasni občutki, da ste nepotrebni temu svetu. Nihče ni rojen v prazno, nihče, le verjemite. Vidite, pozabil sem vas vprašati, če ste verni?«

»Bog in to, in cerkev. V tem smislu ne, verjamem pa v neko super silo, v univerzalni razum, to ja. Babi me je naučila nekih molitvic, ona je sila verna, to ja. Mami ne, on ne. Še ko je hotela babi, da bi bila birmana, je skoraj znorela. Ne vem, verouk sem nekajkrat obiskala, a me to ni potegnilo. Bolj sem se nagibala k budizmu, pozneje sem veliko preučevala ostale indijske verske prakse, zdaj pa imam neko, lahko rečem, osebno vero, ja ... « sproščeno pove.

»Tudi prav. Takole bova rekla, tale vaš vzorec bom do naslednjič pregledal, napisal mnenje, potem lahko spet začneva čistiti stvari, ki bremenijo vaše potenciale. Seveda lahko sodelovanje tudi zavrnete, če menite, da vam to ne koristi. Pri meni ni nič vsiljenega,« blago rečem in se ji očetovsko nasmehnem.

»Ne, ne, z vami se je lepo pogovarjat. Kar določite mi nov termin. In honorar?«

»Tarifo poznate, plačali boste, ko bova ugotovila, da je pripovedovanje dovolj, velja!«

Prikima in vstane. Še običajno frazarjenje ob slovesu in odide. Ostanem v preji tišine in nekega divjega mladostnega vonja. Saj sem vedel, tako je to, ja, iskanje očeta, starejši moški, igra z erotiko, s telesom, nevrotičnost. Stavim, da so ji psihiatri postavili diagnozo dishtimija. ... Ah, ta se bo sestavila, ta se bo ... Zdajle pa v

restavracijo na kosilo, skok domov, potem nazaj. Koga imam potem? A, starejši gospod, 77 let, učitelj v pokoju ... Morda bo zanimiv pomenek, morda bo ... Joj, ta žulj na nogi, pa je Sten rekel, da imajo ti obliži tudi protibolečinski gel, zdaj ga spet čutim, čeprav sem obul najbolj udobne čevlje. Kaj hočem, to je tako, je pač tako. Nič, šilce ga zvrnem in grem jest.

Uspelo mi je. Utrgal sem si čas, obul lahke športne čevlje, se zapeljal v center starega mesta; na srečo sem celo prosto parkirišče našel in zdaj se vzpenjam na grad po poti, ki sem jo v mladosti dostikrat prehodil. Na tej poti smo kadili, se pomenkovali, si umišljali juriše, o katerih smo slišali praviti, in se zgražali nad letalstvom, ki je zmlelo nemško mesto v en sam požar. O tem nam je rad pripovedoval stric Boštjan, ki je bil tam gor, po nekem čudnem naključju, ker je bil odgnana v taborišče in so jih potem uporabljali za čiščenj mesta skupaj z zajetimi letalci ameriške in angleške vojske. Kakšen večer, ko je sedel za pečjo in žvečil krhlje, nam je kar namotaval te grozne zgodbe ... Še najbolj se mi je vtisnila tista, ko je videl gorečo žensko letati po predmestju in je za eno samo nožico za seboj vlekla mrtvega otroka in tako obupno kričala, da je celo oficir, ki jih je prignal na delo, obnemel in ukazal enemu od vojakov, naj vendar že ustrelijo tisto kričečo babo. Nihče ni hotel streljati. Stražarji so kar stali in gledali. Proti jutru je že bilo, na koncu predmestja je rdela zarja. In potem je oficir vzel pištolo, stekel za žensko in jo ustrelil. Zaukazal je premik v središče mesta, kjer smo odstranjevali ruševine in pobirali ostanke trupel, neke čudne ogorke ... Tako živo je to povedal Boštjan. Ko sem fantom, prav na tej poti, to pripovedoval, je bila tišina in potem je Andrej pripomnil. »Kolk pečenga mesa je blo, oni

so pa stradal!« Pač, tak je bil naš cinični Andrej, ki je še danes tak robavs, uspešen podjetnik. Lahko bi ga obiskal. Ima lepo ženo, pravo Rusinjo, s takimi očmi, oh ja. V njih sanjajo breze, da ... Lani, ko sem bil pri njem, mi je Irina razlagala, kako je bilo v njihovi dači, kako je hodila na breg velike reke, se igrala s plastično račko in kako je jokala, ko ji je tok odnesel tisto redko igračo iz tujine, ki ji jo je prinesel oče, sicer vlakovodja na mednarodnem vlaku – tista račka je pač bil njen odsoten oče, da ... In kakšne gibe zna uganjati, tako mehke, posebne; kako tudi ne, saj je bila vrhunska baletna umetnica in ima še zdaj nek tečaj. In njeno telo, tako prefinjeno, tako labodje. Poleti, ko je v belih oblekah, ko šumi po njihovem velikem vrtu in se za njo vleče poseben vonj, bi človeka kar premamilo, da bi jo posadil v naročje in ... No, starina, gremo gor. Ampak mi ne gre, sicer sem bil do lani v čudoviti kondiciji, letos pa, prekleto. Sten mi je omenjal možnost nekega puščanja aortne zaklopke, da ... Joj, te njegove meritve. Spremenil se bo v biomehanika, to bo. Treba je videti celoto, to je treba, ne pa tole. In zanimivo, popoldan sem naletel na novo knjigo, kjer piše o zavozlanosti življenja, da ... Nenavadna somišljenost, glej no ... Ne vem, zakaj je nisem kar kupil, ko sem že brskal po knjigarni. Prodajalka jo je prav zame razpakirala, da sem jo lahko vsaj na hitro prelistal in prebral nekaj odstavkov, kar tam. No, jutri jo bom kupil. Saj je bilo nesramno, da sem jo samo prelistaval, kupil pa ne. Rekel sem ji, naj mi jo spravi, da bom jutri prinesel denar. Res ga bom, obljubim! O, še kar nekaj poti je do vrha. Hudiča, staram se in sape mi zmanjkuje. Počivati moram. Pa bi spet rekel Sten: stari, ni dobro, da si narediš kisikov dolg. Ta njegova telesna komerciala. Naslonim se na zid in si ogledujem oktober v mestu. Na jugu je nekaj

megličja, tam, kjer barje sanja vse tja dol do obrobja gozdov in celo Krim je viden danes. No, poglej. Vse te strehe in patina na cerkvenem zvoniku in brenčet prometa in iskrenje sonca na Ljubljani. Ob tem zidu, da prav tu, sva se z Monijo poljubljala, mislim da je bil tretji letnik gimnazije, ko sva špricala zgodovino, ker sva bila oba nepripravljena in je bilo na vrsti majsko zaključno spraševanje. Zunaj je bila pomlad in midva vsa potna in razgreta greva gor. Tako dolgo sva se poljubljala, da mi je prišlo kar v hlače, kar tam, da ... Ne vem, če je to opazila, ampak potem, ko sva se le ločila, je bilo v njenih rjavih očeh za spoznanje več svetlobe in neke čudne migotave. Še večkrat sva šla na grad, tudi v gozd, kjer sva se igrala in se uvajala v intimnosti. Njene mlade bele prsi v tisti skrivalnici. Skozi listje je kapljalo sonce in delalo mrežo na njeni beli koži in prav na vrhu prsi se je ustavil velik cekin sonca. Kako pijan sem bil od poljubljanja tistih prsi, tam in takrat. Po novem letu, v četrtem letniku, mi je naznanila, da je resneje zastavila z nekim glasbenikom ... O, spomini, to kraljestvo lepega in grdega v glavi. No, gremo. Prehiti me mlad par. On tišči k sebi punco, ona se smeji. Za njima se vleče značilen vonj travčkanja. Takole se odevajo v odmislek. Ni jim lahko. Nobene zagledanosti v prihodnost nimajo. No, Miro, kaj bo zdaj, boš zlezel gor, no ... Dol prihiti mlada damica, ki v naročju nosi belega psička s pentljico. Glej jo, s kakšno ljubeznijo nosi psička. Taka bi bila idealna mati, ampak pes manj stane kot otrok, tako je to danes, tako ... Na ovinku počiva starejša dama in umirjeno kadi. Z nenaravno barvo las, ki jo sonce še okrepi, nekako oholo gleda dol na mesto. Močna ramena ima in obilne prsi. Ko pridem bliže, se mi zdi, da jo začnem prepoznavati. Saj to je, to je Vera, naša sošolka, ekspert za

jezike in geografijo. Dolga leta je bila turistična vodička, in to zelo dobra. Mislim, da je ona. Vsaj pet let je nisem videl, glej, zdaj je pa tu. Pridiham tik do nje. Ona se ozre, odpuhka dim, otrese cigareto in raskavo reče: »O, Miro, kam pa ti? A, športáš, zdaj na stara leta, a?« Ko nalovim zadosti zraka, rečem: »Veš da ne, da sem bil bolj slab športnik, stroj je pa treba vzdrževati, saj vidiš, kako to gre. Danes je lep dan, pa sem se namenil gor na grad, da malo pozabim na vse zgodbe, ki se mi dogajajo.«

»Si še vedno v službi? Saj ti ne bi bilo treba, tepec. Kaj se grebeš. Boš že spoznal, da denar ni vse. Jaz sem že deset let v penziji, pa mi ni hudega. Vnučko sem danes pustila mamici, naši ta mladi, jaz pa nesem svoje salo sem gor, ponavadi samo do tu, kjer pokadim cigareto in gledam dol v mesto,« se je razbrenčala.

»Ne, v tistem podjetju ne delam več. Zdaj sem odprl nekakšno izpovedovalnico, veš,« ponosno rečem in se počasi le nadihujem.

»Kaj si odprl, zdaj pri dvainšestdesetih, kaj ...!?!« namršči obraz.

»Ja, pisarno, kjer lahko ljudje izpovedujejo svoje stiske. Pač hočem biti klinični psiholog, no vmes dam še kakšen pravni nasvet, tja do sedemdesetega in še kakšno čez imam namen delati. Kaj pa naj? Naj sedim doma in igram šah na internetu, naj poslušam Ireno, kje vse jo boli in kaj bo z novo dieto. Danes je bila na operaciji. Renovira si zobe, že spet. Zdaj hoče vsadke in ne vem še kaj. Kaj pa tvoj Berti, kaj pa on?« iz navade vprašam. Njen obraz se v trenutku skrči in čez oči ji padejo težke sence. Roka s cigareto se ji zatrese. Vsi podbradki ji zanihajo od težkega vzdihljaja.

»Moj Berti, moj Berti je lani umrl. Rak na pljučih, ni šlo. Prepozno sem ga prepričala, da je šel k zdravnikom. Tako na hitro je bilo. Samo pol leta je bil po bolnicah, zdaj ga ni več. Kar ugasnil je,« iztegobi, cela se trese od zadržanega joka.

»Iskreno sožalje, Verica ... ! Nisem vedel. Vidva sta zadnja leta živela na morju, v Piranu, nismo se videvali. Hitro, res,« rečem in čutim, da me pošteno jedka nekje v prsnini. Takole ovenemo, izhlapimo, luže smo na majskem soncu, eni večje, drugi manjše.

»Ja, v Piranu, jaz pa nosim svojo žalost zdaj k sinu, sem v Ljubljano, v našo staro hišo na Celovški. Nekaj dni sem tu, se posvečam vnučki, pa spet nazaj tja dol. Mučno mi je sami v tisti hiši, kjer je zadnja leta zvenelo pokašljevanje mojega Bertija. Veš, da kakšno jutro še slišim tisto kašljanje spodaj v prostorni veži, kjer so čez zimo spravljene limonovci. Kako rad jih je negoval. Oh, s kakšnim ponosom mi je naredil limonado iz tistih domačih limon. Tega ne bom nikoli pozabila. Ko sva bila poleti zaprta v temačno hišo, je on šel in pripravil limonado in dodal dve kockici ledu. Tisti njegovi obredi, da ... Vidiš, vse mine in se za nami vlačijo spomini. Ti že veš, kako je s tem, ko pa si psiholog in grafolog in kaj še, a ja, pravnik. No, hvala Bogu, pravne stvari sem na hitro uredila, ker ni bilo komplicirano, ni bilo oporoče in te stvari. Ja, a veš, da sem se spomnila tvoje grafologije, ko sem brala pisma nekega kapitana, ki mi jih je pred leti vztrajno pošiljal. Ne vem, žal mi je, da ti jih nisem prinesla. Tip je bil najbrž malo patološki, ti rečem. Veš kaj vse mi je pisal, kaj vse ... še zdaj jih nekaj hranim tam dol v Piranu. Bi jih bil pripravljen pogledat, ker mi ne da miru, res ne. Sicer je zdaj poročen in

živi v Južni Afriki. Me prav zanima, kaj bi ti rekel, res. Lej, še dobro, da sva se srečala. Vidiš, s tem bi mislila na kaj drugega in ne samo na mojo samoto in limonovce tam v Piranu. Sicer pa vaju z Ireno vabim tja dol. Čez zimo sem skoraj cele mesece tam dol. A hočeš številko mojega mobilca, hočeš,« se razkremži in zaziblje.

»Prosim, prosim,« sem veselo presenečen. In v mislih zgledujem našo Vero v tretji vrsti pri oknu. Dolgi svetli lasje se lesketajo, strmi nekam ven in grizlja svinčnik, potem se ozre v Jana in se nasmehne. Jan pa nič, koštrun! Njemu so bili samo motorji v zabavo, samo to. V šolo je hodil z motorjem in najraje je nosil neke jakne v stilu nekega dirkača. Nekaj sta se šla, ampak se ni nič večjega zgodilo. Poslušam številko in si jo odtipkam v svojega mobilca. Takoj pritisnem tipko za klic, da njen mobilec kmalu brlizgne in tako ima tudi ona mojo številko, ki si jo s počasno kretnjo spravi v spomin.

»Ko bosta na volji, ti kar pokliči. Rada imam obiske, take pa sploh. Tvoja Irena je itak Primorka, pa skočita še tja dol, ne.«

»Lahko bi kakšen vikend, ko bova iskala sonce, lahko bi. In sin, je še v službi v turistični agenciji, še leta po svetu?« vprašam, da bi jo zapletel v običajnosti.

»Še. Nekaj se trudi z dodatnim študijem zgodovine in geografije, saj veš, mlada družinica so. Vnučka ima štiri leta in so drugačne skrbi. Njegova žena je pa kar doma, za zdaj. Išče novo službo, športni pedagog je. Nekako rineta, bogastva ni, revščine pa tudi ne. Berti je imel nekaj kapitala, del sem jima ga odstopila, pravzaprav večji del. Meni zadostuje to, kar imam. Skromna ratujem. Še poto-

vanja me ne mikajo več,« s posebno patetiko reče in skrbno zatisne ogorek na zid.

»Če se ti nisi napotovala, kdo pa potem? Hej, kaj vse si videla. Težko bi rekel, da nisi videla vsega, kar v turizmu kaj pomeni. Je kaj ostalo?« vprašam in nabiram grenke sline. Usta so se mi povsem osušila. Ko pridem dol, bom šel na veliko točeno pivo, tokrat pa res, si obljubim in se naslonim na zid. Sonce je že nizko in sence so zalile ulice.

»Kitajska, Kitajska je še povsem neodkrita. Nekajkrat sem bila tam; saj veš, samo do tja in tja se sme, ostalo pa ne. Pa bi rada videla pravo Kitajsko, podeželje, pravo, razumeš. In če se ne bi to zgodilo kot se je, bi letos jeseni potovala, da ...« posmrkne in nadaljuje »z vlakom sem se namenila po Kitajski. Našla sem nek ugoden aranžma in z menoj bi šla še Jožica in njen mož geolog, naša sosedna na Celovski. Vse smo se že zmenili, vse preračunali, zdaj pa ... Nimam več tiste moči. Celó tako mislim, da sem se kar zaletela v tisto potovanje, vprašanje pa je, če bi ga zmogla. Onadva sta deset let mlajša od mene, čeprav na potovanjih srečaš tudi prave starine; celo umirajo na potovanjih, tudi to sem že doživela. Dolgi poleti in skrčeno sedenje, pojavijo se tromboze, in ... Zdaj baje manj, ker so ta nova zdravila za redčenje krvi. Še meni so jih napisali, ker da ima neke čudne dogodke v srcu, da se ne bi delali strdki. Tvoj sin bi že vedel, kako in kaj. Zadnjič sem ga na hitro videla na urgenci, ko smo tja peljali našo ostarelo drugo sosedo, nek padec, kolk in to. Vihrav poba, pa lep, prav po tebi, veš. Mene se je še spomnil, saj sem bila takrat z vami, ko ste križarili po Sredozemlju. Takrat je imel enajst let, nekaj takega, navihan, da je kaj. Cela ladja ga je oboževala zaradi zlatih nakodranih las in zaradi potegavščin, ki si jih je privoščil. Se spomniš, kako je prišel v jedilnico s kapitan-

sko kapo, a? In so ga mlade Angležinje hitele fotografirat, vajina hčerka pa je morala kar naprej plesati. Grčija, Tunizija, takrat smo dostikrat trčili skupaj ... «, grenko reče in smrkne. Poišče robček in si obriše vlago na robu oči.

»S tvojo agencijo smo veliko prepotovali, zdaj, kaj vem, lenoba, naveličanost, kdo bi vedel. Saj greva, bolj na kratko. Letos poleti sva bila v Švici, drago ko hudič, videti pa je kaj, to pa. Veš, če ti je hudo, pridi kakšen dopoldan mimo moje pisarne in se bova lahko pogovarjala; kakšno urico si bom že vzela, saj ti ne bom zaračunal,« se pohahljam, čeprav se mi zdi, da to ni najbolj primerno, ker je še vsa zakrknjena in ovita v plet bolečine. Spomnim se njenega Bertija, gospod, da malo takih, svetovljanski, poznavalec slikarstva, celo malo galerijo je imel v Padovi, se mi zdi, da ... Kupoval je umetnine, potoval, razpravljaval o filozofiji, nas uvajal v kulturo spoznavanja vin; skratka, bil je neke vrste plemič, da ... Vedno eleganten, vedno s cigareto ali cigaro. Še zdaj ga vidim na ladji, bel šal, pozna jesen, zadnje križarjenje z Ireno, Malta ... Stal je ob ograji, v desni roki kozarec, v levici nepogrešljiva cigareta. Ireni je razlagal o malteškem redu, o vitezih in o razvratnosti v nekaterih plemiških hišah v Benetkah, pa o pomenu beneških mask. Pred osmimi leti je to bilo, praznovala sva njeno napredovanje v službi – šefica plansko analitičnega oddelka v banki in potem poslana v neko podjetje kot revizorka. Berti v Ljubljani, že povsem siv, v kavarni, elegantni rdečerjavi čevlji, bele hlače, modra srajca in rutka okrog vratu. Spet je kupil dve sliki in je naročil šampanjec. Slučajno sem bil s poslovnimi parterji tam, prepoznal me je in mi je pomahal. Zdaj ga ni več ...

»Pa veš, da bi rada prišla,« razbije Vera tišino. »Ti si, kaj vem, rojen poslušalec. Že v gimnaziji si znal prisluhniti. O ja, še se spomnim, kako sem ti razlagala svoje majhne te-

žavice z Janom in o očetu, ki je zahteval poslušnost in natančnost. Hodila sva skozi park, mlela listje in se pogovarjala, analizirala ... Povabil si me celo na kavo in je mimo pripeljal Jan, pa je bila zamera, se spomniš ... ? Sedela sva pred Figovcem in ... Oh, kakšna zgodovina je že to,« je vzdihnila in si zategnila lahek jesenski plašček; vedno je skrbela za eleganco in urejenost.

»No, no, dokler je samo zgodovina, je še v redu, ko bova arheologija, takrat bo komaj vsega konec. Ti kar pridi, pa bova malo obudila spomine, se pogovorila, zdaj bi rad odrinil tja gor, mrači se,« sem kar nenadoma sila odločen.

»Lepo, da sem te srečala, lepo. Bom prišla, povej kam?« zamišljeno vpraša.

Izdrdram ji naslov. Oblizne si karminasti ustnici in se prestopi. Želiva si nasvidenje in greva, ona dol, jaz gor. Gledam za njo, kako zibaje odnaša svojo betežnjavo v mrak mesta. Iz žepa športnega suknjiča izbežam mobilca, da bi Ireni povedal, da sem na poti na grad in da sem srečal Vero, pa da je zdaj vdova. Dolgo zvoni, nič ne bo. Sten je obljubil, da pride pogledat okrog sedmih. Danes je imel samo dopoldan službo, zvečer gre na koncert, jutri spet dvanajst ur in tako naprej. Nič, ji bom že doma povedal. Najbrž spi, si oddihuje ... Zgoraj sem. Sonca ni več in hladno je. Očitno bo jasna noč brez megle. Pogledujem okrog sebe. Nekaj parčkov je ob vhodu v grad, nekaj luči je že in dva psa se preganjata. Tole z Vero me preganja. Limone ... Enkrat sem bral neko kratko prozo, kdo je že bil avtor, saj ni pomembno, nek Italijan pač ... Sicilijanske limone, je bilo naslov tiste prozice. Zadel me je, takrat res. Na morju sem bral, na Korčuli. In naslednji dan sem prišel s celo kilo limon in sem tudi jaz delal limonade. To je bilo tisto leto, ko sva šla z Ireno prvič sama na morje, brez narastka ...

Krasne počitnice, ribice, vino in tiste limone. Tik za hrbtom slišim korake, odločne, s posebnim zvenom, menda kovinsko podkovane. Ozrem se in, o ho, Janko, naš star čevljar, nekoliko mlajši kot bi bil moje oče, če bi še bil živ. K njemu smo nosili čevlje v popravilo, pa smučarske čevlje je nama z bratom prenaljal, hribovske čevlje je popravil in mamine čevlje. Z očetom sta bila velika prijatelja, skupaj sta poleti pila pivo v gostinskem vrtu, pozimi pa sta klepetala v delavnici, če je čevljar prišel k nam kar s starim koles, ves zavrt v šale in težak plašč. Znal je govoriti in govoriti. Ja, zdaj jih ima že krepko čez osemdeset, pa še leze sem gor. In glej si ga, baretka, jasno, posebni čevlji, neka verzija pohodnih, kajpak podkovani. V očeh je še vedno tista poredna iskrica, tisti žar, le obraz ima še bolj zguban in nova moderna očala s tankim okvirjem, artritčni roki sta pordeli in nekako skrčeni v neko čudno bolehnost. Smehlja se, ker me je očitno prepoznal. Nisva se videla že kar nekaj let. Nazadnje sem ga ujel na Tromostovju, ko je s svojim znamenitim kolesom hitel v Trubarjev antikvariat, kjer je kupoval stare knjige; menda jih zbira, prepričan pa sem, da tudi prebira, ker je znal lepo govoriti in se odrezavo prepirati. On je imel včasih tudi pomembne stranke, funkcionarje, kasneje dame raznih politikov, pa vnete planince, ker je naredil čevlje po nogi in po zahtevah stranke, tudi plezalcem je delal čevlje. Ni mu šlo slabo, še dva pomočnika je imel ... dokler seveda ni prišla industrijska proizvodnja in večja ponudba.

»Janko, vi,« mu rečem in se prestopim. »Vi pa še kar veselo sem gor, kaj?«

»O, glej ga, Miro, ti ... Se mi je kar zdelo, da si ti, veš. Zdaj sem še bolj slep, kot sem bil, kaj hočeš, čevljarska bolezen, križ, prsti pa oči. Na, pa gre, še gre, dokler prile-

zem dvakrat na teden sem gor, gre, potem se pa ve, kam bomo šli, ne. Pa gre, teče življenje, teče. Si že v penziji?« se iskreno pozanima.

»Ne, še nekaj malega delam, bolj na svoje, da lahko delam kolikor hočem. Vi pa, če se ne motim, jih imate že osemnosemdeset, a ne, pa kar sem gor?«

»Sine, ja, dve osmici, pa jih je skupaj glih šestnajst, a ne,« se zasmije in zatlači roki v žepa rjavega površnika.

»Dobri ste še, dobri gospod Janko. Ste še vedno doma, v vaši stari hiši?« se pozanimam.

»O ja, še. Imam gospodinjo, neko mlado, veš. Je hudič, sam ne bi zmozel vsega. V dom pa ne grem, ne. Moja Ani je pred tremi leti šla na božjo njivo, ah kaj,« zmigne s koščatimi rameni. »Jaz pa se ne dam, porka duš da ne,« možato reče in me pogleda pod noge. To je njegova navada, vedno nas je ocenjeval po obuvalu. Zagotovo mu niso všeč moji ceneni športni čevlji, ki jih poredkoma nosim. In če mu bi razlagal še o žulju, bi mi naredil celo razpravo o tem, kako se čevlje umirja, kako je vsaka noga drugačna, kako se usnje prisili, da se prilagodi nogi in podobno.

»No, potem vam gre dobro, ni za obupat. In zdaj greste počasi dol, ne?«

»Ja, ja, do pol sedmih moram bit doma, če ne, je že hudič, je že žvrcaje na tistega hudiča, na tisti žepni telefon. Če se ne javim, kliče kar na policijo, baba zmešana. Ja, saj tako jo je inštruirala moja druga hči, tista, ki dela v lekarni. Če bi vedel, da me bo zastrupljala, jo ne bi dal študirat za lekarnarico, ne. Kar naprej mi nosi neke praške pa tabletko, pa tole pred jedjo, pa zvečer, pa ... Že dva dohtarja sem pokopal, zdaj imam dohtarico, mlado, pa tudi ona piše tiste recepte. Ja, nekaj pojem, vsega pa ne. Moj

dohtar je sprehod, zelenjava in dolgo spanje; kakšen sadjavček in poleti pive, to je moje medicinsko osebje, to,« se zasmije.

»Kar taki ostanite, Janko, kar taki,« mu iskreno želim in ga potrepljam po ramenu. »Pa nobene palice nimate, to ni prav. Pomagala bi vam, vsaj za dol,« sem podučevalen.

»Pa ja, dokler gre tako, bo šlo. Pozimi jo vzamem, zdaj pa še ne. No, se vidimo, a ne, če boš še kar lezel sem gor. Tvoj oče ni maral hodit, ne, on pa ne. Samo kolo, pa kolo, potem moped, pa avto, hoja pa ne. Nisem ga uspel pripraviti, da bi šel z mano vsaj na Katarino kakšno nedeljo. Balinat je še šel, hodit pa ne, to pa ne. Špencir ni zame, nimam cajta, je rad rekel. Na, pa je že tam na božjih njivah. Eh, kaj, tako je,« zavzdihne. »No, Miro, lepo se imej, grem, da ne bo godrnjanja, saj sem že od treh popoldan naokoli,« energično reče in zaškriplje s čevljem po tleh.

Posloviva se z obljubami, da se še vidimo, če ne tu, morebiti spodaj v drobovju mesta. Gledam za njim, kako še kar pokončno gre z neko stalnico, ki jo premore zrelost njegovih let. Leva rama se mu nekoliko poveša, pa vseeno gre dokaj čvrsto. Odmajujem z glavo in pogledam na uro. Je že čez pet. Spomnim se njegovih pripovedi med oblanci. Z očetom sta sedela na deskah, kadila, čike pa ugašala v železnem koritcu z vodo. Med njima je bila včasih zelenka domačega žganja. Če sem bil tam in delal okvir za sliko ali kaj drugega, potem sem rad poslušal njuna pomenkovanja. Delal sem se, da sem zatopljen v brušenje lesa, v poglobljanje utorov, samo da sem lahko vlekel na ušesa. In še najbolj se spomnim zgodbe, kako je kar naprej nosil čevlje k njemu nek profesor, ki je verjel, da ga zasledujejo in da mu nastavljajo prisluškovalne naprave v pete čevljev.

Po navadi je kupil industrijsko narejene čevlje, pa jih je prinesel čevljarju, da je peto razdril in jo potem spet zlepil. In z zimsko obutvijo je bilo isto. No, kasneje se je razvedelo, da je tisti ubogi človek končal v Polju. In zgodba o oficirju, ki je hotel posebne čeveljčke za svojo ljubico z njegovim imenom na podplatu, in o vdovi, ki je pokojnikove čevlje prinesla v popravilo, češ, da bo zagotovo prišel nazaj, da jih bo še nosil. In tista o dami, ki je menjavala čevlje v skladu s svojimi ljubimci. Vedno se je rada razgovorila, kakšen da je ta novi, kje ji je kupil čevlje in zakaj se je odbila peta, se strgal pašček ... In se je izkazalo, da je samska, da se je hranila s temi zgodbami. Celó da je sama uničevala čevlje, da bi lahko imela novo zgodbo. In zgodba o planincu, ki je hotel posebne podplate, pa več enakih rezervnih, da bi si jih na turah lahko sam namontiral ... In je zmrznil nekje v Južni Ameriki. Kar nekaj je bilo takih pripovedi – škoda, da si jih nisem pribeležil. Še enkrat poskušam poklicati Ireno. Nič. Madona, ta pa spi, ta pa ja. Samo, da ji ni Sten dal kakšnega uspavala. Ah, ta kemija. Spravljivo še enkrat pogledam v mračenje pod seboj in se zlahkotnjen vrnem na pot, ki zavijuga navzdol. Žeja je neznosna, kar praska me po grlu. V mislih že videvam vrček piva, zato sem še hitrejši, kot bi se mi lahko pripisalo.

Kako je pivce teknilo, kar še eno bi, ampak, hej, kaj pa fantje v modrem s svojimi pihalniki. Ne, ne ... Mrak se lepi na fasade hiš, ko speljujem. Nek tepec za menoj hupa. Malo prehitro sem zapeljal vzvratno, res nisem pogledal. No, počasi, počasi, Miro. Spomnim se, da moram še po tekoči jogurt, mehko skuto, pudinge, mlečni zdrob, še nekaj, kaj že. Aha, kamilični čaj in žajbelj, dve reviji in sebi nekaj za večerjo. O, klobaso bom, klobaso in malo vložene

paprike, pa bo, in še eno pivce doma. Kakšna gneča. Kam ves ta narod rine. In pravijo, da je recesija. Le kakšna, ko pa je toliko nepotrebne premikanja in zapravljanja. Dokler bo toliko plehovja na cesti, nam ni hudega, res ne. Politiki naj se kar igrajo svojo igro; ko bo narod vodil ena nič, bo hudo, takrat pa ja ... Irena bo očitno prespala bolečine, spet se ne javi. Sten, le kaj si ji dal, a ...? Se tako drogira svojo mamo ...?

Irena je budna, no ... Na mizici ima že prazno skledico sladoleda. Očitno se je držala navodil. Spet njene nadaljevanke, nekaj takega. Medla luč jo komaj izriše v blazinah, nogi ima na počivalniku. In spet si je obula tiste smešne rdeče copate s cofki. Zanimivo, kadarkoli je bolna, si obuje tiste copate, ker sicer raje nosi velike, zelene. Le kakšen pomen bi utegnilo to imeti. O tem se nisem nikoli spraševal. Nekaj bo že na tem, prav gotovo. Nisem se še odločil, da bi šel takoj pod tuš, ker me daje lakota. Prenosni računalnik in drugo šaro odložim v predsobi in zadihano voščim dober večer. Ona pa nič, kar sedi in niti premakne se ne. Popoldan sem ji pustil sporočilo, da je ne bi motil v spanju, zdaj pa ta kujavost. No ja ... Grem do nje in jo pogledam v obraz, nekoliko zabuhel je, bled, sicer pa očiščen tiste togotnosti in naprezljivosti.

»Kako, še kaj boli?« jo vprašam in ji skušam roko popeljati po napetih stegnih, odetih v salnino.

»Zdaj ne več. Sten mi je prinesel neke tablete in eno injekcijo mi je dal, da sem si lepo odpočila. Do prejele sem spala, pet minut nazaj sem vstala. Oprosti, ne morem veliko govoriti, jutri bo bolje. Šivi me zategujejo,« povsem spravljivo in počasi pove.

»Bo, bo, brez skrbi. Kar zanesi se, da je Gorazd dobro opravil. Ti kaj prinesem? Vidim, da si sladoled že pojedla, še eno kadico sem ga prinesel, pa zdrob in pudinge, tako kot si naročila, in čaje, samo danes še ne smeš izpirati ust, saj veš, ne,« sem prizadeven in oddahnjen, ker vidim, da ji ni hudega, da bo kmalu spet vreščava in zahtevana. Žilava pa je, žilava, prava kraška grča, kot njen oče, pa njena nona, ta je bila, ta ...

»Vem, vem, Sten mi je vse napridigal, pustil je neko stvar za izpiranje, nekaj, kar hitreje celi rane. V kopalnici je pustil in mi naročil, naj si izpiram pred spanjem in zjutraj. Kaj boš pa večerjal?« povsem vsakdanje vpraša.

»Klobaso sem si kupil in vložene paprike, samo prej bom skočil še pod tuš. Veliko zgodb je bilo danes, pa še razne ljudi sem srečal. Ti se ne trudi govoriti, samo pokimaj, vse ti bom povedal, prav.«

Prikima in me gleda z vodenim pogledom, skorajda malce užaljenim, ampak tako vedno pogleda, kadar je v njej strinjanje, ne pa sprijaznjenje.

»Dopoldan sem srečal Bineta, spet imajo kraval zaradi posestva. Neka oporoška se je našla in ja ... Nisem hotel odkloniti, zakopal se bom v ta primer. Vse tako kaže, da je Andrej ponaredil oporoško, pa da bom moral to dokazovati,« rečem in počakam, da bi videl učinek na njenih licih, v njenih očeh.

»Ah, Miro, pravo si že skoraj odpisal, daj no. Je pa prav, da bratu pomagaš, to je prav,« počasi reče in se premakne, si popravi težko domačo haljo, z nekimi vzorci ptičkov in cvetja. V bistvu je to nek kimono, ki si ga je kupila, ko sva bila v nakupovalnem centru na Dunaju pred tremi leti.

»Brez skrbi, še poznam majhne pravne ukane in zakonodajo, saj jo sproti spremljam, to menda veš. No, drugo kar je, ko sem šel malo športat na grad, sem srečal Vero. Se spomniš Vere, turistične vodičke, svetlolaske, se je še spomniš? Nazadnje smo bili skupaj na Malti, na tistem križarjenju, pa njen mož Berti, fin gospod, ki sta tako veselo klepetala v italijanščini.«

»A, Vera, ja, in Berti, seveda, ja,« zatiščano reče in požre obrok sline, ki se ji nabira v ustih. Z robcem si obriše koticke ustnic, kjer se je nabralo nekaj rožnate sline, ker se še pocedi sokrvica iz ran.

»Jaz lezem gor na grad, pa na nekem počivališču naletim na Vero. Stoji tam, gleda dol na mesto, pozdraviva se in malo premeljeva stvari. In ... potem mi pove, da je zdaj vdova. Berti je umrl,« hripavo rečem in pokašljam.

»Kako ...!? Kdaj?« zablisne vame s tistim prestrašenim pogledom, ki vpije brez glasu.

»Ne vem natančno, ampak, ni ga več. Rak na pljučih in je šel. Sama je, osamljena. Živi tam dol v Piranu, čez zimo je večinoma tam dol. Povabila naju je, naj kdaj prideva tja dol. Ko bova skočila na Kras, bi pa lahko šla še do nje, kaj?« se razodevam te neprijetnosti.

»Pa tako prijeten človek, tak svetovljan, uglajen ... Škoda. Name je naredil velik vtis s svojo eleganco in svetovljanstvom. Bova šla, bova,« prikima in se skrije v osenčenost izven dometa svetilke, ki riše krog svetlobe, v katerem ostanem sam. Privzdigne se in me prosi naj ji popravim blazino. Pretiplje si levo stran obraz, kjer je bila operacija, in zamrmra, da jo še vedno malo skeli, ampak da bo že Sten pogledal, saj bi moral biti kmalu tu. Baje pride s svojo saksofonistko, tako mi je namignila. Nisem prepri-

čan, da je njej všeč, ne ... Enkrat je že omenila, da je punca premalo prizemljena, da plava. Ja, kar si je izbral, to bo moralo biti tudi za naju prav.

»Ne bi te več utrujal, počivaj. Skočim pod tuš, potem bom pojedel in še nekaj malega moram narediti, dve grafološki stvari, pa še možakarja, ki sem ga imel popoldan, bom poslušal. Ta je šele zgovoren, ta, upokojeni učitelj, od lani vdovec, tudi iz vaših krajev, no, iz Čičarije. On hoče preprosto samo govoriti, ker nima nikogar, otrok nista imela, ker jih žena ni mogla imeti, za posvojitev se nista odločila, in zdaj sameva v stanovanju v Šiški. Do upokojitve je bil učitelj, zanimiva zgodba, kaj vse mi pripoveduje, kaj vse je v njem.

Pa plesalka, se je oglasila?« vprašam in vstanem. »Meni se ni nič javila, ti bi rekla mula, ne.«

»Dve sporočili mi je poslala, vse je v redu, ne skrbi, znajde se.«

Prikimam in si odpnem trenirko. Odpravim se pod tuš. Žulj še ni odnehal, zdaj že kar malo nabija, ko se umirjam. Zvečer ga bom pokazal Stenu, naj ga on oskrbi tako, kot je treba, hudiča!

Odločil sem se, da bom čemerno Ireno pustil samo v dnevni sobi, da bo tam, dokler jo spanec ne prekrije. V ušesih mi še odmeva večerni pogovor s Stenom in njegovo Mily. Očarljiva je bila v kratkem črnem krilu, pa dekolte ... ! In celo Irena je rekla, da je krhka lepa punčka, prava srna. Mogoče jo je nemoč prepričala, da si je Sten le izbral po svoji vesti in da je tako najbolj prav. Razgovoril se je o starcu, ki se jim je na vozičku izmuznil iz urgence in so ga potem našli na nekem križišču, kjer se je namenoma vozil sem ter tja in nekaj časa oviral promet. Ubogi starček, baje

je bil povsem neorientiran in zmeden, ker je doživel manjšo možgansko kap in so ga reševalci pustili v vozičku, da bi počakal na obravnavo, pa se jim je odpeljal. Četudi Sten ni v službi, mu kolegi takoj povedo pikantnosti, ki se zgodijo tekom dneva. To je dobro, to, da so ekipa, da so povezani znotraj tega resnično mučnega poklica, kjer dejansko podarjajo življenja. Mily se je razgovorila o svojem profesorju v Gradcu. Povedla je, da je imel čudne navade in neke neutemeljene strahove. Strašno da se je bal okužb. Kar naprej je nosil neke čistilne robčke in brisal kljuke, ročaj kovčka, kjer je imel spravljen svoj saksofon, celo note je preprijemal z rokavicami in od slušateljev v njegovem kabinetu zahteval, da so vsaj dva metra od njega. Ustnik svojega saksofona je vedno obrisal s posebno razkužilno tekočino, šele potem je inštrument vzel in odigral kakšno temo, ki so jo študirali. Ni ga bilo mogoče povabiti v noben lokal, ker je govoril, da je nesnaga na pohodu, da bodo mikrobi na koncu vendarle zmagali. Tako jim je govoril, ta veliki glasbenik, sicer temnejše polti, doma iz New Yorka; bil je gostujoči profesor, na pogodbo za pet let. Edini je zahteval, da se v njegov kabinet vstopa s posebnimi copati, nekakšnimi nožnimi škroniclji za enkratno uporabo. Govorilo se je celo, da se boji AIDS-a, ker sta mu umrla dva prijatelja iz nekdanjega jazz ansambla, kjer je sodeloval. Njegova prijateljica, neka mila slovaška asistentka, arhivistika v notnem oddelku, je znala povedati, da je obseden s temi strahovi, tudi ko je z njo. In tista ljubezen je bila sila čudna. Nikoli je nista javno razobešala. Vedeli so, da ima doma ženo in dva otroka, da je žena tudi glasbenica, pevka jazz, vendar je med njima bila neka čudna zavezanost. In enkrat se je primerilo, da je privolil, da gre z njimi v znano kavarno. Potem pa je bil cel

ceremonial, ko si je naročil dvojno kavo. Skodelico so mu morali pred uporabo pod paro razkužiti, žličko je brisal v razkužilne robčke, na sedež je polagal svoje prtičke in cel večer je bil sila živčen in je razlagal, kako neki netolerantni laboranti varijo nepotrebne smrti v zaroti proti črncem in proti vsem, ki niso potrebni temu svetu. Na koncu govora je še razlagal, da so vibracije tista stvar, ki lahko spremeni svet, da se bodo pozitivne glasbene vibracije počasi zažrle v te nore betice in bodo začele zaradi glasbe drugače misliti. Prav rad sem poslušal Mily, in Irena, o, kar nemela je, ko jo je poslušala. In punca zna tako lepo pripovedovati, no, saj baje tudi nekaj piše, kratko prozo in da že ima izdano knjigo kratke poze, pa da jo bo naslednjič prinesla v dar. O, to bom z veseljem prebral, najbrž pa tudi Irena, ki je včasih kar požirala knjige, odkar pa služi več denarja, ah, kaj ... Njena mama je bila tudi strastna bralka, njen oče, on pa še zdaj zaspi s knjigo. Knjige, da ... Naša mama, police, tiste v veliki sobi, kjer je bila tudi lončena peč. Oče je moral kar naprej dograjevati tisti poličnik; njemu jih ni bilo mar, knjig, mami pa, o ja. Še zdaj jo vidim, kako jemlje vsako posebej v roke, obriše prah, polista, se nasmehne in jo položi nazaj. Vsak petek je brisala prah na tistih knjigah, jih listala ... In včasih je pozno v noč sedela v starem naslanjaču in brala in brala ... Zbirala jih je, kupovala, zamenjavala, hodila v antikvariat kar s košaro, pa v bukvarno tudi, in neki Lojz ji jih je nosil, baje jih je najdeval na podstrešjih, mislim, da tudi na smetišču. Ja, še sedaj videvam njeno sivo kito las, vrženo čez črn volnen plet in naočnike na konici nosu, tanki prsti so oviti okrog knjige in včasih ustnici pomrmrata kakšno besedo, lahčen nasmeh sede na njena vela lica, ko jih je imela že čez osemdeset. Prej pa je bila svetla kita, prav tisti naslanjač in

jaz otrok ob peči, ona pa bere, na glas bere, o gusarjih, o kitu, ki je pojedel ladjo, o tolovaju, ki je pobegnil, o Butalcih, ki so širili cerkev, o medvedu, ki je plesal in o deklici, ki se je rada gledala v vodnjaku, dokler je niso ugrabili, in o kraljičnih in škratih, kasneje poučne zgodbe iz svetega pisma in tudi dolge zgodbe iz mladinskih del, celo lažjih romanov. Televizija je bila v drugi sobi, tja sva z bratom smela samo ob določenih urah in samo k določenim oddajam. Med prvimi v soseski smo imeli televizijo, pa so k nam drli sosedje, ko je bila kakšna zanimiva reč. Joj, prvi prenos iz Planice; takrat se je televizija prestavilo v veliko sobo – to je bil cel praznik. Pravijo, ko se začneš ukvarjati z otroškimi spomini, se začne nepreklicno staranje. Pa ja, samo tako utrujen sem in poln zgodb. Tak dan. In Mily, ja, ona me je napeljala na razmišljanje o knjigah in o naši mami, ki je živela s knjigami. Vse je vestno popisala v poseben registraturni zvezek. In ugotovili smo, da jih je okrog štiri tisoč, vse popisane v debelih zvezkih – tam vse natančno piše, zvrst, založba, avtor, leto izida, datum nabave, številka. Ja, celo oštevilčene je imela na majhnih listkih znotraj platnic. Knjižnica je še tam, še vedno vzdrževana, saj jo Ana, druga hči mojega brata, vzdržuje in dopolnjuje. To je njen poklic, slovenščina, knjige ... Ta naša Ana, tako polna sanj, nekako ni v tem svetu, še zdaj ne, ko je že v službi in se bode z mularijo. Zadnjič mi je razlagala, da se zdaj slovnica skorajda ne upošteva več, da se hoče novodobno mladino naučiti samo funkcionalne pismenosti, pa še ta, da je tako tako ... Ne, v naših časih je bilo drugače. Naša profesorica slovenščine, siva gospa, ki je tako ljubila jezik in nam razlagala pomenskosti, ki se jih nismo niti zavedali. Njena predavanja so bila nekaj posebnega, zgoščenega, prijaz-

nega. O Cankarju nam je razlagala tudi tisto, kar ni bilo v knjigah, pa o sodobnikih tudi. Sproti nas je obveščala, kaj so prevedli, katera založba kaj pripravlja, kaj bi veljalo prebrati, kaj je še v drugih jezikih, nam razumljivih, in kaj naj bi si nujno prebrali. Dovolila nam je, da si sami izberemo knjigo in o njej napišemo študijo, tisti, ki smo to želeli. Videvam jo, našo profesorico, s kolesom, spredaj košara, v njej cvetje in knjige in lasje vedno nekako razvihrani. Običajno je pila kavo v lokalni blizu tržnice, ker je tam blizu tudi stanovala. Nikoli ni odrekla kratkega pomenka, vedno je bila prijazna z nami in ravno prav stroga. Napake v spisih, hmm ... V četrtem letniku smo morali drug drugemu poiskati napake, da smo dobili občutek za jezik, za pravopis. Vedno nam je svetovala, naj si stvari preberemo tudi na glas, če nismo gotovi, kako bi kakšno stvar v stavku preobrnili, kje je vejica, zakaj podpičje, pa zakaj klicaj sredi stavka in podobno. Pri šolskih oblasteh je bila slabo zapisana, ker je bila preveč usmerjena v literaturo kapitalizma in premalo v realsocializem. Bilo je tudi šušljanje, da jo bodo predčasno upokojili, pa vendar so jo pustili, ker se je za njo zavzel nek pisatelj, sicer blizu takratnim oblastem. Ah, ta naša slovka, tako smo ji rekli. In enkrat je klepetala z mojo mamo v antikvariatu – to je bilo že takrat, ko smo kupili nov avto in sem jaz ravno naredil izpit; rad sem se ponujal mami, da jo zapeljem po opravkih z našim starim ford, ki ga je oče drago plačal, predrago. Vedno je rekel: če bo avto, naj bo avto, ne pa samo kup pleha. Ja, tisti modri ford. Kako sem se važil z njim, ko sem ga prvič parkiral pred univerzo in sem šel na predavanja na pravno fakulteto. In mama je tako ponosno sedela spredaj, s takim užitkom se je dala videti, ko sem prav počasi peljal po naši ulici in v center

mesta. Ob nedeljah sta z očetom križarila po domovini. Kasneje je oče kupil hrošča, ne za dolgo, spet si je umislil forda, neko veliko limuzino, mislim, da je bil ford tauns, nekaj takega, tokrat nebesno moder in z veliko kroma. Tistega je šele gladil, ga mazal, skratka, postal je njegov ljubljeneec. Jaz sem si kasneje omislil čisto navadnega spačka, že nekoliko izdelanega, pa mi je dobro služil, o ja. Po generalnem popravilu sem šel z njim celo do Pariza. To je bilo potovanje, to; štirje smo šli, sami fantje. Po tleh so se kotalile buteljke vina, zapeljali smo se po vinorodnem podeželju, lomili slabo francoščino in spoznavali nam povsem tuj svet. In na neki kmetiji smo morali spačka popravljati. K sreči je bil mehanik v vasi in nam je strojček popravil, seveda smo bili ves čas pijani, pa še kako. Julij, mi pa taki pridemo v Pariz. In najbolj zabavno je bilo, ko smo se preprosto izgubili v labirintu ulic. Čeprav smo imeli s seboj zemljevid mesta, smo porabili cel popoldan, da smo vendarle našli glavne prometnice. Še zdaj se spomnim, kako smo spraševali dekleta pred neko šolo, kjer so trenirale odbojko, kam in kako. Priključili smo se tisti igri, padali, se smejali ... One so nam v slabi angleščini skušale dopovedovati, da smo skoraj že v predmestju, pa da nimamo pojma, kaj je pravi Pariz. In Charlett, o ... Dišala je po znoju, po vznemirjenju. Ostala sva nekaj časa sama, sedla na stopnice, potem sva šla v zagrmovljen del parka, kjer sva se poljubljala. Bila je neka iskra, neka pristna zagledanost. V spomin mi je dala majhno svilen rutico, ki sem jo še leta hranil. Izmenjala sva si naslova, si pisala pisma v angleščini, njena je bila bolj tako, no ... Mislil sem, da mi bo še kdaj dano, da bi jo videl, pa ... Pisma so presahnila. Kako se mi je mama smejala, ko me je enkrat našla zunaj v uti in ob tistem pismu. Ponudil sem ji ga, pa

ga je tudi prebrala, saj je obvladala angleščino, še bolj pa nemščino in francoščino. Zmajevala je z glavo in rekla: »Miro, ljubezen ni popisan papir, ljubezen je stisk dveh rok in goreče srce.« Moral sem ji vse razložiti, potem se je še bolj smejala in rekla, da je naključnost sladek sadež, da pa več kot to nikoli ni. Naša mama in njeni izreki ... Nasploh je rada imela izreke in si jih je najbrž tudi izmišljala. Oče je imel samo dva, tri in tistih se je držal. Njegov glavni je bil: »Delaj samo tisto, kar res znaš, pa bo za vse prav.« Nekoliko je bil skregan z verskimi veljaki, češ da se ogrinjajo v zlate plašče, pridigajo pa pastirsko revščino. Vedno je robantil, da so eni in drugi isti, vsi živijo v udobju, pridigajo pa boljši jutri in skromnost. Danes ni nič drugače, prav nič ... Zazeham in se pretegnem. Nekako čudno mi je, postelja na levi je prazna. Vstanem in stopim do okna. Spodaj so iskre luči in žarometi vrtajo skozi ostanke teme, ki je v mestu ni več veliko. Možgani so razdraženi. Težko jih bom uspaval. Preveč vsega je bilo danes, vem. Kako bi mi zdajle teknila ena slivovka, tista od Jovana. Ah, že čez enajsto je, prepozno, da bi šel kar tja in pozvonil. Ne, ne, to bi gospo Jeleno preveč prestrašilo. Dolgo kar stojim in gledam v noč s te višine. Na pomlad bom gledal tja v tiste stare jablane, selitev ... Zadnja zima v tem stanovanju. In kaj bom brez Jovana, kaj brez Seja, ki zna tako obširno razlagati koran, in Jelena z njenimi strahovi in njena pita, mmmm. Slovenci se ne selimo radi, to ne. Poselili smo doline, planote, skrite koticke in tam smo občemeli. In če bi pred spanjem poslušal še gospoda K-ja, upokojenega učitelja? Namesto pravljic. Jutri je petek in imam samo dve stranki, spet neka ločenka in še ena, ki da ima preganjavico, vsaj tako piše. Dobro, dobro ... še malo poslušanja, potem se moram naspati. Irena bo cel

vikend sitna, vem ... Moral bom skrbeti za to in ono, pa tak lep vikend se obeta, sonce, oktober ... Lahko bi šla na Dolenjsko, med griče, lahko bi, a ne bo zato, vem, da ne. No, s tistimi šivi v ustih tudi ni dobro, da se nastavlja prepihom, res ne. Jaz že vem, kako je s tem. Enkrat sem imel tako izkušnjo po puljenju zoba. Še v gimnaziji, v četrtem letniku. Še isti popoldan mi je brat posodil skuter in jasno, v mesto, da se pokažem. In sem imel naslednji dan kaj pokazati. Pol obraza je bilo, kot da bi me nagačili. Rana se je ognojila. Star zobozdravnik, ki je takrat skrbel za našo družino, mi je preprosto rekel, da sem si rano prehladil. Celo vročino sem dobil in sem moral ostati doma. In še od mame sem jih slišal, da se igram, je kričala nad menoj, da bi lahko dobil nekakšno sepso. In mi je takoj bila pripravljena povedat zgodbo, kako je eden od njenih stricev umrl, ker si je sam izpulil tri ognojene zobe in je dobil zastrupitev krvi in odšel. Danes je vendar vse drugače, antibiotiki in te reči. Še malo si pretegujem križ, ki me je lani kar pošteno bolel, baje ponovno posedanje ploščic in gre stvar svojo pot. Ortoped mi je z nasmeškom rekel: »Ja, gospod Miro, feder se stara, feder!« Nekaj čas mi je tisto strokovno vodeno razgibavanje koristilo, potem je le minilo, zdaj pa spet, rahle bolečine. No, bo že. Grem v kabinet in si prinesem prenosnik in slušalke. Nekaj bi še lahko poiskal na internetu. Kako sem se razvadil, tudi v spalnico sem si napeljal internet, samo še v kopalnici ga ni. Poiščem kabel, vtaknem v računalnik. Spravim se v posteljo in počakam, da se računalnik zažene. Vidim, da je še nekaj pošte. Spet se je oglasil tisti bradati pesnik in mi poslal nekaj pesmi. Skušam jih zbrano prebrati. Prešine me, da bi eno lahko poslal naši Ani, njo to zanima. Poiščem njen elektronski naslov in pesem prekopiram. Pripišem ji

še nekaj običajnosti, nekaj o Ireni, o Mirjam in ji jo pripnem. Včasih sem imel več posluha za stihe, rad sem jih prebiral, takole na samem ob peči, ali pa poleti v vrtni uti ob ohlajeni pijači. Celo zbirko Lirika sem prebral, še nekaj drugih, najljubši pa mi je bil Lorca, no, tudi nobelovec Elitis, od naših recimo, kaj vem, ti ta novi, še prej smo pa požirali Zajca, jasno, Šalamun, in še so bili, zdaj se ne spomnim. Tale kar dobro skupaj meče besede, ja ... Še enkrat jo prebiram, pa še enkrat.

BOBNI VETRA

Iz šepetanj stkeva haljo jutra,
da vanjo zavijeva bodoča molčanja.
Mrtvo listje zapleše v kavo,
ko odprem novo okno,
skozi katerega se smeje stara luna,
prebodena z jezikom kače,
ki je izlegla minljivost.
Površina dna, kjer so zmrzali hrepenenja,
se leskeče od srče,
da si onkraj čutnega v strasti darovana,
da si stišana, dobra in odpoljubljena iz sna.
In bobni vetra udarjajo na vrata
samotnega doma, starega škrata,
ki je vklenil srce, ranjeno od južnika,
pretuljenega skozi kamniti skelet tvojega telesa.
Izmeril sem daljave do preteklosti,
ki je tiha odšla med valove novega časa,
tako bučljivega med nasadi pozabljenih teles,
da sem se ustrašil svojega zrcala in hrupa,
pa si mi šepnila, da so to samo bobni vetra ...

Udobno se razlezem po postelji in si skušam namrežiti spomine na pesniške večere, ki smo jih uganjali na gimnaziji. Brali so vsi, ki so nekaj pisali, ene take, rekel bi jamraške dijaške stiske, od herojstva srca do svetobolja. Nekaj jih je bilo, ki so kasneje zares udejanjili

svoje pesniške zibavice. In eden izmed njih se je teatralično poslovil. Že takrat sem vedel, da je preobčutljiv za ta svet. Hodil je v samoto, iskal stihe, hotel je zaploditi mir lune v otroške oči svoje Marine, ki se mu je samo smejala, ko ji je prebiral tiste boleče izpovedi. Tik pred koncem študija se je odločil, da bo odšel. Nazadnje sem ga videl v zakajenih prostorih diskokluba, pijan je bil in tako prekleto sam, naslonjen na steno, kjer je pred dnevi pisal svoje verze, pljuval nanje, jih z rokavom brisal, pa spet napisal nekaj drugega. Enega se spomnim: *Jelenu so vzeli ogrado noči, da bi v svincu čutil poljub večnosti...* Ali pa tisti: *Bratje, svoboda je v tem, da se lahko oddahnemo za vedno ...* In na skupinski sliki iz četrtega b se je z debelim flomastrom prečrtal. Vsem je kazal tisto sliko. Takrat smo se mu smejali, kuštravcu. Prvi je imel veliko bradico in daljše lase. Ostrigel se ni, ja, mislim, da potem nikoli več. In povedali so mi, da se je na nek meglen dan obesil v seniku blizu svoje rojstne vasi v okolici Kamnika. Kaj je s temi ljudmi ... Iz melanholikov so se pretopili v hlastavce, v nore pridobitnike, ki bi drug drugega požrli. V starem režimu so bili potuhnjeni in tihi, zdaj jih pa poglej ... Očitno ne bom mogel zaspati, takole sam. Navajen sem, da slišim njeno dihanje tukaj, na levi. Že dve leti ni spala tam v dnevni sobi, nazadnje, ko je imela hudo gripo. In če bi si pomagal z drobno tabletko, samo danes, samo zdaj ... ne, ne, vem, kako to gre, možgančki se razvadijo in potem, potem ne bodo hoteli dati miru, dokler ne bodo dobili nagrade; podobno kot psički, lahko jih treniramo, ampak na koncu sledi nagrada. Oh, težak dan. Zdajle se mi ne da poslušat tistega gospoda. Raje si bom naravnal glasbo in skušal s slušalkami zaspati. Nekajkrat je tako šlo, morda tudi nočoj.

Na internetu poiščem medmrežni radio, ki ima pomirja-
jočo glasbo. Najdem ga. To bo to. Takole, o, tole, no, tole
bo tabletko. Tisto s štetjem ovc, bedarija, čeprav je v delu
možganov, kjer so refleksi štetja in številčenja neka pove-
zava z umirjenostjo; bral sem tisto študijo, ki razlaga, da je
bilo štetje shranjeno v podzavest kot pomiritev, še iz časov,
ko je bila eksistenca kar naprej ogrožena in je preštevanje
dobrin prinašalo pomiritev. Ah, kaj bi s tem zdaj. Konec
gledališča v glavi za nocoj, zapiramo, ugašamo luči. A, še
ne, kaj pa zdaj, kaj spet? Čudno, ko poslušam v pisarni
zgodbe, se mi dogaja, da potem kar naprej tudi sam rijem
po spominih. Glej no, morda gre za sinergijo med mojimi
možgani in njihovimi, ki so v tistem trenutku na frekvenci
izpovedovanja. Ko sem poslušal Vero, sem nehote pobrodil
po spominih iz najinih skupnih dni, pa še zdaj rijem tam,
prekleta. Saj, Vera ... In njena afera s tistim Arabcem, a ...
Na ladji je bil z nami tudi precej premožen arabski trgovec
s preprogami, še mlad, tam blizu tridesetih, bogat, to pa ...
In očitno je hotel Vera, ker je takrat že bila nekoliko bolj
obilna, no, debela, preprosto rečeno. Cele dneve se ji je
vsiljeval, jo vabil na zasebno večerjo, ji obljubljal vilo, več
avtov, bazen, draga potovanja ... In mi smo se veselo šalili
na ta račun in jo zbadali, koliko kamel je vredna. Stvar je
šla že zelo daleč. Za eno samo noč ji je ponudil, o la la ... To
je zaupala Ireni, ki se je zvečer hehetala ob meni. Ko sem jo
vprašal, če bi ona šla z njim za ta denar, je rekla: »Tako!
Potem sva celo noč moralizirala okrog tega, kaj je pravo
varanje in kaj je zgolj avantura. Moral sem ji natrositi celo
psihološko teorijo okrog tega, pa ni kaj dosti zaleglo,
vztrajala je pri svojem. No, Arabec se je izkrcal v Tuniziji,
Vera je ostala zvesta svojemu Bertiju, ki se ni dal kdo ve

kako motiti s tistim namigi in govoricami. Sejo pravi, da muslimani povsem drugače častijo žensko in so jo pripravljene bolj ščititi kot mi, ostali ... Ne vem, v to se nisem poglobljajal, se mi ni treba, tudi zdaj ne. Zakoni so produkt moči vladajočih. Kaj hudiča mi je nocoj. Nabija mi v prsih. Čakaj, a sem vzel tablete za ... nisem, oh ... Vstanem in grem v kuhinjo po kozarec vode. Pokukam v dnevno sobo. Irena že globoko diha in spi, le televizija še pobliskuje. Ugasnem jo. Z nočne omarice vzamem tablete, ena za holesterol, ena za srčni ritem, ena ... ne, ta ne zdaj, ti dve, samo ti dve. Malo se polijem, neroda ... Morda bo pa zdaj lažje s spancem, morda ... Ne gre. V glavi mi vrejo slike, kot da bi bil v čudnem kinu. Videvam Vero in Bertija. Prizadelo me je bolj, kot bi si želel. Ko izginjajo tisti, ki smo jih poznali, doživljamo lastno izginjanje. Kadar sem pokopal očeta, je bilo hudo, ko sem mamu, sem bil že nekoliko privajen in potem so se vrstili mnogi pogrebi; sodelavci, znanci, sorodniki – vsa tista jokavost, govori, župniki, metanje zemlje na krsto, nošnja žar. Ne morem se načuditi tistim pogrebcem, kakšne maske si znajo nadeti na obraz, ko nosijo žaro, potem jih lahko vidiš v bifeju kot običajnike. Eden je bil včasih pri nas v službi, prej je delal za pogrebni zavod. Mario, nekje iz Istre je bil, zgovoren veseljak, pa tako je igral na harmoniko, da so ti mravljinici šli po koži. Rad se je ustavljal v naših pisarnah, pri meni še posebej. Sicer je skrbel za park pred upravno stavbo, bil šofer, kurir, skratka, več del je znal in delal. In k meni je prihajal, ker je lahko v miru posedel nekaj minut in se razgovoril. Pripovedoval mi je, kako je bilo, ko je hodil po robo, kot je on temu rekel. Stisnila me je pripoved o ženski, ki ni umrla in so jo prepeljali v hladilnico v velikem domu upokojujencev

v Šiški. Navadno so jih klicali zjutraj, če so ljudje čez noč umirali. In pridejo tja, odprejo vrata v klet in gresta s pomočnikom do nekakšne sobe z ležiščem, kamor so odlagali umrle. Pripravita kovinsko trugo, vse je bilo rutina, potem odpreta težka vrata in ... in ... ženska je sedela na ležišču in stokala, da ji je mraz, pa da naj ji zakurijo. Ker sta oba imela modre halje in rokavice, ju je imela za vzdrževalca in jima še povsem prisebno rekla, da ta soba niti radiatorja nima, pa da se bo pritožila upravnici, ker so jo ponoči preselili v to sobo. Sodelavec je moral potem popiti dvojno vodko, da je prišel k sebi ... Take mi je govoril Mario, take, šegavi Mario. Čeprav se je delal brezbriznega, mi je po kapljicah le priznaval, da bi potreboval kakšne tablete, da ga tlači mora, in priznal mi je, da preveč pije, zato da hodi k meni, ker je vedel, da sem mnogim pomagal iz omame brez bolnice. To pa res, kar dostikrat sem se z njimi ukvarjal, cela četa popivčkarjev ... Še najbolj smešen je bil stari računovodja s tistim svojim zatekanjem v toaleta. Vsi so vedeli, da na skrivaj pije, dokler ni dobil ogromnega trebuha, začetek ciroze. In sem začel hodit k njemu in mu razlagal, kako bo, ko bo ... Prepričal sem ga in je šel v bolnico in potem v pokoj. Smešen je bil, ko je v kotličku za vodo skrival ploščate steklenice travarice in slivovke. In ko ga je nek večer čistilka Raza našla v lahni komi, so se stvari začele zelo hitro odvijati. Po tistem ni več pil, pa ni bil več pravi, ne ... Joj, zaspati, zaspati ... Zdi se mi, kot da bi imel nekakšno možgansko vročico. Menda sem to razdražljivost podedoval po mami. Naša mama tudi ni spala, zelo malo. Večkrat je v dolgi nočni halji hodila v kuhinjo in si kuhala sredi noči neke čajčke, ki jih je kupovala na tržnici pri zeliščarici, kasneje pa sta z očetom

hodila tja dol pod Gorjance v samostan, k tistemu patru. Po tistih čajih ji je resnično odleglo in ni več bila nespečna. Samo še neko junijsko noč se je zgodilo, da sem jo sredi noči našel v vrtni uti. Kako sem se prestrašil, res da sem bil tudi pijan tisto noč, ko sem jo zagledal tam v sparinasti noči, z razpetimi dolgimi lasmi, vso budno in zagledano v veliko luno. Vem, da sem nerodno parkiral spačka, opotekaje zlezal ven in se skoraj prevrgel ob rožah. Mama me je šepetaje poklicala, očitno nisem vedel, kaj se dogaja. Vedela je, da sem pijan. Naredila mi je pridigo o alkoholu, o nezmernosti, o razumu, ki bi ga že moral imeti, o skrbi ... Ja, če sva z bratom šla ven, ni nikoli zaspala, dokler se nisva prikazala, dokler ni slišala avtomobilov pred hišo. In večkrat je hodila do veže, odprla vrata in poslušala v noč; nevrotična prenapetost. Saj če je oče šel na pot zaradi lesa, je bilo isto, ker se je rad zadržal v neki gostilni tam pod Krimom in je pozno ponoči prikrmaril svojega forda, ves osrečen z alkoholom. Poredkoma se je zgodilo, da se ga je zares napil. Še najraje na določene dneve, pa nam nikoli ni zaupal, zakaj prav takrat. In po takih dnevih je morala biti na mizi goveja juha, zvečer pa govedina v solati z jajci in veliko čebule. To je bil njegov način preganjanja alkoholnega mačka. O, spal pa je naš oče, to pa. Še popoldan si je včasih vzel urico spanja, v zapečku, ponavadi zagrnjen s časopisi. In potem je vstal, si sam pripravil kavo, pa nazaj v delavnico, do poznega večera. Eh, ti sladki spomini ... Zdi se mi, da bo ta noč prepolna teh premišljanj, tako truden sem ... Saj najbrž je v tem zanka, da ... Obilo stikov je bilo; možgani so prepolni informaciji in brnijo. Zdaj sem podoben poskusnemu mačku na neki ameriški univerzi, kjer so raziskovali nespečnost. Ubogega

mačka so vedno zbudili, ko je skušal zadremati, da bi dognali, kaj se dogaja s fiziologijo, ko se odvzema spanec. Kasneje je ameriška vojska delala podobne poskuse na prostovoljcih in vse so seveda popisali, še prej so to počeli v nemških taboriščih, ampak se je tista dokumentacija razgubila; samo ustno pripovedovanje preživelih je ostalo. Kliničnemu psihologu so dobro znani vzroki za nespečnost le, ko jih teoretično preiskuje pri drugem, pri sebi pa ... Nič, vstal bom in si privoščil še en požirek česarkoli, morda mi bo dovolj omamilo možgane, da bom potlej zaspal. Miro, mar ni to uvertura v pijanstvo, kot pri očetovem bratu, a ... Spet geni in to. Ne, jaz te stvari obvladam, ampak danes je bilo vsega preveč. Moral bi izpreči, se vsemu odpovedati, pa sem na novo zastavil. In to se bo samo še stopnjevalo. Pa ja, potrebno se bo spraviti v red. Vstanem in se premaknem v kuhinjo. Odprem hladilnik, vodka z limono, nek bel liker, ne, tisti ne, vodka ... ? Pošteno mero si odmerim, vzamem kozarec in se odtiho-tapim do vrat v dnevno sobo. Irena povsem mirno spi in globoko diha. Ja, Sten je že vedel, kaj ji dati. Spet si nadenem slušalke in počakam, da se mi glasba zavrta v ušesa. Naredim nekaj požirkov hladne pijače. O, tekne, glej no, čeprav te vrste vodke ne maram. To je Irena prinesla, kdo ve od kje, s kakšnih poslovnih srečanj najbrž. Alkohol vendarle blaži živčke. Zdaj je vse v redu, glasba, alkohol, noč ... O, razlezem se in si v mislih prikličem peščeno plažo in mlade zagorele turistke, ki so stopale mimo, ko sva z Ireno ležala, da bi bila čimbolj oprazena, pred leti v Španiji. Kako sem škilil po vsem tistem mesu, po zibanju bokov, po čvrstosti. Ne, erotika me ne preganja več – z Ireno, kdaj sva se nazadnje ljubila, ja, bo že več kot dva meseca, sem

B O J A N B I Z J A K

mi zdi. Odkar je v tisti službi, je kar naprej utrujena in ... Miro, temu se reče staranje. Je že tako urejeno, da smo v fazi rasti in preidemo v fazo odklapanja. Je pa solidno močna ta reč. Zadeva. Zaprem oči po zadnjem požirku. Glasba me jemlje, nekaj se mi vrtinči, nekakšne barvne elipse se mi spočenjajo v začelju. No, spanec prihaja. Jutri bom šel v Mostec na sprehod, da, jutri ...

* * *

Papirji, papirji. Že dve uri gledam vso to šaro, kupoprodajne pogodbe, dedovanja, parcelne številke, soglasja, potrdila ... Če to ni zapleteno. Bine je še kar solidno vse zložil v mapo. In oporoka, večkrat jo vzamem v roke in prebiram. Podpis, hja, dokaj originalen. Videl sem na sodišču izvornik, in moram reči, da je podpis pokojne gospe Amalije dokaj verodostojen, čeprav je j nekoliko preveč nabuhel. Zdaj sem dobil še primerjalne podpise prič in so istovetni, to ja, ampak tale j. Vzamem lečo s katero sem si včasih pomagal pri grafoloških izvidih. Skrbno pregledam podpis in, aha, tukaj smo! Tole je podpisal Andrej, zdaj sem prepričan, da je on to podpisal. Še enkrat, tole je njegov j, ta ga izdaja. Starejši podpisi pokojnice so vsi z nekoliko bolj zlomljenim j-jem, ta pa je povsem lepo zaobljen, kar ni j njene nevrotične pisave. Bine mi je prinesel tudi pismo, ki mu ga je mama pisala, ko je bil pri vojakih. In to bo ključni dokaz, pa še en podpis, leto dni pred smrtjo, ko je podpisovala na socialni službi prošnjo za pomoč na domu – tudi ta dokument bo moralo

sodišče upoštevati. In če se sodnica ne bo strinjala z mojimi grafološkimi analizami, bom zahteval določitev starosti papirja in še enega grafologa, pa naj stane, kar hoče. Jaz sem zdaj prepričan v zmago, zdaj ja! Tale j, tiček se je tu ujel! Vse poskeniram in pripravim dokument za predvajanje na elektronskem diaproyektorju. Ob enih petnajst naj bi bila razprava, hudiča, zdaj je že enajst. Poza-bil sem poklicati Ireno in ji povedati, da sem pri notarju že uredil glede tiste hiše v Črnučah, da se bova po novem letu začela počasi seliti. Zdaj so papirji potrjeni, vpis v zemljiški knjigi je preverjeno opravljen, tako kot mora biti, in pri notarju sva naredila zapis, da se po najini smrti hiša odproda, kupnino pa si dediča razdelita. Tako, potem ne bo preprirov. Najprej si moram pripraviti zapis za popoldan, za sodišče, potem jo pokličem. Vstanem in se namenim do okna, da bi se malo razmigal. Odgrnem zaveso in gledam žalostno sluzasto sivino, ki že nekaj dni čemi zunaj. Na drevju je ivje, pravi december, samo še sneg manjka. Šestega smo danes, Miklavž. Joj, to smo bili včasih veseli daril, ki so nas čakala v kuhinji. Še najbolj sem se razveselil novih smučí v četrtem razredu osnovne šole. Rdeče, z rumeno plastično podlago spodaj, povsem nove. S kakšnim ponosom sem potem šel na zimske počitnice v Kranjsko goro. V žepu me zažgečka mobilnik. Irena. Na hitro ji povem, da je zdaj hiša resnično najina in naj se kar pripravi, da bova januarja začela selitev, da bo Bine že zdaj začel z deli. Tisto, kar je nujno, bo opravil, da je že preveril centralno kurjavo in jo zagnal, da pa bo treba peč zamenjati. Naročil sem mu, naj uredi to še v tem mesecu in je obljubil, da bo, saj pozna mojstre. V njenem glasu je bila neka nenavadna navdušenost. Moral sem ji obljubiti, da bova zvečer spila buteljko črnine, ker je že Miklavž in ker

imava hišo. In da bo pripravila odlične špagete z morskimi sadeži. No, no ... Spet sedem za mizo in skušam zbrano sestaviti govor. Sodnica je mlada, a pravijo, da ima izredne retorične sposobnosti, da bo še naredila kariero, tako pravijo. Jaka, moj pravniški kolega, ki je ostal na sodišču, on mi je povedal, da je sicer že dve leti pri njih, na oddelku za te zoprne dedne mahinacije, punca da ve, kaj dela. Smejal se je, ko je slišal, da nameravam original oporoke dati v analizo. Dobesedno mi je rekel: »Miro, pa menda ne dvomiš v svoje grafološke sposobnosti, daj no, ti! Če je stvar ponarejena, potem ti bo morala sodnica verjeti, seveda v procesu dokazovanja. Bomo videli, bomo videli.« Še enkrat preverim zapis in dokument za prezentacijo. Na ekranu si povečam obe pisavi, original in očitni ponaredek, ki ga običajniki ne bi ugotovili. Popravim si vozalno kravato in se kar razlezem po stolu. Zdaj sem povsem prepričan v svoj prav. Živčnost me žge v črevesju. Moram spiti mineralno vodo in na kosilo, potem pa takoj na sodišče. Ne bo časa niti za popoldansko kavico v tistem novem bifeju, kjer dela prijetna študentka prava, ki si je vzela leto dni predaha. Jutri, Miro, pa jutri, zagotovo ... Preden grem, še enkrat pregledam elektronsko pošto. Žal sem moral danes odpovedati razgovore, čeprav bi se raje pogovarjal z gospodom K-jem. Ta navreva zgodbe, ta pa. In gospa Jana, upokojena vzgojiteljica, v dijaških domovih je delala. Oh, tiste njene zgodbe o dijakinjah, ki so se skrivale, omahovale, se drogirale, se zaljubljele, dve sta zanosili, pet, kar pet, neuspešnih samomorilk. Toliko teh zgodb ima. Še najbolj je bila pretresljiva zgodba o neki deklici, ki je imela v medvedku skrito drogo in jo je preprodajala, celo navajala sestanovalke na opojček. Na en sam večer so se tri zastrupile s tisto slabo drogo in potem je prišla zgodba na

dan. Prav smešno da je bilo videti inšpektorja, kako nese še kar velikega plišastega medvedka, ki je imel na hrbtu zadrgo. O, spet nekaj pesmi od pesnika, cel zapis osamljenega bivšega mornarja in dve ponudbi za grafologijo, pa spet vabilo nekega podjetnika, da bi preveril njegove uslužbenke – nič ne bo! In še en zbeganec, ki piše, da je bil v tujski legiji, pa ja, še kaj!? Že več takih sem srečal, eni so si umišljali, da so bili v balkanskih vojnah in podobno. Preveč vojaških iger so preigrali na računalnikih in so začeli mešati realnost in neko digitalno fiktivnost. Smešen je bil neki G., ki je nosil vojaška oblačila, baretko, sončna očala in si je umišljal, da je poseben vojak. Izkazalo se je, da je bil že večkrat v bolnici in da zdaj ne jemlje zdravil. Pogovarjala sva se o očiščenju sveta, o čistosti slovenskega ljudstva, o psih, o tujcih, skratka, fant je nedvomno imel zmedo v glavi. Še dobro, da je pristal na ponovno zdravljenje; sam sem ga peljal nazaj na psihiatrijo in se pogovoril z njegovo zdravnico, ki sem jo poznal že od prej, ko sva sodelovala pri izdelavi sodnih mnenj. Ampak tisti medvedek in inšpektor, tisto je moralo biti komično ... Uboga dekleta, kaj jim je tega treba. Saj razumem, stiske, strah, šolski neuspeh, čudne ljubezni, ko si fantje vzamejo samo telo in so potem brezbrizni, in starši, pa dvojno, trojno življenje: eno za starše, eno za stare starše, spet drugo za prijatelje in prijateljice – in glava in duša ne zdržita. Duša, ta superračunalnik, eh ... No, kaj pa tale, spet ena, ki hoče grafološko analizo svojega partnerja. Punčka, nič ne bo, ni njegovega privoljenja. Nisi si prebrala mojih pravil na moji internetni strani. In študent psihologije? Tale je najbrž šel na psihologijo, da bi rešil svoje probleme. Piše mi, da ima hud nemir in depresijo, da se vsega zaveda, da pa noče kemije in bi rad kvaliteten pogo-

vor z izkušenim psihologom. Ne vem, kdaj bi ga uvrstil. Nabralo se mi je teh strank, da je groza. Mar naj postanem greznica za vse te nesmisle ... Dovolj, na hitro nekaj pojedst in na sodišče.

Mrzla megla se redči s tisočnimi lučmi. Kako se je vse zavleklo. Trmasta je ta sodnica, je. Zahtevala je še starost papirja, sem si kar mislil. Nima izkušenj z grafološkimi dokazi, to mi je potem priznala v svojem kabinetu, ko sem za hip skočil k njej po obravnavi. Povedala mi je, da je slišala zame in za moje sposobnosti, ampak da tudi sama sumi, da bi bila oporoča pravšnje starosti. Tudi če bi do pritožbe prišlo, bodo dokazi verodostojnejši in težko ovrgljivi. In s tem je bila stvar zadržana do ocene preiskovalcev na tem področju. V tridesetih dneh naj bi bili podatki na voljo, tak je sodni rok za te zadeve. Andreju seveda to ni bilo prav in mi je na stopnišču rekel, da se bomo že še pogovorili in da se norčujem iz volje njihove pokojne matere. Pa sem mu lepo rekel, da meni gre samo za resnico, če bo njegova prava, ga bova spila en litrček. Počasi se le rinem skozi gost promet. V glavi mi nabija, bržkone bodo sinusi; to letanje iz toplih prostorov ven, to škoduje. Madona, kako mi nabija. Moral bom kakšen aspirinček, ampak če bo črnina zvečer, raje ne. Nekje se bom ustavil in si privoščil dvojno kavo z limono, to pomaga. In najdem parkirni prostor ob starem marketu, tam blizu je tudi bife. Ob kavi premišlujem o sodnici, njena postava – suhceno živčno bitje z modrimi očmi in pretirano pobarvanimi lasmi. Nič erotičnega ni na njej, kot da bi se razum oblekel v povprečno telo. Svoj prav terja z vsemi močmi. Ne bi rad z njo tekmoval v kakšni bolj zapleteni zadevi, ne, to pa ne. Slišal sem, da je že marsikaj razpletla na nenavaden način, z dosledno terjavo vseh pre-

iskav in pravnih sredstev. Pozanimal sem se za njeno zgodovino, edinka, oče nekdanji carinik, mama učiteljica matematike. Strogost je bila torej že v hiši, ampak, njena pisava; na hitro sem jo videl, tipična za nevrotike, ki hočejo vse nekajkrat preveriti. Si kar mislim, da večkrat pokljuka vrata, če jih je zaklenila, in tudi avto preverja, če je vse zaklenjeno. Tudi konstitucije je že take; in migljanje oči. Ne vem pa, če je že poročena, mislim, da ja, saj ima dva priimka. Da, da, je ... Posesam limono in spijem preostanek kave. Kofein je prijel, bolečina je odključala. Neprijazna hladnoba me zagrne, da kar stečem do avta. Na ploščici ledu bi mi skoraj zdrsnilo. Ah, klima v avtu, fino. Zdaj pa domov, v topel domek, še to zimo!?

Že dolgo se ni tako potrudila z večerjo, moja Irena. In Mirjam je končno enkrat jedla z nama. Nekam živčna se mi je zdela. Sumim, da si pri plesnih naporih pomaga s kakšnimi čudnimi poživili. To bi lahko hitro izvedel, saj Stenu zaupa in bi mu dovolila, da ji odvzame kri za rutinsko analizo. Vsaj enkrat na leto jo nam vsem odvzame in potem čakamo na tisto njegovo pridigo, holesterol, pa elektroliti in ne vem še kaj. Vsakemu nekaj najde, kar ni točno po učbeniku. Taki so ti novodobni analitiki človeškega mesa. Nocoj ima dežurstvo, zato ga ni bilo na večerjo. Tisti novi od Mirjam. Kaj je že rekla, da je menda nek fizioterapevt, nekaj takega, Alan ... Hmm, na pogled krasno grajen dečko, se vidi, da skrbi za telo, kaj pa duša!? Prej da je delal v nekem nogometnem klubu kot maser, pa tudi v tujini, v večjem klubu, zdaj ima svoj studio in porihata tudi plesalke po napornih turnejah, pa pred zahtevnimi nastopi. Svojo zvezo sta definirala, da je to bila ljubezen na prvi dotik. Njen bivši, preveč sentimentalni, zasanjan, nekonkreten, sicer izredno vzgojen dečko. Sploh ne vem,

zakaj se je moralo končati tako, kot se je. Bajе si je začel dopisovati preko medmrežja z neko Italijanko, šel celo v Torino pred koncem oktobra, ne da bi ji naznanil. Šele čez dva dni jo je poklical in ji rekel, da ga ne bo nazaj in da ji pusti garsonjero ... Zdaj je tam pri tisti ugašajoči manekenki. Ko je prišla v mojo pisarno s tistim zabuhlim obrazom, sem vedel, da je bilo nekaj narobe z njenim plesalcem ... No, z Alanom se poznata že pol leta, še več, od pomladi, ko je začel skrbeti tudi za njihovo ekipo, za njihove nožice ... Kar dolgo sem ji moral razlagati, da je biologija zapletena stvar, naravni izbor, pa ... Ogibal sem se čustvenosti, vse sem skušal zapeljati v reproduktivno funkcijo mladosti; ne vem, če me je dobro razumela. Saj je že kot srednješolka imela nekaj zvezic, bolj tako, iz igre; z bivšim je sanjala o karieri, z Alanom, kdo bi vedel!? Čas bi bil, da bi se ustalila in si omisli družino. Po novem letu bo stanovanje prosto. Sten pravi, da bi se raje naselil kar pri svoji Mily, ker je velika hiša in bi si za začetek uredila mansardno stanovanje. S tem se strinjata tudi njena dva. Kakor hočejo, meni je vseeno. Se bosta že sporazumela, saj se znata. Mislím, da sta kar navezana drug na drugega. Sten je bil vedno malo zaščitniški do svoje sestrice, še zdaj je, o ja. S kakšnim ponosom jo je hodil z motorjem iskat pred šolo in kako jo je rad vozil s seboj na dolge sprehode, ko je bila še majhna. Še zdaj ju vidim, on je imel bel dežnik, ona rdečega z belimi pikami, kot mušnica ... In gresta skozi jesenski dež, oba imata rdeče gumijaste škornje. Skakala sta po lužah, tako divje sta skakala, da so njej kite kar poplesavale. To s kitami, to je bila Irenina muhavost. Ob večerih ji je razpletala kite, rahljala lase, rahlo rjave. Mala se je cmerila, ker jo je večkrat cukalo, ampak Irena ni znala odnehati, ne. Če je bilo le preveč javkanja in stokanja, je za

nekaj časa prenehala, si oddahnila in potem bolj nežno nadaljevala, dokler niso bile lepe kite spet narejene. Vsa zardena in jokava je potem prišla k meni po obvezen poljubček pred spanjem in moral sem pohvaliti njene kite. Včasih se je še zavrtela, da so zaplesale te njene kite ... Potem je bilo kit konec, mislim tam pri enajstih, ja, ko se je začelo z najljubšo mladinsko nadaljevanko, oponašanje vzornic, revije in posterji in glasba. Ni marala več kit. Najraje si je spenjala lase v poreden rep, ki ji je tako koketno opletal, kadar je tekla po stopnicah ... Zdaj nosi kratke lase, seveda, kaj pa ... Stalna potovanja, stalno urejanje. Mislim, da ji napor uničuje svežino obraza. Ne vem, vsa ta naprezanja. Nocoj se mi je že zdela nekako preveč zategnjena in okrog ust sem opazil prve stroge gube. Kadar se nasmehne, izginejo, vendar, tam so ... Irena je dolgo obdržala izgubljenost obraza, no, še zdaj je nekaj miline na njem. To že, zdaj pa sploh, ko ima prenovljene zobe in se rada smeji, spet tako odkritosrčno in strastno. Gledal sem jo, kako se je urejala v kopalnici, s kašno pozornostjo si je zarisovala šminko na ustnici, koliko časa je obdelovala zgornjo ustnico, ki je tanjša in ožja kot spodnja. In obrvi in frfotec pobarvanih las; vse je moralo biti tako usklajeno, da se je ujelo z nasmehom, ki pokaže še nekaj žarnine. December, poslovna srečanja, mala praznovanja s partnerji. Nocoj so šli v neko restavracijo s partnerji iz tujine. Dolgo v noč jo ne bo, vem ... Jaz pa sam s temi spomini ... rdeče vino me je zmehčalo in sem len kot star merjasec. Sreda je. Jutri običajnosti ... Nekaj strank, dva grafološka vzorca in še ena pravniška zadeva, tokrat zaradi neke pogodbe. Dopovedoval sem si, da se mi ne da več s temi paragrafi, nič ... O, zdajle pa moj ljubi K. Še prej bi lahko pogledal pisma, ki mi jih je posodila Vera, ko sva

bila v novembru pri njej v Piranu. Samo prenašam jih sem in tja in si ne vzamem časa, da bi jih pregledal in napisal grafološko mnenje – ampak, Miro, mar to ne bo proti tvojim pravilom, da pišeš mnenje, ne da bi za to imel privoljenje tega kapitana, ki zdaj živi v južni Afriki. Moralno to res ni, vendar ... Drugače bom naredil. Veri bom samo povedal osnovne poteze, ki se bodo razbrale iz pisave, pismenega ji pa ne bom dal ničesar. Ne, ne, s tem bom zaščiten. Pogovor o nekom je že nekakšna folklor, ki ji rečejo opravljanje. Vstanem in grem do kuhinje, da bi se odžejal z mineralno vodo, ki sem jo namenoma pustil na kuhinjskem pultu. Ne prenesem mrzlih pijač iz hladilnika, mineralne vode pa sploh ne. Tako, nekoliko me je osvežilo in kar nekam prebudilo. Poiščem aktovko in mapo s tistimi pismi. Cel šop jih je, okrog petdeset, se mi zdi. Ampak naša Vera ne bi bila to, kar je, vse je oštevilčila, da se ve, kakšen je vrstni red. Zgodba je preprosta, spoznala sta se na nekem mini križarjenju, kjer je kapitan nadomeščal kolega, ta je bil na bolniški, sicer je poveljeval trgovski ladji. Sedemdeseta ... mladost ... Vera mlada, prikupna, on v beli uniformi, zagorel in tako samosvoj, filozofski, z dolgimi črnimi zalisci in vedno nekako naprožen. Glej, celo fotografije, v prvih pismih. On v črnih kopalkah, mišičast ob nekem svetilniku, na ograji ladje ... On z neko črnko, Afrika. V pismu številka 46 on v objemu ocvetenih deklet in s steklenico v roki, še ena, on s kitaro na pomolu in sončni zahod. Omenjala mi je, ja, da je znal lepo igrati kitaro. In njegova ladja je občasno vzela tudi turiste, pa jim je v jedilnici prirejal prave koncerte. Šop poravnam in se odpravim v posteljo. S seboj vzamem še prenosnik in slušalke, da bi poslušal K-ja. Pisma lepo razvrstim po številkah, natanko dvainpetdeset jih je. Namenoma vza-

mem zadnje, najbrž usodno. Na hitro pregledam pisavo, vetrnjaška, izraža močno energijo in voljo, tudi zaletavost in nedoslednost, prej divjo strastnost kot čustvenost, čeprav so sledi čustvenega naboja, o, so, tale a, pa m, g, i, o. Pike, jasno, visoko letijo, optimistično. In podpis, navzgor zaobrnjen, kar kaže na pretiran optimizem, na nezmernost in hedonizem. Pisava je sicer pokončna in odločna, kar je v skladu s poveljevanji. In priimek je celo podčrtan, kar kaže na to, da je nekaj vladarskega v njem, da ... Menda ima zdaj lastno ladjarsko družbo in poceni delovno silo. Tako tu piše, tole je bilo torej zadnje pismo ... Sporoča, da se je končno poročil, da pričakuje žena otroka ... Ne vem, ali je bilo tole za Vero olajšanje, zagotovo pa vem, da je bil po telesni plati to njen idealen moški, duhovno nikakor ne. Vzajem zgodnejša pisma; pisava je podobna, le da še bolj razmetana, energična, ampak osnovne poteze so skoraj iste – samo energija je drugačna, kar je nekako v skladu s stanjem, v katerem je zdaj. Morda je v teh prvih nekoliko več sentimenta, neke prikrite čutnjave, ki se kaže v bolj izoblikovanih o-jih in a-jih. Pa m-ji so manj nazobčani, u-ji so lepi, čašasti, kar kaže na to, da je znal dobro poslušati ljudi. No, kot kapitan je že moral imeti nekaj smisla za urejanje medsebojnih odnosov, saj je to na dolgih plovbah prepotrebno. Kakšne hinavščine ne premore, to pa ne. Je zelo odkrit in nosi srce na dlani, da. Celo malo filozofski. Nekatero poteze že kažejo na to, da ima empatijo do globokih razmišljanj, pa tudi čisti nagon ga ne obvladuje, saj ima zgornje poteze močno izražene, le poredkoma ga zanese v divjo razbrzdanost. In Vera mi je govorila, da je vozil celo knjižnico s seboj, da je ogromno bral. No, to bi težko prisodil vetrnjakom njegovega kova. Mnogi gredo na ladje, da bi raziskali vse mesenosti tega sveta, da bi name-

noma užili osamelost, da bi potlej nebrzdano semenili. Njegova čudnost je bila potemtakem v njegovih filozofskih prebliskih. Vera mu je bila bržkone navdih prav zato, ker je imela v sebi vandravost in tisti ženski prebitek, tisto materinstvo, ki ga je na dolgih plovbah pogrešal. No, poglejmo, kaj piše v pismu številka 28.

Pozdravljena Vera,

dva meseca se ti nisem oglasil, pa niti na tvoje zadnje pismo nisem odgovoril, kjer si mi napisala, da si že kar malo sita te večne Španije in bikoborb. Mislim, da sva enkrat o tem govorila, se spomniš, nazadnje, ko sva se sešla v Slonu v Ljubljani. O, čudovito noč sva imela, še zdaj čutim tvoje ustnice na vratu, noben slan veter jih ni opral, pa niti ta severnjaška zima. Pozni november v severnem morju. Si lahko to predstavljaš, ko je zunaj že krepko pod nulo v teh dneh in se moramo prav hitro vrniti dol do Hamburga, kjer bomo kar nekaj dni čakali na raztovarjanje in novo natovarjanje kontejnerjev. Nedeljski večer je in rad poslušam Marjana Kralja, tu še lovimo naš radio. Kaj pa ti, si ga kdaj poslušala? Vem, da ga moja mama rada posluša, tako, ob nedeljah, ko lika perilo. Kakšne banalnosti ti pišem, kaj? Zjutraj, okrog štirih, odrinemo od priveza v začasnem sidrišču, zato bomo celo noč dežurali, dokler nam ne odprejo poti. Tretjina posadke je dežurna, še kakšen več. Fantje so siti te zmrzali, tega ledenega vetra. Paziti moraš na vsak korak, ker so tla pomrznjena. Imeli smo to smolo, da je najprej padal dež, potem se je nenadoma obrnilo in je vse tako prekleto primrznjeno. In imeli smo manjšo nesrečo, ko je eden od fantov, določen za jutranji obhod, šel po palubi in kadil. Da bi si lažje prižgal cigareto, si je slekel rokavico,

ker pa mu je spodrsnilo, se je ujel za ograjo; in ne boš verjela, kar zalimalo ga je, da. Moral sem poklicati pomoč s celine, da je prišel zdravnik. Fant je dobil zmrzljinske opekline in nacefrano kožo na levici. Tulil je tam, ker preprosto ni mogel odtrgati roke. Prekleta je mraz, pa še tako nenadno je prišel. Termometri kažejo minus dvajset in piha, mi pa polni švedskega jekla za nemško industrijo, tam bomo natovarjali kontejnerje z vso mogočo robo. Pravijo, da so taki vdori hladnega zraka iz Sibirije tukaj nekaj običajnega, da ne trajajo dolgo, par dni in konec. Pa ravno zdaj mora to biti. Morje malo že zmrzuje zgoraj na severu, ampak koridorje čistijo posebni ledolomilci, tako da bomo jutri zjutraj varno odrinili dol na jug proti Hamburgu. Decembra bom doma, za božične praznike. Ne vem, če jih ti praznuješ, jaz sem iz družine, ki to spoštuje in praznuje. Mi imamo vsako leto jaslice, pa drevešček, ki ga oče prinese iz svojega gozda tam v Javornikih, mama pa se trudi s poticami. Pa tudi obdarujemo se. In letos ti bo Božiček prinesel darilo, pa če ti je prav ali ne. Saj verjetno poznaš te zgodbe o Božičku, jelenčkih in saneh, a ne. No, do takrat je še veliko dni in še kar nekaj plovbe. Potem bom prost do februarja, ker bo ladja v malem remontu v Izoli. In mislim, da bova imela dovolj časa, da se bova spet našla. Sinoči mi je bilo tako čudno prazno vse skupaj, da se nisem niti kitare dotaknil. Najbrž je bil kriv ta nenadni obrat vremena. Zaradi mraza sem imel tudi dodatne sitnost s posadko. Moral sem zavrniti že nekatere odobrene izhode, kaj hočeš, tako je. Jaz odgovarjam za njih. Prebiral sem spet nekaj filozofskega, tokrat je bil na vrsti Nietzsche – Volja do moči. Tu in tam si kašno misel izpišem, da potlej o nje razmišljam. Poglej tole: Zlo mora biti prostovoljno, da la-

hko opravičimo tudi dobro, kot dobrovoljno dejanje. Tale tip je res zapleteno razmišljal, pa se mi zdi, da ga počasi le razumem, saj je samota morja prikladna za poglobljeno prebiranje. No, saj veš, prav rad prebiram tudi čisto navadno čtivo; prebral sem nov Slamnikov – Zidarjev roman. Moj bratranec ga osebno pozna in mi je pripovedoval o njem, Kruto otroško izkušnjo je imel ta pisatelj, ampak o njej ti ne bom pisal, ker, saj veš, o tem sva govorila, že večkrat sva govorila. Tebi so samo pesniki všeč. Ne rečem, kakšnega vzamem v roke. O, a veš, da sem prav zate našel Lorco v nekem antikvariatu v Stockholmu. Ne vem, po kašni poti je prišel tja gor ta prvi natis, pa še dva pesnika sem našel v izvorniku, Francoza, ki sta ti bila všeč, vsaj tako si mi omenjala, ko sva se v Portorožu pogovarjal o pesnikih. Včasih me prime, da bi kapitansko kapo preprosto obesil na obešalnik, si oblekel civilno obleko in se spet zakopal v študij filozofije, ki sem ga takrat zamenjal za študij na pomorski. Na nek način sem izbral prav, ker sem že kot otrok rad potoval, če ne drugače, pa v mislih. Moj praded je baje bil kar pomemben oficir v Avstroogrski mornarici. Nekaj zapisov imamo doma o njem in celo sliko. Mogoče je tudi to vplivalo name. In rad sem imel morje, čeprav sem ga zdaj do grla sit in še čez. Ko enkrat preigraš vse te variante z viharji in valovi, potem je vse skupaj že dolgočasno, celo že preveč rutinsko. Ko te ni ničesar več strah, lahko hitro narediš napako. Včasih se mi zdi, da me res varujejo neke višje sile, Angeli, ampak ti v to ne verjameš, ti nisi pretirano verna, vsaj tako si mi razlagala. Vidiš, jaz sem vzgojen v tem duhu, tako pač je. In nekaj fantov imam, ki so dokaj robavsasti, a ti povem, da je med njimi nekaj takih, ki po tihem molijo, ko gre zares. Enkrat se je že

zgodilo, da smo bili v resnih težavah, bili so nekaj metrov visoki valovi, mi pa naloženi do zgornje meje. Tisto škripanje in cviljenje konstrukcije ladje je grozljivo, v trupu ladje še bolj, kjer delajo ti fantje – dobesedno železje joče. In ko sem šel dol k njim, da bi jim dal nekaj upanja, ker sem po radiu dobil obvestilo, da se bo vihar pomaknil na zahod že v nekaj urah, sem našel na tleh klečečega nekega Istrana s križem v roki in je molil. Ostali so se mu smejali in ga zafrkaval; vem, to so pač bili njihovi ventili v tistih groznih urah. Moral sem jih umiriti in jim na miren način povedati, da na moji ladji ni prepovedana nobena veroizpoved. Vse sorte nas je na ladjah, vse sorte. Tako sem imel nekega tipa, ki je bil prej večkrat v zaporu zaradi raznih neumnosti, in ena od njih je bila ta, da je kradel žensko perilo v blokovskem naselju. Si moreš misliti, plezal je na balkone in kradel hlačke in modrce, bluže in krila. Pač, tak je bil, sicer delaven fant, tih, ubogljiv. Ampak ko je prišlo na dan, da je bil na Dobu, o, se je pa lotilo šikaniranje in nagajanje, dokler ni enega od njih pošteno porezal, da smo ga na ladji komaj za silo obdržali pri življenju. Helikopter ameriške vojske nam ga je prevzel in ga peljal na bližnjo vojaško ladjo, pa potem naprej v civilno bolnico. Veš, da je bil to cel škandal v našem podjetju, pa policija in zasliševalci in te reči. Ampak jaz sem jim dopovedoval, da sem pač reševal življenje in nič drugega. Dolga zgodba, povedal ti jo bom v živo, bo bolj pristno. O, prav zdaj je Marjan Kralj zavrtel Prodajalko vijolic, to je pa meni ljuba pesem. Zagotovo jo poznaš. Vidiš, celo pismo nakladam te običajnosti, o nama pa nič. In lagal bi, če ne bi zapisal, da sem razmišljal, kako bi bilo, če bi se ustalil in te večkrat videl. Saj ne vem, kaj je med nama, res ne vem. O ljubezni

nisva nikdar govorila, še nikdar ti nisem rekel tiste osladne fraze: ljubim te. Ne vem, mislim, da je resnična ljubezen več kot občasno srečanje, šepet, sprehod, kaj vem. Večkrat si zamišljam, da si z menoj na ladji, da je to zgolj turistična ladja, ti pa vehementna turistična vodička, ki ve vse o Nekropoli in španskih bikoborbah, pa o portugalskih starih pristaniščih in o Islandiji. Nisem si na jasnem, kaj se v tebi dogajaj v zvezi z mano. V zadnjem pismu si mi tudi omenjala, da si nekako razpeta med službo in željo po prenehanju, da si na trenutke tako izčrpana, da bi samo spala in spala, in če bi na moji rami ... Vidiš, samota kliče v nas drugačno obliko sobivanja. Ne vem, če razumeš, ampak se mi zdi, da še nisem zrel za kakšno resnejšo zvezo, ker je ogenj popotništva še v meni. Če sem predolgo na kopnem, postanem nemiren kot lovski pes, če ga ne spustijo na pogon. Po drugi strani pa sem v tebi našel nek miren pristan, samo ne vem, če je za oba dovolj varen. Nikoli mi nisi nič jasnega povedala, rekla, napisala. Kadar sva skupaj, se pač tisto zgodi med nama in potem sva oba zadovoljno tiha, ne da bi karkoli načrtovala. Morda je prav tako, zdaj tega še ne bi mogel vedeti. Saj ne bo nesramno, če napišem, da sem žejen tvojega telesa, tvoje šepetavosti, tvojih vročih poljubov, ki so neko sonce na ekvatorju. Komaj čakam, da zavoham nov parfum na tvoji koži, kjerkoli že, še letos.

Tako, to je vse za nocoj. Odpiši mi in piši, kje boš čez praznike, ker bi te res rad videl. Pa še nekaj poljubov, saj veš kam ...

Mislil, da je bila med njima vseskozi romantična napetost, ki se je hranila z daljavo. No, tip je nekoliko filozofski in čustveno zacementiran; malo bi, pa malo ne bi. Za

nocoj bo kar dovolj tega branja. Vsak večer po eno pismo, morda po več. Ne vem, zakaj mi jih je sicer posodila, najbrž, da bi uvidel, da je imela ljudi, s katerimi se je lahko spravila na primerno raven, in je lahko gojila neko romantično intelektualiziranje. Spet se bo zasejalo seme nespečnosti, spet – tokrat upravičeno, saj je Irena šla ven in zdaj naj čakam. Mar nisem podoben naši mami, ta pasja skrb, to špičenje ušes, da bi slišal škrtanje ključa, da bi slišal šum oblačil v predsobi in se potem naredil, kot da spim. Včasih sem hodil še na balkon in gledal, kdaj bodo žarometi njenega avtomobila zapljusnili na parkirišče. Danes je šla z Benom, mladim, sposobnim ekonomistom, ki se pripravlja, da bi prevzel celoten naložbeni oddelek. Cenijo ga, ker je sposoben in prepričevalen s svojim šarmom; ženo pa ima tako, joj, oblastno bojevnico, ki hoče dominirati na vsakem koraku in povsod. Pravijo, da je kot profesorica angleščine na neki srednji šoli prava tiranka, ampak sposobna v pedagoškem smislu. Ne vem, videl sem jo samo nekajkrat in bi težko karkoli rekel, dokler ne bi videl njene pisave. Konstitucija, ja, robustna in bojovniška. On uglajen, diplomatski, fino se izraža, vedno urejen, ljubezniv, pa brihten. Mislim, da je Irena kar nekakšna njegova druga mama; spoštuje jo, se rad z njo pogovarja, je veliko v njeni pisarni, če ni na potovanju – in celo majhna darilca ji prinaša s teh potovanj. Po neki čudni duševni mehaniki bi moral biti ljubosumen, le zakaj. Vem, da Irena nima pretiranih seksualnih ambicij, zdaj ne več, morda pred leti, ko mi je očitala, da jo zanemarjam, ker sem pač imel krizo, preveč dela, impotenca in to. Klasika. Potem se je nekako uredilo, ker je tudi njo začelo razbolevati, žolč, migrene, hrbtenica, pa ... Poznamo to, ko duh začne nergati, začne telo zbolevati. Vera je zdaj sama, tako sama, v

tisti lepi hišici v Piranu. Saj se mi kar smili, na nek način res. Morda bom še kdaj skočil dol k njej, tudi sam ... No, no, a ne bo to v Ireni vzbudilo ljubosumja!? Enkrat mi je že omenila, da me je ta Vera spogledljivo gledala, da se kar lepi z očmi name. Če sva bila sošolca in kar dobra prijatelja, še ne pomeni, da bi karkoli lahko imela; za to so bile priložnosti v mladosti, zdaj pa ... Eh, boj samic. Zgrnem pisma in jih poravnam. Spet jih lepo zložim po vrstnem redu. Vstanem, da bi šel spet pit mineralno vodo, ker me tako prekleto suši v ustih. Niti polnoč še ni. Naj prižgem televizijo? Ne, kaj naj gledam, kače, leve, potovanja, nadaljevanke, kakšen film, ki sem ga že videl, modo ... Televizije že dolgo ne gledam, že par let, vsaj strastno ne. Moj dragi K. me čaka. Ta ti zna pripovedovati, ta pa ja. Jaz ga kar razumem, da je v tistem svojem osamju tako razočaran in da ne zna najti sogovornikov. Tako je to z vdovci, tako. Ne znam si predstavljati, da bi to bil. Pa sem jih že kar nekaj srečal, ampak tako zgovornega še ne. Za cele ure poslušanja ga imam v računalniku. Mislim, da bo to kar govoreči življenjepis. Če bi imel potomstvo, bi jih utegnilo zanimati, nečakov in nečakinj najbrž nima smisla obveščati o tem, ko bo ... Joj, kako sem zdajle krut, saj lahko mene prej pobere, čeprav, biološko gledano ... Pustimo to, pustimo! Natočim si mineralno vodo kar v kozarec za pivo. Tekne mi. Nespodobno rignem. Iz neke stare navade odprem vrata na balkon in za trenutek spustim nočni zrak v stanovanje. Noč je čista in jasna, brez megle.

Poravnam si blazino, nadenem slušalke in brskam po pogovorih. Naletim na J., na tisto J., ki je bila moja prva stranka in zdaj nekako pleza iz svojih štren. No, tole bi bilo tudi prijetno še enkrat poslušati. Že njen glas, o ja, pri-

jeten, božajoč, tak, prav za te večerne ure. Tole urejanje z abecedo, to je pametno. K. pa naj počaka, morda jutri. Še bolj si popravim blazino in vključim pogovor.

»Vendarle sva prišla že daleč. Če prav razumevam, se je naredila zamera, zamera do očeta, in to je vas prisililo, da ste začeli moške sovražiti. Bi bili pripravljeni povedati, kaj se je zgodilo, da se je zamera tako zarasla v vas.«

»Ja. (Dolg premolk.) No, neko sobotno jutro, ne četrtek je bil, ker smo imeli športni dan, jaz pa sem imela povito roko, ker sem se prejšnje dni poškodovala pri odbojki, četrtek je bil, maj. Veste, grem dol v klet po, ne vem več, kaj sem šla iskat. In v poltemi, v neki odprti kleti slišim vzdihovanje in cmokanje. Radovednost me je gnala tja. Luč je bila tam šibka, ker so manjkale žarnice. Stisnem se ob steno in poslušam. Šepet, cmokanje, vzdihovanje, pač glasba ljubezni. V tisti kleti je bila lučka, drobna, a je bila. Splazila sem se ob lesenih pregradah in skozi reže sem ju videla. Oče je imel spuščene hlače in njegova velika rit je suvala v svetlobo, tista blondinka je imela eno nogo na neki gajbi, drugo pa na tleh, z rokama se mu je zapletla okrog močnega tilnika. Tudi če bi stala čisto za njima, me verjetno ne bi opazila, tako sta bila začarana. Meni se je takrat zavozlalo, res. Takšni so moški, takšni, mi je zvonilo v glavi. Tisto jutro je bil oče nekam mrk, premetaval je časopis, ocvrta jajca je pojedel, spil kavo kar stoje in rekel, da mora še v mesto, da ima neke opravke, da bo šel kar peš, potem pa nazaj in v službo, ki jo je imel na drugem koncu mesta. Pozabila sem, po kaj sem prišla v klet. Imelo me je, da bi to takoj povedla mami. Stekla sem gor v svojo sobo, se zaprla in jokala. Tisto žensko sem srečala na stopnicah, celo nasmehnila se mi je, prasica! Njen mož je

garal nekje v tujini, menda je prodajal in zlagal pohištvo, ona pa se mu je takole gonila. Kar zadavila bi jo, šminkačo kurbirsko. Pozno popoldne je oče prišel domov, poljubil mamo, kot da zjutraj v kleti ni bilo nič. Jaz mu nisem več upala pogledati v oči. Od takrat naprej sem se mu izogibala.«

»Ja, navadne stvari so to in poznane. Ne razumite me napak, ne zagovarjam zakonolomstva, še zdaleč ne, a je biologija hormonov pač tako muhasta. Vaš oče si je preprosto vzel, kar se mu je že dolgo ponujalo. In težko se moški upre mlajši samici, ki se mu vsiljuje. Veste, stvar je v tem, da se izkušnje nalagajo tudi v semenske zapise in je potem to razumljivo, da se sveže mladice želijo oploditi z izkušenimi moškimi, ker naj bi otrok potem nekaj teh izkušenj že prinesel na svet. No, moralno gledano je bilo to nedopustno in za vas šokantno, ker ste v tistem trenutku izgubili ideal ljubečega očeta. Na nek način vas je duhovno razdevičil; razbil vam je zrcalo, v katerem ste se prepoznavali kot ljubljenska, izkazalo pa se je, da vaš oče ljubi kar vse povprek. Tako ste takrat verjetno razmišljali, danes najbrž vsaj deloma razumete, da oče tega ni hotel, vsaj zavestno ne.«

»Vem, danes drugače razmišljam, ker sem tudi jaz že poznala poročene moške, saj veste, to sem že povedala.«

»Vidite, to je dokaz vaše moči.«

»Če bi imela moč, potem bi kakšnega moškega zadržala.«

»Jaz mislim, da ni problem v moči, pač pa v resničnem hotenju, da bi z nekom bili pripravljeni deliti tudi tegobe in ne samo skledice jagod s smetano. Iz zdajšnjih opažanj že moram reči, da ste čustveno nekoliko rezervirani. Ker ste

tudi sami zapeljevali poročene moške, je zato čudno, da bi vas to tako bremenilo, da ne bi bili sposobni obdržati moškega. Nič še nisva rekla o očetu vašega otroka?«

»On, ta moj A., ta ni bil zrel. Ko sem bila v petem mesecu nosečnosti, jo je popihal, ker se je kar usral, res. Enostavno, bil je mlajši od mene, dve leti je bil mlajši. Našla sem ga v podjetju, kjer sem takrat delala, on pa je servisiral računalnike. In sva se mečkala v pisarnah, pa v njegovem avtu. Pravzaprav ni bilo nič ljubezenskega med nama, samo to gonjenje, dobesedno gonjenje, dokler nisem zanosila, ker sem pozabila na tabletko. Da me ne bi več srečeval, je šel k drugemu delodajalcu, zamenjal je stanovanje, menda tudi ime in telefonske številke. Če bi hotela, bi ga našla, pa ga nisem več iskala. In sploh se nisem sekirala, službo sem imela, garsonjero tudi že, pa kaj ... To je bilo obdobje, ko sem si spet našla prijateljico, neko študentko, mlajšo od mene. Vzela sem si jo v stanovanje. Ponoči je dostikrat zlezla k meni v postelji, da sem jo lahko božala, ona pa je mene in mi gladila rastoči trebuh. Veste, tista punca je bila tako prekleto pametna, za slikarko se je učila, pa še filozofijo je študirala. Veliko stvari mi je prebiralala, mi povedala, me imela rada, če sem iskrena. Mami seveda ni bilo vseč, da sem kar tako noseča in da otrok ne bo imel očeta.«

»In, kako je to sprejel vaš oče?«

»Ah, on, nič. Mislim, da je rekel, da se ješprenj dolgo kuha, pa da postan ni dober, da je treba vročega požreti. Tako nekako. Obljubil mi je pomoč, pa saj je bil kar ponosen na vnučka, o ja.«

»Prej bi pričakoval nekaj rohnenja, ker je to že kar nekakšen folkloristični običaj v takih primerih. No, potem

ste to še kar dobro rešili, mislim, da se je tudi mama hitro sprijaznila in se raznežila, kajne?«

»Ne, kar nekaj časa je rabila, pol leta. Otroka ni hotel niti videti, niti v porodnišnico ni prišla, ko sem rodila. Zdaj, zdaj je drugače, celo pazi mi ga včasih.«

»Verjetno vam je nekoliko zamerila to srečo, imeti otroka. Bržkone je to bilo samo slabo prikrito ljubosumje. No, če je zdaj vse v redu, so stvari speljane v pravi tir, in ne vidim vzroka, da si ne bi našli pravega sopotnika, kajti očitno ste na pravem vlaku. Veliko ste že naredili s tem, da ste se sposobni notranje pregledati in si ne očitate drugačnih nagnjen, ki niso toliko izrazita, da bi bila neka stalnica v vašem življenju, kajne?«

»Ne vem, mlade punce me še vedno mikajo. Odkrito vam povem, da jih še vedno rada pogledam in na mestnem avtobusu jih kar požiram z očmi. Občudujem njihovo svežino, njihov vonj, njihovo sproščeno vedenje. Še najbolj so mi všeč krhke punčke z majhnimi prsmi, takih si najbolj želim. A veste, da me ima, da bi dala oglas, pa se mi zdi, da bom le morala nehati s tem, če si hočem urediti življenje z moškim.«

»Polagoma začenjam sumiti, da ste prišli k meni z neko namero. Če sem iskren, potlej lahko rečem, da ste hoteli od mene slišati mnenje glede vaše drugačne spolne usmerjenosti. Mislim, da je to problem, ta vaša želja po nežni ženski ljubezni. Oprostite, če sem bil preveč konkreten.« (Dolg molk.)

»To me bremeni, ja. Bojim se, da bi se razvedelo, da bom na koncu ostala sama z mulcem, ki mi bo zrasel čez glavo.«

»No, polagoma sva le prišla do jedra vašega problema. Za začetek si omislite nekakšne duševne vaje. Svetoval bi vam, da začnete s pisanjem dnevnika in da nekaj naredite tudi na sebi, mislim, glede telesne teže, ker ste enkrat v razgovoru peljali problematiko v to smer. Takrat ste mi omenjali razne diete, čaje, pa dva trenerja teka in pohodništva, ampak kilogrami so ostali. Jasno, da so, ker so v sklopu vaše obrambne taktike. Kar se pa čustev do mladenk tiče, pustite jim, naj se izživijo, ne smete jih zatirati. Zagotovo je že tako urejeno, da tudi vas takšne punčke potrebujejo; na nek način potrebujejo materino ljubezen, ki se spremeša z erotiko. No, oglas, tu morate sami najti pravo mero teh vaših hotenj. Jaz se bolj nagibam k naključnosti, naravni pristnosti, pogledom, spontanosti, saj razumete?«

»Razumem.«

»Nič ni narobe, če ljubite tudi ženske, poudarjam, tudi ženske. Bolj narobe bi bilo, če sploh ne bi bili več vzhičeni, če vas ne bi nič ganilo in vznemirjalo. Dokler ste čustveno in erotično še radovedni, ste še polni bodočnosti. Bržkone se bo našla prava mera ljubezni, ki se bo sestavila v okvir, v katerem boste našli svojo bodočnost ob sopotniku, kajti nič manj ni v vas hotenja po moškem kot po ženski. Za ženske se vnemate predvsem zato, ker ne gre za čustveni balast, ampak za čisti erotizem, ki ga težko udejanjite samo z moškim. Nima smisla, da se še naprej obremenjujete s predsodki, ker ste še tako polnokrvni, da vas je škoda za zatiranje, ki si jih sami nalagate. Morda bi na medmrežjih raje poskusili z iskanjem pravega moškega, kaj pravite na to?«

»Hočete reči, naj se odpovem lovu na dekleta?«

»Nisva se razumela. Glejte, ta vaša cincanja: moški, ženska, moški. Po eni strani si želite urediti življenje s partnerjem, ki bi se skupaj z vami staral, pod drugi strani si želite erotičnih vznemirjanj z suhicami, ki imajo podobna nagnjenja. Zdaj se morate vendarle vsaj nekoliko prečistiti in se zbrati, da najdete svoj pravi namen. Če menite, da vam zadoščajo občasna srečanja z dekleti, potem se ne obremenjujte s predsodki in si tako organizirajte življenje, ampak jaz videvam, da si vendarle želite tudi zaščitnika, kar bi dokončno izbrskalo iz vas zreline, ki ste jo potlačili, za to gre, draga J., za to. Nič narobe ni, če ste imeli in še hočete imeti lezbične odnose, vendar iz vsega povedanega se da razbrati, da na nek način le iščete močnega očeta. Tisti mladeč, ki vam je zaplodil otroka, ni bil kos svoji nalogi, zato je tudi pobegnil. Očetovstvo terja neko zrelost, o tem ni dvoma. Jaz bi vam svetoval, da se najprej pobrigate za telesno strukturo, potlej bo tudi dušica v vas drugače plesala, ko bo videla, da ste ji polepšali hišo.«

»Ne vem, še zdaj ne vem.« (Vzdihuje.)

»Spet bom morda preveč direkten. Nekoliko ste tudi zakompleksani zaradi svoje zunanosti. Zato vam sugeriram te ukrepe, samo zato. Ker tako to gre, ko se človek odlaga, se ne sprejema več. Nič vam ne svetujem, sploh pa ne na način, to pa to ne smete, to pa to morate. Preprosto, samo smerokaze vam postavljam, vi sami se morate odločiti, po kateri poti boste krenili. Tukaj se psihologija končuje. Vsak človek je unikat in njegove odločitve so samo njegove in ne posledica neke psihološke obravnave. Jedro vašega problema je v ležernem odločanju, prepustite se in plavate. Radi imate trenutne užitke, niste pa sposobni sestaviti strategije pravega hotenja. Za-

kompliciral sem, bom bolj preprost. Ne zmorete se odločiti, kaj bi pravzaprav radi, to bo. Ta dvojnost v vas je samo pomanjkljivost hotenja, da bi zares uresničili tisto, kar vas osrečuje. Sami ste mi v enem od razgovorov omenjali, da bi pa vendarle radi standardno družino, kajne? Še je čas, draga J., še, le v roke se boste morali vzeti in na psihiatre pozabite. Še enkrat, ne obremenjujte se s tem, da ste drugačni, ker s tem, ko si to nalagate, samo debelite ščit za tisto drugo v vas, ki si želi topline družine.«

»Gospod Miro, z vami se na novo spoznavam, res. Za danes bi kar končala. Bi mi dali še kakšen termin. Res je, da se zapiram vase tudi zaradi kilogramov ... No, kako, kdaj naj še pridem?«

»Takole se bova domenila. Do pomladi nič. Takrat pa, upam, da bom zagledal prenovljeno žensko, velja.«

»Potrudila se bom. Zdaj več hodim in tudi kolo si bom kupila. Moja zdravnica mi je včeraj rekla, da se mi je krvna slika popravila, sladkorja je manj, pa tudi sicer, da sem v redu. Hvala vam gospod Miro za te pomenke, hvala.«

»Je že v redu, je že v redu.«

Take poslušam, take. In ta še ni najslabša. Tista mlada, ki je dvakrat delala samomor, tista se je kar nekam izgubila. Saj jo razumem, iz radovednosti je pač prišla, se izpovedala in odšla. Najverjetneje je že spet v kakšni omami, morda tudi telesni; pa če si je vendarle našla primerne fanta, ki jo bo znal onormaliti ... ? Nimam navade, da bi za njimi vohunil, saj to ni moja naloga. Tista debeluška, tista je bila sila razkošna s pomenki. No, če razvratno pomislim, potlej ne bi imel težav, če bi hotel z njo početi kakšne prijetne igrice. Njena slabo prikrita spogledljivost je bila dokaj očitna, gibi rok, oblizovanje ust-

nic, popravljanje las za uho, pa vonji. Ko sem ji stregel z napitki, se je namenoma tako sklanjala, da sem imel razkošen pogled v njen dekolte, v njeno osupljivo belo bujnost. In potem bi bila to samo še ena plehka zgodba, ki bi dokazovala, da so bližine moškega in ženske dokaj nevarne za zaplete na telesni ravni. Moj sodelavec je imel nekaj časa avtošolo, pa se mu je dogajalo, o ja, se mu je. Kako tudi ne, mlade punčke, osemnajstletnice, zardelih lic, nerodne, prijemi volana, stik rok, neposredna bližina, vonji: avto je sploh neka čudna kletka, kjer se energije nimajo kam umakniti. Dobro vem, da je avto najboljše sredstvo, če hočeš ugotoviti, da se z nekom ujemaš ali ne. Tega ni še nihče resno raziskoval, a jaz to vem. So ljudje, ki se z njimi nisem ujemał že takoj, ko sem sedel v njihov avto – tudi kasneje se je izkazalo, da se ne ujemamo. In nekaj deklicam sem svetoval, naj se s fanti kam zapeljejo, pa bodo videle, kako in kaj. Ne vem, vsak od nas oddaja specifično energijo, ki trči ob drugo v tako majhnem zaprtem prostoru. Isto je na natrpanem mestnem avtobusu. Včasih ti je ob kakšni osebi prav neznosno mučno, zmanjkuje ti zraka, te tišči v prsih; občutek imaš, kot da ti tista oseba krade energijo. Velikokrat se mi je to potrdilo. Ko sem moral potovati v nove oddelke naše tovarne, v Prekmurje in v Belo krajino, ni bilo vseeno, s kom sem se peljal. Vem, da se nisem ujemał z neko tečno in agresivno komercialistko, ki je kar kipela od erotizma, pa še tako prekleto se je dišavila, da me je vedno dušilo. In redno sem dobil prebavne motenj, če sem potoval z njo. Morala mi je ustavljati na črpalkah, da sem poiskal toaleto. Najbrž si je mislila: stari, prostata ga daje. Omenjala mi je očeta, ki da ima nekaj na prostati, da niso še ugotovili kaj. In rada je govorila o svojem možu, ki je nor na smučanje in

je veliko denarja zmetal za opremo in draga potovanja do smučišč, tudi na drugih celinah. Ona pa je ljubila kulinariko in morje. Nikakor nista našla skupnega jezika. Sama je hodila na dopust na morje, mislim pa, da si je privoščila ljubimce, saj je že delovala tako. In slučajno sem videl neke njene zabeležke. Moje ostro grafološko oko je ugotovilo, da je hedonistka in čemernica, ki hoče vse tukaj in zdaj, brez ugovorov. Taka je bila tudi v poslovanju, zato jo je direktor izredno cenil in temu primerno tudi nagrajeval. V pisarnah so govorili: huda mrha. Ja, no, oblačila se je tako izzivalno, da ti je kakšen dan res zastal dih, ko si jo takole zagledal med vrati. Vidiš, tega ne razumem pri sodobnih ženskah, da se tako izzivalno oblečejo, tako zapeljivo, potlej se pa zgražajo, da so napadene, tako silovito napadene; moški je bil stoletja navajen, da so bile ženske na pol gole samo v spalnicah, tik pred ljubljem in taka je informacija v možganih, tak je refleks. In to sodobno draženje je najbrž posledica nečesa drugega – degeneriranemu sodobnemu moškemu je potrebno ogromno vzpodbude, da se poloti ženske. Vse raziskave kažejo, da je moškega hormona manj, da je plodnost manjša, kar je verjetno v skladu s prehitro rastjo populacije človeštva in je to samo eden od regulatorjev, ampak zakaj ravno pri najbolj razvitih narodih, zakaj tam!? Ja, kemija, stresi, hiter način življenja, verjetno narava ne potrebuje takih osebkov, ker taki tudi hitreje trošijo naravne resurse in jih hoče na ta način ustaviti. Reprodukтивna naslada je čedalje bolj sama sebi namen. Kakšno razmišljanje, Miro. In tisto z avtom, glej no, tisto bo pa res. Ko sem se prvič peljal z Ireno, mi je bilo prijetno in umirjeno; nobene nervoze. Na Bled sva šla, na Bled z mojim prvim audijem. Še danes jo vidim, v belem kratkem

mini krilu, rumena majica in širok bel pas, prav tak, kot je bil takrat v reklamah za neko dietno brezalkoholno pijačo. Tudi čevlje je imela bele z grobimi, nekoliko višjimi petami. Pobral sem jo na Celovški na avtobusnem postajališču, tam blizu je imela najeto garsonjero. To je bilo tisto leto, ko je občasno delala v Lesnini. Pozen junij je bil, jaz sem takrat tudi že delal. Nisem si mislil, da bi jo spravil na izlet, ker je bila vedno odrezava in nekam zakrknjena se mi je zdela. Vendar na tistem srečanju na razstavišču, ko je delala še kot hostesa na sejmu, tam sva našla skupne signale. Pomenek, telefonske številke, kava, sprehod, kino in prvi poljubi in ... Tisti izlet je dokončno vnel oba. Sobotno dopoldne. Noge je imela že malo zagorele, ker se je hodila sončiti na Ilirijo. Celo vožnjo je klepetala in mi razlagala o fantih v skladišču, pa o njenem šefu, ki da je sicer spreten trgovec, a tako neotesan, da jo je nek dopoldan kar zagrabil in si jo posadil v naročje. Skoraj bi ga bila udaril, tako jo je ujezilo. Kasneje si je opravičil in se bahal, da je pač tak, da če vidi kakšen cukrček, si ga poželi. In potem veslanje. Še zdaj jo vidim, kako so se ji iskrili lasje, kako se je sklanjala, zajemala vodo in me pljuskala, kako je ležala s prekrižanimi nogami in pustila levo roko v vodi, jaz pa sem tleskal z veslom. Moral sem zapeljati v goste sence, da sva si tam dolgo oddihovala in pojedla sendviča, ki jih je pripravila in prinesla s seboj v veliki beli naramni torbici z velikimi svetlečimi obroči. Pila sva jupi, ki je bil takrat nekakšen paradni konj naših zabav, poleg kokte. Spomnim se, da sem tako hlastno nagnil svojo stekleničko, da mi je del tekočine udaril v nos in sem prhnil nad vodo in zakašljaj. Kako sva se potem temu smejala. Ne, tisti dan še nisva zlezla med rjuhe, ne. Tam v gozdu sva si sicer preiskala cone slastja, ampak samo to, pa nič več. Zvečer

me je povabila še na kavo, ker je njena sostanovalka šla na morje ... O, kje je že to, globoka sedemdeseta prejšnjega stoletja. Zdajle je verjetno vsa ožarjena z moškimi iz njihove uprave. Poleg nje je še nekaj mlajših tajnic, še ena v naložbenem oddelku in ena sitna čisto navadna tajnica, ki skrbi samo še za arhiviranje papirjev. Tista je bila nekoč celo vodja tajništva, ko so bili drugi časi in drugačni šefi, partizanski, kot se je temu reklo, politični kader. Vem, kako je to šlo, vem. Nesposobnežev je bilo kolikor si hotel, brez prave izobrazbe in brez želje po znanju. Kar vidim jo, mojo Ireno, kako prefinjeno drži kozarec, kako samovšečno meče lase in razgalja še vedno lepi nogi, se priklanja, da pokaže ravno prave obrise oblosti. Nikoli nisem bil ljubosumen, ker sem ji zaupal, to pa. Mislim, da je bila večkrat ona, da ... Zbala se je, da bi ji kar odkorakal, kakor se je to zgodilo njeni sestri. Njena sestra, milo bitje, umetniško, jokavo. Mlajša je od nje, kar osem let, pa tako naivna, da je kaj. V Torino jo je zvalil bradat in majhen tipček, ki je imel kavarnico in zraven še nekakšno galerijo, bolj razstavo in prodajo cenene kičarije. Berti je tudi imel galerijo, ampak v Padovi, kakšne koordinate? Samo enkrat sva bila z Ireno tam, pri njeni mlajši sestrici, v Torinu. Tiste slike, sam kič, pokrajine, portreti, akti, nekaj spretnih ponaredkov. In čudni ljudje so se zbirali tam, sami, se mi zdi, opojčkarji ... Stanovala sta zgoraj v razkošnem petsobnem stanovanju, v starem delu mesta, solidna stara meščanska hiša. Baje je potomec neke baronice, vsaj tako je razlagal in kazal grb in slike baronskega para. Hranil je tudi prave listine in pečat; kaj mu je vse to pomagalo, ko pa je cele noči hazardiral in na veliko zapravljajl po igralnicah. Saj tako je tudi spoznal našo Janjo, v portoroški igralnici, kjer si je našla začasno delo. Najbrž jo je očaralo njegovo

gostobesedno govoričenje o umetnosti. Janja kot Janja, naivna, mlada, zagledana v umetnost. Čez leto dni sta se že poročila ... Kakšen kič je bila tista poroka: cvetje, najete limuzine, obred v cerkvi, potem še v majhnem gradiču v nekem kraju, pozabil sem ime, spomnim pa se tistega jezercu tam in starega hotela, kjer smo prenočili. Naslednji dan pa vsi skupaj še na slavnostno kosilo v nek drug kraj. Nekje v hribih je bilo, spet neka graščina ... Imenitna postrežba, grad je bil tako načičkan, da je kar kričal od neokusnosti. Pravzaprav je to bil nek razkošen lovski dvorec, saj se tam ni manjkalo nagačenih živali. Nagledal sem se volkov, medveda in ponosnega srnjaka in jelena, nekaj sov, dveh risov, divje mačke in orla zgoraj visoko pod stropom. Tudi jedilnik je bil sestavljen iz lovskih specialitet. Mislim, da je to bilo v delu, kjer so južni Tirolci, da ... Saj je osebje govorilo neko čudno nemščino in še bolj čudno italijanščino. Vidiš, ime tega kraja sem pa pozabil ... Janja, čez pet let je bila spet v kraški hiši, še bolj suha, spet med platni in polna neke trpkosti. Njen princ si je našel drugo, sicer starejšo, a tako prekleto bogato, da je lahko nemoteno hazardiral. Preselil se je k njej v Milan, njo pa pustil, da bi vodila galerijo in kavarnico. Izkazalo se je, da je zastavil tudi kavarno, samo stanovanje mu je ostalo. Morala je oditi, morala ... Če je še kdaj prišel, je samo kričal in jo zmerjal s slovansko pokvarjenko, ki ni vredna, da bi jo obsijalo radodarno sonce Italije. Hvalil se je s tem, da je bil njegov ded dober fašist, da je častno vodil svoje vojake in da je bil v Ljubljani v štabu, da je ... Celo dnevnik tega naduteža ji je zaupal, ki da ni bil kdo ve kako visok oficir, prej nek uradnik v štabu, to pa res. Ko je njen oče zvedel za to, se je razjokal in tri dni pil, da so ga morali peljati v zdravstveni dom in za nekaj dni gor v Idrijo.

Spomnim se tega, ja, ko sva šla z Ireno k njemu na obisk. Možakar je bil resnično prizadet. Kar naprej je skozi jok ponavljal: Svinje fašistične, še zdaj bi nas radi žrli. Sami smo si krivi, sami. No, ko je Janja prišla nazaj, se je umiril; bil je bolj blag z njo, čeprav jo je prej vedno zmerjal, ker je toliko dni preždelo za svojimi slikami. Ni se strinjal z njenim študijem najprej na likovni akademiji, potem še pedagogika ... Vedno je rekel, da otrokom ni treba znati risati, da bi kaj bili v življenju, pa da je država neumna, če plačuje za take oslarije. Ko pa je imela prvo razstavo v neki galeriji v Kopru, si je časopisne članke o svoji Janji skrbno spravljala. In s kakšnim ponosom je šel v vaško gostilno, kjer so ga hvalili, češ, da je prišla njegova ta mala v časopis, da je umetnica, se je govorilo po vasi. To je bilo že po tistem, ko je prišla nazaj domov. No, brez denarja ni, saj je prodala vse tiste kolekcije v galeriji in denar naložila v majhen bife v Piranu, kjer ima zaposlene tri natakarije – za posel seveda skrbi Irena, ker Janja sanja. Saj ni dosti dela, le papirji morajo biti urejeni in bratranec je šef; skrbi, da stvari tečejo. V bistvu se je on zavzel, da lokal živi, zaradi Janje, zaradi nje, bi bila stvar že zaprta. Tiho ustvarja in dobi svoj delež. Zdi se mi, da se je kar preveč zaklenila v svoj svet barv in čedalje večjih platen. Ne vem, malo bi ji že koristilo, če bi se vsaj kdaj udejanjila tudi kot ženska, saj ji osvajalcev ne manjka. Ta naša naivna Janja. Moral sem se na dolgo z njo pogovarjati, ko je prišla nazaj. Rekli so mi, da je v depresiji. Kako zlahka uporabljajo to besedo; vse je danes depresija, prav vse, že kar izgovor. Irena bi jo poslala kar k psihiatru, ona ja. Vse vidi racionalno, vse se ji zdi tako samoumevno in verjame, da prav vse lahko uredi moderna znanost. Še zdaleč ne, še zdaleč ne! Nič, spet grem malo pit, žeja me. Vino je bilo sicer odlično, a zdaj me

žeja. Tako, dobro bo. Pogledujem ven. Jasna noč, celo luna se je zadebelila in mirno gleda dol, kaj se dogaja. Naša mama je imela čudno zaljubljenost v luno in je verjela, da ima resničen vpliv na vse. Ravnala se je po setvenih koledarjih, presajala rože in si strigla lase, ko je bila luna prava. In še očeta je okužila s tem, saj se je ravnal tudi on po nekakšnem luninem koledarju za podiranje dreves. Zahteval je, da se smreke podirajo takrat pa takrat, bukovo drevje spet v določenem obdobju, hrast in javor tudi. Sam je včasih preverjal pri kmetih, če res podirajo na določene dneve, čeprav so kmetje že dobro vedeli, kdaj je treba drevje podreti in za kakšen namen. Bo že nekaj na tem, gravitacijske sile v tekočinah so drugačne ob polni luni in se to spreminja tudi v živčnih celicah in tkivih nasploh. In puljenje zob, da ... Spomnim se, da je naša mama enkrat odklonila poseg, ker ni bila prava luna. In tisti, ki jih luna nosi ... Posebna poglavja v psihologiji, bral sem o tem, pa se nisem nikoli resno spoprijel s tem fenomenom. No, Miro, a boš kar stal ob oknu in gledal luno, ki srebrni mesto, da je videti kot da tekmuje z vso razkošno razsvetljavo decembra. Pol enih je. Kaj zdaj. Ja nič, slušalke gor in bom poslušal moje izpovedovalce. Mogoče bi le sedel pred televizor!? Ne, ne, imam pa že raje moje izpovedance. Še veliko je neposlušanege. A mi ni ena od klepetavk govorila o luni, čakaj, čakaj. Joj, zdajle se ne spomnim, katera. A, že vem, gospa G., da, ona! Tole bi pa še enkrat slišal. In sploh ji še nisem izdelal grafološke analize, čeprav sem ji jo obljubil že prejšnji teden. V naslednjih dneh, da. Kajpada moram do novega leta oddati vse, kar sem obljubil. Sedem v posteljo, ugasnem lučko in brskam po ekranu prenosnika. Aha, tu jo imam, torej gospa G. Revica, napitali so jo z zdravili, že leta jo imajo v pesti psihiatri, ker

so ji odredili, da ima neko redko psihozo, ne sicer povsem izraženo. Ko sem bral tisti izvid, sem se kar zgrozil, kaj vse so naklobasali, samo da so upravičili količino zdravil, od katerih je že pošteno odvisna. Pa je tako prekleto jasna njena zgodba. Kod mladenka je pač zavozila študij in se je bala to povedati avtoritativnim kmečkim staršem, ker je bila ena redkih v tisti podpohorski vasi, ki je takrat, v sedemdesetih, šla študirati v Ljubljano. Najprej je mislila doštudirati matematiko in fiziko, pedagoško smer, potem je le končala študij knjižničarstva in germanistiko. Celo leto ni šla domov z izgovarjanji, da je študij zahteven, da mora študirati in podobno. Ni hotela razočarati, predvsem očeta, ki bi preklinjal in še bolj pil. Nekaj je skušala celo ponarejati, da bi očetu pokazala indeks, da je zdaj že v drugem letniku. In ta laž jo je speljala v nevrozo in fobije. Dobila je strah pred ostrimi predmeti. Obširno mi je govorila o tem, da jo je trapila misel, da se ji bo kar nekaj zgodilo, da bo pograbila nož in koga zabodla. Tista leta so bila verjetno sila mučna, kar neko celo obdobje, dokler ni spoznala sedanjega moža. In imela je hud notranji boj. Bala se je vsega, škarje je skrivala, nože je skrivala, bala se je hoditi po trgovinah, kratka, čisto zares je preživljala pekel, ki ga prinesejo takšne nevroze in fobije. Še dobro, da je v tisti prvi fazi naletela na pametnega psihiatra, da jo je na začetku držal samo na apaurinu. Kasneje so se pojavile tesnobe in prave depresije, najbrž zaradi moža, s katerim imata dva otroka in se ji je odtujil. Čustva so ji razpraskala dušo in je padala v depresije, ki jih mnogo lažje prenaša, kot pa tisto fobijo. Čeprav se ji je kasneje pojavila še kardijofobija Klasika, letala je okrog kardiologov; ničesar niso našli, razen občasnega razbijanja srca, ki je nevro-vegetativnega izvora. Preprosta stvar, vse se je začelo s

tisto lažjo, ki je ni takoj razrešila. Sama je priznala, da jo je očetova smrt na nek način razbremenila. Še ko je bil neboljen in na vozičku, sta se večkrat sprla. In potem je prišlo tisto usodno kreganje, ko mu je zabrusila, čisto po štajersko in bojevito: »Jaz te bom kar ubila!« Tako da mu je rekla, ker ji je nagajal in ni hotel ubogati osebjav v domu upokojencev. Še več, včasih je kar ponorel in razbijal, jim bežal z vozičkom. In zaradi tistega stavka je imela spet travmo, spet strah, da je tega sposobna. Fantazirala je o tem, kako bi očeta kar spustila dol po kakšnih stopnicah, še najraje po tistih tam pri Metalki, ker ga je večkrat peljala na sprehod pred sodišče; oče je rad gledal to mogočno stavbo. Bojevala se je zanj, da ... Uredila je tako, da je zanj dobila mesto v domu upokojencev v Šiški. Za očeta je bil to šok, kajpak. Izpod Pohorja pa v tisti dom, groza! Ampak drugače preprosto ni šlo, ker je mama umrla dve leti prej, sestra je bila v Avstriji, brat v Mariboru, brezposeln in zapit. Vsak dan je hodila k njemu, vsak dan ... Joj, ta njena zgodba, ti njeni odlomki. No, tole moram poslušati, to ja. In tisto o luni, ko so jo našli na ograji balkona, hči jo je našla. Nekaj od tega moram poslušati. Prebrskam njene posnetke in poslušam koščke. Aha, voziček, oče:

»Veste, včeraj, včeraj sem pa spet blaznela.«

»Kar povejte, nič ne bova odlašala. Zdaj sva se že naučila, da je treba stvari izpovedati, potem je vse lažje.«

»Lep popoldan je bil, topel. Šla sem gor v Šiško, vzela sem si fraj. Moj ati je tak vesel, ko ga zapeljem z avtom, potem ga dam v voziček in ga vozim po mestu. Veste nor je na stari del mesta, še najraje pa gleda tam okrog sodišča. Kaj vem, kaj ma v betici, da tam gleda v tistem parku. Enkrat mi je pravil, da je bil njegov praded neki kurir na

sodniji gor na Dunaju, pa njegov brat je tudi delal na sodniji v Mariboru, ni glih bil sodnik, je pa bil neki tajnik, kaj vem kaj. Baje je arhive vkup spravljal, nekaj takega. No, jaz ga včeraj tak zapeljem tja, pa gledava ljudi, ki norijo mimo, zrinem ga prav do stavbe, on pa gleda pa gleda gor po oknih, pa velika vrata, pa ljudi, ki so hodili not pa ven. In potem mi reče, da je pravica samo ena, to je smrt za vse. Tako mi je rekel, ja. Ko sem ga peljal naokrog, pa dol do tistih stopnic, da bi ga potem peljala še na Čopovo, vse dol do Prešerna, tam me je kar prijelo. Stisnilo me je v prsih in v glavi mi je vrelo: Kaj če se mi zdaj zmeša in porinem atija dol po stopnicah. V mislih sem že videla, kako bi voziček skakal, atiju bi odletela čepica, pa beli lasje bi mu skakali gor pa dol, ker ma še kar velike, pa noče, da bi mu jih odstrigli. Groza me je bilo, srce mi je tak norelo, da sem mislila, da bom kar vkup padla. Tresle so se mi roke, vsa sem bila hin. Komaj sem ga zrinila naprej, v tiso malo ulico, pa dol na Čopovo. Tam sva se ustavla, ker je hoto kavo pit. Nisem se mogla otrest tiste slike, kako bi on dol letel in tam, v temi obležal. Vido je, da se mi roke tresejo. Zlagala sem se mu, da mi cukrer nagaja, pa sem potem požrla tri cukre, da bi se malo umirila. Grozno je blo. Še zvečer nisem prišla k sebi. Sinu sem kar pozabila naštimat večerjo, tako sem bla zmešana. Kdaj se bo to nehalo?«

»Težko rečem, ker ste nagnjeni k fobijam, ki se vam primerijo, kadar ste čustveno, fizično in tudi sicer izčrpani. Omenjali ste mi, da imate zdaj v službi celo anarhijo, da prenavljajo oddelke v knjižnici in da morate delati dvojno delo. Potem je tu še vaš oče, ki mu dajete veliko pozornosti in, bodiva odkrita, ljubezni. Ta vaša včerajšnja reakcija je samo vzgib strahu, ki ga imate. Bojite se, da bi se očetu kaj primerilo, to bo. Brez skrbi, dokler se zavedate vsega, kar

se vam dogaja v glavi, ni tako hudo. Ste pač hipersenzibilna oseba in to je pač tako, to je usojeno, tako kot barva las ali pa oči, vaše so lepe, modre. V takih trenutkih bi bilo pametno, če se potem čimprej umaknete iz takega kraja in začnete misliti na kaj drugega. Vem, da je to težko, a poskusite lahko. Svetoval bi vam, da v mislih trgate lističe marjetic, kot ste to najbrž počeli v mladosti, saj veste, tista igrice: ljubi, ne ljubi. Pa si zamislite, da trgate lističe in listki naj vam vedno dajo odgovor, vse je v redu. Začnite z narobe je, vse je v redu, narobe je, in končajte kot sem vam svetoval. S tem nekako prepričamo možgane, da je vse v redu. Le poskusite, boste videli, da je možno in deluje. Najprej bo težko dobiti dovolj koncentracije za to, potem bo šlo, boste videli. Na včerajšnjo skrb kar pozabite. Nič strašnega ni bilo, le vaš strah se je nekoliko nerodno izrazil in ste se bali, da bi bili vi vzrok očetove nesreče, to je to. Te stvari minejo, verjemite. Zdaj ste pač obremenjeni in ne zmorete vsega: oče, družina, napori v službi. Vaši možgani preprosto nimajo časa, da bi obdelali vse informacije in vse čutno čustvene impulze, ki so jih deležni. Nekoliko si bo treba odpočiti. Stopite do svojega zdravnika, naj vam da kakšen teden bolniške, da boste lažje spravili v red misli in čustva, pa se bodo stvari uravnale. In, lepo vas prosim, ne domišljajte si, da ste nori, da ste za v norišnico, kot vi temu rečete.«

To je bilo, da, nek popoldan. Gremo naprej, kje je zdaj tista luna, prav pred kratkim se je to primerilo, ker ji je oče v novembru umrl, žal. Čakaj, to ni ... tole, tole bo. Poslušam.

»No, upam, da se polagoma sestavljate, da so tisti krizni trenutki mimo. Žal je že tako, da nam vsem umrejo starši,

če sami ne umremo prej. Žalovanje je proces, to sem vam že razložil. In prav bi bilo, da si privoščite kar dolg dopust. Škoda, ker jaz ne moram odrediti tovrstnih rehabilitacij, zdravstvo pa, se ve, kako grede te reči. Upam, da ne boste predolgo še na dodatnih tabletah, kar bi vas utegnilo spet speljati v neko odvisnost. No, preveč govorim. Torej, kaj bova danes razvozlavala?«

»Prosila sem vas, da bi me vzeli, čeprav sem bila v ponedeljek že pri vas. To, kar se mi je zdaj primerilo, to je pa, ne najdem besed.« (Malo zajoka.)

»Tu sem, da vas poslušam, kar povejte, kar izpovejte se.«

»Gospod Miro, sinoči, si mislite, luna ... Že od otroštva me ni nosila, Čisto sem dol, res. Sinoči grem jaz lepo v posteljo, vzamem tablete, normalno, tak ko mam napisane, pa sem padla v neke sanje, saj ne vem točno, kaj. In veste, kje sem se zbudla ... !? Na urgenci!«

»Zakaj, kako?«

»Ja ne vem, kako je ratalo. Hči je prišla ponoči, tam okrog dveh domov, pa me je našla na ograji balkona v šestem nadstropju, si mislite!? Jaz sem bla na balkonu v spalni srajci, pa sem jahala ograjo. Hči me je že dol vidla, na parkirišču. Poklicala je policijo, rešilca, pa vse to. Nekak so me bolničarji pa doktor spravili na nosila ... pa sem se okrog enajstih dopoldan zbudla na urgenci. Hčerka je bla ves čas z mano. Hotli so me kar na psihiatrijo lifrat, pa hčera ni pustila. Zdaj sem prišla k vam, da še vi date svoje mnenje, ker moja doktorca pravi, da bi morala za nekaj časa na psihiatrijo. Jaz nisem nora, razumete, samo me živci dajejo, saj to veste. Vem, tam so oddelki tudi za take, za živčke. Jaz ne bi šla.«

»V težko dilemo me spravljate. Če pogledava stvar s praktične plati, potem bi vam oddih prav prišel, v to ni dvomiti. Svetoval bi vam, da greste v Idrijo, kjer imajo čudovit oddelek, tam uspešno sanirajo živčno zlomljene. Potrebni ste kvalitetnega oddiha in dokler se vaši stresi ne potišajo, bi bilo koristno, da ste v neki varni hiši. S tem ne mislim, da ste nevarni sebi ali komu drugemu, to ne, pač pa, da bi bili pod budnimi očmi in strokovnim saniranjem vaših prenapetih živcev. Vsekakor bi vam napisal svoje mnenje, saj me psihiatri tam poznajo in so že nekajkrat uspešno pomagali ljudem, ki sem jih posredno poslal k njim. Kot klinični psiholog pač poznam stvari, seveda z druge strani kot oni, ampak smo si po stroki vendarle sorodni. Takole se bova zmenila, glede na to, da je ta jesen preveč obtežila vašo rahločutnost, ne bo odveč, če si oddahnete. Vzemite tisto bolnico kot da greste v toplice na dopust, tako si to zamislite, pa bo vse lažje. Kar pustite predsodke.«

»Ja ne vem, napotnico že imam, samo, a ta vela tudi za tja gor.«

»Seveda, seveda. Če želite, lahko telefoniram in zastavim besedo za vas, tudi priporočilno pismo jim bom poslal z grafološko analizo, če lahko. Seveda mi morate v tem primeru podpisati privoljenje, saj razumete, ne.«

»Gospod Miro, hvala vam. Bom šla, potrebujem oddih, res ga.«

Ustavim posnetek in se zamislim. Natančno vidim sliko, kako je jahala balkon, hči pa pride in panika ... To so tisti fenomeni, ki jih psihologija samo teoretično pozna, ne zmore jih predvideti. Ko sem govoril s hčerko, je bila kar prijazna in nič zadirčna kot ponavadi. Tista je prava

razmetanka. To zdaj ni pomembno. Luna, luna ... In tisti pesnik mi je tudi govoril, kako je njegova mama hodila v spalni srajci po hiši in nosila križ in svečo, ko je bil še otrok. Tudi to pripoved imam nekje spravljeno, samo zdaj se mi ne da brskati. Kar skupaj me vleče. Zaspal bi, pa ne bo šlo, vem, da ne, dokler ne bo škrtnil ključ. O, sporočilce na mobilniku. Irena. Okrog treh da bo doma, pa da naj grem kar spat. Da je zabava izvrstna, živa glasba in to. Ne vem, luna je in seda na vzglavje, kjer bi morala dihati Irena. Nič, glasbo si bom naravnal, nataknil slušalke in odlebdel v noč.

* * *

Včerajšnje sončkanje tam dol ob morju mi je zelo koristilo. Kar dolgo sem ležal tam na skalah pod idilično vasico Križ na italijanski strani. Srečal sem gospoda z belo čepico, ki je tako hecno lomil slovenščino, da me je prav navdušil. Bil je domačin in upokojeni ladijski navigator. Razlagal mi je, kako je bilo včasih, ko so tam zgoraj, na Tržaškem krasu živeli Slovenci in kako so Italijani namenoma razlaščali ljudi in naseljevali begunce iz Istre, da bi celotnemu zaledju Trsta dali pečat italijanstva. Premalo poznam zgodovino, da bi si o tem ustvaril realno sliko, čeprav mi je moj K. veliko pripovedoval o tem, o fašizmu, o jezikovnem zatiranju, o razlaščanju. Nekaj pa mi ne gre v glavo, kako, da so pustili tu v Ljubljani tiskati slovenske časopise in knjige, ko pa so nas okupirali. Ah, politika, kaj bi z njo. Kot psiholog seveda razumem slo po oblasti, a o krutosti, sredstvu za doseg političnih ciljev, si nisem še povsem na jasnem. Zazrem se v lep velik koledar, ki mi ga je dala Irena. Deseti februar, zunaj pa taka slu-

zasta megla, tam dol je pa tako igrivo sonce. Drugi mesec začneva s selitvijo. Podroben načrt je že narejen. Knjige sva že začela zlagati v zabojčke, ki jih prinašam od zelenjadarja v naši soseski; prijazen fant, baje Turek, ampak je že dolgo v Sloveniji, že trideset let in ima več takih prodajaln, tri mislim. Razlagal mi je, kako je včasih tovoril lubenice z železniške postaje in pozimi solato in radič. Zvečer bom moral spet tja do hiše, da pregledam, kako so dokončali montažo novega pohištva v spalnici, pa še kartone bo treba spraviti. Sicer mi je Mirjam obljubila, da pride mimo in bo pomagala, pa se zanesi na to vrtavko. Zdaj se je že navadila na tistega svojega maserja; saj sploh ni napačen fant, celo zelo duhovit zna biti. In ko je delal v Italiji, je moral sprejeti v masažne postopke tudi neke starejše dame od funkcionarjev tistega kluba. Ja, to so bile posebne zgodbe, s tistimi razvajenkami. Ena iz med njih ga je enkrat kar prijela tja, kjer naj bi bil ves nabrekel zaradi njenega enormnega prsnega obilja, ki da se je razkipelo levo in desno. Mislila si je pač, da je to všteto v ceno – tak je pač bil njegov predhodnik, ki je tu in tam tudi drugače zadovoljil katero od tistih dam. Si predstavljam, si predstavljam ... Pol desetih, čez nekaj minut nova stranka. Cel januar nisem nič delal. Opravki s hišo, prerekanja. Tisto z oporoko, ah ... Še zdaj se mi sladko oddihuje, še zdaj! Enkrat sredi januarja priteče k nam Bine s tisto ovojnico in mi maha s sodno odločitvijo, da se oporoka ne upošteva, ker je dokazano ponaredek. Andreja so kazensko ovadili in stvar bo šla lepo naprej. Včasih so ljudje res naivni. Tole bo letos prva stranka ... M., petdesetletnica, ki je preživela raka na dojki in jo je zaradi tega mož zapustil. Sama je ostala s sinom, ki pa si je tudi že našel dekle in se odselil k njej. Sama je v stanovanju s psom. Grafološki vzorec sem

prejel po navadni pošti in sem ga že obravnaval: ležernost, udobje, opravljalnost, ukazovalnost, težko sklepa kompromise, čustva so razvita, vendar jih rada potlači, ker je izrazito vladarska. Imela je majhno trgovinico na začetku devetdesetih, potem so se stvari zasukale in je šla nazaj v podjetje, nič posebnega, ekonomski tehnik, v komerciali. Bogato mi je opisala, kako je ob delu končala srednjo šolo, da je v podjetju napredovala do zastopnice za določeno področje, dokler ni šlo na več delov in je jedro podjetja kupil večji trgovec. Tole ne bo ravno prijetno poslušanje, se mi zdi ... Poznam takšne sesute ženske, ki se jim svet začne podirati ravno v teh letih, ko so svojo zrelost dočakale praznih rok. Je pa zanimiv ta njen boj z rakom, to bi utegnilo pritegniti, to ja. Miro, mar boš postal mrhovinar!? Če se samo spomnim, kako je bilo, ko je Irena neko nedeljo dolgo ždela v kopalnici, kar predolgo. Vstal sem, šel tja in strahoma trkal. Ni mi hotela odpreti. Prosil sem jo, naj mi pove, kaj je narobe. Dolge minute sem vztrajal pred vrati, trkal, spraševal, pa nič. Ko so se vrata le odprla, je ven prinesla s solzami oblit obraz in z neko patetiko mi je rekla: »Miro, bulico imam, v levi dojki, bulico ...« Naslednji dan je šla k zdravniku. In ne vem več, čez koliko mesecev še na mamograf. Pa še neke dodatne preiskave. To je bilo že pred desetimi leti ... Izkazalo se je, da je stvar nenevarna in je še zdaj tam. So pa bili tisti meseci naporni, se spomnim, ja. Kje je zdaj ta M. Po rokovniku zamuja že petnajst minut. Kaj pa, če je ne bo. Poglejmo elektronsko pošto. Tisti pesnik mi spet pisari in tokrat mi je prilepil neko krajšo prozo. Kasneje jo bom prebral, zdaj ne utegnem. Glej no, gospa M. sporoča, da danes ne more, naj ji dam drug dan, ker da se slabo počuti. Čisto v skladu z njenim karakterjem. Ne da se ji, to bo! Še vedno je na bolniški. Si jo kar

predstavljam, doma je, gleda televizijo in se smili sama sebi. Sporočim ji, da lahko pride naslednji teden, ker imam te dneve res zasedene, v velikem zaostanku sem. In še dve pravni stvari, eno ločitev in eno kreganje zaradi služnostne poti v vasi, kjer se je rodila moja Irena. Smešna sta tista dva tožbarja; baje sta imela že vsaj petnajst zadev na sodišču, najbolj pa je bila komična tista s senco stare češnje, ki da moti in jim jemlje dnevno luč v kuhinji. Bral sem tisti zapisnik in tožbo, pa tudi modro razsodbo. Češnje so strokovno obžagali delavci komunale, pa je bil mir. In kokoške so veselo kokodakale in gospa na drugi strani je lahko brez luči čistila radič v kuhinji. In tožba zaradi škropljenja v vinogradu, ki da je preblizu njihovega vrta in zanaša škropivo na solato. In spet so bile opravljanje meritve, prikaz škropljenja, analiza solate, če to ni komedija ... Izkazalo se je, da je vse po predpisih, da je škropljenje opravljeno natančno po normativih, da je oddaljenost trt od sosedovega vrta na dopustni meji in podobno. Slišal pa sem od Ireninega očeta, da tista dva ponoči zanalašč škropita svojo solato in jo potem drugi dan kažeta vsem sosedom, kako da so jima jo spet zastrupili, ko so s traktorjem škropili trte. Dokler je sosed to počel z nahrbtno škropilnico, je bilo vse v redu, od kar pa si je omislil traktor, je bila pa zamera, bržkone plod nevoščljivosti. In tožba zaradi nakopičenih kurjekov, ki so zaudarjali v poletni vročini, pa tožba zaradi psa, ki ni bil vedno privezan in je hodil po dvorišču in preganjal kokoši in mačka. Zdaj pa sta v tožbi zaradi služnostne poti, ki je bila dogovorjena že, o, že vsaj pred sto leti, če ne več. Ampak eden od sosedov, tisti, ki nima traktorja, trdi, da je bilo mišljeno samo za vprežne vozove in hojo, ne pa za traktor, ki da razkopava pot in jo uničuje. Posebna pro-

blematika. Kategorija služnosti in njen namen. Ne vem, če bom temu kos, sicer sem že včeraj klical Lojzeta, pa mi ni znal nič pametnega svetovati; obljubil mi je, da bo pregledal nekatere spise, ki so obravnavali tovrstno problematiko. Če je bila služnost res namenjena zgolj za vozove in živino, potem bi morala zdaj narediti nov dogovor, sicer pa je to najbrž splošna služnost za kmetijsko dejavnost. V to smer bo treba peljati zagovor, da ... S tem se bom zabaval naslednji teden, ker je razprava predvidoma šele junija, tako so mi rekli tam dol v Kopru. Folkloru prepiranja. Druga stranka bo šele po kosilu, starejši gospod, upokojeni kino mojster. Tako se je sam predstavil, ko me je zjutraj poklical in mi na kratko napisal, da je dolga leta skrbel za predvajanje filmov, za popravila v znani kinodvorani, da pa je od lani vdovec in ga mučijo tesnobe. Zdajle bi lahko poslušal mojega ljubega, pravzaprav najljubšega pripovedovalca, mojega K-ja. Vsaj pol urice bi ga lahko poslušal, potem bom pa pisal neke grafološke stvari. Če tile niso zmešani, predlagali so mi, da bi za vojake slovenske vojske, ki bodo poslani na misije, naredil grafološke raziskave, seveda brez njihove vednosti. Pa sem gladko odklonil. Bedaki, mar ni to kršenje osnovnih pravic. Vem, da so podvrženi psihološkimi testom, to vem, saj jih dela M., moja kolegica iz letnika, ampak, da bi še grafološke teste, hej!? Ko me je poklicala, mi je kar zavrelo. Le kako jim je lahko nasedla. Ja, verjetno rabi denar, saj da jo kar spodobno plačajo in redno, kar je danes že privilegij. Mene ne bodo zvekli v to zgodbo, bodo pa že morali najeti koga drugega. Zelo je bila prijazna, čeprav se pred leti nisva strinjala, ko je šlo za psihološko oskrbo v begunskih centrih. Mimogrede je naredila še nekaj anket in potem iz tega iztržila magisterij zaradi enkratnega materiala, kot se

je takrat grdo izrazila. Tisto sem ji zameril. Kaj zdaj, naj najprej preberem, kaj mi je pisal pesnik, ki se je začel vendarle nekoliko zavedati, da bo moral počasi zaupati tudi v medicino. V zadnjem razgovoru sva prišla do sklepa, da se bo treba dati pregledati. Mislim, da je v njem pretiran strah pred zdravniki, ker sta mu oba starša umrla relativno mlada, oba v bolnici ... Zdajle bom pa res poslušal mojega K-ja.

»Kje sva ostala? Če se prav spomnim, sva govorila o vašem zahajanju k tisti natakariči v sosednji vasi. Obljubili ste mi, da mi boste to povedali, a ne?« (Naključno izbran posnetek.)

»Ja, ja, k Renati, ja. Ej, ta pa je bila, ta pa. Veste, takrat sem imel že blizu trideset let, razvnet, bi se reklo. Stanoval sem kar na šoli, še tisto zimo, ker so mi obljubili, da me bodo potem na jesen premaknili v Postojno. Saj so tudi me. Očitno so oblasti menile, da sem se ideološko zadosti prečistil, ker tudi k maši nisem več hodil. Tako je pač takrat bilo. No, tisto z natakaričo. Hudič je bil v njej, vam povem, hudič. Rad sem se zadržal v tisti vasi, ker v naši so se v gostilni zbirali sami robavsi, gozdarji in kmetje. Tam pa sem včasih našel še eno učiteljico, ki je bila sicer poročena – njen mož je bil novinar začetnik in smo bili prav luštna družba, ja. No, pa grem, mislim, da je bil januar, ja. Grem jaz lepo v sosednjo vas, štiri kilometre po cesti, po bližnjici skozi gozd nekaj manj, krepko manj. Poleti za cel kilometer in pol. Luna je bila, zameti. Sneg se je bleščal, jaz pa grem. Doma sem naložil v pečico, pa še petek je bil, ja. In sem si nadel športno bundo, šal, rokavice, kapo, nove planinske čevlje, celo malo sem se neparfumiral, tako, za

vsak slučaj, če bi se kaj zgodilo med nama. Punca je bila brihtna, klepetava, samo, kako naj rečem, preveč je imela rada moške. Pa ne vem, če je bilo vse res, kar so o njej govorili, ne vem. Če sva bila kdaj sama, kakšen trenutek, sva se prav lepo pogovarjala, veste. Pravila mi je o očetu, ki je delal v tovarni, pa o mami, ki je hodila čez mejo čistit in je zaslužila več kot oče, o ja, več. In sta se zaradi tega prepirala. Ona bi rada šla študirat, pa ji doma niso pustili. Skoraj sem jo že prepričal, da bi se vpisala na študij ob delu, za socialno delavko, ker je znala z ljudmi. Bila bi dobra socialna delavka, vam povem. No, tisti večer pa ... Ja, grem po bližnjici, pa si ogledujem tisto belino. Mesec je risal sence golih dreves. Mraz je bil, da mi je kar hreščalo pod nogami. In grem. Nad vasjo se ustavim. Občudoval sem tiste lučke v vasi, bel zvonik, tako čudno osvetljen in na križišču dolga senca razpela. Ko pridem dol na cesto, pa zagledam na odcepu, na nekem prostoru, kot nekakšno parkirišče, avto s prižgano lučko znotraj. Kar obstal sem. Ja, veste, takrat je bil avto sila redka stvar. V obeh vaseh je bil samo en, trgovec ga je imel, neko staro italijansko stvar. Tam pa je bil nek mercedes, tudi star, črn, pa rdeče sedeže je imel, ja. Zelo dobro se tega spomnim, saj je imel močno notranjo lučko. Neka čudna radovednost me je gnala prav do tja, do avta. Zagazim v celec, iz nekega vraževerja sem prestopil senco razpela, pa tja. Ko pridem na kakšen meter razdalje, joj! V avtu je bil moški, poleg njega pa svetlolasa Renata ... Kar stal sem in gledal. Moški je grabil po njej, ji slekel pulover, razpel bluzo, pahnil modrc dol, da se je zasvetila njena bela velika dojka. Vi ne veste, kako me je tisti prizor uročil, prekleto, da res. Če bi bil pisatelj, bi ga tako potanko opisal, tako živo ... Ja, malo se mi je čudno zdelo, da je zdaj ona tam, ker bi moral biti v gostilni. Tako

sta bila v mečkanju, da me nista opazila. Pogledal sem registrske tablice, jasno, Italijan, bržkone tisti Tržačan, ki je večkrat prišel gor, ker je imel v vasi neko žlahto. Potem pa jaz lepo ritenski nazaj, tako nerodno, da sem padel vznak, pa prav pod razpelo, še celo z glavo sem malo udaril v les, da mi je kapo odbilo v sneg. Potem sem se pobral, si otepel sneg in šel v gostilno. Tisti večer je stregel lastnik. Ko me je zagledal, se je skrivnostno smehljaj in me dražil, če sem prišel, da bi se malo pogrel, pa ne samo z vinom. Naročil sem si kuhanega vina, pa več meric, več kot je bilo treba ... In zgodbe še ni bilo konec, o ne. Jaz tako pijem, učiteljice ni bilo, njenega moža tudi ne, le dva kmeta in nekaj mladcev za mizami, kartali so, bili glasni, kadili ... Vidite, jaz takole sedim, opijam se; gostilničar mi je navrgel, da zlatolaska pride za deveto, pa do polnoči; tako da je zdaj ob petkih, da je podaljšal, da ima ona odmor ... Kako me je tisto njegovo brbranje ujezilo. Veste, da bi najraje vstal in ga usekal, res, vam povem. No do devete ni bilo več dosti, kakšnih dvajset minut, pa sem si naročil še sendvič s pršutom in prešel na navadno vino, na črno. Že od tistega prej me je kuhalo, potem pa sploh ... In minute so šle. Poslušam tiste dedce in čakam. Pa je prišla, nekaj čez devet je prišla. Spet urejena, zardena v lica. Ko je prišla do moje mize, sem se ji smehljaj na pijanski način, se razume, prav bebasto, se mi danes zdi. No, pa me je povprašala, kako in kaj in mi povedala, da sta učiteljica in njen mož šla nekam proč, da prideta šele v nedeljo zvečer. Skoraj bi že prijetno klepetala, na kar pride tisti tržaški gizdalin. Preklete me je ščemelo v trebuhu, vam povem. Kar vstal bi in bi ga! Ah, kaj. Usede se k sosednji mizi in si naroči čaj, samo čaj. Spogledala sva se, prekleti dedec, dosti starejši od mene, že blizu petdeset, sem ugotavljal.

Renata se je vedla do njega kot do vseh ostalih. In tisti dedec je hotel še celo govoriti z mano, si mislite. Plačal mi je naslednji kozarec vina, me gledal in, hudič, da sem se zapletel z njim. Govorila sva o politiki, o Rusih, o Angležih, o Trstu. In ura je tekla. Malo pred pol nočjo sem bil že tako nadelan, joj joj! Očitno je Renata videla, kako je z menoj. Vedela je, da imam še kar lep kos zimske poti. Domenila se je s tistim Erminijem, da me bo peljal, ker je itak imel pot skozi našo vas, pa naprej proti Sežani. No ja, pa me je potem res peljal. Pa še imenitno sem se počutil, ko sem se peljal s tistim resda starim mercedesom. Škoda, da je bila noč. Če bi bil dan, bi bila moja imenitnost še bolj potrjena. Počutil sem se, v svoji pijanosti, najmanj kot Kardelj ali pa Tito. Takole v mercedesu, čeprav na istem sedežu, kjer se je prej razdajala moja oboževana Renatka. Čez nekaj dni, ko se je vreme nekoliko ujužilo, sem spet šel tja. In sem jo provokativno vprašal, če se intenzivno uči italijanščine, če konkretno proučuje italijanski jezik. Veste, da je punca zardela, o, pa še kako. Verjetno je sam Bog tako hotel, da sem v tisti noči spregledal, kakšna je pravzaprav Renata zares. Od Italijana je dobivala bogata darila, lire, nedeljske izlete, no ... Počasi sem nehal zahajati tja, do pomladi sem se ohladil, ja!«

»Pa ste jo še kdaj videli?«

»O, sem, na pomlad, ko sem se naokrog poganjal s kolesom. Slučajno sem naletel nanjo na nekem travniku, kjer je nabirala prve zvončke. Ustavil sem, jo pozdravil in sva rekla to in ono. Kar naravnost sem jo vprašal, če Erminijo še kaj pride? Pa mi je rekla, da ima zdaj resnejšega fanta, nekoga iz druge vasi. Da dela v Postojni. Kar stal sem tam. Še vedno je bila tako lepa, taka, ne vem, kot

Marija se mi je zdela, smešno, ne. In tiste zvončke je nabirala za cerkev ... Vidite, takšno je bilo stanje morale po vaseh, takšno ... «

Dolgo kar ždim in premišljam: Koliko takšnih usod, tista ideologija. Saj so se dogajale te stvari, so se, cele drame. Moj dedek, na primer. Oče moje mame. Delal je v neki tiskarni, kjer so tiskali razglasne plakate tudi za takratno italijansko oblast. Potem so ga angažirali ta beli, da je pomagal tiskati njihov časopis, pa so ga po vojni obsodili, da je sodeloval z okupatorjem. Rešilo ga je pričanje nekega visokega funkcionarja, ki je potrdil, da je dedek občasno natisnil tudi letake za osvobodilno fronto, največkrat ponoči, z izgovori, da je potrebno stroje popraviti in očistiti. Bil je oproščen, rehabilitiran, kot se je takrat temu reklo. Smel je še nekaj let delati v tiskarni, dokler ni umrl za rakom na pljučih. Belolas starec, še zdaj ga vidim, vedno s cigareto, z izžetim obrazom. Kadar se je oglasil pri nas, je vedno prinesel kakšno darilce za naju z bratom, pa veliko knjig je znosil, tiste pač, ki so nastajale v njihovi veliki tiskarni. In vedno je imel zgodbo v rokavu. Enkrat je govoril, kako je prišel v tiskarno nemški oficir in cel dan gledal, kaj so delali, ker je verjetno gestapo sumil, da se tu tiska sovražna propaganda. Izkazalo se je, da se je možak spoznal na tiskarne, saj je znal s stroji, celo pomagal je, ja ... Zanimalo ga je prav vse, koliko barve gre, kolikokrat menjajo valje, plošče, kako stavijo tekste, skratka, bil je strokovnjak za tisk. In pod večer je svojim vojakom naročil, naj prinesejo pivo. Pa so ga res. Pili so in se pomenkovali, kakor da so že dolgo sodelavci. Dolgo v noč so klepetali, dokler se ni oficir vendarle odpravil, že nekoliko pijan, ker je med pivo pridno mešal rum iz čutare. Eden od vajencev mu je v težak plašč vtaknil letak osvobo-

dilne fronte. Še dobro, da je moj ded to videl. Pa se je domislil, da ima nekje steklenico žganja in mu jo je zatlačil v tisti žep, da je lahko nemoteno izbežal tisti letak ven in si ga zbežal za pulover, v žep, kjer je imel cigarete. Potem sta z oficirjem še eno pokadila. Že tako pijan je potegnil iz tiste steklenice in hvalil »šnaps«. Priponudil ga je tudi svoji posadki, že kar pošteno naveličani, pa najbrž tudi premraženi, saj je bil zunaj januar petinštiridesetega. Tisti, ki so ga sumili, da sodeluje z gestapom, prav tistega ni bilo na delu, zato so najbrž poslali skupino policistov in vojakov, ker je bilo mesto polno propagandnih letakov, celo zemljevidov, kje bodo nove države, in pozivi Nemcem, naj se počasi predajo, ker da bo konec vojne. Bili so tudi majhni lističi, kjer so bili narisani zemljevidi z napredovanji rdeče armade, ampak tiste so tiskali drugje. No, ko so odšli, je pa naš dedi ponorel. Tistega mulca, ki je občasno raznašal letake, je oklofotal v pričo vseh in mu prepovedal, da bi še kdaj prišel v nočno akcijo. Kaj bi bilo, če bi naslednji dan oficir našel letak v plašču, le kaj!? Se ve, likvidacija vseh tiskarjev v tisti tiskarni ...

Kaj blodnjavim. Ja, zdaj pa res ne vem, kaj bi počel. Morda bi si lahko začel pripravljati osnutke za tisto tožarjenje. To naj počaka. Grafologija, tudi to naj počaka, še je čas. Z Ireno sva zmenjena, da se dobiva na kosilu nekje zunaj. Ni še prava ura, sicer me bo prej poklicala. No, pa preberimo, kaj je napisal naš pesnik, očitno tudi že prozaist. Ana pravi, da je obetaven, da ga celo pozna, ker je hodil nekoliko pred njo na fakulteto. Vedela je celo to, da je včasih na veliko deklamiral po bifejih, da je poskušal tudi neke droge, menda celo tako staromodne, kot je LSD. Vidiš, te izkušnje mi pa še ni opisal, pa tudi na razgovoru je bil sila redkobeseden v to smer. LSD je posebna zgodba,

cele študije so bile o tem in neko obdobje je bila to sila modna droga, vendar lahko pusti resno zmedenost v glavi. Njemu bi kaj takega že lahko pripisal, da! Kliknem in berem:

ZAPISKI IZ GROBA

1.

Zmrzal se je razklala, led je odcvetel. Na lužah so razpoke in ptice si iščejo nova gnezdišča, kaj vem kje, briga me. Ej, kako prijetno je globoko spodaj, kjer je tema, ki ima odtenke. Šele zdaj jih prav zaznavam, šele zdaj. Tudi tema ima odtenke, da, ima jih. Zatohlo je in čutim, kako se zemlja vsebolj seseda name. Poln trebuh jo imam in v nos mi že sili. Vijoličasti črvi so mi že obgrizli mišice, se mi naselili v nos, požrli nepotrebno možganovino, drob pa je kar zgnil. S koščnimi rokami se ponavadi vsako jutro pretipljem, da ugotovim, koliko me je manj. Danes sem ugotovil, da stegenskih mišic skorajda ni več, samo še nekaj žilavih kit je. Najbrž bo to zato, ker sem včasih rad hodil v hribe, to bo. In rebra, smešno, čedalje manj je mesa na njih, pa srce, ni ga več, le še nekakšna svetloba je tam, tudi vijoličasta, pa vendar bolj bleda. Moj duh je zadaj srečen pod votlim obokom lobanje, srečen, ker se mu ni treba ukvarjati z usakdanom. Smeje se in pleše, po cele dneve pleše in mi poje neke pesmi, ki jih nisem še nikoli slišal. Včasih ga naprosim, da naj gre ven, pa naj pogleda, kako je. Februar je. Tu spodaj dnevi tečejo zelo spokojno, to pa. Moja soseda na desni, umrla je dva dni pred menoj, pa cele noči joče in prosi odpuščanja, ne vem, zakaj. Baje je na veliko varala moža in njen duh zganja nemir. Včeraj sem slišal, kako ji je govoril: A, vidiš, a, vidiš, to je pa zato, ker si celo življenje lagala, zdaj pa

imaš! O, kar trpi, ljubica, kar trpi! Bož že videla, kako bo, ko boš šla skupaj z mano skozi glavni tunel onostranstva. In tako obupno je hreščalo, ko se je sesuvala zemlja, ko se je strl pokrov truge. Kako so bili smešni na mojem pogrebu, ja, prav smešni. In glasba, no, z njo so mi ustregli, ciganske žalostne trobente ... Pa če bi šel takrat na operacijo, pa če bi ... zdaj pa imate, evo vam, preživel sem lepa leta, to pa. Ni mi jih žal. In tista moja prijateljica, še zdaj slišim njen pritajen mrzel jok in šepet: Tak velik talent, pa se je tako zanemaril. Sem ga nagovarjala, naj gre k zdravniku, pa ne. Če bi vedeli, da sem jih slišal, bi me gotovo malo manj opravljali tam zgoraj, preden so me začeli kepati z zemljo. Smešno se mi je zdelo tisto nabijanje, tisti votli zvok, ko zemlja prileti na trugo. V nekem trenutku me je imelo, da bi celo potrkal, in to usakokrat, ko bi name priletela zemlja. Nisem jim dal tega veselja, nisem, ker bi si začeli umišljati, da je nekaj narobe. Si kar mislim, kakšna histerija bi bila, si kar mislim. Kaj pa oni vedo, kaj je smrt, za zdaj še ne. Sicer pa ni vsem dano, da jo res spoznajo na način, kot sem jo jaz. Vedel sem, že takrat sem vedel, ko sem se zadeval, ko sem svojega duha navajal na sporazumevanje s samim seboj, da sem pravzaprav nesmrten, da se bo moja energija samo spremenila v nekaj drugega, ker moja volja to hoče. Samo hoteti je treba in poiskati pot, po kateri te vodi tvoj duh, če mu to dovoliš. Tisti tam zgoraj so preveč navezani na materialnost, nikoli jim ne bo dano, da bi njihov duh osvobojen plesal pod lobanjo. Tiste, ki zažgejo, tem se duh hitro umakne in potem blodi naokrog in si išče nov dom. Moj, moj bo ostal z menoj, taka je najina zaveza in taka je najina skupna večnost. Vedno bo tu in bo klepetal z ostalimi in z menoj, s tistim mojim drugim, rekli bi, ja-

zom. In vedno si bo našel primeren medij, da bo zapisal te stvari, ki se mi dogajajo v grobu. Paranoja minljivosti, huda bolezen. Sosed na moji levi stoka, da ni unovčil vsega, da bi lahko še vedno služil, da je ravno dokončal novo hišo in zdaj je v temi. Njegov duh ga poredkoma obišče in govori njegovemu pepelu, ker so ga pač sežgali. Nekaj noči nazaj mu je govoril: Ej, moj J., z ognjem si me izgnal, kar na hitro si me napodil. Vidiš, pa sem ti dobro služil vseh petinšestdeset let. Večkrat sem ti svetoval, da nehaj grabiti, grabiti, grabiti, pa si me preslišal. Prav, zdaj pa imaš. Kaj si zdaj, nič, kup pepela, to si. Tisti tvoji zunaj te bodo pozabili, verjemi, prej ko bo leto dni. Tvoja še mlada žena se že ogleduje za drugim, o, se. Včeraj sem jo videl v nakupovalnem centru. Še vedno je lepa, elegantna in očitno je žalost skrila v nakupovanje. No ja, resnici na ljubo, pustil si ji lep kupček denarja. In kako je spogledljiva. Imelo me je že, da bi se za hip naselil v mladeniča v majhnem baru in bi jo začel na novo osvajati, ampak to ne bi bila poštena igra, ker bi tvoj duh domoval v tujem telesu, pa bi prišlo do boja, kot vedno, kadar se duhovi odločimo za gostovanje. Veš, kako rečejo psihiatri boju duhov, preprosto, shizofrenija. Neumnost, da ji ni para. Celo življenje si bezljal in grabil denar na kup, zdaj pa si le kupček, nepomemben kupček pepela, ki bo snovnost do vekov, ki imajo priti. Take poslušam tukaj. Hudo je, ko slišim tarnanje katerega od duhov, ker so jim prezgodaj ukradli udobno domovanje. To so predvsem tisti, ki so bili nasilno usmrčeni, prometne nesreče, umori ... Samomorilci so posebne zgube. Njihovi duhovi so nestrpni in razgrajaški, kar naprej so z nečim nezadovoljni, zato najbrž tako zgodaj zapuščajo telesa, zato samomori. Vseh vrst duhov srečaš tu spodaj, čeprav sem

mislim, da se res odselijo nekam tja gor. No, občasno se, k svojim kreatorjem gredo, k svojim inženirjem v tisti daljavi na robu naše galaksije. Zmotno je mnenje, da Boga ni, zdaj vem, da je. Ker so mi že povedali, da sem sprejet v posebno skupnost tistih, ki so se ukvarjali z umetnostjo. In Bog je samo stvariteljska svetloba, ki sestavlja in razstavlja zemeljsko materijo; organizira jo v različne oblike s silami, ki nam nikdar ne bodo do kraja razodete, ker bi potem mi sami lahko upravljali s koščkom našega vesolja. Joj, tako neudobno mi je danes, žuli me leva lopatica in trtična kost se je zavrtala v podlago. Ti občutki hitro minejo, če le rečeš duhu, da ti je tako neudobno, pa ti jih izključi. No, tako, zdaj je dobro. Pod glavo si narinem še več zemlje. Zdaj mi je celo zelo udobno. In duh mi začne spet prepevati. Vprašam ga, kdaj bom končno goden za tunel, za prehod onkraj, za dokončen prehod. Obstane in se zamisli. Potem mi pa le zašepeta. Ko bodo svetlobe primerne. Takrat ti bo šele lepo, boš videl. Stvarstvo te ima rado, ker si sejal estetiko in nisi škodoval drugim. Doma boš v posebni svetlobni frekvenci, kjer boš lahko nadaljeval z ustvarjalnostjo, tako je odločeno. Zunaj je svetloba. V parku sedijo ljudje, v tvoji sobi je direndaj, ker pospravljajo za teboj vse tiste knjige in prazne steklenice ... Kaj me briga, kaj je ostalo za menoj. Pa je M. že našla pismo, duh, a? Nič, pleše in poje. Kaj mu je danes, da kar naprej samo pleše in poje. O, saj res, danes je Valentin. Korenine bodo začele srkati zemeljske sokove. To bo. Meni se pa spi, zdaj se mi spi. Ponoči ne spim, dneve pa preždim. Menda je že blizu poldan. Če bi bil živ, bi jo zdajle mahal na kosilo, potem kava in popoldan, ja, najbrž da bi kaj bral. Ampak zdaj mi tega ni treba, zdaj imam zgodbo, kolikor hočem, in vsa

vedenja so mi na voljo, samo vprašati moram, samo to. Počival bom, do zadnje večnosti bom počival!

Tudi danes ne bo nič s kvalitetnim počitkom, že slišim, pa sem skoraj zapisal, že vidim, to bi bilo nesmiselno, ker je tu spodaj resnična tema. In vendar je moč videti nekatere odtenke teme in svetlobo duhov, duš, ne vem, kako bi to poimenoval, te energije, ki so v svetlobah; v realnem življenju jih ne zaznavamo. Baje jih nekatere živali vidijo, mačke. Baje res vidijo svetlobo odhajajočega. To zdaj ni pomembno, tu smo, predani tisti dimenziji, iz katere smo prišli. Ob mojem vznožju, onkraj stezice, kjer je še stari del pokopališča, slišim šepet dušic, no, pa naj bo dušic, kakorkoli – jaz jim rečem duhovi. Toliko že vem, da je tam pokopana cela družina, najprej se je tam znašel dedek, ki ga je odnesla kap, potem babica, za njo je prišla vnučka, pa oba sinova, hči; vnučkina mama še živi in je včasih prav do sem slišati njen jok na grobu. Zgodba vnučke, nič kaj prijetna, pa prav danes se mi mora odvijati, ko je zunaj Valentin, tisti kičasti praznik zaljubljenec, srčki, kič in to. Spomnim se, da sem enkrat v šali kupil kovinsko škatlico s čokoladnimi bomboni v obliki srčka, notri sem pa dal svečko od mopeda. Pa sem to nesel eni od prijateljic, ki ni bila vesela takšnega darila. Mislila je, da so v škatli čokoladni bomboni, pa sem jih pojedel, egoist! Ko se je v naši družbi razvedelo, kaj sem naredil, je bilo smeha, samo ona se ni smejala, samo ona ne. S sabo je imela tisto svečko, jo zakotalila po mizi v gostilni, kjer smo se tisti večer dobili in mi rekla, da sem prasec nesramen pa da naj crknem. Evo, draga L., crknil sem, kaj pa zdaj, a, kaj zdaj? Ti si verjetno še vedno v visokih škornjih in vsak dan na stalni lokaciji, kjer ponujaš svoje sloke noge, da bi nanje ujela druge naivce,

ki bi ti dajali potuho in te hvalili, da si dobra radijska napovedovalka, pa čeprav si tako obupno lomila stavke, da me je večkrat imelo, da bi te poklical v studio in te opomnil. No ja, glasek je bil res seksi in je vzbujal pozornost, to je že treba priznati, pa tudi postava. Škoda, ker te tu spodaj ne morem več poslušat. Vidiš, moj duh si te je zapomnil, kar že nekaj pomeni, sicer mi zdajle ne bi pripovedoval o tebi. Kako že rečejo, prav v srce si mi segla, naslednja stopnja je v dušo se mu je zapisala, nekaj takega. Duh tiste mladenke onkraj je pa klepetav. Joj, že več kot dvajset let so njene kosti tam, ampak duhec jo še vedno obiskuje in klepeta z babico, z dedkom. Cele zgodbe so to. Navadno se začnejo pripovedi tam okrog desete dopoldan, tako je pri mladih, kadar umrejo; tisti, ki so umirali v dozorelosti, tisti se pogovarjajo samo ponoči. Danes nisem ravno razpoložen, da bi poslušal te zgodbe, če so vedre, potlej me pritegnejo, slišal pa sem, da je babičin duh uprašal, nenavadno za to uro, že blizu dvanajste: »No, kako je pravzaprav bilo v tisti deževni noči, kako?« Popravim si kup zemlje pod glavo in ostanke nekakšnega vzglavnika, ki so mi ga dali v trugo. Poslušam: »Babi, groza. Veš, s prijateljico sva sklenili, da se zapeljeva do Tolmina, kjer so odprli nek nov klub. Oči mi je za maturo kupil novo petko, reno, izpit sem imele šele dva meseca. No, pa grem najprej po prijateljico. Obe sva se tisti večer dolgo urejali, jaz sem si oblekla belo obleko in nanjo dodala turkizno pentljo, prijateljica pa je imela rumeno majico in črno kratko krilo. Veš, babi, že cel dan sem se čudno počutila, čemerna sem bila, nič se mi ni dalo, prekladala sem se po hiši in si nekajkrat prebiral neke temne pesmi. Pa ne vem, zakaj prav tisti dan, kaj vem. Imela sem namen, da bi šla študirat književnost.

Malo si tudi ti kriva, pa ne moje smrti, ne; to, da sem se zaljubila v knjige, to, babi. Ko si umrla, je oče zbral vse tvoje knjige in jih preselil v našo novo hišo. Če drugega ne, si ga naučila spoštovati knjige, čeprav ni imel časa, da bi jih prebiral. Veš, kako lepo mi je bilo babi, ko sem sedela na kupu slame pod staro lipo, ti pa si mi brala zgodbe. O, še se spomnim tistih Bevkovih, tiste si mi največkrat prebrala. Še najraje sem slišala tisto o zlati vodi, se spomniš? In nek popoldan sem ti ušla in sama stikala po studentu v grapi. Tisti dan se je pa dedi repenčil, se spomniš, babi? Saj imava čas, o tem ti bom že še govorila. Ja, tisti dan. In pod večer, oblačilo se je že, pa me pokliče Miša, prijateljica in sošolka. Mislim, da je bila zaljubljena v enega Tolminca, zdi se mi, da ja. Rada sem vozila, v užitek mi je bilo, zato sem bila takoj za. Mama je sicer nergala, mi cukala ključke iz rok, pa take finte, saj jo poznaš, kakšna je, furija briška. Oče, on pa nič, na kavču je bil in leno rekel, da naj pa grem, da je itak treba kilometre nabirat, pa četudi v dežju. Malo mi je še svetoval, kako naj jemljem ovinke in kako naj pospešujem iz njih, če je cesta mokra. Začetek julija je bil, drugi julij. Še preden sem zapeljala iz Solkana, se je povsem pooblačilo in je bila konkretna ploha. Brisalci so delali ko nori, luči nasproti vozečih avtomobilov so se lomile v debelih curkih vode. Miša poleg mene je pa vreščala in neznansko uživala. Še zdaj jo slišim, gas, stara, daj gas, u kuuul! Potem, potem se je nenadno zgodilo, da je avto kar zaplesal in sva začeli drseti proti reki. Panika. Veje so udarjale ob stekla, pokalo je, avto je odskočil, poletel in pod menoj se je naenkrat znaša turkiznozeleno Soča. Še zdaj vidim, kako so žarometi zarezali v vodo. Najprej sem slišala pok, ko se je avto zaril v vodo, potem so ugasnile

luči. Miša je nekaj kričala, a je nisem več dobro slišala, ker sem v glavi imela že cel film svojega življenja, res. Vse se je odvijalo s tako blazno hitrostjo, da sem komaj sledila. Sploh ne vem, kje je voda vdrla v avto, morda je Miša na svoji strani odprla vrata, morda, ne vem. Spominjam se samo še hlada, ki me je zajel in je kar nekaj minut trajalo, da sem se popolnoma zgubila. Še prej sem nekaj mahala z rokami, gohtala mrzlo vodo in grabila za volan. To še vem, da sem poskušala tudi sama odpreti vrata, a je bila na moji strani najbrž skala. Najprej je bil res hlad, zelen hlad. Potem se mi je od daleč bližala neka luč, vse bolj bela in me jemala vase. Takrat sem se oddahnila, se sprostita in omahnila nad volan, a me je tok vode nekajkrat poravnal. Miša se je rešila, sicer je komaj zlezla ven, a se je rešila, vsaj ona. Saj pride včasih sem, o, pride. Nikoli je nisem obsojala, sem pač prehitro peljala in nerodno zavirala, pa se je zgodilo, kar se je. In ko so me gasilci privlekli ven, sem počasi čutila neko novo luč, neko toploto. Ne vem, lepo mi je bilo, zelo lepo. Celo slišala sem, vse sem slišala. Ja, takrat je nad menoj lebdel moj duhec. Videla sem svojo truplo, ki so ga položili na neka nosila. Zdravnik se je sklanjal nadme, mi svetil z lučjo v oči, tiščal name stetoskop, dež je že bolj redko padal. Slišala sem zdravnika, kako je s temnim glasom rekel: Fantje, ni pomoči, zadušila se je z vodo, polna pljuča jo ima, reanimacija ni več možna. Saj je bila skoraj dve uri spodaj. Vidiš, babi, tako je bilo. In ti si mi vedno pravila, da ima vsak človek svojega angela varuha. Pa ga najbrž res ima, saj mi je tik preden se je tisto zgodilo, nekaj šepetalo, vozi počasneje, zmanjšaj, postopno zmanjšaj hitrost, ne zaviraj zdaj. Res, slišal sem ta šepet, prisežem, pa kaj. Hotela sem se preizkusit, se mi zdi, malo pa sem

najbrž hotela tudi Miši dokazat, kakšna voznica sem že. In ko sem takole lebdela nad sabo, sem se vzdignila še višje. Luči gasilskega avtomobila so bliskale v noč, prav tako reševalnega in policijskega. Močan reflektor je tipal po reki, po grmovju. Kakšnih dvajset metrov naprej je bila na grm zataknjena turkizna pentlja, ki sem si jo doma zavezala na rob lepega belega krila, na bok. Tam je bila kot nekakšna žalostna zastava tistega mojega zadnjega večera v zemeljskem krogu. Mišo so že prej odpeljali. Podhlajena in nezavestna je bila na bregu, kjer jo je našel nek nočni voznik tovornjaka; kruh je peljal, tako sem ujela, ko so se pogovarjali. Samo zadnji konec avta je bil še viden, tik pod površino, sprednji pa je baje bil ukleščen med skale. Gasilci so ga zulekli ven. Toliko sem še videla, da je bil res grdo zmečkan spredaj, tudi sprednje šipe ni imel več, pa razbiti žarometi. Nisem več lebdela tam, odpravila sem se visoko gor med prijetne tople luči. No, naj ti še povem babi, ko sem šla od doma, me je pri vrtnih vratih čakal moj Bučo, tako je bilo ime mojemu mačku, mojemu črnuhu, z belim podbradkom. Sedel je na sredi peščene steze, kakor da bi hotel reči, ne odhajaj. Zvijal se mi je ob gole noge, se drgnil in tako čudno pomjavkaval, da me je srh prijemal, res. Pa sem šla. Na drugi strani vrat sem se ozrla in ga pogledala. Takega pogleda še nisva imela. Grozno žalostno me je gledal in na dolgo zateglo zamijavkal. Kar stal je za vrati in gledal za menoj. Babi, on je vedel, a ne, da je vedel, da me ne bo več nazaj? Babičin duh potrebuje nekaj več časa, da kaj odgovori. Potem pa le reče: Draga Anči, saj sem ti vedno govorila, da mačke vedo več kot ljudje, samo povedati ne znajo. Se spomniš našega Riska? Ko je dedija kap, dol na travniku, kjer je kosil, je Risiko prišel v kuhinjo in začel prhati in

mijavkati, da me je bilo groza. Že zjutraj je dediju zlezel v posteljo, kar ni prej nikoli naredil. Najbrž mu je hotel reči, naj počiva, pa da naj ne leze dol na travnik v tisti sopari. Vidiš, če bi pa ti poslušala angela varuha, bi mi pa danes prinesla kakšen teloh na grob, kajnedabi? Ampak je že Bog tako hotel, da te je pripeljal k meni, preden bi bilo treba, no, pa on že ve, kaj dela, on ja. Malo bom šla pogledat na dom. Hiša se podira, sneg je spet zrušil del strehe in kozolec v rebri je že skoraj potrlo. Baje je vse kupil neki moški iz Ljubljane, da bo prenovil, za vikend. No, bo, kar bo. Nekaj rodov nas je bilo v tistih hribih nad grapami, zdaj pa smo vsi tu.

Ne, dovolj teh zgodb, za danes bo kar dovolj. Nekaj čez poldan je že. Saj je, tak čas je, duh mi to potrjuje, kima. In spet zapleše in zapoje. Joj, njemu se stalno pleše, morda zato, ker je vesoljska mehanika en sam ples. Zdaj pa res, počival bom, če se bo le dalo, do naslednjega veka.

Kaj jim je danes, da zganjajo tak hrup. Dve vrsti za mojo glavo se nekaj dogaja. Duh, kaj se dogaja? Kaj, a nov pride? Pa tak lep dan, sonce, Valentin, tu se bodo šli pa pogreb. Kdaj, ob dveh že. Oh, pa sem le mislil, da bo ta popoldan en sam čisti spokoj. Še mladenka na oni strani, utopljenka, je nehala prepevati. Včasih nam zapoje. Rada je pela, pravi. In prejšnji teden je razlagala, kako se je doma igrala pevko, ko je bila še punčka. Za dedka mraza da je dobila nekakšen ojačevalec in mikrofona, pa se je preoblačila in se zvijala pred velikim ogledalom, kot je to videla na televiziji v tistih videospotih. Včasih prinese svojo mlado svetlobo do mene in se pogovarjava, pravzaprav moj duh z njenim. Če bi bila v realnem življenju, bi se verjetno dobro ujemala, ker je tudi ona bila

zamaknjena v zgodbe, pesmi, v lepoto, v tišino. No, saj je nameravala študirati književnost, tako kot jaz. Na dolgo mi je razlagala, kako se je vozila v tišine, še s kolesom svoje druge babice in brala, poleti, pod akacijami, dokler ni spoznala nekega nogometaša, ki pa je bil samo začasna ljubezen, ker je dečko zbiral trofeje. Baje je od vsake zahteval, da mu da nekaj sramnih dlak. Malo je bil trčen, se mi zdi, malo patološki. U, kako rohnijo tam zadaj. Majhen bager koplje jamo, bržkone jo samo še pogloblja, ker so že včeraj nekaj delali. Anči mi prej nikoli ni zaupala, kako je umrla, vidiš, pa sem danes zvedel. Jaz sem pa njej povedal, že drugi dan, ko sva se spoznavala. Preprosto, hotel sem umreti, samo hotel in sem res umrl, grdo rečeno, samo prešel sem, tako bo bolje. Zakličem tja čez: Anči, si še tam? Tišina, godrnjavi dedek mi le odgovori in mi pove, da je šla v drugi krog svetlob, tja, kjer so posebne energije mladih umrlih, kjer je ples tako pospešen, da ne prenese starejših duhov. Šla je, da se malo nakroži, ker tistemu se lahko reče samo kroženje v vseh oblikah. Na, pa bom sam v tem hrupu. Joj, pa tako sem si želel popoldanskega počitka. Duh, pa če bi tudi ti šel malo v kroge svetlob, a? Ne!? Len si, kajne, saj vem, čisto tak si. kot sem bil jaz v določenem obdobju svojega življenja, len in še enkrat len. Bili so dnevi, ko sem si prinesel liter mleka, škatlo piškotov in me ni bilo tri dni ven. Poležaval sem in bral. No, nekaj se dogaja. Kaj je že toliko ura? Pogreb se je začel. Zdajle je glasba, o, kar majčken pihalni orkestrček. Žalna koračnica. Ubrano igrajo, to pa. Tišina. Govor, kako souvažim ta patetična nakladanja. In gospod župnik, pa še en govor. Tale je pa moral nekaj biti. O, vem, takoj ko bo vsega konec, bo nemirno letal sem in tja, ker se ne bo znašel v tem

prostoru, v teh dimenzijah. Saj je bilo z mano prav tako. Blodil sem in blodil, dokler nisem našel nekega starca, ki je umrl visoko v hribih, sam in zapuščen, že pred petdesetimi leti in je njegov duh mirno sedel na njegovem grobu, vsaj občasno. Kar nekako se mu je zdelo, da mora občasno nekoliko pasti dušice na tej njivi. Vsaj tako mi je rekel, ko sem svoj nemir raznašal po tem prostoru, ki mu rečejo pokopališče. Lepo mi je svetoval, naj čim prej sprejemem novi položaj, ker bo čez čas vse drugače in da je to samo začasno trpljenje, še zadnja zemeljska preizkušnja. Da bi me umiril, me je vodil od groba do groba in mi razlagal, kdo vse je tu, koliko rodov ima kakšen grob, pa dve večji grobnici in nekaj tistih, ki niso imeli nikogar, pa je za njimi ostal samo uboren križ tamle ob zidu, vendar so bili njihovi duhovi občasno prisotni. Toliko časa me je vodil naokrog, da sem se le utrudil in spokojen sprejel ležeč položaj, še kar udoben, dobro so me položili v trugo, dobro. No, pa je ceremonija mimo. Delavci že zasipajo grob. Slišim šum korakov odhajajočih. Oddaljeno pojokavanje usiha. Če sem prav razumel, ni bil oženjen, je bil pa dober gradbeni delavec, nekakšen delovodja, šele teden dni v pokoju. Mlad, prekleto mlad. Duh, pojdi v mesto in se malo razglej, kako si izmenjujejo srčke, le pojdi, da mi prineseš svežih vtisov. O, veš da bi me zanimalo, kdo je letos slokonogi prinesel kičasto srce in kdo jo je povabil na večerjo, Valentinovo večerjo. No, le pojdi in pusti me do večera, lepo prosim! Tako je dobro, tako je prav, popoldanski dremež.

Kaj, si že nazaj!? In? Slokonoga je dobila šop rož, veliko bombonjero v obliki srca in vabilo na večerjo. Povabil jo je nek starejši premožneš, ki ji je že dolgo za petami. Zdaj ne dela več na radiu, zdaj je v neki reklamni agenciji in

oblikuje reklame, dodaja zvočno sliko in podobno. Kaj, da sta me omenjala. A, vidiš, vidiš, pa me le ni pozabila. Morda je bila še celo malo zaljubljena vame, samo, ja, zgubila bi ugled, če bi se z mano pojavljala v javnem življenju. Kaj pa vem, če bi bil še živ, morda bi se celo še trudil okrog nje, morda res. In kaj sta govorila o meni? A, tisti štos z škatlo in svečko, pa tisti štos z radensko, ki sem jo prinesel neki tečnobi na založbi, muhasti urednici. Bilo je, res je bilo. Na Valentinovo sem se odločil, da nesem urednici šopek rož in platenko radenske. Bil sem jezen nanjo, ker mi je natis knjige zavrnila iz čisto banalnega razloga, ah, no. Pa pridem v njeno pisarno, še dva sodelavca sta bila tam, in ji dam šopek in platenko radenske. Kako bebasto me je gledala, ona dva pa tudi. Po nekaj trenutkih, ko smo se tako čudno gledali, sem le rekel, da sem radensko prinesel zato, ker je pač Valentinovo in ker so gor narisani kar trije srčki. Potem je bil tak smeh, joj. Kako smo se smejali. In to je zvedela tudi slokonoga, jasno, da je zvedela, saj je pripravljala oddaje tudi o knjigah in je že gostila urednico. Si se nagledal kiča, kaj, duh? Čakaj, neka svetloba prihaja s strani. Aha, to bo ta novi. No, lepo ga moram sprejeti. Očitno se še ni povsem znašel. O, kako ima še močno luč. Kaj ne, saj je komaj nekaj ur spodaj. Preklinja, še zdaj preklinja. Vljudno ga uprašam, kako mu je? »Ah, kurc, na hitro so me stlačili v to kišto, jebem jim. Evo, tako je to u jebenem svetu. Celó življenje sem garal, skakal po gradbenih odrih, evo, potem pa penzija, pa kurac. Pizda sem, budala, res sem. Ti si prvi, ki sem z njim spregovoru tuki. Kako je pol to, mislm, to jebeno stanje tle, u tej kurčevi temi. Ja počivali bomo, ne, to ja, sam, kaj pa vem, pa Bog pa to. Še ko mulc sm hodu k maš, zdej pa že trideset let ne več, jebat

ga. Pa preklinu sm, to pa. Sam je pa res, da sem zastojn obnavlu neki kapelc. Pa glih dva dni prej, preden sm fliknu, sm po bajt neki pospraulu, pa sm našu en star molitvenk. In zvečer, k sm bu že n mal nadelan, tko kot cel teden te dni, sm brau mal tiste molituce. Jz na vem, kako bo, ko bom šou gor, pa kolk cajta je treba čakati, da greš gor al dol, sej na vem, koko bo. Tlele je že neki mojih starejših kompanjonov, sam se mi še niso oglasl, jebat ga. Mal norim okrog, k na morm štekat, da je vsega fertik, je brenčalo. In ga vprašam. Kako ste pa umrli? Nekaj zapiska in nadaljuje: Aja, a to. Bedasto, do amena bedasto. Pil smo, tko k cel teden. Pa grem jes lepo dam, pa čike s sabo. Doma zurnem še en pišček, k je glih biu u hladilnku, pa vzamem čike, dalinca, pa u postlo. Naštalam program na tv na kurbarijo, da n mal gledam tist, pol pa čik in tko je šlo, kaj vem. Verjeten, da sm zadremu, da m je čik padu na rjuhe in se je vse vnel, se kadil, pa me ni blo. Ko so gasilci prišibal in polcaji, pa rešile, sm bu že pečen. Moj duh, se prav jz, pa hop gor nad bajto in gledam dol, kako me valajo, pa gledajo, pa kriminalist in to. Slišu sm ga, tipa od polcije, k je reku. Tko je to, če se kadi u pojstl, tko. Ta je že drugi u moji karjeri, sranje. Prjatu, sej se bova še slišala, sam zdej šibnem jz mal naokol, da vidm, kdo vse je tle, k jih je dost, k sm za njim hodu na pogrebe. Grem, se slišmo, ajd.«

Noč, že blizu deset je. Zunaj se zdaj dogajajo večerje, zmenki, morda že zasoplo ljubljenje. Črvi pa kar grizejo. Pridni so. Glej no, koliko so me obžrli od zjutraj. Kite jim pa ne grejo najbolj v slast, to pa ne. Ej, kaj pa to, saj, joj! Lasje so mi zrasli, pa nohti. U, zdaj sem spet tak, ko v mladih letih, mislim, kar se las tiče. Duh, lahko noč. Spal bom, do novih svetlob, velja! Medij, tam zunaj, si vse za-

pisal, si? Lepo, lahko noč tudi tebi! Lahko noč, vsem!

Kaj piše, kaj piše, tole ... Morbidno. Mislim, da tip že malo pretirava s svojimi fantaziranjmi. Odpisal mu bom, naj se čim prej zglaš pri meni. Vse bolj se mi zdi, da leze v neko strašno depresijo, ki je pravzaprav posledica eksperimentov z drogami in alkoholom. Preprosto bi se reklo, da se mu frtajčka. Kaj je zdaj meni treba teh temnih zgodb, ko pa se dogajajo tudi svetlejše. Sinoči nam je Jovo govoril, kako se je kobila borila za žrebe, ki je bilo na drugi strani ograde – norela je ob ograji, dokler se ni pognala čez in obliznila žrebička. Žrebiček je pomotoma ostal na drugi strani, ker je nekdo od pastirjev zaprl vhod. To so svetle zgodbe, ne pa tole ... Kar nekako jezno odklikam tisto zgodbo in pregledam mobilca. Poklicala me je Mirjam, pa nisem slišal. Jasno, da ne, saj sem nameraval imeti razgovor s stranko in sem telefon naravnal na tišino. Le kaj bo spet hotela, ta frfotavka? Pokličem jo. Se mi je kar zdelo, male uslugice. Zdaj naj bi ji posodili nekaj tisočakov, ker jo čaka zahtevno potovanje s skupino, ampak bodo del aranžmaja pokrili sami, celo čez lužo da bodo šli, vse do New Yorka. Do junija da je ne bo doma. O, to bo pa dolga in naporna turneja. Menda ne prav do junija. Pa spet kliče, kaj pa zdaj?

»Ja, kaj že spet.«

»Oči, ameriški del odpade, ker ni moč dobiti garancij zavarovalnice. Joj, ta birokracija, za znoret, ti rečem!« zadihano pove.

»Pa nimate svoje organizatorke. Saj ste jo imeli, ne?«

»Imeli, prav si povedal, imeli. Ni je več. Sami se moramo znajti, pravzaprav zdaj kar jaz rihtam vse skupaj. Zato sem te tudi prosila za majhen kreditek, le toliko, da

zastavimo z novim projektom. Prepoznavni smo, pa bo šlo. Saj sem tudi mami klicala in ona je bila za. Zdaj so stvari drugačne, zdaj smo še glasbena skupina. Saj veš, da nam je Mily organizirala skupino glasbenikov, ki sodeluje z nami, ne? To veš, ne?« je brbljava.

»Nisem vedel. Tam okrog novega leta si mi nekaj omenjala, da bo v dvorani skupni nastop, ampak takrat nisem utegnil, saj veš, hiša pa to. No, ko sva že na zvezi, a imaš danes popoldan, kaj časa? Veš, rad bi Ireno presenetil. V dnevno sobo bi dali lepe zavese, ampak jaz nisem ravno pravi izbiralec, ti pa imaš okus za te stvari, estetiko. Bi šla z mano, da jih kupiva, a?«

»Čakaj, da kuknem na rokovnik, danes, danes, ob osmih imamo še ene vaje. V bistvu, ja, ja, se dobiva okrog štirih, a?«

»Prav, te pokličem, pa se bova spotoma pogovorila še o kreditu.«

»Velja, čao, oči.«

Dolgo si mencam obraz. Zavese, da ... Ne vem, prostor brez zaves se mi zdi nekako sterilen. Zavese morajo biti. Pri nas jih je mama izbirala in dekorirala vsa okna. Meni so bile vseč tiste rahlo modre, ki so prostoru dale posebno svetlobo, kadar je sonce pljuskalo z ižanske strani, tista nizka zimska svetloba in blesket luž na barju. Rad sem šel med tiste luže in dolgo gledal odseve neba. Ja, zavese morajo biti. Irena je nekaj govorila, da bi bila bolj za žaluzije, saj so lahko, ampak zavese bodo. Vse je tako lepo prebeljeno in tak svež vonj je v hiši. Fantje so se res potrudili in naredili hišo prijazno, drugače diha, povsem drugače. Tast je rekel, da je to nekakšna graščina, da je bila vredna denarja, ki sva ga odštela. Joj, dvanajst, kosilo z

Ireno. Pokličem jo. Se mi je kar zdelo, da bo popadljiva, ker je nisem že prej. Pa spet bo v banki cel popoldan, do sedmih, morda do osmih, ker imajo sestanek z nekimi upniki, z nekimi tipi, ki so zavozili še eno podjetje. Ti ljudje se sploh ne sprašujejo, kaj bo s stotnijami brezposelnih, kaj bo z njihovimi družinami. Kakšen butast kapitalizem. Ljudem uničiš delovna mesta in potem pričakuješ, da bodo dobri potrošniki, neumno. Dobro, lahko upaš, da boš stvari drugje delal s cenejšo delovno silo, ampak, tudi tam se bo sistem zrušil, kam pa potem? Tle vidijo dobiček samo danes, bodočnost pa naj ostane skrivnost za bednike, ki bodo enkrat preplavili ulice. Še enkrat preverim elektronsko pošto. Pesnik mi je odgovoril in mi obljubil, da se lahko v kratkem vidiva. Napišem mu, da lahko pride že jutri okrog devetih. Strinja se. Vsaj to. Zaprem računalnik, stopim v nišo, spijem radensko, pograbim mobilca in grem. Irena me vabi v neznanu in na presenečenje ...

Naphan s hrano rignem in si z zobotrebcem očistim ostanke. In je bilo res presenečenje, pa še kakšno. Irena me je peljala v neko gostilno med Ljubljano in Vrhniko in mi naročila porcijo praženih jeter. Takih nisem jedel že, o, bo pa že najbrž več kot trideset let. Včasih smo šli k enem od očetovih bratov, ki se je poročil nekam tja dol blizu Kočevja in je redil prašičke. Kadar so bile koline, so nas povabili. Ampak stric je bil čuden, vedno zaraščen, sivolas. In take čudne izpade je imel. Mislim, da je moralo biti z njim v vojni hudo. Nekaj časa je bil pri vaški straži, potem je šel v partizane, pa nazaj k belogardistom, pred koncem vojne se je pa nekam izgubil in šele čez pet let prišel nazaj. Kadar je le bilo preveč žganja, je uprizarjal juriše po dvorišču. Otroci smo se mu smejali, žena ga je mirila, pa ni nič pomagalo, prav nič. Enkrat si je celo konja osedlal, si nadel veliko

razpelo na prsi, na glavo pa titovko in je kričal: »Za Kristusa, prvega komunista, v boj.« In tiste dni, ko smo začeli nekakšno vojno z jugoarmijo, pred dvajsetimi leti, je naš stric prišel k nam in rekel, da je treba kačo po glavi, pa bo mir. Smešen in razcapan je bil, že starček, smrdeč po scanju in žganju. Še zdaj ga vidim, na vratih pri naši mami, ker sem tisto junijsko popoldne bil doma. Tam je stal in spraševal, kdo gre z njim dol na Kolpo, da bomo branili naše južne meje, da ta drhal ne bo pobegnila ven, pa da druga ne bo prišla gor. Komaj smo ga prepričali, da se je umiril. Sam sem ga zapeljal v zdravstveni dom in potem v bolnico. Septembra je pa umrl ... Ciroza. Enkrat sem slišal pomenke o nekih jamah, o mrličih, o kupu zaplenjenih ur in denarnic, o tovornjakih v jutranji megli ... Bil je najbolj čudaški od vseh treh bratov. In prašiča je včasih jahal in ga gonil po dvorišču, preden ga je zaklal. Tak je bil ta naš stric. Za pripravo klobas in ostalega mesa je pa bil mojster, to pa. Kako se je rad pohvalil z vsem tistim bogastvom, ki ga je imel v posebni hišici poleg skednja. Tam je sušil klobase, šunke, rebrca ... Kakšen vonj je bil tam. Kot otrok sem kar strmел v vse tiste klobase in goltal slino. In v petem razredu, poletne počitnice, cel teden sem bil pri njih. S sestrično sva se hodila kopat dol v potok v nek tolmun. Ona je bila v sedmem takrat, bratranec pa je že bil v Kočevju na srednji in se ni družil z nama, on je imel svojo družino, ki si je omislila neko kočjo sredi gozda in so bili večino poletja tam. No, poletje ... Z Mimi sva se zelo razumela, res, saj se še, samo len sem in jih nič več ne obiščem. Tisto poletje in kopanje ... Spomnim se, da se je enkrat sestrična povsem slekla in naga skočila v tolmun. Kot tele sem jo gledal, tako golo, z majhnim trikotnikom dlak med nogami, pa tiste že brsteče prsi. Težki črni lasje so se ji

zalepil na hrbet, ko je planila iz vode in me smehljaje se gledala. Še zdaj slišim, kako zaničljivo mi je rekla: »Kaj je, ljubljanski mulček, še nisi videl nage punce, a?« Vem, da sem se potem cel dan kujal in se nisem hotel igrati z njo. Ni me prepričala z nobeno igro. Taval sem okrog in sem kar naprej videval njeno goloto. Pretresen sem bil od tiste slike. Saj ne, da si ne bi na skrivaj ogledovali nagih bab v revijah, tudi tujih, ki jih je moj starejši brat že nekje iztaknil in sem mu eno izmaknil. So pa k tistemu tolmunu hodili tudi drugi otroci iz zaselka, ne vsak dan, tako kot midva, to ne. Mislim, da je bila sobota, vroč soparen dan. Seveda, sobota, naslednji dan sem pa šel nazaj v Ljubljano. Oče me je prišel iskat z njegovim svetlečim se fordrom. Ja, tista sobota. Tam je bilo še nekaj deklet, pa nekaj že starejših fantov. Vsi so bili v kopalkah, le ena punca ne, že precej starejša. Tista se je pa kar slekla in šla v vodo. Dolgo je razkrečena samo stala in si pljuskala vodo na že kar velike prsi in na trebuh, ki je bil bronasto rjav. Očitno se je sončila gola, saj ni bilo tistih belih mest, ki jih puščajo kopalke. Fantje so jo najprej sramežljivo obstopili, potem so začeli pljuskati vodo, se loviti ... In potem je šla z nekim kodrolascem v gozd. Ostali se niso zmenili zanju, jaz pa ja, jaz, mulc. Odtihotapil sem se za njima, se skrival pod grmovje, se opraskal ob robidovju, veliko krvavo prasko sem si pridelal na hrbtu. V nizkem smrečovju sem ju zagledal. Fant si je slekel kopalke, ona je ležala na tleh z razmaknjenimi nogami in mu šepetala, da naj že začne. Približno sem že vedel, kaj počnejo odrasli, ampak ko sem videl tisto fantovo štrlino, sem si z roko tipal svojo ubornost med nogami. Potem je fant pokleknil med njeni nogi, se dobesedno zvrnil nanjo in jo začel divje poljubljati, pa se je spet privzdignil in jo poljubljal po trebuhu in po dojkah,

ona pa je kar plesala z rokama po njem. Segla mu je pod trebuh in mu pomagala, da je tisto štrlino zarinil v njen temen trikotnik. Takrat je zakričala in ga ugriznila v ramo. Potem je začela njegov bela rit suvati gor in dol. Ni dolgo trajalo, ni ... Drug drugemu sta potem pobirala iglice iz hrbta in se nekaj po tihem pomenkovala. Odplazil sem se nazaj in na drugi konec tolmuna, da ne bi posumili, da prihajam iz njune smeri. Šel sem v vodo med ostale, ki so kar poležavali, brcali z nogami in me veselo škropili z vodo in zafrkljivo govorili: »Kaj je ljubljanska srajca, se bojiš naše mrzle vode, a!?« Sestrična je sedela na skali in se sončila, ob njej je čepel debelinko, kakšni dve leti starejši od nje in ji prigovarjal, da bi šla malo pogledat v senco. Pa se ni zmenila zanj. In kako noro sem potem buljil v mednožja fantov, da bi videl, če komu napenja kopalke. Nič se ni dogajalo. Moram priznati, da me je tisti prizor pod nizkimi smrekami strašno vznemiril. Še zvečer, ko je stric prinesel suhe klobase na lesene pladnju, sem tisto klobaso v mislih primerjal s štrlino tistega fanta, nehote sem iskal neko podobnost. In kako neumno sem gledal teto, ki je imela velike prsi, joj. Ko se je sklanjala nad mizo, so ji lezle iz bluže, tista dva velika bela hlebca. Kar preveč je bilo vtisov tisti dan. Moja otroška miselna mašinerija jih še ni znala pravilno ovrednotiti, pa sem zato celo noč bedel.

Kaj pa delo? Pogledam na uro, že pol dveh. Tisti starejši gospod bi že moral biti tu, pa ga ni. Pogledam v register, če imam njegovo telefonsko. Je. Naj ga pokličem? No, le. Dolgo zvoní, končno pa le. Raskav starčevski glas mi pove, da danes ne more, da ima malo vročine in kašlja, pa če lahko drugi teden. Na hitro pogledam razpored pred seboj in mu pritrdim, da lahko. Uvrstim ga na seznam in mu odredim torek dopoldan. Strank je manj, stvar usiha, bi

rekel. Finančno, tole je bolj hobi, več pravnih stvari bo treba prevzeti. Irena mi je predlagala, da bi spodaj v hiši uredil pravno pisarno in zaposlil mlado pravnico, neko njeno sorodnico s Krasa, ki zdaj dela v ugledni odvetniški pisarni, sicer jo dobro plačajo, ampak ji preveč nalagajo, ker so uvideli, da je punca garaška in ne zna reči ne. Ko sem zadnjič govoril z njo, se mi je zdelo, da je punca res tik pred živčnim zlomom. Komaj dvaintrideset jih ima, pa je že tako izžeta, da se ji pozna na obrazu. O tem bi veljalo premisliti. Junija naj bi bila pisarna že odprta. Irena je pripravljena vse urediti, papirje, registracijo. Tisti prostor spodaj, nekakšna izba, idealen za pravno pisarno, pa še dostop s ceste, parkirišče na dvorišču. Če prav pomislim, je to pametno. S to mojo dejavnostjo, nič! Nekaj grafologij, nekaj nasvetov, pa poslušanje teh dolgočasnežev. Zaletel sem se, vem. Junija, blizu je ... Na nek način sem se navezal na tale kvartir, kjer slišim toliko zgodb. Sicer bi lahko s tem nadaljeval. Najemnino za ta prostor bi plačevala pravnica v zameno za pisarno in pomoč pri pravniških poslih in bi lahko malo poslušal, malo pa svetoval njej. Tu bi bil le po štiri ure na dan – tako si je zamislila moja Irena, veliki organizator. Sposobna baba. Ko je zanosila sredi študija, so mi očitali, mama pa sploh, da sem punco uničil. No, pa jo zdaj poglej. Je pač malo kasneje diplomirala. Petinpetdeset jih ima, pa taka delavnost. Jaz pa čmurim, poslušam zgodbe, poslušalec, poslušalec ... Popoldan po zavese, da ne pozabim. V kakšnem sorodstvo je že tista pravnica, no zdaj ni več kar neka, ime ji je Maja. Irena mi je razlagala ... tetina hčerka, tako nekako, se mi zdi. To zdaj ni pomembno. Sicer je prijetna, ampak tako živčno prizadevna, da kar boli. Predlagal ji bom, naj vendarle malo ustavi konje. Sama mi je razlagala, da pred eno

ponoči ne gre nikoli v posteljo, da mora pač naštudirati vse primere, ki so ji zaupani. Njen partner da sicer nori zaradi tega, ne vidi pa denarja, ki ga prinese domov, on pa nič, zdaj je na čakanju, mlad inženir, česa že, mislim, da gradbeništva, tako, ja. Lepo hišo gradi nad Vrhniko, prava mojstrovina. Najina pa ... prijetna bo, do marca, do prvega marca mora biti vse nared. Kaj pa naj zdaj počnem? Mar naj kar takole sedim, si trebam zobe in porigujem po odlični hrani. Malo sem len tudi zaradi dveh vrčkov piva, ampak k jetrcem res ne gre druga pijača. Polagoma se pretegnem in z malomarno kretnjo spet vključim računalnik. Kar presune me, ko se spomnim, kaj sem dopoldan bral. Ko se naložijo vsi programi, preverim, če sem tiste nore zapise pravilno arhiviral. Sem. Kaj zdaj? In če bi poslušal prijazno gospo V., ki je delala v lekarni, samo kot lekarniški tehnik, ker za študij ni bilo denarja. Bila je v reji, kot se temu, po moje, grdo reče. Nekje na neki kmetiji, kjer je bil gospodar nekoliko trčen, splošno rečeno, gospodinja pa tako pobožna, da je bilo že kar patološko. In zaradi čustvene lakote je ta uboga V. sicer rodila dva otroka, vsakega z drugim, a nobeden od partnerjev ni zdržal ob njej, ker je gojila pretiran strah pred izgubo. Pa jih ima gospa danes že sedemdeset, in tako vitalna je še. V rejništvu se je znašla, ker sta starša preprosto izginila, oče je končal na Golem otoku, mama, mama pa je odšla z drugim, našo malo V. pa pustila pri sestri, ki je kmalu umrla. Oblasti matere niso nikoli več našle. Zakaj je moral oče umreti na tistem otoku ... Malo je vedela o tem, zelo malo, a po nekem stricu je le zvedela, da je bil nekakšen gobezdač in so ga zato zaprli. Medlo se ga je spominjala, saj je imela le eno leto, ko so ga odpeljali, in takoj za njim je mati pobegnila v tujino. Bajе je končala nekje v Argentini, z

nekom, ki je tudi pobegnil. Ko je bila stara deset let, je dobila materino pismo. Prinesla ji ga je neka mamina sorodnica, ni prišlo po pošti. Tisto in edino pismo da ima naša V. še zdaj doma v posebnem kovčku, ki je še ostal po očetu, v kovčku, s katerim je oče takrat prišel s Koroške, ker je bil zamejec in je prišel delat v Ljubljano. Tistega ji je shranila teta in njena dva že takrat odrasla sinova. V pismu, dolgem kar deset strani, ji je mama opisala, zakaj je morala v svet, zakaj ne more nazaj in podobne reči, ampak jih takrat še ni razumela. Morala pa je pismo skrivati pred rejnico, ker bi bilo hudo, če bi se razvedelo. Sorodnica jo je še večkrat počakala pred šolo, preden je šla na šolski avtobus, in ji dala nekaj denarja, ki da ga mora skrivati in hraniti za dni, ko bo šla v šole v Ljubljano. In ga je res. Sešila je posebno punčko iz blaga, da je vanjo lahko tlačila bankovce, ki jih je prinašala sorodnica, sama je imela pet otrok, sicer bi jo vzela k sebi, tako se je kasneje izkazalo. Ko je šla v srednjo šolo in v internat v Ljubljano, jo je sorodnica dostikrat povabila k sebi domov, ji dala večerjo, sladkarije in denar, ki ji ga je pošiljala mama. Če bi rejnica za to zvedela, bi jo takoj izpisala iz šole in jo privezala na kmetijo, tako kot je to naredila z bivšo rejenko, ki ji je potem pri sedemnajstih ušla z nekim fantom na Hrvaško. In izkazalo se je, da je rejnik imel v vasi nekaj stikov še z nekaterimi ženskami, z eno je imel dva otroka, ki pa ju ni uradno nikoli priznal. Vsaj tako se je govorilo, ampak vaše govornice, no, ja. Verjetno je bila rejnica neplodna, pa se jima je zaradi tega zakon nekoliko burkal. Gospa V. tudi piše, zelo dobro piše. Škoda, ker tega svojega talenta ni uspela do kraja razviti in ga uveljaviti. Hodila je tudi v nekakšen tečaj na univerzi za tretje življenjsko obdobje. O, in kako dobro obvlada računalnik! Tudi govor ji kar lepo

teče. Res škoda, da ni v mladosti iztisnila iz sebe te pripovedovalske kvalitete. Koliko takih talentov se zapraši v času, kar veliko, se mi zdi. Hude stvari mi je pripovedovala, zelo hude. Najprej je mencala, veliko govorila o osamljenosti, o odrinjenosti. Navezana je bila na tisto lekarno; rad verjamem, saj je tam delala celih štirideset let. Kolikokrat mi je omenjala, da včasih vstopi v katero od lekarn samo zato, da globoko vdihne vonj, ki tam vlada. Še največ ur je prebila v laboratoriju, kjer je pripravljala razne maže in sirupe, včasih tudi kakšne druge pripravke. Njeno otroštvo je bilo stresno, čeprav se je rejnica trudila, da bi ji bilo lepo – v materialnem smislu ji res ni nič manjkalo, ker je bila velika in močna kmetija, pa še majhni zaslužki z zelišči in sirom. Gospodar, posebno poglavje. V bistvu ni bil hudoben, le preveč obdarjen, bi se reklo, obdarjen s semenjem, ki ni rodilo zaroda v zakonu. In prigoda z jesenskih paš. Tisto je opisala, pa je le redkim dala prebrati, ker je zanjo to bilo preveč pekoče, tako se je izrazila, čeprav je kasneje s pomočjo nekega psihoterapevta to ozavestila in stvar nekako izčistila. Še najraje mi govori o svoji vnučki, ki da je tako prebrisana, da si kar izmišljuje zgodbe, pri štirih letih in pol. Večkrat mi je že rekla, da je čista slika nje same in da je osrečena, ker ima vnučka tako čudovito otroštvo in tako ljubečega očka; mamica, mamica da je pretirano zaposlena poslovница, očka, očka je kar doma in dela za nekega podjetnika, ki prodaja varnostne kamere, servisira jih. Samo o njej bi govorila, če bi ji dopustil. Pa o svojem prvem možu, o zdravniku, ki je kasneje šel v tujino in nanjo in na hčerko kar pozabil. Denar za hčerko je pošiljal, a je raje ostal v Ameriki in se poročil še enkrat, z dosti mlajšo Brazilko. Le kam sem spravil tisto njeno zgodbo Paša. Brskam. Zdaj sem se

spomnil, v posebni mapi – Literatura, tam mora biti. Kliknem. Tu je. Ravno zadosti je še časa, da si to preberem, ta fragment nekega nenavadnega otroštva.

PAŠA

Jesen je bila zgodnja, dosti prej je prišla kot ponavadi. Na severu so se že belile Karavanke, zadnji teden avgusta. Če je bilo jasno, sem lahko gledala bele hrbte in sem sanjala, da bi bila vsaj za en dan orel in bi poletela tja gor, v tiste višine in bi gledala bele hrbte, tako iskreče se na soncu. Bilo mi je deset let, punčka v starem modrem krilu, v gumijastih škornjih in s ponošeno ruto, ki mi jo je dala gospodinja, češ, da njej ne koristi več. Neko jutro je prišla v mojo malo sobico na podstrešju in potrkala. Kar od vrat je vrgla na posteljo tisto ruto in rekla. »Na, da se boš branila mrzlih sap, ki že vlečejo dol s hribov, letos pa sploh. Pa vstani, na pašo bo treba, Ta star te že čaka. Nikoli jo ni slišala, da bi ji ga drugače omenjala, vedno je bil samo ta star. Če so bili drugi ljudje v hiši, potlej mu je rekla tako, kot so ga tudi drugi klicali, preprosto samo Nejc. V tistem času smo pasli v dokaj zaprti dolini, ki se je ožila proti gozdu in so jo na robovih že zajedali leskovi grmi, pa stare jelše dol ob potoku, višje je bilo bukovje in nekaj starih divjih kostanjev. Smreke so bile na koncu doline. Meni so bile neznanko všeč. Rada sem poleti tekala pod njimi, se hladila in pila iz potočka, ki je komaj mezel po tleh in se skrival v veliko nazobčano praprot.

Kot po navadi me je gospodinja zbudila že ob šestih, včasih še prej, v jesenskem času pa dovolj zgodaj, da sem ulovila šolski avtobus. Zakričala je, da bo treba na pašo. Jaz sem imela na skrbi telice, pet jih je bilo, te so šle prve, šele potem je gospodar prignal obe kravi in dva telička, včasih

tudi oba konja. Meni so telice odvezali in sem morala stopati za njimi. Ubogljive so bile, najbrž tudi zato, ker sem jim pela, kar naprej sem jim pela, in celo žvižgati sem se naučila. V vasi je že odklenkal zvon, delavski avtobus je oddrdral, jaz pa z novo ruto, veliko šibo in skromno malico zdaj spredaj pred glavno telico, ki sem ji dala ime Jožica, pa še sama ne vem zakaj. Prignala sem jih na pasišče in se nastavljala svetlobi, ki še ni popila prvih slan prav na dnu ob kolovozu, ki je peljal v gozd. Nekaj časa je bilo vse tiho, le v gozdu visoko zgoraj je bilo slišati rohnenje motorne žage, takrat so bile še sila redke, samo dve sta bili v vasi. Potem se pa Nejc priziblje s konjema in samo eno kravo. Povedal mi je, da je tista druga ostala doma, ker da bo te dni telila, telička bo dobila. Star jopič je vrgel na štor, malho zraven, se usedel in mi ukazal, naj naberem suhljad, da bova zakurila ogenj. Konja sta takoj odšla tik pod gozd, tam sta se najraje pasla in obirala staro nepokošeno travo. Cele doline niso več kosili. Ogenj je kmalu vzcvetel. Nejc ga je ogradil z dodatnimi kamni, ker je menil, da je trava presuha in bi se lahko kaj zažgalo, kot se enkrat že je, pa je potlej skakal in kar s suknjičem tolkel tiste jezike ognja. Bržkone je bilo od takrat v njem veliko strahu, kar se ognja tiče. Včasih me je vzel v naročje in se podrsnil ob moje lice z grobimi ščetinami in mi s čudnim glasom govoril, da sem njegov sonček, da se sladka potica in podobne neumnosti. Tisti dan pa je bil sploh čuden. Kadil je dosti več kot ponavadi, pa prav grdo kašljal in pljuval. Jaz tistih nežnosti nisem kaj dosti marala, ker je smrdel po hlevu, po konjih in včasih tudi po žganju. Všeč pa mi je bilo, če me je božal po laseh, mi jih poravnaval in me žgečkal zadaj po vratu. Nabiral mi je lešnike, poleti gozdne jagode, v potoku mi je kazal, kje se v tolmunih skrivajo ribe in razlagal mi je sledi

živali. Če sem bila na paši sama, je včasih prišel na hitro pogledat in spet odbrenčal s starim mopedom nekam v gozd, kjer je podiral drevesa, da je potlej lahko prodajal drva. Tisti dan pa je rekel, da si morajo konji nekoliko spočiti in se dobro napasti, ker da bo naslednji teden začel vlačiti les. Gledala sva ogenj, jedla jabolki, ki jih je prinesel v malhi, še ne povsem zrela so bila, a za žejo dobra. Nenadoma je postal nenavadno razigran in me je začel drozitati s palico pod rebra, da sem se smejala in se valjala po tleh. Vedel je, da sem sila žgečkljiva in da se tako rada smejem, če me takole draži, poleti kar s travo. Včasih je na pašo vzel velik glavnik, da sem se pred njim razčesavala, moral pa sem tudi njega razčesati, tisto žimasto že sivo grivo, ki se je na zatilju sukljala in se vozljala. Navadno sva se ob takem početju umaknila gor v podgozd, na kakšno prijetno planjavico, od koder sva dobro videla vso živino. Tam sem se morala najprej jaz razčesati, da so veselo opletali moji svetli lasje, ki so se na soncu iskri. Pa tudi sam me je rad česal, če je bil take volje. Gospodinja mi jih je spenjala v dva čopka in jih prevezovala z rdečim trakcem v dve ljubki mašnici. Če sem prišla razčesana domov, se je vedno jezila, pa me je Nejc branil, češ, da sem taka, tako počesana, mala kraljična, da sem lepša, da sem ko namalani angelci v cerkvi zdolaj v vasi, v glavni cerkvi. Pa sva šla pogledat gor na obronke, kjer je sonce že zlatilo pokrajino in počasi lezlo v dolino. Obetal se je nenavadno topel dan. Kar prijetno nama je bilo, ko je sonce zlezlo še višje in v daljavi povsem posrkalo megle. Slonela sem na dračju, ki je tam ostalo od zadnje sečnje. Nejc pa je ležal na svojem suknjiču in stegoval debeli nogi, zatlačeni v gumijaste škornje. Pripovedoval mi je o Lizi, o najstarejši kravi, ki bo kmalu telila. Na dolgo je opisoval, kako je bik

kar nekajkrat poskušal zlesti nanjo, pa se mu je izmikala, dokler se le ni vdala in bomo imeli telička. Enkrat me je celo vzal s sabo. Zelo sem se bala tistega črnega bika, ki je tako silno pihal in grdo gledal. Ko sem bila tam, sem se skrila za vogal in gledala, kako je bik ovohaval našo kravico, potem pa sta začela krožiti po dvorišču in kar naenkrat je bik skočil nanjo in ji nerodno rinil tisto veliko stvar nekam pod rep. Tudi našega Gerka, tako je bilo ime rjavemu žrebcu, sem videla, kako je naskakoval sosedovo kobilo. On je šele imel veliko stvar, on. Nejc mi je torej takole na paši govoril, da morajo biki in žrebci izpustiti nekakšno mleko, ki se jim nabira v velikih jajcih, da potem nastanejo žrebeta in telički. In ne vem, kaj mi je bilo, meni, desetletni punčki, da sem ga vprašala, če je pri ljudeh tudi tako. Takrat se je Nejc vzravnaval, se hudomušno nasmihal in rekel, prav tako, da, prav tako. Tudi moški moramo spustiti mleko, da ratajo otroci – tako je rekel. Po tistem sem vstala in stekla dol do ognja, da bi še malo določila. Z raskavim glasom je zakričal, naj kar pustim ogenj, da bo čim prej žerjavica. Prišel je dol za mano in iz malhe izbezal drobne repe. Položil jih je na kamen in se mi čudno smehljal. S palico se je tolkel po škornjih in si nekaj žvižgal. Kakšna lepa punca boš, mi je rekel in mi popravil lase, ki sem jih imela zatlačene za grobo bluzo pod oprtnicami debelega grobega krila. Prislonil si je roko, da je pogledal po živini. Telice so se že bližale na vrhu, krava je bila daleč pred njimi, konja pa sta na drugem bregu doline še kar vztrajala pod leskovjem in obirala starino. Potem je predlagal, da greva dol do studenčka, do zgoščenega grmovja. In sva šla. Spotoma je vzela glavnik iz notranjega žepa suknjiča in mahal z njim po zraku. Vedela sem, kaj to pomeni. Poiskal je sončno liso, nastlal veje in ukazal, da sem pokleknila

obenj. Glavo si je podslonil s suknjičem, tako da je na pol sedel. Najprej je on mene razčesal, počasi, nežno. Če me je le malo cuknilo, je odnehal. Vmes mi je govoril, da bi rad postal frizer, da se mu je to vedno zdelo zelo imenitno, ko ga je njegov oče peljal v mesto. Vedno sta hodila k staremu frizerju, ki je imel veliko belo haljo z mnogimi žepki in žepi, notri pa razne glavnike in škarje. In pri vojakih da je rad strigel druge, da je postal priložnostni frizer. Tudi vaščane je ostrigel, pa mrličje je hodil spravljat, kot je temu rekel. Posebno usnjeno torbo je imel za te namene. Kadar so prišli ponj, je mrk vzel tisto torbo in šel. In vedno je bil potem nekaj dni mračen, bolj tih kot navadno. Ko sem bila počesana, me je nežno pobožal in me kar zvrnil na mogočne prsi. Smrdel je po potu in po konjih, pa se mu nisem upala upreti. Prižemal me je nase in mi šepetal, da sem njegova mala lepotica. Božal me je po hrbtu, po tilniku, po ritki. Povsod sem čutila njegovo grobo raskavo roko. Zahteval je, takrat prvič, da mu dam ljubčka na čelo. Pokleknila sem mu na prsi, da je nekoliko postokal, se sklonila in ga poljubila. Od potu je imel slano čelo. Z roko sem si obrisala ustnici in sem se kremžila. Potem me je zajel v močne roke, me stisnil nase in me na dolgo poljubljal na vrat in na lica. Nekako sem se ga le otresla in se zakotalila pod grm. Smejal se mi je, se privzdignil na komolca in rekel: A greva peč repo? Še nikoli me ni tako divje in tako dolgo poljubljal. Čutila sem sled njegove sline na vratu. Sila nerodno mi je bilo in gnusno. Na skrivaj sem si vzela ruto, prevezano okrog pasu, ker je bilo že resnično toplo in si zdrgnila vrat. Stekla sem dol do studenčka in si umila razgret obraz in tudi vrat. On je šel z dolgimi koraki gor proti ognju. Hladna voda me je nekoliko umirila, a nekaj je vrelo v meni, takrat nisem vedela kaj. Tisti poljubi

so v moji otroški pameti zanetili nek zmesek gnusa in užitka, oboje me je grelo. Prišla sem gor za njim in obstala. Ob ognju je stala vaščanka srednjih let, z majhnim oprtnikom in palico. Na videz sem jo poznala, saj je imela fantka približno toliko starega kot sem bila sama. Klepetala sta in se hecala, Nejc je žarel v obraz, to sem takoj videla, ko sem prišla gor in vrtela ruto v roki. Slišala sem ga reči: Ti bi nabirala tiste gobe, ki rastejo v roki, kaj? Takrat nisem vedela, kaj bi to pomenilo. S palico je razgrebel žerjavico in skrbno položil repe. Počasi jih je zagrebel in blebetal nekaj o tem, da bo najbrž jesen topla, tudi če se je ta hladina zgodila na koncu avgusta, da pa bo treba še malo počakati za štorovke, gobe, ki so bile kasno v jesen. Še nekaj sta govorila o vremenu in o hladnih jutrih. Vaščanka je stegnila roko in me pobožala po počesanih laseh in rekla, da sem lep otrok, prav po božje lep otrok, pravi angel. Tole si pa dobro izbral, je še rekla tista ritasta baba z ogromnimi prsmi. Zapeklo me je, pa čeprav sem že vedela, da sem rejenka, ker me je obiskovala neka ženska iz mesta in mi vse razlagala. Nejc se ji je ponudil, da ji pokaže, kje rastejo še nekatere užitne gobe, da on že ve, ko je tolikokrat v gozdu. Zabičal mi je, naj pazim na repo, pa da naj pogledam po telicah, da ne bi šle čisto do vrha in čez, kjer ni več pašnika. Odšla sta po kolovozu in se smejala. Videla sem, da je Nejc lopnil vaščanko po ritnici in se zasmel. Ne vem, kaj me je pičilo, da sem stekla navzdol in po drugi strani v gozd, da bi ju potihom zalezovala. Nista šla daleč, le do male jase, polne visoke praproti. In potem sem kar strmela in strmela. Ženska je odložila košek, si slekla jopič, pa še nekakšno bluzo, da so ji zanihale velike prsi. Nejc pa jih je zajemal v roko in jih mečkal. Ženska si je razsula lase in trzala z glavo. Takrat sem mislila, da mi bo malo srčece

kar pobegnilo. Splazila sem se do grma, se zarila med veje in počepnila. Vedela sem, da me ne morata videti, ker sem bila najboljša, kadar smo se z drugi vaškimi otročaji igrali skrivalnice. Kar nemela sem tam in komaj še dihala. Poljubljala sta se. Slišala sem, da je ženska šepetala, tako blizu sem jima bila, da sem vse slišala. In se je slišalo: Joj, Nejc, ne! Ne moreva več tako, še en otrok bi lahko bil, ne moreva več zares teh stvari početi. Moj doma si da gumo gor, da jih ne bo več. Ti jo nimaš, a? Nejc pa je nekaj godrnjal, da tisto ni zanj, da je boljše tako. Sklonil se je in poljubljaj njene prsi. Kar nekako sta zaplesala. Ona je stokala in nerodno gazila praprot. Skoraj bi padla, tako sta se zapletala v praprot. Zdaj sem oba dobro videla. Nejčevi veliki škornji so lomastili po praproti in cepetali kot v nekakšnem čudnem plesu. Potem je le vzdignil glavo in ji polglasno rekel. Bo pa samo z roko. Z mojo ta staro ni kaj dosti, ne pripusti me, hudič babji, skoraj ne več. Kar naprej da ima neka vnetja, pa h dohtarju noče! Poln sem semenja, kaj naj z njim? je hahaljavo rekel in ji segel pod krilo. Dolgo je tam držal roko in ji šaril med stegni, da je kar omahovala in metala glavo daleč nazaj. Ko je jecnila in se zvrnila nanj, sta dolgo tako slonela in globoko dihala. Videla sem, da je izvlekel roko izpod njenega krila, se sklonil in jo obrisal ob praprot. Si mastna, si mastna, ji je skorajda na glas govoril. Vročča si, hudiča, še si vroča. Bom pa tudi jaz za drugič nabavil gumo, če boš še za, a? Ona se je vzravnila in ga dolgo tako gledala. Potem pa je rekla, Nejc, saj veš da ne bi smela, saj veš. Že ko sva naredila Florjana, ni bilo prav. Sama si ne moram pomagat, taka sem, ko me prime. Gumo praviš, pa jo kupi, pa jo daj. Saj bi ti jo jaz prinesla, pa ima moj preštete, hudič skopuški. Daj ga ven, Nejc, daj ga. Nejc je stopil nekoliko nazaj, se

razkrečil in si hitro odpel pas. Hlače so kar same padle dol, spodnjice pa so bile spredaj napete. Potegnil si jih je kar sam dol, da je zaštrlel njegov betič. Ko sme to videla, sem že mislila kar pobegniti. V mislih sem videvala bika in našega žrebca. Potem se mu je ona približala, še vedno zgoraj gola. Z roko ga je prijela za betiča in mu ga začela drgniti. Zdelo se mi je, kot da bi ga hotela pomolsti. Prav take gibe je imela gospodinja pri molži. Nejc je vzdihoval in stokal, rital, se še bolj razkrečil in metal glavo vznak, da so mu svedrasti kodri na zatilju kar poskakovali. In kar naenkrat je Nejc skoraj zakričal, se napel in se prelomil v bokih. Iz betiča mu je siknilo nekaj belega, nekaj kot nekakšen pljunek. Padlo mu je na škornje in tam mezelo v praprot. Vaščanka ga je še kar drgnila in mu ga otresala, da je bilo še več takih pljunkov. Začutila sem, da je zdaj čas za umik. Čisto potiho sem se po zemlji splazila med smreke, kjer se je dalo tiho hoditi. Ko sem prišla na plano, sem stekla gor proti telicam, ki so bile že na vrhu. Čisto po nepotrebnem sem kričala na Jožico in na staro Mico, tako je bilo ime najstarejši kravi, da naj se obrneta dol. Mahala sem s šibo in vreščala. Dala sem si duška. Nejc je sam prišel iz gozda. Ustavil se je, si naslonil roko nad oči, da bi me bolje videl. Zaklical mi je, kaj da je z repo. Pa sem mu rekla, da živina nori sem čez, da sem jih morala zavračati, da ne vem, kaj je z repo. Potem sem se mu izmikala, se delala, da me boli želodček, da sem verjetno zjutraj pojedla preveč ocvirkov, ki mi jih je gospodinja razpustila v veliki litoželezni ponvi, ker je vedela, da jih rada prigrizujem s kruhom. To so bili moji najljubši zajtrki, ocvirki in kruh. Repa se je seveda preveč zažgala in sva jo pustila kar v žerjavici, iznad katere se je valil le še ozek steber dima. Domenila sva se, da bo najprej šel on na kosilo, potem ko

pride nazaj, pa še jaz. Če sem pasla sama, mi je gospodinja prinesla malico kar sem v dolino, ker je bilo dvajset minut hoje, ne predaleč. Take so bile jesenske paše, tudi take. In tista je bila posebna. Tisto jesen sem dobila pismo od mame ...

Lepo pisanje, nadarjeno. Tudi tole bom poslal naši Ani, ki se mi zadnje čase smeji, da bom postal nekakšna literarna zbiralnica. Saj sem res nabiralec zgodb, le da niso vse tako zelo literarno podane. Tale gospa V, tale zna. Takih zgodb ima čez petsto, mi je nekoč zaupala. In tudi to mi je povedala, da jo je za pisanje navdušila nekak gospa pisateljica, ki je prihajala v njihovo lekarno. Vsa njena dela da ima doma in tudi napisano ji je dajala v branje, pa ji je gospa svetovala to in ono. Kakorkoli, gospa je talent. In tole s tem igračkanjem na paši ... Kakšno naključje, tudi sam sem se danes spominjal svojega prvega videnja ljubljenja, samo videnja ... Mene ni nihče na silo poljubljal, če ne štejem prigode, ko sem štopal na morje v drugem letniku gimnazije. Ošinem uro, šele pol treh, še je čas. Tisto poletje, jaz pa mulc pri šestnajstih, še nekoliko suhljat. Naneslo je tako, da sem se tisto leto vpisal k tabornikom, moja skupina je dan prej odpotovala na Debeli Rtič, jaz pa sem zamudil, ker sem bil prejšnje dni na Pokljuki z bratovo družino, kjer smo tudi imeli nekakšen tabor. Takrat so bili avtomobili sila redka stvar, ampak, če si imel srečo, si naletel na koga, ki se je odpravljal na morje. Pa sem se postavil malo naprej od Dolgega mosta, v taborniški uniformi in ves v pričakovanju. Prvič v življenju sem takole potoval. Čakal sem kakšno uro, da mi je ustavil tovarnjakar, ki je bil namenjen v luko Koper. Star tovarnjak je

smrdel po nafti in po še nečem, težko bi rekel, da bi vedel po čem. Možakar je bil srednjih let, v modri spodnji majici, plešast, debel, v kratkih rjavih hlačah, črne nogavice je imel, ja, se spomnim, in rdeče čevlje, bolj rdečerjave. Klepetala sva o dopustih, o juliju, ki je tako vroč, o prazni cesti, o njegovem težkem delu, ker prevažata tovore iz Kopra v Maribor pa tudi v druge kraje, neke manjše strojne dele, ki so prihajali z ladjami. Povedal mi je tudi, da je oženjen, da ima dve hčerki, da je komaj zdaj dobil redno delo, prej da je vozil občasno pri neki gradbeni firmi. Malo pred Postojno je zapeljal na neko počivališče in se kar nenadoma spravil nadme. Začel me je božati po suhih nogah, z drugo roko pa mi je že odpenjal pas taborniških kratkih hlač. Strah me je bilo in sem globoko dihal. Še zdaj ga slišim, kako je nad mano šepetal: »Čuj, ka si ga že kaj drkaš, a?« Nekako mi je le uspelo, da sem se mu izmotalil, odprl vrata in padel dol med veje in kamenje. Za seboj sem uspel potegniti tudi nahrbtnik. On pa se je zgoraj v kabini smejal in mi rekel, da ni mislil nič slabega, da mi ga je mislil samo malo podrkati, da bi videl, kako je to fajn, če ti to naredi druga roka. Brez besed sem pograbil nahrbtnik, se pobral in dobesedno stekel na cesto in potem šel peš do Postojne. Strahoma sem čakal, kdaj bo šel za mano. Upal sem, da bo prej prišel kakšen avto in me pobral, ampak ura je že bila taka, blizu poldan, da ni bilo nikogar. Izogibal sem se cesti in šel raje po senčnatem gozdu nad cesto. Oddahnilo se mi je, ko sem videl, da je tovornjak le odpeljal mimo. Potem šele sem si spet upal na cesto. Do Postojne sem brezskrbno pešačil, na morje pa sem se raje peljal z avtobusom. Ja, tisti debelinko s tisto ogromno glavo. Tako me je šokiralo, da sem celo taborjenje bil bolj tih, kot so me bili vajeni. Nikomur nisem želel in

niti ne mogel zaupati te prigode. Pa bi moral, vem, da bi moral, celo na policijo bi lahko šel, saj sem si zapomnil registrsko tablico in znake podjetja na kamionu. Minilo je kar nekaj časa, da sem si spet upal štopati, šele tam okrog dvajsetega, preden sem šel k vojakom, mislim, da tisto poletje, preden sem šel k vojakom, takrat ... Ker je bil moj spaček spet v okvari, po tistem v Franciji. Res zanimivo, razmišljal sem o prvih seksualnih videnjih in potem priklikam to zgodbo naše V. Jaz ji rečem kar naše, ker se je tudi Ireni priljubila; obiskala naju je, ko sva brkljala okrog hiše v Črnučah. Gospa stanuje blizu in se vozi s kolesom tam mimo, še vedno naredi nekaj kilometrov na dan. In to je edina izjema, kar se mojih strank tiče, da sem jo tudi privatno sprejel, ker sem obljubil Ireni, da jih ne bom vmešaval v najino življenje. Ireni je všeč, da ji svetuje pri negi kože, ker se gospa spozna na maže in zelišča, celo nekaj pripravkov, ki jih sama naredi, ji je prinesla. Zato ima gospa še vedno tak svež videz in tako zglajen obraz. In prejšnjo nedeljo zjutraj, kako sem se smejal, ko sem našel Ireno v kuhinji, obloženo s zelišči po obrazu in z neko skledo in ogledalom pred seboj. Razložila mi je, da pač dela spomladansko čistilno kuro za obraz, da je to nasvetovala gospa V. In da bo morala to ponavljati tri tedne, vsako nedeljo zjutraj, to da bodo njene nedeljske maše za lepoto. Moram priznati, da je čaj, ki mi ga je namešala gospa V, kar dobro učinkoval na moje razdražljivo črevesje, to pa. Zdi se mi, da se je le našla pobožnosti od svoje rejnice, saj je bila kar malo ogorčena, ko je videla, da v hiši nimava razpela in je sama predlagala, da nama enega kupi, da to pač mora biti v taki stari stanovitni hiši, da je to nuja. In ga je res pripeljala, kar s kolesom. Pa še blagoslovit da ga je dala v stolnici. Njej na ljubo ga je Irena obesila v dnevni

sobi v kot, kamor sodi. Mene ne moti. Nikoli se nisem pretirano spraševal, kaj je onkraj, kaj je Bog. Naša mama je bila spoštljiva krščanka, oče je šel kdaj pa kdaj k maši, moj brat v bistvu ni tega odklanjal, gojil pa tudi ne. No, v partiji je bil le malo časa, le tista leta, ko je to bilo nujno, če je hotel obdržati vodilno mesto v zunanji trgovini v podjetju. Skozi študij psihologije sem se kar veliko ukvarjal s fenomenom vere, se pogovarjal, pisal eseje, vendar se mi je vedno zdelo, da je to samo še ena prevara uma, čeprav so neke sile, ki urejajo vse skupaj, ampak jih vsi verski sistemi po svoje definirajo in imenujejo. Še največ sem odnesel od pokojnega Trstenjaka. Naša V. pa je kar malo zagnana v to smer, je, je! To bi bilo zanimivo srečanje, ona in K. Glej no, ideja. Pravzaprav bi ta dva sodila skupaj, ona sama, on vdovec, razgledan, kultiviran, duhovit, še kar vitalen. Kaj pa če bi to obema kar predlagal. Morda bom res. Miro, zdajle pa že pretiravaš, pa ne boš ženitna posredovalnica, saj jih je že tako preveč. Čeprav, za seniorje je ni, vsaj ozko specializirane ne. Glej no, temu bi rekli tržna niša. Ampak je teh forumov in spletišč kot listja in trave, vendar niso vsi starostniki večji računalnika. Miro, ne trapaj, ne trapaj! Ja, no, takole, z grafološko analizo podprto svetovanje, no, ja. Poskusil bi lahko. Stvar bi zastavil po domovih za ostarele, po toplicah ... Ne, ne, tega se ne bom šel. Ena od naših tajnic tam, kjer sem delal, si je ponovno našla moža na nekem forumu. Ločila se je, potem pa naletela na istega moža, in da bo paradoks še večji, sta se ponovno poročila. Bedarije. Spomnim se, kako je med malico vneto brskala po internetnih forumih, si prepisovala telefonske številke in potem v kabilnici klicarila in klicarila pa odpisovala na elektronska sporočila, dokler se ni spet poročila. Pustimo to, dovolj je še sprotnega dela. Tisti pesnik, na primer ...

Niti grafologije še nisva naredila. Napišem mu, naj do jutri napiše nekaj, da bova tudi sproti analizirala pisavo, ker bi to že morala narediti. Takoj mi odpíše in pripiše, da se bo potrudil, da jutri zagotovo pride. Pa naj, naj, ker je tisti njegov zapis iz groba ... Srhljivo. In kaj zdaj, pivo mi klokoče in me leni. Pa če bi še malo prebiral našo V. Kar deset prozic mi je že poslala. Še na nobeno ji nisem odgovoril, pa sem ji obljubil, da bom to poslal naši Ani, pa ji bom potem napisal, kaj stroka meni o tem njenem pisanju. Pravzaprav ji bo Ana rade volja odgovorila. Čakaj, napisati ji moram, za kaj gre in ji pripnem vseh deset zgodbic. Tako, to je urejeno. No, še urico, pa bova šla z Mirjam gledat za zavese. Ravno še dovolj časa, da preberem kakšno kratko zgodbico. Pa pogledajmo, kakšni so naslovi. Brskam. In spet elektronska pošta. Aha, Ana se strinja, in Janja je pisala. Kaj pa ta sanjača? O, razstava bo, fino, fino. Naslednji vikend, pa Mily da bo prispevala glasbeno opremo, da bo igrala na saksofon. Nič nisem vedel o tem, glej no. Sten hvali njene slike, on, ki niti avtomobila ni znal narisat, on, ki mu je od umetnosti edinole glasba všeč, morda še kakšna dobra knjiga, slikanje pa ... Saj mi je nekaj omenjal, ja, da se je Mily zaljubila v Kras, da so jo fascinirale slike, ki jih je videla pri Janji v ateljeju. In celo skladbo da je že napisala z naslovom Mehkoba burje. Ti umetniki, kot da jim je ta svet pretesen, pa si morajo še nove umišljati. Ti dve sta prav za skupaj, ja, Mily in Janja, čeprav je Janja starejša, pa vendar ... Bomo pa šli na razstavo, bomo pa šli. Vsekakor bo treba povabiti tudi Vero. Čez vikend grem spet tja dol in tokrat mi je obljubila, da si bova ogledala devinski grad, sama, ker gre Irena na Bled, na neko konferenco; nekaj na temo stečajnih mas, se mi zdi. Ja, ja, zdaj bi sestankovali in se

pogovarjali o praznih vrečah; kot da je to cela znanost, če denarja ni, ga ni, preprosta stvar. Okrog tega se hitro skregava, to pa. Še prejšnji teden je branila nekoga, ki je spravil na kolena dobro stoječo tovarno in pridelal dvesto brezposelnih. To ti je strokovnjak, kupiš podjetje, ga finančno izčrpaš in pobereš ostanke. Irena vidi samo finančno šahiranje, naložbe, procente, procente od procentov, premostitvene kredite, navidezne investicije; samo ljudi ne vidi, ljudi, ki jim usodo pišejo te njihove trapaste številke. Tukaj se ne bova nikoli ujela. Pustimo to, pustimo. No, kaj naj berem. Naslovi: Preja noči, Jagnje božje, Maline, Mrzle dlani, Škornji, Kino, Križ in mesečina ... Tole, tole bo najbrž nekaj mistike. No, pa odprimo. Kar dolga stvar, bo šlo do štirih, če ne, bom pa jutri nadaljeval. Povečam si črke, naravnam prijetno ozadje, da ni pretiranega kontrasta, in začnem. Zmoti me mobilc. Sten mi pove, da bo zvečer priletel mimo, na pivo, ker da danes nima nočne. Poklical je mene, ker da imam mama izključen mobi. Razložim mu, da je na pomembni seji, kot že velikokrat v zadnjem obdobju. Rzsuta družina smo. Vsak leta po svoje, jaz sem tukaj in nabiram zgodbe, Irena sešteva in odšteva, Mirjam pleše, študira pa ... oštel jo bom! Vidimo se samo na kratko. Smo sploh še družina? Ko bova v novi hiši, bom zahteval, da se spet dobimo na nedeljskih kosilih, kot je to že bilo v navadi, še pet let nazaj, dokler ni Irena dobila odgovornejše službe in je čedalje bolj izčrpana. Nedelje ponavadi porabi zase, za svoj videz, za pedikure, za razne kozmetične renovacije, za nadaljevanke in prebiranje plehkih revij. In kdo bo kuhal, Irena zagotovo ne. No, saj si lahko umislimo kuhinjsko pomočnico, samo za nedelje, jedilnike bi pa jaz sestavljal. Imel bi nov hobi, saj sem bil vedno dober kulinarik. O, luštkana ideja, lušt-

kana. Seveda, nekaj težav še pričakujem, celo malo depresijo, saj je selitev pomembna psihična obremenitev. Na to se pripravljam, Irena pa uživa in je zagnana. Cel januarski dopust je porabila, da je urejala, odrejala, nadzirala, pa še zdaj, če le ni posebnih obveznosti v službi, rada skoči tja in si umišlja, kaj bi se še dalo opremiti in kako narediti hišo prijetnejšo. Spalnica, hmm, v starem stilu, velika prostorna kuhinja, kopalnica, velika, razkošna, v zelenomodrih odtenkih – celo glasbo si je omislila v kopalnici. Dala je vgraditi zvočnike v steno. In knjižnica. Jože je priskrbel knjižnično pohištvo, star pisalnik, mizo, naslonjač, celo star globus in zemljevid sveta, neka imitacija starih zemljevidov. Njemu se je hiša zdela imenitna in mi je zatrdil, da bi jo sam takoj kupil, če ne bi živel v naši stari družinski hiši, ki jo je pred leti temeljito prenovil. Zdaj, ko je več doma, se pa rad posveča izdelavi posebnosti iz lesa. Sam je renoviral vse okvirje slik, naredil nekaj novih in Janja jih je izbrala in razvrstila po hiši. Takole lenuharimo in prebavljamo, kaj? Spet se mi poriguje in me malo peče želodec. Se mi pa le zdi, da je bilo preveč čebule za moja živčna prebavila, preveč. Misli mi kar begnejo. Moral bi res malo odmisliti vse skupaj in si vzeti prosto še nekaj dni. Januar je bil naporen. Z Ano sva imela zadosti dela s knjižnico, 2500 knjig, ni malo. Zdaj je knjižnica urejena tako, kot mora biti, zdaj vsaj vem, kje je kaj. In veselje je pogledati vse tiste hrbte knjig, vse tiste stare knjige, tudi novejšje, da tudi te, ampak starejše imajo neko drugačno svetlobo. Jože se je pošalil, da je zdaj videti kot samostanska knjižnica. Morda, kaj vem, videl sem samo eno, tisto v Vipavskem Križu, pred leti, ko sem tam hodil s skupino izletnikov iz našega podjetja. Takole me zmotijo, potem mi pa misli odplavajo. Nič, tole še prebe-

rem, potlej se pa spravim v mesto, pokličem Mirjam in greva po nakupih. In še en klic: Klical me je K. Nasmehan mi je povedal, da ravnokar prihaja od zdravnika, da je vse v redu in da se v ponedeljek vidiva, pa da naj ne zamerim, ker me tolikokrat nadleguje. Irena mi je že svetovala, naj si omislim še en mobilni telefon, da bom za družino vedno dosegljiv, za stranke pa naj bo druga številka in jo bom izključil, ko bom to hotel. Bi bilo kar prav tako, ja. No, bo zdaj mir, bom lahko prebral ...

KRIŽ IN MESEČINA

Avgust je razdajal svojo vrelost tudi v naših hribih. Nisem si še dobro oddahnila od letovanja na Debelem Rtiču, pa sem že morala spet poprijeti na kmetiji. Štirinajst let mi je bilo, osmega junija sem imela rojstni dan. Nenavadne stvari so se mi zgodile na pomlad, ko sem zbrala dovolj moči in sem prvič pisala mami pismo. Ne vem, če ga je dobila; sorodnica je samo skomignila z rameni, ko sem ji ga izročila. Spravila ga je pod velik predpasnik v žep smešno krojene halje z ogromnim žepom nekje nad stegnom. Na to sem že pozabila, vsaj za zdaj. Ko bom tam v Ljubljani, bom vztrajala, da dobim naslov in bom mami še pisala, tako sem sklenila.

Oprana morskih spominov sem slonela na oknu svoje sobe in dihala v nekoliko znosnejšo noč. Občudovala sem debelo luno, ki je bila tik nad lipo na dvorišču in tako čudno belila senožet pod hišo in pokošene redi otave. Nekje je lajal pes, nekje drugje je bilo slišati harmoniko in nič kaj prijetno petje. Prišla sem od vaj, še zadnjih pred nedeljsko mašo, ne kakršnokoli, novomašniško. O, lep fant, črn, z očali, lepo pristrižen, vedno tako tih, pokašljujoč. Večkrat sem ga že videla v spodnji vasi, kako je sedel pred

njihovo hišo in vedno je imel na klopi nekaj knjig. Pozimi ga ni bilo doma, poleti pa. Redkokdaj so ga videli pri kmečkih opravilih, ker da je prešibak. Saj je res suh in visok, s tankimi dolgimi prsti in s povešenimi rameni. In preden sem šla na morje, tisto soboto, ko sem s kolesom šla do vaške trgovine po kruh, ki smo ga morali že v petek plačati, ob sobotah ga je trgovec samo delil – smešno, tisto s kruhom. Ob petkih smo ga plačali, dobili listek s številko in potem smo v soboto prišli po kruh okrog desetih, ko ga je kombi pripeljal iz mestne pekarnice. Torej tisto soboto. Sedel je na klopi z razpeto srajco in s spodnjim delom nekakšne trenirke, tokrat brez knjig, samo eno je imel v naročju in napol zaspano gledal na cesto. Namenoma sem pozvonila z zvončkom na kolesu, ne vem zakaj. On je odprl čudovite oči in mi voščil. »Bog daj, deklič. Kam pa?« pa sem mu povedala, da po kruh. In sva klepetala, o tem, da grem na jesen v Ljubljano, da grem na novo šolo za lekarniške tehnike. Kar nekaj minut sva tako mlela, kajpak je pohvalil tudi moje petje. In takrat sem v sebi začutila velikega metulja, tako bi lahko temu rekla. Nekaj se je razlivalo po meni, nekaj toplega, nekakšna lava mi je šla v lica, v noge ... Ko sem speljala, sem skoraj padla, tako sem bila zmedena. Pohvalil je tudi mojo rejnico, da lepo skrbi zame, da je prizadevna krščanka, da res uresničuje Kristusovo ljubezen. Ne bom lagala, te besede so me malo zapekle, ampak njegove oči. Še sreča, da sem šla potem na morje in smo se tam zdivjali, sploh pa punce v moji skupini. Ob večerih smo uhajale ven in se pridružile starejšim mladincem, ki so taborili tam blizu in smo se učili življenja; prvi poljubi, pa drobna otipavanja, več pa ne. »Luna, luna, kaj si naredila,« sem šepetala v noč in bila zaklenjena v odkrito ljubezen v sebi. Temu se je reklo zalju-

bljenost, ki je tako nenadno planila nadme. Vedela sem, da bo jutri še lepši, ves v novi opravi in obsut s pogledi tudi starejših deklet. Kakšna trapa, sem pomislila. Da je bila groza še večja, sem mu celo kartico pisala z morja. Skoraj vse punce v moji skupini so imele neke simpatije, pa so pisale kartice, seveda tudi staršem, jaz pa ... Rejnikoma sem pisal, bolj tako, iz nuje, njemu pa, joj, še srček sem narisala. In ko smo danes odhajali od vaj, me je prestregel in samo hladno rekel: »Deklič, vaš solo je naravnost angelski, res. Morali bi študirati petje, izjemen talent. Dirigentka mi je rekla, da bi skoraj gotov uspeli s petjem, če bi le hoteli.« Samo to je rekel, o kartici pa nič. Jo je sploh dobil, jo je dobil, me je skrbelo in me vleklo ven. Tekla bi čez senožeti in šla, nekam bi šla. Luna je bila tako presneto polna, da sem kar ostrmevala. Iz spodnje sobe je prav do mene prihajalo Nejčevo smrčanje, ker se ga je nekoliko napil v vaški gostilni. Smešno je primotovilil z novim mopedom in se zvrnil v koprive ob gnojniku. Z mehurjastimi rokami je mahal po zraku in kričal, da ga hudič žre. Gospodinja, naša Malka, pa mu je kričala, da ga bo vino požrlo, ker mu je tako usojeno, tako kot njegovemu očetu. Morala sem mu pomagati, da se je za silo uredil, dala sem mu obkladke na roko, potem pa sem pohitela na vaje. Ker sem pozabila mapo z notami, sem se morala vrniti in steči gor v svojo sobo. V izbi je bil trušč, kar je pomenilo, da se bosta spet glasno prepirala. Še preden sem za seboj zatrlesnila stara vrata, sem slišala. »Kaj je, kaj je jalovka, če bi bila ti tako vroča kot so koprive, pa bi bili otroci, kaj ...« Zadnje čase sta se pogosteje takole zbadala, bržkone tudi zato, ker sta vedela, da bom na jesen šla v Ljubljano. Že ko sem stopala v župnišče, sem ga zagledala. Sprehajal se je okrog dveh lip in se pogovarjal s postaranim

župnikom, blagim gospod, ki me je imel po svoje zelo rad, saj me je dostikrat vabil na prigrizek, na pomenek, posojal mi je knjige, mi razlagal botaniko, pa sem se najbrž zato odločila, da bom šla na lekarniško šolo. Novomašnik se je za trenutek ozrl, se skrivnostno nasmehnil in spet šel za deblo lipe, da sem lahko videla samo še njegovo dolgo senco na steni župnišča. Zate bom pela, zate, sem v sebi šepetala. Tako dobro res še nisem pela, tako predano, z vso močjo. Dirigentka mi je celo rekla, da naj malo brzdam strast, da je to le nabožna pesem. Potem pa samo tiste njegove besede. Oh, luna, sem še kar stokala tam na oknu in v sebi mirila vrelost. Za trenutek sem se vrgla na posteljo. V glavi mi je šumelo, v prsih mi je razbijalo, lica so mi gorela. Preoblekla sem se v lahko krilce, brez spodnjic in kar bosa šla potihoma dol. Kot mačka sem se plazila do vrat. Dolgo sem samo stala. Iz izbe je bilo slišati težko klenkanje stare ure, iz spalnice na levi pa uglašeno drnjohanje obeh; njeni drnjohci so bili krajši in piskajoči. Previdno sem odprla vrata in stopila na dvorišče. Zavedala sem se, da sem bosa, da moram biti sila previdna, kajti na dvorišču je bilo vsemogoče, pozabljeni žebli, razbitine od kakšnega kozarca, zamaški od piva, pa še kaj. A mesečina je bila tako močna, da sem vse videla. Kmalu sem bila na razgreti kolesnici kolovoza, ki je peljal pod hrib, sosedje so ga pred dnevi že pokosili in spravili otavo. Na tisti hrib me je vleкло. Od tam je bil lep razgled na spokojno vas in cerkev. Čudila sem se mehki in toploti zemlje na kolovozu. Še nikoli nisem bosa šla v noč. Kakšni čudoviti občutki so to bili. Čutila sem se osvobojena od vsega in polna nekega ognja. Ne vem, zakaj sem prav takrat pomislila, kako bi bilo, če bi z menoj šla mama, ne vem, zakaj. Na slikah je bila lepa, visoka, s kito na strani, oče pa

je imel močne črne brke in plečat je bil, zelo močan. Premajhna sem bila, da bi se obeh spominjala. Slike mi je kazala sorodnica, ko sem ostajala spodaj v mestu, ker sem hodila v glasbeno šolo, dvakrat na teden. Postarani župnik me je dostikrat tolažil, češ, da mama tega ni naredila zato, da bi me zavrgla, ne, pač pa da bom to razumela, ko bom velika, ko se bodo določene stvari odvile. In govoril mi je, da je njena ljubezen zahtevala to, ker me je na ta način zaščitila, kajti če bi ostala tukaj, bi morda bilo še huje. Nisem razumela njegovega govorjenja. Od nekod je priplaval zvok drugačnega petja. Očitno so nekje bili dobri pevci. Kar obstala sem tam, zalita z mesečino in poslušala. Bila je tista pesem: Nocoj pa, oh, nocoj. Lepo so jo zapeli, čeprav sem sama rada prepevala bolj vesele, tudi takšne, ki sem jih slišala po radiu. Pesem se je zgubila v noč. Dolgo je bilo vse tiho. V noge me je grela zemlja. Napotila sem se na pokošenino. Po otavi trava ne bode, po prvem odkosu pa. Mehka je bila, malce vlažna, rosnata, prijetna. Kar stekla sem po položnem delu in potem navzgor na hrib. Še preden sem zadihana prišla na vrh, sem ostrmela. Mesec je metal dolgo senco nekoga s križem, ob križu pravzaprav. Tam ni bilo nikoli križa. Obstala sem in bila vsa zmedena, vsa v strahu. Nisem si upala naprej, čeprav je bilo do vrha samo še kakšnih deset metrov. Ozrla sem se dol proti naši samotni domačiji, pa na levo, kjer je bila še ena, tam je brlikala majhna luč, najbrž so pozabili ugasniti luč nad vhodom v hlev, dostikrat se jim je to primerilo po večerni molži. Tista senca se je za spoznanje premaknila in zdaj sem videla, da je križ zaboden v zemljo. Mesečina je oba lepo narisala na senožet. Počepnila sem in čakala, da bi ujela vsaj kakšen glas. Bala sem se, da bi se tisti človek obrnil in me zagledal. Za beg je bilo že prepozno. In potem

sem ujela šepetavo molitev. Tedaj sem skoraj že prepoznala postavo novomašnika, tisto slokost in priklon glave. Sama sebi sem zašepetala. »Bog ti ga je poslal, Bog!« Vzravkala sem se in naredil nekaj korakov naprej. In ravno tedaj se je obrnil dol, razklenil roki in obnemel. Dolgo sva se tako zrla, samo nežna luč meseca je bila med nama. Ker je svetil iz njegove smeri, sem bila zagotovo vsa v tej luči, v belem poletnem krilu, bosa, zagorela še od morja in polna ognja. »Deklič, kaj pa ti v noči, pa takole naokrog. Pa menda me ne zalezuješ?« je s tresočim glasom vprašal.

»Ne, verjemite, da res ne,« sem komaj spravila iz sebe. »Nisem mogla zaspati, saj veste, bila sem na morju, pa sem še malo razdražena od veseljačenj in ta nočni hlad ... «

»No, le stopi sem gor, če si že tukaj. Očitno je dobrotljivi Bog hotel, da se srečava prav tukaj in prav zdaj. Vidiš, jaz sem prišel sem gor, da se še nekoliko notranje okrepim za jutrišnji dan. Kar bližje,« je že nekoliko pomirjen rekel.

Pridihala sem do njega in si popravila dolge lase, spete v rep, poravnala sem si krilo. Zdaj me je že bilo sram, da sem brez spodnjic.

»In zakaj ta križ, zakaj tukaj?« sem vprašala, da bi pač nekaj vprašala, ker mi je srce še vedno noro razbijalo. Občutek sem imela, da bom kar padla, da me kar ne bo več.

»Ta križ,« se je zamislil. »Ta križ sem prinesel sem gor in na to mesto, ker so tu, da, prav tu, ubili našega dedka. Kdo in zakaj, to zdaj ni pomembno, ampak tu je bil ubit in so ga kasneje pokopali na vaško pokopališče. Vidiš, tudi njemu so potrebne molitve. Pa tak mir je tu zgoraj in sapa vleče dol s planin sem čez. Večkrat pridem sem gor in vem, da po polnoči začne vleči. Še raje sem čisto zgoraj pod

smrekami, danes pa sem tukaj,« je rekel in se premaknil. Vzravnal se je.

»A, tako, zato ta križ. Pa mislite, da ga bodo ljudje pustili tu. Ta senožet je od onih« sem rekla in pokazala proti sosedovi kmetiji. »Oni pa ne hodijo k maši,« sem še navrgla in se počasi vendarle nekoliko umirila. Rosa se mi je lepila na gole noge in me začela mraziti, glava pa mi je strašansko gorela.

»Vem, vem,« je pokimal. »Pustil ga bom, pa bo, kar bo. Saj oni vedo, kako je bilo s smrtjo našega deda, oni vedo, ampak Bog je usmiljen in nikogar ne zaničuje; ljudje zaničujemo ljudi, Bog pa ne,« je rekel in obkrožil križ.

»Jutri boste novomašnik, ne?« sem rekla in zamencala z nogami. Šele zdaj je najbrž videl, da sem bosa.

»Ja,« je pokimal. »Bosa si, to ni dobro. V naših hribih so močne rose in to ni zdravo, da se človek takole izpostavlja vlagi.«

»To ni nič, saj sem vajena. Rada sem bosa,« sem živčno odgovorila.

»Za grehe v mladosti plačujemo v starosti, nas učijo, čeprav je mladost norost. Ko sem jaz imel tvoja leta, sem bil tudi sam dostikrat nepremišljen, celo tako zelo, da sem resneje zbolel na pljučih, pa so me potem na Golniku spravili k življenju, pravzaprav obdržali v življenju, kajpak s hotenjem Boga, ki mi je namenil, da bom postal to, kar bom postal jutri. Veš, rad sem se smučal in takrat ni bilo nobene prave opreme, bund in tega. Ponošen jopič sem imel in se podil čez te hribe. Največkrat sem planil iz prezakurjene izbe, ušel mami, pa hajd na smuči. No, v sedmem razredu osnovne šole sem pa ulovil najprej pljučnico, pa še mi ni bilo dovolj, o ne. Še isto zimo, ne še

prav zdrav, sem spet rinil sem gor na ta breg z očetovimi smučmi, ker so moje skrili. Potem je bila stvar resnejša. Kar nekaj dni sem bledel v vročini. Vsemogoče stvari sem videl in slišal v tistih blodnjah. Mama, uboga moja mama pa je jokala nad menoj in se zaobljubljala, da bom novomašnik, če ozdravim. Pa sem res, jutri bom zares,« je že sproščeno povedal.

»Tako,« sem prikimala.

»Pa ne da se je deklič zaljubil tam na morju, kar bi bilo povsem po božje, in zdaj nosi v noč ogenj ljubezni,« je kar bleknil in se samozavestno še bolj vzravnal in se celo malo našopiril, se mi je zdelo.

»Ah, te stvari, saj jih imam šele štirinajst od letošnjega junija,« sem zadržano rekla in lezla v sram, ki je nezadržno gorel na mojih licih.

»No, vzgibi srca niso zamejeni z leti, to se ve. Je pa res, da si danes mladi prehitro pohodijo rožice, res,« je kimal in si popravljaj ohlapno sivkasto srajco, malomarno zatlačeno v skorajda prevelike hlače, prepasane s pasom.

»Pa še z bosimi nogami,« sem se tudi sama dovolj sprostila in se zazibala v bokih.

»To je še bolj nevarno, ja, sploh pa, če imajo rože tudi trnje. Sicer pravijo stari Latinci: per aspera ad astra, kar bi pomenilo, preko trnja do zvezd.

»Latinščina, vseč mi je. Gospod župnik me je naučil mnogo rastlin poimenovati v tem jeziku, kakšnih petdeset jih že znam. Zato sem tudi našla šolo, kjer mi bo to koristilo. Rada imama naravo,« sem le nekako poprijela in se vpregla v pomenek.

»Preko narave spoznavamo božjo urejenost. Latinščina, praviš, koristen jezik, da z njim razumemo logiko ostalih jezikov. Bržkone jo bo nekaj tudi na vaši šoli. Jaz sem se jo moral kar pošteno guliti, se razume,« je rekel in spet prikimal. Desno roko je zatlačil v žep, z levo pa se je oprijel križa.

»Ne vem še, nisem še videla predmetnika, ampak komaj čakam, da grem v Ljubljano. Saj ne, da mi ti hribi niso všeč, so mi, ampak druge stvari so,« sem rekla in pustila slapu las, da mi je ušel na oči.

»Vem, vem,« je prikimal. »Gospod župnik mi je govoril o tebi, čeprav to ni lepo, a hotel mi je samo povedati, da si zrasla v pošteno dekle, da si pridna, delovna, z mnogimi talenti, da lepo poješ, da hodiš v glasbeno šolo, da kar dobro že prepletaš prste na klavirju. No, to so dobre popotne malice za nadaljnje življenje. Tudi to vem, da sta rejnika tako tako; starata se, pa sta čemerna, kar se da razumeti in pojasniti. Ampak v sebi imaš dovolj moči, da boš zmogla stopnice, ki te bodo pripeljale do lepih svetlob. Nihče te ne more bolj ljubiti kot Bog, če mu zaupaš, le verjemi. In če boš vztrajal na svoji poti in boš še naprej sejala milino in dobroto, boš deležna tudi pravične zemeljske ljubezni, ki ti je bila na tak krut način odvzeta. Mnogo premlada si, da bi vse razumela, kar se je s teboj zgodilo in kar se dogaja, ampak, glej, stvari bodo drugačne in boljše. Na jesen greš v Ljubljano, tam boš lahko srkala vase nova znanja, vadila klavir, pela, kratka, preproga življenja se odvija pred teboj.«

»Ljubljane se res veselim,« sem odgovorila in zdaj že pošteno čutila hlad v nogah in tudi vleči je začelo, prav hladno je potegnilo dol s hribov.

»No, ko sva že tukaj, pa razčistiva še tisto z razglednico. Iskrena hvala zanjo, vesel sem je bil, priznam. Ampak deklič, tisti srček, tisti namig, veš, dobro veš, da sem jaz zavezan Bogu, da je to moja prva ljubezen. Pa ne misli, da nisem imel ljubezenskih preizkušenj, imel sem jih, poznam bolečino ljubezni, vendar si jo zdaj ne morem privoščiti. Verjamem, da je bil to le hip, le plamenček, ki se je vzdignil v tvojem prebujajočem se srcu, a želel bi, da med nama ne bi bilo nobene zamere in da bi razumela, da je med nama ljubezen nemogoča. Ti si premlada za te stvari, jaz sem se zavezal. Razumem, da se človek pač zagleda in to ni nič napačnega, a jaz zdaj ne morem nazaj, ne zate, ne za druge, ki so starejše od tebe in bi bile primerne za udejanjenje vzgibov ljubezni. Nekoliko nerodno je bilo tisto z razglednico, res, in Bog ne daj, da bi jo videla moja mama. K sreči je bil poštar tako prebrisan, da jo je vtaknil v časopis, v tednik, na katerega sem naročen. Upam, da razumeš, da te ne odganjam, da pa morava ostati prijatelja na način, ki obema to dovoljuje. Razumna punca si. Prepričan sem, da boš s svojo izjemno angelsko lepoto osvojila srce mladeniča, ki te bo vreden in bo zate primeren. Če pa boš kdaj potrebovala besedo, izpoved, pomoč v šoli, karkoli, potem me boš lahko poiskala. In želel bi, da če mi že imaš kaj napisati, da to napišeš v pismo, saj razumeš, ne?«

»Andrej, oprostí,« sem jecnila in se predala trzavemu joku.

»Nič, nič,« je rekel in me pobožal po licu. S palcem mi je razmazal solze po razgorelosti. Potem me je nagnil nase in počakal, da sem iztočila svojo zatajevano žalost. Dopustil je, da sem s solzami omočila njegovo srajco. Lepo je dišal, božansko. Tiste minute so bile zame povečana večnost.

Končno me je le čisto narahlo odrinil in počakal, da sem se nasmrkala. Ponudil mi je lepo zlikan robec, da si obrišem objokanost.

»No, zdaj sva se pomenila. Kar steci dol in zaspi, da bo tvoj glas jutri pripomogel k lepoti dogodka, ki se ga veselim in bo s tvojim petjem še lepši. Vidiš, v meni si našla zaveznika, ki ti bo zvest. Upam, da razumeš, kajne?«

Nobenih besed ni bilo več v meni. Strmela sem vanj, v luno, dol na domačijo. Pijana sem bila, opotekava in šibka.

»Prav, greva. Ti na levo, jaz na desno, jutri pa, oh,« je težko vzdihnil.

»Srečno jutri,« sem le izdavila in se premaknila.

Po petdesetih metrih hoje sem se ustavila in pogledala na vrh. Tam sta bila samo še križ in mesečina.

No, tole, preveč sladkobno, preveč tiste pristne slovenske patetike, že od Cankarja sem, čeprav dobro podana izkušnja prve nekontrolirane zaljubljenosti neke najstnice, tokrat kar naše V., ki je to iskreno opisala. Mislim, da v tem ni bila nič posebnega, kot vse najstnice pač, ki si omislijo svoj idol in potem umirajo zanj – ona se je pač zagledala v novomašnika, ki je bržkone bil lep, umirjen, drugačen od ostalih, pa še nekaj je pomenil tam na podeželju, že nekaj rodov je tako bilo, novomašnik!? Najbrž to izvira še iz časov, ko med Slovenci skorajda ni bilo druge in drugačne možnosti, da bi prišli do izobrazbe. Miro, pa ne bi bilo bolje, da bi se polotil drugačnega dela. Tole zbiranje zgodb, to res ni učinkovito, finančno sploh ne. In če pogledam spisek strank, v letošnjem letu ni dosti novih, čeprav sem oglas dal tudi v nekaj časopisov, pa nič. Mislim, da je bila na začetku samo radovednost, zdaj pa nič. Iluzorno je

pričakovati, da bi se ljudje iz drugih krajev vozili samo zato, da bi z menoj klepetali. Nekoliko sem pa res bil zanesenjaški, tu dam Ireni oprav. Če bi ostal v službi, bi moral prevzeti še del pravne službe in bi garal kot konj, za ne prav veliko plačo, gospodje lastniki pa bi si delili mastne nagrade, preprodajali dele podjetja, dokupovali druga, potem pa Miro, naštudiraj pravni vidik tega prevezama, Miro ovrednoti kadrovskega potencial tega sektorja. Vem, kako bi to šlo, vem. Iz mene bi iztisnili kar največ, kar bi se dalo, in ko bi končal na internistični kliniki ali pa na psihiatriji, bi me kdo prišel pogledat, mi ponudil nekaj fraz, potem pa hvala za sodelovanje in nasvidenje. To je fenomen grabežljivosti, ki je k nam pljusnil v zadnjih letih. Moj sošolec, tisti, ki dela v Ameriki, mi je omenjal raziskavo, ki se je ukvarjala z geni za grabežljivost. In prišli so do ugotovitev, da so ti geni nastali v poledenitvah, kjer se je začelo prvo skladiščenje in grmadenje stvari, hrane in orodja, tudi primitivnega orožja, v strahu, da ne bi česa zmanjkalo. Bo že nekaj na tem, bo, ampak moji geni niso grabežljivi, daleč od tega. Nek racionalizem in funkcionalizem, to ja, prestiž in grabežljivost, to pa ne. Če bi na začetku devetdesetih odprl svojo pravno pisarno, bi verjetno zdaj imel že kar lep kup prihrankov, tako pa ... Nekaj se je nacurljalo od posebnih projektov in elaboratov, ostalo pa ... Irena je mnogo več zaslužila, dvakrat več kot jaz. Pravzaprav imava obrnjeno sliko. Pri naju je ona tista, ki nosi plen v votlino, jaz pa sem varuh ognja. In v norem kapitalizmu je že tako. Veliko uspešnih žensk je potem osamljenih in nepripoznanih kot ženske, niti ne več osvajanih kot ženske, bolj lakajsko se moški sučejo okrog njih, same pa si izbirajo partnerje za zabavo in postanejo napadalne, še najraje do žensk. Tekmovalnost med žen-

skami je bila včasih samo v lepoti, danes je v vsem. Če včasih poslušam mojo Ireno: Ta je nesposobna, ona je koza, kaj ji koristi magisterij, tista iz analitskega oddelka, živa groza. In tako dalje. Pred dvajsetimi leti mi je samo omenjala, če si je njihov šef namestil kakšno čedno novo tajnico, zdaj pa vidi v vseh samo še poslovno in znanstveno nesposobnost. Stvari se spreminjajo, zelo se spreminjajo. O, je že štiri. Kaj pa delam, sedim in premišlujem. Opa, telefonček. Irena? Kaj ni na seji!?

»Ja, živijo?« ji zaspano rečem.

»Živijo. Zdaj imamo enourni odmor, ker se morajo tipi konzultirati in uskladiti neke papirje. Jaz bi kar znorela, res, takole nepripravljeni so, pa za take vsote gre. Ti, a te je ta mala klicala za kreditek, te je, ne?« kar malo ostro reče. To ne bo dobro, to ne.

»Je,« mlačno priznam.

»Zadosti si popustljiv, da ji ga boš dal. Ampak Miro, to nikamor ne pelje. Jaz ji bom že povedala, kar ji gre, zahtevam pa, da se odrečeš kreditiranju, razumeš!« je že kar bevsknila.

»Ej, zakaj pa to, saj je denar moj,« sem začuden in ne- navadno razdražljiv. Že dolgo ji nisem tako odločno odgo- voril.

»Ne gre za to, potuho ji daješ in to je to. Meni je napi- sala elektronsko sporočilce in me je prosila, zvitorepka. Če bi redno študirala in dokončala, potem v redu, tako pa bi samo po svetu vandrara, se šla neko šefico plesne skupine brez denarja. Enostavno bo začela z izsiljevanji, malo tebe, malo mene, pa še koga drugega. Čas je, da punco ustavimo, razumeš. Če ji danes daš tisti denar, potem si vse zavozil. Znala te bo obrniti tudi drugič in tretjič in bo tvoj fondek

počasi kopnel. No, koliko si mu pa dodal od jeseni, a? Če prav vem, komaj kakšne tri tisočake, pa nič več. Če bo šlo tako naprej, bom morala jaz tebe vzdrževati, Miro, si na to pomislil? In zdaj bi še kreditiral smrkljine muhe. Meni je zadosti tega, razumeš! Oba nič ne delata, prav nič. Ti samo nekaj žmuriš in se pogovarjaš, ona pa pleše in se fino ima. Meni je tega zadosti, si slišal!? In da ji slučajno ne bi dal tistega denarja!«

»Irena, poslušaj, še to turnejo ji sofinanciramo, se z njo pomenimo, potem pa naj počasi začne razmišljati o bolj konkretnih stvareh. Videl sem njihov ples in Mily tudi sodeluje, dobra stvar je. Ne boji tako kruta do nje. Si morda ljubosumna na njeno mladost in sproščenost. Preveč garaš in si potem vsa živčna. Malo se spusti dol. Daj, se bova zvečer pomenila,« skušam biti diplomatski.

»Ne, nobenega denarja, si razumel! Kaj pa misliš, da bom sama dokončala manjkajoče stvari v hiši. Za tja ga pa ne bi namenil, a? Miro, razumeš, ne bo se svet podrl, če propade tisti njen projekt, ki ne bo z ničemer povrnil vložka. Kaj pa bo imela od tega, če bo zabeležena v kakšnem mediju, kaj? Meni ni do popularnosti, ker se popularnost te vrste slabo prodaja. In punca je zadosti stara, da si sama služi denar,« skoraj zakriči, da kar malo odmaknem telefonček.

»Kaj ti je? Sem zdaj jaz pripraven strelovod, da name stresaš jezo, ker se vaša finančna mineštra tako čudno kuha. Lepo te prosim, umiri se in razmišljaj o tem, da bi bilo dobro, da bi malo izpregla. Histerična se mi zdiš!« ji odločno rečem.

»Ti in tvoje psihološke nalepke. Se bova zvečer pomenila. Ampak, če zvem, da si ji dal denar, potem!? Ma

briga me, delajta kar hočeta, samo potem ne stokaj, da je to drago, da so tisti mojstri dragi, da slabo jeva, da ni časa. Zdaj moram iti, okrog devetih bom doma, ne prej. Čao!«

Tole pa je bila kanonada, to pa ja. Se je že začelo, histerija. Obremenjena je v službi, januarji so vsi taki, čeprav je zdaj že februar, pa selitev in skrb za družinski proračun. Nič, tole moje sanjanje bo treba opustiti, zdaj je že jasno, da bom moral to opustiti. To ne vrže cvenka. Če bova imela z Majo odvetniško pisarno, bi se jaz specializiral za ločitve, za zemljiška vprašanja, mladenka pa naj se ukvarja s stvarmi, ki jih že zdaj obvlada, gospodarski kriminal, avtorsko pravo, terjatve, to naj dela. Meni bolj leži delo z ljudmi. Prepričan sem, da jo bom s to potezo pomiril, ker ... no ja, ona vidi samo denar, uspeh, lep avto. Koliko je že zapravila za vedno nov model avta, za kozmetiko in obleke. Jasno, da je glamur prešel tudi na hčerko in jo hoče posnemati, samo nima možnosti, da bi toliko zaslužila kot ona. Sten je drugačen, dela previdno in postopno, sicer sanja privatno prakso, ampak šele čez nekaj let, ko bo dovolj izkušen. Prepričan sem, da mu bo uspelo, ker je vztrajen, na trenutke le preveč zagnan, ampak bo zmogel, ker je opremljen z močno življenjsko energijo. Tale prepirček, joj! Koliko sva že zmetala za hišo, pa še ni konca. Umislila si je celo bazen. Julija naj bi se že kopala v njem. Meni pa je star sadovnjak všeč, ampak strokovnjak je rekel, da so drevesa prestara za pomlajevanje in da ne bo nobene škode, če jih vržemo ven. Irena je že poklicala arhitekta, nekega Janjinega prijatelja, da je narisal načrt ureditve vrta. Vse stare jablane ven, pa neko pomožno poslopje podreti in rob dvorišča naj bi zamejevale grmovnice, živa meja na vzhodu in zahodu bi ostala. Parkirišče bi razširili na zahodu. Bila je celo tako podjetna,

da je vse skupaj že nesla na upravno enoto in dobila odobritev. Hitro je šlo, kaj ne bi, saj pozna tam dve prijateljici, pa je steklo. Če ne, o, vem, kako se to vleče za navadne smrtnike, ker sem enkrat moral sprožiti upravni spor za nekega privatnika, ki je hotel dozidati delavnico in je čakal in čakal. Ta naša birokratska čreva. Torej, tiste jablane ven. Jaz pa sem sanjal, kako bom imel ležalnik v sadovnjaku in bom vonjal cvetje. No, saj letos ga bom še lahko, ker bova z deli začela šele v sredini junija. Danes te stvari gredo hitro. V štirinajstih dneh naj bi bila bazen in zemeljska dela končana, takšni so načrti. Poceni pa ne bo ta hec. Ampak Irena je dobila neko zajetno nagrado za dober posel, za uspešno revizijo in podporni menedžment v nekem podjetju, ki ga ima zdaj v lasti švedska korporacija. Da se takole zasluži v nekaj mesecih, o, ho!?! Jaz bi moral za tisto vsoto delati, ja, najmanj deset let, ona pa takole. Res je delala po cele dneve in še doma je včasih na računalniku pregledovala neke številke – meni bi se zmešalo, priznam. In vse njene naložbe so povrnilo čedne vsote. Zna z denarjem, zna. Kapo dol. Nič, šilce ga bom, potem pa v mesto. Ne bom vozil, ker sem že prej pil, pa bom zdaj spet. Danes sem ga potreben, pa še kako. Tale razgovor z Ireno!? Z Mirjam se pa tudi moram pogovoriti, ker ne bi rad, da se skregamo. Punci je potreben namig, pa bo šlo. Očitno bo danes usoden dan, usoden za nove spremembe. Poglejmo, kaj imamo v hladilniku. Ah, seveda, domači vinjak, tega mi je prinesel moj ljubi K, ki ga je staknil nekje v Srbiji, kjer ima prijatelja še iz vojaških dni. Tudi tisti je nek profesor, zdaj že upokojen in se ukvarja z vinogradništvom, tam iz okolice Smedereva. Vinjak je pa prva liga, to pa. Včasih, se spomnim, smo pili vinjak Rubin, to je bil nekakšen jugoslovanski viski. Natočim si pošteno merico in se use-

dem na kanape, sicer namenjen strankam. Na hitro ga zvrnem in si takoj natočim še enega. Kako dobro dene, sprošča. Naj gre vse k vragu, Irena, tale poslušalnica, vse ... Danes se ga bom napil, pa naj bo, kar bo. K hudiču vse skupaj. Tole je dobra stvar, starana v pravih hrastovih sodih. Povonjam. Plemenit vonj in temnorjava barva. In če bi bil jaz stranka, na drugi strani pa nek spraševalec. Kaj bi mu govoril? Čakaj, koliko je ura, pol petih. Ja, a ne bi moral poklicati Mirjam!? Najprej to, potem pa še en vinjak. Tako, domenila sva se, da me ob pol šestih pobere, da je tista trgovina itak odprta do osmih in da je že na internetu prečerkirala vzorce. Načeloma da se je že odločila. Dobro, dobro ... Danes bo imel Miro festival v glavi. Vinjak, to. Nek Janjin prijatelj, na pol umetnik, mi je zadnjič razlagal o kozmičnih informacijah v vinu. Stvar je skušal utemeljiti s tem, da se neke informacije zapišejo v zemljo v posebne minerale, ti pa se potem shranjujejo v vinu. Napletal je teorijo, da so nacije, ki so uživale vino, pripomogle k razvoju človeštva, začel je z Grki, potem z Rimljani, da pa se je tehnična revolucija začela, ko je Evropa spoznala kavo, pred dvesto in več leti, pa čaj, Angleži čaj. Trdil je, da so neke snovi v zemlji, ki se potem pretvorijo v misel pri določenih izbrancih. Povsod da so neke kode, ki jih določene substance prenesejo v možgane in se tam dekodirajo. Kakšna špekulacija. Vsemogoče si ljudje izmišljajo, vsemogoče. Tudi tista razprava o informirani vodi. Mene te stvari niso pretirano potegnile. Vem pa, da je večino zdravil za depresijo nekakšna prevara. Gre samo za občutek sreče, pa nič drugega. Če je človek realiziran, je srečen, če ne, je pa depresija. Ljudje so preprosto preveč zbegani in so izgubili gon za lastno prepoznavo. Ena sama oponašalnost jih je. Vsi po vrsti se oponašajo, vsi hočejo, da so takšni, kot

jih kreirajo multinacionalke in reklame. Vino in informacije, pa silikati in silicijske celice. Joj, k vragu vsa ta zamišljaja. Še en kozarček, pa bo. Kako lepo mi je, toplo, oddahnjeno. No, kako bi zagledalo, da imam tam na drugi strani psihologa, ki me sprašuje. Kje bi začela!? Mogoče v otroštvu, mogoče tam. Klasična psihoanaliza se začena tam. Kaj pa bi bilo tako zanimivega iz otroštva, naj pomislim. Nič posebnega, urejena družina, oče tih in delaven, mati stroga, bivša meščanka, ki ljubi red in neko varnost. Morda je bilo nekaj strahcev, ampak te imajo vsi otroci. Še najbolj sem se bal tistega strašnega Košararja, tako so mu rekli. Po hišah je prodajal košare, bil pa je res grozen, z zanemarjeno sivo brado in z veliko spodnjo ustnico, čez katero se mu je vedno pocejala slina, ki si jo je brisal v velik zasvinjan robec. Njega sem se res bal. In kadar sem bil le preveč siten in sem nagajal po veliki izbi, me je mama prijela, me posedla kar na mizo in rekla. »Mirkec, če ne bo miru, te bo kar tistile, saj veš kateri, dal v košaro, pa te bo prodal ciganom, da boš za njih uganjal norčije. Boš videl, kako bo, ko boš z njimi šel po svetu v vozu, boš videl. Če ne bo miru, te bo res vzeli.« Kadar sem ga zagledal, sem se vedno tekel skrit, še najraje čisto gor na podstrešje in sem skozi majhno okno gledal, kdaj bo odšel. No, tisto strašenje ni bilo primerno. Takšni vzgojni prijemi niso posrečeni, žal pa se ponavljajo že stoletja. Otroku je treba privzgojiti tudi čut strahu, kar je vedno dvorezen meč, saj so to odlične osnove za kasnejše fobije. Mogoče bi terapevtu govoril o, recimo, srednji šoli, o majhni kraji v veleblagovnici, ko sem ukradel pravo nogometno žogo, da bi razveselil naše fante v soseski. Morda o tem. Takrat so bile žoge še nenapihnjene in jih je bilo treba napihniti s pomočjo tlačilke, ki je imela poseben ventil. Samo Joco je

takrat imel tako, ker je pač že treniral pri Iliriji, kasneje je zaigral tudi za Olimpijo. Ja, tiso je bil podvig. Okrog božiča je bilo, v drugem letniku. Imel sem veliko ohlapno črno bundo, sprehajal sem se po športnem oddelku in si ogledoval smučči in smučarska očala. Z menoj je bil še Ferdi, pa sva se domenila, da bova vsak nekaj izmaknila, takole za test, če sva tega res sposobna. Najprej je on zamotil trgovko in si pomerjal očala in rokavice, da sem jaz lahko nemoteno stlačil žogo pod bundo in čisto mirno prišel do pulta in kupil rezervne obročke za smučarske palice, da ne bi bilo sumljivo. Potem je on šel do kupa s kapami, jaz pa sem se zanimal za smučarske hlače. No, on je smuknil kapo, kasneje pa kupil par rokavic. Ko sva bila zunaj, sva se smejala. Doma sem žogo skrtil, v naslednjih dneh, čez praznike, pa sem jo nesel pokazat fantom, ki so jo kmalu uporabili. Kar na snegu smo igrali nogomet. Zabav-no je bilo. Malce me je pekla vest, to že, a samozavest se mi je občutno popravila, postal sem junak tistih dni, žal pa je to na prijatelje naredilo slab vtis in so potem tekmovali, kdo si bo upal ukrasti dražjo stvar. Stvari so šle tako daleč, da so enega dobili, pa drugega, potem pa milica in zaslišanja. Na pomlad smo sklenili, da s tem dokončno prenehamo in da bomo vsakega pretepli, če prinese ukradeno stvar. O, kaj vse so fantje izmaknili: ure, knjige, loparje za namizni tenis, mrežice, trnke, ribiško zložljivo palico, košarkaško žogo, vžigalnike, pipo, lep kupček glasbenih plošč, starejši gramofon – tega so ukradli upokojenemu profesorju v starem delu mesta. Cel podvig. Zlezli so skozi priprto okno in odnesli gramofon, medtem ko je gospod bil v popoldanskem dremežu v sosednji sobi. Pa nekaj koles so tudi ukradli. K sreči se je taka pridobitniška euforia unesla in smo bili potem kar nekak-

šni interni policaji, saj smo ostale mulce iz predmestnih četrti zasliševali, kje so dobili to, kje ono; včasih se je izkazalo, da je bila kakšna stvar ukradena. Primerilo se je, da smo nekemu upokojencu z Viča vrnili kolo, ki so mu ga mulci z ižanske ceste ukradli. Zraven sem bil, ko smo šli do tistega starčka, ki je živel v pritličnem stanovanju v neki stari hiši blizu mehanične delavnice. Pozvonili smo, možiček si je ravno pral protezo; kar z njo v roki je prišel na vrata in nas začudeno gledal, mi pa njega s tistimi umetnimi zobmi v roki. Njegova brezzoba usta so čudno vprašala, kaj bi radi. In jaz sem mu lepo mirno povedal, da smo na našem koncu ob grmovju našli to kolo, da je neka branjevka omenjala, da utegne biti njegovo. Možiček si je zatlačil zobe v suknjič, šel do kolesa, si ga ogledoval in se nasmihal. Potolkel ga je po sedežu, kot da bi trepljal konja. »Moj je, moj,« je radostno rekel in svetil v nas z očmi, ki so bile orošene od nenadnega vzhičenja. Pobrskal je po žepih in nam hotel vsiliti nekaj drobiža, pa smo ga odklonili. Še enkrat ga je temeljito pregledal in ga zrinil v vežo. Takrat sem prvič začutil, kako je to lepo, če nekoga osrečiš. Saj mi je bila mama dober zgled, rada je pomagala, pa tudi oče, marsikomu je zastonj naredil okno ali pa prepotrebna vrata, le les je računal, dela pa ne. In danes jaz računam pomenke, noro! Verjetno, da bi se tako pomenkoval s psihologom. Malo me že motnjavi, nič zato, še kozarček ga bom in se bom lagodil na kanapeju. Mirjam, Mirjam ... Če bi diplomirala, bi lahko ... Klinca bi, danes ti tudi diploma nič ne pomaga. Če nimaš ugodnih zvez, če nimaš res obetavne izobrazbe, potem, nič. Niti v tujini ne moreš uspeti, če res nisi vrhunski strokovnjak. Nič, še kozarček, tale stvar teče in pomaga. Kje so časi, ko smo pozno v noč takole cucali in se pomenkovali. To je bilo obdobje filozo-

fskega pijanstva. Marsikaj smo dorekli, včasih se tudi sporekli, največkrat s tistimi, ki niso imeli ustrezne izobrazbe in so zasedali dobra mesta. Tisti so znali samo druge kritizirati in kazati, da znajo ukazovati. Morda se je tudi zato sistem zvrnil sam vase, čeprav jaz kar verjamem, da je bilo vse skupaj zrežirano. Miro, zdaj se pogovarjaš sam s sabo. Ampak tako je že kar nekaj let. Dobro prijatelje sem izgubil. Ostal mi je samo še Beno, njega zdaj malo videvam, ker ga daje bolezen in se drži bolj doma. Skrbi za vrt, za dva psa, za vnučko in preklinja kruto usodo. Beno, filozof. Učil je na srednji šoli, bil premeščen, kajpak po partijski direktivi, in potem je končal kot čisto navaden arhivar na eni od občin, pa kurir je tudi bil, in to on, z diplomom na filozofski fakulteti, s tako znanstveno kapaciteto. Zdaj čaka na poseg v kliničnem centru, strah ga je, vem. S Stenom sem govoril o teh stvareh, pa ... In če bi Bena jutri obiskal? V januarju sem bil dvakrat pri njem, ni bil pretirano zgovoren, ker ga je ujel nek prehlad. Z njim sva večkrat premlevala to našo osamosvojitvev in sklepala, da so verjetno nekje zrežirali scenarij za Balkan, pa tudi te finančne krize so plod turbo grabežljivosti. Ben, moj dragi Ben. V mladih letih se je rad transformiral, on je temu tako rekel. Iz povprečnega dijaka se je kasneje razvil v odličnega filozofa in zgodovinarja. Spomnim se, kako sva enkrat ob siru in vinu debatirala o pozitivnih tiranih v zgodovini. Kakšno znanje ima ta človek, koliko ve, pa so ga stlačili v arhiv, kjer je spravljal dolgočasne odloke in akte in uradne liste. No ja, vsaj svoj mir je imel tam spodaj in je lahko tudi kaj preštudiral. Če ne bi imel družinskih razčiščevanj, bi se kar nocoj odpravil k njemu. Zagotovo bi me bil vesel. Če pomislim, kaj me čaka nocoj ... !? Nič, vsem bom lepo naznanil, da se odpovedujem izpovedovalnici, da bom

nekoliko več pravnika kot doslej. Čeprav mi to ne ustreza in ne diši, kaj hočem. Hišo bo treba dokončati in res ni prav, da je vse na Ireninih plečih. Kot moški bi moral jaz biti tisti, ki v družino prinese večji kos, pa ... Tako pač je, takšna je ta doba. Beno bi rekel, da si je evolucija omislila nov trik, da počasi lezemo v obdobje ženskega principa. Torej bomo moški kmalu povsem nepotrebni, odvečni. Ženske se bojujejo na drugačen način, bolj mentalno, se mi zdi. Telefonček ... Mirjam, je že tu? Vstanem in čutim, da sem že precej mehak v nogah. Kozarček previdno odložim na mizico, stopim do okna in pogledam dol v mrak, kjer so ostre luči njenega rumenega športnega avtomobila. Tega ne razumem, pomislim, tega ne. Najprej jo je Irena obdarila z avtomobilom, z lepimi oblekami, ji omogočala ples, zdaj pa nenadna sprememba. Kaj hudiča se dogaja? Tornado!? Prižgem luč in ji rečem, naj pride gor. Kar gledamo jo, v ozkem rdečem krilu je, spodaj nosi oprijete bele hlače in ohlapen rdeč pulover ima navlečen, lasje pa zravnani in z rdečimi prameni. Hudičevo dobra, lepa ... pa ne samo zaradi vinjaka, res je neka posebna energija v njej. Začudeno me gleda, ker spet držim v roki kozarček in se ji najbrž bebasto nasmiham, če že ne kar slinasto.

»Sedi, boš kaj spila?« sem nekoliko jecljav.

»Oči, ti piješ?« mi začudeno reče in vrže ključe v veliko torbo, obešeno čez levo ramo.

»Pijem, danes pijem, dober domač vinjak, iz Srbije. Bi ga poskusila?«

»Kaj se dogaja?« je še kar začudena.

»Sedi, sedi, prosim. Boš kaj drugega, morda vino? Veliko se morava pogovoriti, na zavese danes kar pozabi,« še dokaj zbrano rečem.

»Oči, kaj je zdaj to?« je že na robu histerije.

»Kaj, nič. Festival v glavi. Bi, prosim, sedla. Menda ne boš kar stala in gledala ta starega, kako se malo sprošča z vinjakom. Kot da me še nisi videla, kakšen sem malo v rožicah, kot se temu reče. No, prosim, sedi že! Kaj boš? Bi poskusila tale vinjak?« sem že kar ukazovalen.

»Mislim, tole, pridem, pa te najdem s kozarčkom v roki, pa takega, kaj vem, ja fora, res. No prav, daj mi kozarček tega. Ko smo gostovali v Beogradu, mi je bil vseč njihov vinjak, pa tudi nek albanski je bil. No, daj,« reče in se usede na kanape, točno tja, kjer sem prej sam sedel.

Spretno prinesem pladenj in dva nova primernejša kozarčka. Poprosim jo, naj obema natoči, pa še skledico z ledom sem ponudil. Odmašila je steklenico in obema nalila, meni manj, kot sem si nalival sam. Sebi je vrgla še dve kocki ledu; jaz ga ne maram, ker se potem stopi in voda uniči okus pijače.

»Zavese odpadejo. Prav, potem pa na zdravje,« reče in zasveti s porednostjo v očeh.

»Ja. Mama je klicala in ... za kredit gre,« rečem in se razlezem po naslonjaču blizu kanapeja.

»Kaj, ne bo nič?« jezno reče in zavrti kozarček v roki.

»Mirjam, poslušaj. Ne gre za tistih nekaj tisočakov, za princip gre. Glej, stara si zadosti, da bi si umislila resnejšo dejavnost! Mama najbrž še ne ve, da ne boš šla čez lužo, ker je zavarovalnica odreagirala tako, kot je, žal. Sicer jaz nimam nič proti tvojim umetniškim vizijam, nasprotno, navdušujejo me, a življenje terja konkretnost, razumeš. Popoldan sem jih slišal od mame. Ne vem, kaj se z njo dogaja, da se tako repenči zadnje čase,« skušam dokaj umirjeno govoriti, čeprav se mi glas lomi.

»Tako,« nalomljeno reče. »Živčki, pri mami so živčki, to najbrž ti bolje veš kot jaz. Tudi Sten mi je rekel, da nekaj ne štima, da jo rola, tako mi je rekel. Zadnjič je nanj kričala, da naj se že oženi s tisto suhico, pa da naj začne misliti na otroka, dokler je še čas za to, ne pa da bo zlezal v štirideseta. Mislim, da jo ta selitev meče, pa služba, to ... Saj sploh ne najde časa, zame pa itak ne. Zadnje čase kar naprej samo čivka, ljubica, nimam čas, pridi potem, pokliči jutri. Evo, to so njeni odgovori,« Mirjam živčno govori in naredi dolg požirek. Malo se skrči, zakašlja in me gleda, zdi se mi, da kar izgubljeno.

»Mama, mama je tik pred zlomom. Mislim, da si je naložila mnogo več, kot pa lahko nese. Skušal sem se že pomeniti z njo, ampak danes je pravi čas, da organiziramo krizni sestanek. Poklical bom tudi Stena, saj je omenjal, da pride zvečer na pivo, ti se pa odpovej vajam, ne bo hudega, če te enkrat ne bo tam. Kar se pa kredita tiče, no, ja, bomo premislili. Jaz nimam ravno debelih zalog, tisto bi že zmožel. Menda veš, da od jeseni sem nisem kaj dosti zaslužil.«

»Tu smo, a ... Kriza. Ja, kredit, ne vem, mislila sem vložiti v promocijo, zdaj ko je Amerika odpadla, pa v kvalitetnejši program, najetje dvorane, pravzaprav podaljšala bi najem za vaje. Ampak nič, bom pač organizirala krizni sestanek tudi z mojo skupino. Še najmanj bo prizadeta Mily, ki itak ima delo na glasbeni šoli in še na Dunaju igra, mi pa, vsak po svoje. Vse punce so študentke, fantje, eden še študira, ostali trije so pa luzerji, ki hočejo biti videni, to je. Tipčki komplicirajo, da je kaj. Sicer pa, naj te razveselim. Sredi maja začnem z redno radijsko oddajo, zgodovina plesa. Eno uro vsak torek na nacionalnem radiu.

Honorarno delo, pa še na dveh lokalnih radijih sem si organizirala oddaje s plesno glasbo. Da ne boš mislil, da kar spim in se samo zabavam, evo,« ogorčeno reče in z ihto zvrne vase preostanek pijače.

»Za te tvoje dejavnosti nisem vedel. Saj se sploh ne vidimo več. In nocoj moramo te stvari razčistiti, ker je finančna konstrukcija, taka kot je, hiša pa to, saj veš.«

»Štekam, jasno, da štekam. Mislila sem pač, da bi zagnala skupino, počasi bi bila samo še vodja in to. Če ne gre, ne gre, bomo pač prenehali. Mene zdaj zanima radio. Čisto sem padla not, res. Ko sem bila na avdiciji, je bilo kul, res. Studio, slušalke, potem pa tista pozitivna trema, ko ti tonski tehnik namigne in se ti prižge rdeča lučka, kar pomeni, da greš v eter, kot oni temu rečejo. Tu se zdaj vidim. Jezik mi teče, ni problema, saj veš. Daj mi še en kozarček, dobra stvar je to,« povsem sproščeno reče.

»Nič mi nisi govorila o tem, to pa ni prav, veš,« ji požugam in zdaj sam natočim, sebi krepko mero, njej le za prst.

»Zdaj veš. In kaj pravzaprav delaš tu?«

»Kaj, ljudi poslušam, delam grafološke analize, kakšen pravni nasvet navržem, pomagam depresivnim, zdolgočasenim, sem neke vrste profesionalni poslušalec,« se kar malo pobahavam.

»Profesionalni poslušalec, dobra fora, res,« se zasmije in prisloni kozarec na ustnico.

»Ko sva že v pomenku, ples, napori in to. Veš kaj me skrbi?«

»Kaj?« zabolšči vame.

»Si kdaj pomagaš, mislim poživila, morda celo, ja, bom odkrit, celo kokain. Vem, da je to prisotno v vaši branži,« sem iskreno zaskrbljen.

»Pa kaj še. Sten bi me obesil. A veš, da zahteva, da grem na teste vsakih šest mesecev, si to vedel, a? Ne, oči, slabo me poznaš. Menda ja ne sumiš v svojo vzgojo, a? Ko sem bila še smrklja, si mi vse to razlagal, mi dajal literaturo, pa tudi Sten mi je o tem pridigal. Pri nas droge niso nikoli bile tabu tema, si pozabil, hej! V naši skupini samo dve dekleti vlečeta travico, pa še to komaj kdaj, za fante ne vem, sumim pa, da je vsaj eden na igli, ampak to zdaj ni ne tvoj in ne moj problem. Dokler funkcioniramo kot skupina, je tako kul. Glede tega si bil ti res prava faca, škoda, ker nisi prišel na našo šolo in objektivno govoril o tem. Nas so samo nekaj strašili, pa kriminal in te fore. A veš, da sem dvema puncama pomagala, da nista padli totalka v to sranje, mislim, še na gimnaziji. Ne, oči, s tem nimam problemov, ker ples zahteva športno življenje, če hočeš imeti kondicijo,« je že malce pomirljiva.

Dolgo sem kar tiho in jo samo gledam. Pokimam in rečem:

»Oprosti, da te takole zaslišujem, da sem nezaupljiv. Verjamem vate! In tudi vem, da boš diplomirala, ko se boš zato odločila, moja prima balerina,« sem že kar malo osladen.

»Nikoli ti nisem lagala,« potrto reče.

»Ja,« rečem in kimam kot konj pred jaslimi. »Kdo bo vozil domov?«

»Oči, a si se ga malo nacukal, a? In tak si boš upal voditi konferenco z mamó. O la, zabava se obeta, mini parlament, kul!«

»No, ja, tole poslušanje nima finančnega učinka. Pustiva zdaj to. Spotoma bi še kupila nekaj, da pripravimo pravo pojedino, dobro večerjo, recimo špagete s tuno in artičoko in z olivami, pa mlad radič s sirom in za sladico torto z gozdnimi sadeži, jasno, še pravi vinček zraven. Ti znaš pripraviti tiste špagete, ne? Enkrat si jih naredila, mislim to z artičoko, bomba so bili,« ji laskam.

»Sploh ni nora ideja, pa misliš, da bo mami za?«

»No, ona pride ob devetih, takrat pa bo večerja že na mizi. Jaz mislim, da bo vse v redu. Kje imaš pa maserja?«

»Ah, spet ima večerno delo, zdaj ko ima svoj masažni center. Uvaja neke maserke, biznis šiba sto na uro. In ti ne veš, kdo vse pride tja. Če sem iskrena, sem to izkoristila za majhne zvezice, da sem prišla tudi na lokalne radijske postaje pa na nacionalki je šlo lažje, ne. Danes moraš poznati prave ljudi, pa gre!«

»Razumem, čeprav tega ne odobravam, ampak, kaj hočem, tak je ta čas. Kaj pa poroka, otroci in to?«

Napihnila je lica in zapihala.

»Uf, to, enkrat na jesen bi pa, poroka mislim, tako sva nekaj načrtovala. In tudi zato sem želela postaviti jedro skupine, potem pa najkasneje drugo leto prvi otrok. Veš, da si jih počasi želim, da si želim ustalitve, zdaj pa sploh, ko sem bom preselila nazaj domov v naše lepo veliko stanovanjce.«

»Vendarle zdravo razmišljaš. Tega bo Irena vesela, se mi zdi. Kar čutim, da bomo imeli diplomatsko uspešen večer. Bi šla?«

»Pa greva, gospod Frojd, greva,« se zasmeje, trdo odloži kozarec, da preostanek ledu kar zazvoni.

* * *

Kdaj sem nazadnje slišal čebele? Bo že nekaj let, bo. Sedim pod cvetočimi jablanami, tamle v kotu je še ena stara hruška, vsa odeta v mah, z redkimi vejami. Irena mi je prav za ta vrtna poležavanja kupila udoben ležalnik, hvala! Res se počutim udobno in tako nenavadno. Mislil sem, da me bo selitev bolj šokirala, pa me ni. Že poldrugi mesec sva v tej hiši. Pestujem prenosni računalnik in počasi študiram neke zastarele pravne stvari. Mlada pravnica je v pisarni, ima še dva pripravnika. Zagnani so, jaz jim lahko samo svetujem, napišem kakšen zagovor za sodišče in spet bom sodeloval kot zapriseženi grafolog. Padel sem v to, zdaj ne morem več nazaj. Mislím, da bomo dobra ekipa, moje izkušnje in njihova zagnanost. Za trenutek zaprem oči in spet poslušam; zgoraj vse brenči in se meša z redkim prometom, bolj lokalnim, ker je ta cesta zdaj mnogo bolj prazna, kot je bila v moji mladosti. Poslušam čebele ... Globoko vdihujem težak vonj, najbrž tudi zaradi jutranjega naliva, ki je opral liste in cvetje. No, celo travo sem že dvakrat kosil z motorno kosilnico. Nova

opravila, novo veselje. V misli se mi narine tista naša večerja v februarju, po tistem vinjaku ... Do dveh zjutraj smo se usklajevali; saj smo bili podobni naši vladi, kar naprej neka usklajevanja, kar naprej. Irena je imela zadnjo besedo. Najbrž je to njena zmaga, dokončna, da ... Še zdaj jo slišim: Alora, bomo naredili tako, Mirjam naj neha financirati ostale plesalce, ti Miro, boš pa spet malo pravnika, le toliko, da boš lahko kaj pokasiral od svojega znanja, kozel stari. Saj ti ne jemljemo tvojih psiholoških pomenkov, le služiti ne moreš z njimi, sam vidiš, da ne. Zadosti prepiranj, kozarce v roke!

Zdaj je pozni maj in jaz uživam v vrtu pod cvetočimi jablanami. Nekaj strank se je nabralo, komu še svetujem, koga še poslušam, vendar je dela v hiši in okrog še veliko. Na novo se moram učiti uporabljati orodja, še Jože mi priskoči in ustvarjava. Zdaj si je omislila opaž na podstrešju in majhno mansardo vso v lesu, kjer bi kasneje jaz imel svoj psihološki kotiček, svojo izpovedovalnico, če bom še pri volji, ker me je začelo že utrujati. Morda sem si dopustil, da so se me nekatere stvari preveč dotaknile. In blagi psihiater, žal že pokojni, ko nam je predaval posebna obolenja, nam je svetoval, da si moramo izdelati tehnologijo usmiljenja. In če premislim, kaj sem od jeseni sem počel, kaj sem naredil: cel kup grafologije, eno žensko sem spravil v Idrijo in pesnika tudi. Ta je bil v februarju res na psu. V razgovoru mi je le priznal, da je jemal droge, včasih vse po vrsti, kar je dobil, še največkrat pa travico in tablete. Zanimivo, odvisen je postal samo od alkohola, pa še to ne povsem, zanimivo ... Verjetno je potreboval vzpodbude za čudna potovanja znotraj sebe; tako je on to opisoval, tako. Bil je tudi v Mehiki, kjer je poskušal tradicionalne droge vračev, meskalin, recimo. Neprijetne izkušnje, vem. Čeprav

jih jaz poznam samo iz literature, on pa je to izkusil. In tista pripoved, izjemoma jo je dovolil posneti. Enkrat si jo bom poiskal in jo spet poslušal. No, vsaj dvema sem zares pomagal, ostali so bili samo nevrotiki in zdolgočaseni. S K-jem sva ostala pomenkovalca, V. se je končno ustalila in si našla nekega ostarelega župnika, h kateremu nosi svoje zgodbe in z njim prijateljuje. Se mi je kar zdelo, da K-ju V. ne bo ustrezala, preveč je zagledana v cerkev, tako nekako. Stena smo le prepričali, da je sprejel delovno mesto zdravnika splošne prakse v zdravstvenem domu. Zdaj je bolj umirjen, manj begav – in celo ostrigel se je in začel nositi normalne čevlje. Vse je tako urejeno in lepo, nad menoj je cvetje in čisto nebo. Ob dveh bom moral na sodišče, v bran smo vzeli mladeniča, ki so ga obtožili težke telesne poškodbe sodelavca, pa mislim, da ni bilo tako ... Moti me to, da je kriminalist prijatelj tistega oškodovanca in bom zahteval revizijo postopka, pravzaprav ne jaz, pač pa pravnica, ki zdajle brklja po spisih tamle zadaj za oknom, za belimi zavesami. O, saj res, tisto z zavesami, dobro je izpadlo. Po dolgih letih je Irena strastno objela Mirjam, tako spontano, tako materinsko ... Še malo pa jih bo triinšestdeset, ja ... Vozim v nižji prestavi, morda že iščem parkirišče, dokončno parkirišče. No, no, zdajle ni čas, da bi človek črnogledil. Spet zaprem oči in raje poslušam žužnjanje nad seboj. Za kaj takega v stanovanju nisem imel priložnosti. In padem v spomine. Cvetoča češnja v predmestju, ob stari vili, kjer je živel čudak, star mož, upokojeni zobozdravnik, baje je imel madžarske korenine. No, na debeli veji je naredil gugalnico za svojo vnučko, ki se je tam zibala ob nedeljah, ko so prihajali na obisk iz Celja. Mulci smo bili pa tako nesramni, da smo ponoči narezali debele vrvi in skriti za grmovjem čakali, kaj

bo. Pa je prišla deklica, kakšnih deset let je imela, v belih dokolenkah, v modrem krilcu in beli bluzici, s trakcem, mislim, tudi belim, v laseh in se je usedla na gugalnico, kot vsako nedeljo tam okrog enajste, pred kosilom. Iz hiše je bilo slišati neko glasbo, nekakšne operete. Potem se je deklica odgnala, se nekajkrat kar uspešno zazibala, dokler se ni vrv utrgala in je deklica padla in z glavo nerodno udarila ob deblo stare cvetoče češnje. Kar obležala je tam, negibna, z visoko privzdignjenim krilcem, da smo lahko videli majhne rožnate hlačke. Strahoma smo čakali, kaj bo. Vsi smo slišali tisti votli pok, ko je deklica udarila z glavo ob deblo. Dolgo se ni nič zgodilo. Naši prekuhani obrazi so nemeli. Nenadoma je bila grozljiva tišina, ker je tudi glasba utihnila, in prav tako, kot danes, so se slišale čebele gor v krošnji, prav takšno žužnjanje. Jaka ob meni je zašepetal: »Kaj pa, če je fertik?« Spogledali smo se. Kakšne oči sta ostala dva imela, izbuljene, splašene. Predlagal sem jima, da se čisto potiho zrinemo zadaj za lopo in jo ucvremo domov. Še preden smo prišli do lope, smo zaslišali glas njene mame, ki jo je klicala. Jaka se je sam ponudi, da se bo splazil na drug vogal lope in gledal, kaj se bo zgodilo, midva z Gregijem pa sva rekla, da ga bova počakala zunaj na ulici. Nekaj krikov je bilo, neko klicanje: in po rešilca, po rešilca, se je drla njena mama. Deklica je bila v nezavesti. Strahoma smo jo ucvrli domov. Vem, da tiste dni nisem mogel spati, da sem se zapiral v sobo med knjige. Komaj sem čakal naslednjo nedeljo. Prebiral sem črno kroniko v dnevnem časopisu, na katerega smo bili naročeni. V nedeljo smo se spet splazili do grmovja in že od jutra oprezali, kdaj bo na dvorišče prišel zelen star hrošč s celjsko registracijo. Okrog desetih je prišel. Najprej je ven izstopila njena mama, črnolasa in precej debela. Potem še

deklica, tokrat v črnem dolgem krilu in modri bluzi in z modrim trakom v laseh. Čisto nič ji ni bilo, skakala je in nekoga klicala, potem se je iz avta zagnal majhen bevskaajoč mešanček. Takoj smo jo popihali, upajoč, da nas ni nihče videl. Gregi je narezal vrv, njegova ideja ... Lahko bi se tragično končalo, pa se k sreči ni. Kakšen prijeten vonj kraljuje nad menoj, božansko. Ošinem zaslon prenosnika. Nekaj elektronske pošte, spet!?! Dve prošnji za razgovor, ena za grafologijo ... Ljubčki, kar malo bo treba potrpeti, Miro uživa, Miro vozi počasneje. Aha, naš pesnik. Psihiatrinja mi je zatrdila, da se bo sestavil, da jedro vendarle ni prizadeto po vseh teh kemijskih obdelavah možganov. No, spet na veliko piše, bere, se sprehaja. Pravzaprav mu ni hudega tam zgoraj, ni mu, ne! O, glej, kar nekaj pesmi mi je pripel. In čas je kar pravi za prebiranje, prostor pa tudi. Takole, kopiram jih, takoj jih pošljem tudi Ani, ki mu bo pomagala izdati pesniško zbirko, kar ga bo zagotovo dodatno motiviralo. Zanimiv človek, tale naš pesnik, s preveč občutljivo dušico, umetniško pač. Njegova največja travma – preden mu je mama umrla, ji je zabrusil: Ubil te bom! In to ga je dolga leta dobesedno ubijalo, to očitiranje, da je samo z besedami ubil mamo. Komaj sem mu dopovedal, da je šlo zgolj za nesrečen slučaj, ki se je pač tako izrazil, čeprav, tega mu nisem hotel reči, so bile to le nerodno izražene slutnje maminega odhajanja, ker je bila ženska bolna, ne da bi mu to povedala. To je bilo v obdobju, ko se je razhajal s partnerko, s katero je nekaj let živel, potem pa je v materi videl njo in bil do nje nekontrolirano verbalno agresiven. Podobna očitiranja je imela tista izpod Pohorja, tudi tista, da. No, ona se je vrnila iz Idrije polna energije in si je našla nov hobi – kolesari in fotografira, na novo se osmišlja.

Pesnik, ne bo šlo tako zlahka, ne. Ni samo kemijska destrukcija, še globlje stvari so. Nekoliko je tudi nagnjen k samomoru, prehitro se predaja. Njegova volja se bo okrepila, ko bo spet aktiven in kot umetnik realiziran, zato bo izdaja njegove knjige pravi terapevtski učinek, v to sem prepričan. Knjiga kot terapevtsko sredstvo, zakaj pa ne. Ko sem analiziral njegovo pisavo, mi je bilo takoj jasno, da je cincavec s premalo lastne pobude. Potrebuje vzpodbudo in Ana, ona pa zna. Korektno mu je napisala, kaj ni v redu v njegovem pisanju in kaj je dobro. No, ta dva, kaj vem, na nek način se dopolnjujeta, a je naša Ana vse preveč samosvoja, da bi sploh imela moškega. Preveč jih idealizira. Čakaj, kar zdajle ji pošljem te pesmi. Tako. Prenesem jih v svojo literarno mapo in jih odprem. Prebiram pod cvetočimi jablanami:

STRUNE DEŽJA

Dež struni ure
 v nič,
 ki biča sanje.
 Lajež jutra
 se razobeša
 na mavrico horizonta.
 Vse je zrnato,
 razjasnjeno s filozofijo,
 ki je hotela
 dopovedati ničnosti
 v pogači razuma,
 da so sanje strte v žerjavici,
 sijoči v očeh,

P O S L U Š A L E C

ki ližejo svetlobo,
ponovljivo
v vzdihih
lomečih stopinj
na jezeru stihije.
Dež pa še kar napenja strune
na glasbilu pomladi.

P O L E T J E P R I H A J A

Zelena se odsmiha dnevu,
ki se drobi v galaksiji
topolovih snežink.
Vse je že dorečeno
z vonjem,
ki zalepi praznino
med eno in drugo
boječo senco
hodečo po tlaku,
sivem od starega upanja.
Za vrati je vonj čakanja.
Čez trave prihaja samotno poletje,
oblečeno v tvoje krilo.

S I V E R J E L A ?

Si verjela v smeh labodov?
Si verjela v šelest mravelj
v lobanji prasadca,
ki te je pljunil na hladno zvezdo.

B O J A N B I Z J A K

Si v tuniki dežja morda lepša
kot v obleki ognja,
ki je razoral noč,
ko so tihi jezdec
nesli novo luno k tolmunu,
prepojenim z lažnimi šepeti.
In zdaj vem,
da tvoj vzglavnik spet diši
po poletju,
ki bo prebudilo metulja v mojem zaprsju.

OGRAD E NOČI

Luna joče
v konjskem očesu.
Prah liže brezpotja,
ki peljejo v osojnost
trepetavih mladih dolin,
žejnih ognja sonca.
S koraki črepinim noč
v majhne spomenike.
Črna smola me žge v krvi,
ko pomislim
na belino njenih prsi,
zanihanih s poljubi studenca.
S črnimi pogledi
sem prikovan na ograde noči.
Vonj prerokovanj
me pospremi

P O S L U Š A L E C

onkraj teh ograd,
kjer se pasejo konji
in teptajo svoje črne sence.
Luna joče
v konjskem očesu
v ogradah noči ...

MAVRICA V DLANI

Ena sama ptica
je zarisala apsido
na zid, zarit
med poljubom
in potjo do večera,
ki obeta napoj,
prepoln zvezdne mane.
Igra svetlob
izriše skrbne matere,
ki počesejo
svoje mrtve otroke,
ko odhajajo k njim
na daritveno romanje
še iz tistih gorečih dni,
ko so angeli igrali poker
za drobiž duš,
vrženih v zgodovino.
Nove ljudi so rodili,
takšne,
z mavrico v dlani

in s pohabo v duši.
Ena sama ptica
pozoblje večer;
le mavrico pusti
za nove dlani ...

SEJEM NOČI

Trudne podobe dreves
rišejo prostor,
ki je pripadal dnevnim sencam.
V lubju je ornament nekega odhoda
in na mahu je počitek korakov,
ki so izmerili daljavo neke bližine,
usahljive v času zoritev.
Jambor prebada trebuh noči,
da joče in se krči v eno samo žalostno luč,
razlito v tišino zaliva,
kjer je mojster pozabil svoj pečat.
Pod nemo ogrinjalo jutra
sem skril boleče rane,
zadane s trni čudnih dotikov usod.
Poljubi pod pajčolanom lune
so se spremenili v vzdih v kamnu,
razžarjenim z božanji nočnega vetra.
Zalotim se na praznem strnišču dneva,
kjer sejem noči,
sejem noči ...

P O S L U Š A L E C

LUČ POLJUBA

Zehaji morja se razprhnejo,
ko sedem v čoln spanca,
da bi odveslal pod stene,
rdeče od sonca ljubezni.
V ustih se mi lepi čas,
pa ga ne morem izpovedati.
Vse je skorja dnevov,
posutih s suhimi solzami vetra,
ki je odveslal nekam med stare žile oljk.
Pod ogrinjalom teme
se mi sanja,
da je ženska legla v mojo senco
in izprosila mrzle sile neba,
da me uklenejo med njena bela stegna,
prepolna luninega mleka,
ki vre še iz njenih prsi
in poji melanholijo mojih udov.
V temi praspance mokro žari
luč poljuba
kot metulj, izgnan iz srca,
kot zablodela mrtva zvezda vesoljnega vzdiha,
kot obljuba,
ta luč poljuba ...

RUMENE TRESAVICE

Pesek se ziblje v očesu,
ko nihaji svile zaprisežejo strune,

B O J A N B I Z J A K

da jočejo v sonce,
dorečeno s praznikom
nežnih marelic.
Ugriz svetlobe je neboleč
in koža se spremeni
v star pergament,
na katerem je zemljevid
do mrtvih sanj,
utripajočih
v srcih pramater,
ki so nesle jutra
svojim mrtvim junakom,
pozabljenim v molitvah.
Rumene tresavice
so se skrile
v nepomemben trak na klobuku,
ki je osenčil oči,
iščoče strast poletja.
Rumene tresavice
izginejo v starih lipah,
stražarkah jedkih sanj
o edinem času,
ki je osmislil hrepenenje ...

NOVI ODHODI

Suh veter žanje jutro.
Tišina bo ovila
skupno rast.

P O S L U Š A L E C

Boj za ognjišče
se je utrudil
in mi pustil pepel na dlani.
Skrhane stopinje
so lomile staro pot,
edino,
ki je še peljala
do odpočitka.

Novi odhodi
se zrcalijo skozi dan,
ki pleše z metuljem.
Novi odhodi
me krčijo v pozeble trave,
moral jih bom prezimiti,
da bodo na pomlad rodile
nova zbližanja.

KROG ZMRZALI

Modre svile sten
so se zgrnile na čelo,
opojeno s soncem dlani,
ki so dorekle nov dan
iz začasne smrti pripeljan.
Začel bom novo rast
v svet, ki je mračen
in neodtajan.
Krog zmrzali bo počil

B O J A N B I Z J A K

in tlesk v nov dan
in stopinje
k studencu,
kjer so krstili modrost
začasne večnosti.
Na tankem ledu
bo vijuga trpljenja,
zarisana z jezikom
novega upanja
brezčasnega,
ker smrti ni,
je samo drobec večnosti,
je samo prazen krog zmrzali.

OBLAK VPRAŠAJA

Zlizznine dežja polegajo
v eter pogovora,
ki se kleše v sivino dneva.
Hrbet kita sivo sanja stopalo boga,
ki je priromal do obale,
lažnih prerokov in smejočih hotnic.
Blodne lune so na biljardni mizi
v lokalu, v ulici njenih ustnic,
razprtih za pomlad.
In točaj se smeji zrcalu, ki laže,
ker je veter pogleda odnesel
masko obraza.
Prižgiva še eno in laži in laži

P O S L U Š A L E C

ali pa lezi,
ne k meni,
k onemu v veži tvojega jutri.
In med nama je samo še oblak vprašaja ...

SKORJA SONCA

Mrzel svet svetlob
se odklepa v videnju halje jutra,
ki kar sama tišči v dan.
Bela mačka straži staro pinijo,
ki je nabodla mandarino sonca.
Okus večera ostaja,
v pretežkih gibih,
utolaženih s skorjo sonca.
Mavrica izriše obrvi
zamišljenega Boga,
ki je podelil milosti
in sanja večnost v luži
zapuščene ulice.
Samo skorjo sonca sem prejel,
ko sem stegnil roko
nad morje mrtvih juter.

Dolgo kar nemim in pustim besedam, da pozvanjajo v meni s posebno energijo. Že dolgo nisem občutil poezije na tak način, že dolgo. In v tem trenutku sem si obljubil, da bom več bral, se bolj posvetil literaturi, ker sem začutil, da me to privzdiguje v svet, ki si ga ni mogoče kupiti. Neka

nova zdramljenost je zdaj v meni in nek poseben mir, ki si ga nisem zamišljaj in ga načrtoval. Tako lepo sem spoprijaznjen z vsem, z dokončnostjo, ki je bila verjetno dokončna že takrat, ko sem se začel zavedati. S tem, ko drugim dopustimo, da se nam odpirajo, odpremo tudi sami sebe. Všeč so mi, všeč ... te pesmi. Fantu bo res treba pomagati, da izda knjigo, to bo njegov najboljši antidepresiv. Ošinem uro, še nekaj minut do enajstih. Na mobilca dobim tri sporočila: Sten, Irena, Mirjam. Kaj? Ah, seveda, ob enajstih ima Mirjam prvo oddajo o zgodovini plesa in plesne glasbe na tretjem programu. Skoraj bi pozabil. No, saj mi piska tudi že opomnik na mobilcu. V redu je. Nadenem si slušalke in kar na internetu poiščem tretji program, da bom poslušal oddajo. Najdem ga, kliknem ... in glasba. Napovedovalka napove novo oddajo. Vznemirjen sem, zelo sem vznemirjen, kar spotilo me je. Takole na daljavo čutim njeno tremo, čeprav sem ji svetoval to in ono, pa v takih trenutkih nobena teorija ne zdrži prav dolgo. Za take trenutke je potreben trening in nič drugega. Upam, da ji bo šlo ... Še malo, še malo. Uvodni takti, ne, še ne, še prej kratka poročila. Tako, zdaj pa bo, aha, uvodni takti. Glasba, mislim, neka japonska, tako je. In potem, Mirjam ... Čist glas, nekoliko zaprt, še ne povsem sproščen, a tako prijeten, lep ... Lepo se je predstavila, lepo, glasba ... In spet, najprej oddaja o plesni glasbi, ki je bila v modi na Japonskem v času vladavine ... Zapovedano število taktov ... stalna glasbena zasedba, posebne plesalke ... Zdaj ji je steklo, zdaj že, led je prebit. Moja Mirjam ... Solze mi kar same zdrsnejo čez lica. Naslonim se nazaj, pogledam, gor proti jablanam, ki letos zadnjič cvetijo tako zelo bogato, najbrž slutijo, da so zadnjič takšne lepe neveste pomladi – takšno razkošno cvetenje. In spet glasba, pa spet Mirjam.

P O S L U Š A L E C

Saj, saj, Japonska in praznik cvetja, zato uvodna oddaja o Japonski, čestitke, punca, čestitke ... !

Miro, zdaj boš samo še poslušalec. Da, poslušalec sem, z iskreno solzo, vročo in zrelo, ki tleskne na tipkovnico računalnika, ko se sklonim naprej, pa prav na črko M.